

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IX kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM-0610-120-22

Druk nr 2615
Warszawa, 19 września 2022 r.

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek,

na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

**- o zmianie ustawy - Kodeks postępowania
cywilnego oraz niektórych innych ustaw.**

Do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

Z poważaniem

Mateusz Morawiecki

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w części pierwszej w księdze drugiej w tytule II tytuł działu Ia otrzymuje brzmienie:

„Sprawy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie”;

2) art. 560² otrzymuje brzmienie:

„Art. 560². Przepisy zawarte w niniejszym dziale stosuje się w sprawach, o których mowa w art. 11a–11ab ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249).”;

3) w art. 560³:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Wniosek o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, o wydanie zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie lub zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą w rodzinie, może być złożony na urzędowym formularzu.”;

b) po § 1 dodaje się § 1¹ w brzmieniu:

„§ 1¹. Wniosek, o którym mowa w § 1, może zawierać wskazanie numeru telefonu lub adresu poczty elektronicznej wnioskodawcy.”;

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń, ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, ustawę z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, ustawę z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawę z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, ustawę z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 1981, 2052, 2262, 2270, 2289, 2328 i 2459 oraz z 2022 r. poz. 1, 366, 480, 807, 830, 974, 1098, 1301, 1371 i 1692.

4) po art. 560³ dodaje się art. 560^{3a} w brzmieniu:

„Art. 560^{3a}. § 1. W trakcie postępowania uczestnik, który został zobowiązany do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub któremu zakazano zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, może złożyć wniosek o zezwolenie na zabranie ze wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia przedmiotów osobistego użytku i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej lub zwierząt domowych będących jego własnością niezbędnych do codziennego funkcjonowania lub pracy zarobkowej, na których wydanie nie wyraża zgody wnioskodawca.

§ 2. We wniosku, o którym mowa w § 1, należy określić przedmioty lub zwierzęta, które mają być zabrane, uprawdopodobnić korzystanie ze wskazanych przedmiotów i używanie zwierząt domowych oraz tytuł własności zwierzęcia domowego.

§ 3. Sąd rozpoznaje wniosek uczestnika niezwłocznie po jego wpływie, na posiedzeniu niejawnym lub na rozprawie, po odebraniu wyjaśnień od wnioskodawcy. Sąd może telefonicznie lub drogą poczty elektronicznej zawiadomić wnioskodawcę o złożeniu wniosku oraz dopuszczalnych sposobach złożenia wyjaśnień, o ile numer telefonu lub adres poczty elektronicznej został wskazany przez wnioskodawcę.

§ 4. Jeżeli wnioskodawca w wyznaczonym terminie nie przedstawi wyjaśnień na piśmie bądź nie stawi się na rozprawę, sąd rozstrzyga na podstawie twierdzeń zawartych we wniosku, o którym mowa w § 1, o czym należy wnioskodawcę pouczyć, zawiadamiając go o dopuszczalnych sposobach złożenia wyjaśnień.

§ 5. Do wniosku stosuje się przepis art. 560⁴ § 2.

§ 6. Postanowienie jest skuteczne i wykonalne z chwilą ogłoszenia. Postanowienie i ustalenia faktyczne sądu stanowiące podstawę rozstrzygnięcia nie wiążą sądu w postępowaniach, których przedmiotem jest żądanie co do własności rzeczy.

§ 7. Na postanowienie przysługuje zażalenie do innego składu sądu pierwszej instancji.

§ 8. Przedmioty lub zwierzęta domowe wskazane w postanowieniu sądu uczestnik może zabrać z mieszkania, w obecności policjanta lub żołnierza Żandarmerii Wojskowej, po wcześniejszym uzgodnieniu terminu z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie. Przepisy art. 15ae ust. 1–3 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2021 r. poz. 1882,

z późn. zm.³⁾) lub art. 18e ust. 1–3 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1214 oraz z 2022 r. poz. 655 i 1488) stosuje się odpowiednio.

§ 9. Jeżeli postanowienie sądu nie może być wykonane zgodnie z § 8, podlega wykonaniu w drodze egzekucji świadczeń niepieniężnych o wydaniu rzeczy ruchomej.”;

5) art. 560⁷ i art. 560⁸ otrzymują brzmienie:

„Art. 560⁷. § 1. Uwzględniając wniosek o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub o wydanie zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, sąd w postanowieniu wskazuje obszar, który osoba stosująca przemoc w rodzinie ma opuścić i na którym nie może przebywać, lub odległość od wspólnie zajmowanego mieszkania, którą osoba stosująca przemoc w rodzinie jest obowiązana zachować.

§ 2. W postanowieniu, o którym mowa w § 1, sąd na wniosek wnioskodawcy lub uczestnika postępowania może im tymczasowo przyznać prawo do korzystania z rzeczy znajdujących się we wspólnie zajmowanym mieszkaniu lub jego bezpośrednim otoczeniu oraz określić sposób korzystania z nich, jeżeli nie spowoduje to nadmiernej zwłoki w postępowaniu. W postanowieniu sąd określa termin i sposób wydania rzeczy przyznanych do korzystania, a w uzasadnionych wypadkach okres korzystania z tych rzeczy. Do wykonania postanowienia o przyznaniu prawa do korzystania z rzeczy stosuje się odpowiednio art. 560^{3a} § 8 i 9. Ustalenia faktyczne sądu stanowiące podstawę rozstrzygnięcia nie wiążą sądu w postępowaniach, których przedmiotem jest żądanie co do własności rzeczy.

§ 3. Uwzględniając wniosek o wydanie zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, sąd w postanowieniu wskazuje wyrażoną w metrach odległość, na którą osoba stosująca przemoc w rodzinie nie może zbliżyć się do osoby dotkniętej tą przemocą.

§ 4. Uwzględniając wniosek o wydanie zakazu kontaktowania się z pełnoletnią osobą dotkniętą przemocą w rodzinie, sąd na wniosek wnioskodawcy lub uczestnika postępowania, gdy przemawiają za tym szczególne okoliczności, może w postanowieniu

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 2333, 2447 i 2448 oraz z 2022 r. poz. 655, 1115 i 1488.

określić dopuszczalne sposoby kontaktowania się oraz ich zakres, mając na uwadze bezpieczeństwo osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.

§ 5. Postanowienie, o którym mowa w § 1, 3 lub 4, lub postanowienie uwzględniające wniosek o wydanie zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą w rodzinie, jest skuteczne i wykonalne z chwilą ogłoszenia. Postanowienia mogą być uchylane lub zmieniane wskutek zmiany okoliczności sprawy, chociażby były zaskarżone, a nawet prawomocne.

Art. 560⁸. W postanowieniu w przedmiocie zobowiązania osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, wydania zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie lub zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą w rodzinie, sąd rozstrzyga również o zabezpieczeniu, jeżeli było udzielone.”;

6) w art. 560⁹:

a) w § 1 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

„Uwzględniając wniosek o wydanie zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą w rodzinie, sąd zawiadamia o treści postanowienia dyrektora szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, do której uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, osobę zarządzającą obiektem, w którym jest uprawiany sport, lub pracodawcę osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.”,

b) po § 1 dodaje się § 1¹ w brzmieniu:

„§ 1¹. Sąd opiekuńczy po otrzymaniu zawiadomienia, o którym mowa w § 1, bezzwłocznie podejmuje czynności w celu ustalenia sytuacji małoletniego. Po ustaleniu sytuacji małoletniego sąd opiekuńczy wszczyna z urzędu postępowanie

w zakresie władzy rodzicielskiej, chyba że nie zachodzi konieczność jego wszczęcia, w szczególności w wypadku, gdy takie postępowanie się toczy.”;

7) w art. 755²:

a) § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. W sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie sąd może udzielić zabezpieczenia również przez przedłużenie obowiązywania nakazu i zakazu, o którym mowa w art. 15aa ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji lub w art. 18a ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, lub zakazów, o których mowa w art. 15aaa ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji lub w art. 18aa ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych. Sąd może zmienić wskazane w nakazie i zakazie obszar lub odległość od mieszkania lub wskazaną w zakazie zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie odległość określoną w metrach, którą osoba stosująca przemoc w rodzinie jest obowiązana zachować.

§ 2. Sąd, udzielając zabezpieczenia, określa częstotliwość dokonywania przez Policję lub Żandarmerię Wojskową sprawdzenia, czy orzeczone nakaz i zakaz, o którym mowa w art. 15aa ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji lub w art. 18a ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, lub zakazy, o których mowa w art. 15aaa ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji lub w art. 18aa ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, nie są naruszane, z uwzględnieniem art. 15ai ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji lub art. 18i ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych.”,

b) dodaje się § 6 w brzmieniu:

„§ 6. Udzielając zabezpieczenia przez wydanie zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą w rodzinie, sąd zawiadamia o treści postanowienia dyrektora szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, do której uczęszcza osoba dotknięta

przemocą w rodzinie, osobę zarządzającą obiektem, w którym jest uprawiany sport, lub pracodawcę osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.”;

8) art. 755³ i art. 755⁴ otrzymują brzmienie:

„Art. 755³. § 1. W sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie sąd, udzielając zabezpieczenia, wskazuje w postanowieniu czas jego trwania.

§ 2. Udzielając zabezpieczenia, sąd na wniosek wnioskodawcy, gdy przemawiają za tym szczególne okoliczności, może określić dopuszczalne sposoby kontaktowania się oraz ich zakres, mając na względzie bezpieczeństwo osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.

Art. 755⁴. Sąd opiekuńczy po otrzymaniu zawiadomienia, o którym mowa w art. 15a ust. 4 lub w art. 15ad ust. 4 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji lub w art. 18 ust. 6 lub w art. 18d ust. 4 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, lub po otrzymaniu zawiadomienia, o którym mowa w art. 755² § 5, bezzwłocznie podejmuje czynności w celu ustalenia sytuacji małoletniego i orzeka w przedmiocie zabezpieczenia. Po ustaleniu sytuacji małoletniego sąd opiekuńczy wszczyna z urzędu postępowanie w zakresie władzy rodzicielskiej, chyba że nie zachodzi konieczność jego wszczęcia, w szczególności w wypadku, gdy takie postępowanie się toczy.”;

9) w art. 782 po § 1 dodaje się § 1¹ w brzmieniu:

„§ 1¹. Tytułowi egzekucyjnemu nakazującemu osobie stosującej przemoc w rodzinie opuszczenie wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia sąd nadaje klauzulę wykonalności z urzędu. Tytuł wykonawczy doręcza się wierzycielowi z urzędu.”;

10) w art. 1046 dodaje się § 12 w brzmieniu:

„§ 12. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb postępowania w sprawach o wykonanie postanowienia zobowiązującego osobę stosującą przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, mając na względzie sprawne, szybkie i skuteczne prowadzenie egzekucji.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 2008, 2052, 2269 i 2328) art. 66b otrzymuje brzmienie:

„Art. 66b. § 1. Kto nie stosuje się do:

- 1) wydanego przez Policję, na podstawie art. 15aa ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2021 r. poz. 1882, z późn. zm.⁴⁾), lub Żandarmerię Wojskową, na podstawie art. 18a ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1214 oraz z 2022 r. poz. 655 i 1488), nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia,
- 2) wydanego przez Policję, na podstawie art. 15aaa ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, lub Żandarmerię Wojskową, na podstawie art. 18aa ust. 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy, gdy osoba dotknięta przemocą w rodzinie przebywa na ich terenie,
- 3) wydanego przez sąd postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia przez:
 - a) przedłużenie obowiązywania nakazu i zakazu lub zakazów, o których mowa w pkt 1 i 2,
 - b) zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub przez wydanie zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, lub zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą w rodzinie, wydanych odpowiednio na podstawie art. 11a ust. 1 i art. 11aa ust. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249),
- 4) wydanego przez sąd postanowienia o zobowiązaniu osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub o zakazie zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, lub o zakazie wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, miejsca pracy lub innego miejsca,

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 2333, 2447 i 2448 oraz z 2022 r. poz. 655, 1115 i 1488.

w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą w rodzinie, wydanych odpowiednio na podstawie art. 11a ust. 1 i art. 11aa ust. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

– podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto umyślnie nie stosuje się do:

- 1) wydanego przez Policję, na podstawie art. 15aaa ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, lub Żandarmerię Wojskową, na podstawie art. 18aa ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie na wyrażoną w metrach odległość lub zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie;
- 2) wydanego przez sąd postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia przez:
 - a) przedłużenie obowiązywania zakazów, o których mowa w pkt 1,
 - b) wydanie zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie na wyrażoną w metrach odległość lub zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie, o których mowa w art. 11aa ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- 3) wydanego przez sąd postanowienia o zakazie zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie na wyrażoną w metrach odległość lub zakazie kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie, o których mowa w art. 11aa ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2021 r. poz. 1882, z późn. zm.⁵⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 15a dodaje się ust. 4 i 5 w brzmieniu:

„4. Policja niezwłocznie zawiadamia o dokonaniu zatrzymania prokuratora, właściwy miejscowo zespół interdyscyplinarny, o którym mowa w przepisach ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a gdy w mieszkaniu zamieszkują osoby małoletnie – także właściwy miejscowo sąd opiekuńczy.

5. W przypadkach, o których mowa w art. 18a ust. 5 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2021 r.

⁵⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 2333, 2447 i 2448 oraz z 2022 r. poz. 655, 1115 i 1488.

poz. 1214 oraz z 2022 r. poz. 655 i 1488), o dokonaniu zatrzymania żołnierza pełniącego czynną służbę wojskową Policja niezwłocznie zawiadamia właściwą miejscowo jednostkę organizacyjną Żandarmerii Wojskowej.”;

2) w art. 15aa:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Policjant ma prawo wydać wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie w rozumieniu przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, stwarzającej zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą, nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zwany dalej „nakazem i zakazem”.”,

b) uchyla się ust. 2–4,

c) w ust. 5 wyrazy „nakazie lub zakazie” zastępuje się wyrazami „nakazie i zakazie”;

3) po art. 15aa dodaje się art. 15aaa i 15aab w brzmieniu:

„Art. 15aaa. 1. Policjant ma prawo wydać wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie w rozumieniu przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, stwarzającej zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą, zakaz zbliżania się do tej osoby na wyrażoną w metrach odległość, zwany dalej „zakazem zbliżania”, lub zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie, zwany dalej „zakazem kontaktowania”.

2. Jeżeli osoba dotknięta przemocą w rodzinie uczęszcza do szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, uprawia sport lub pracuje, policjant ma prawo wydać wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie, stwarzającej zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą, zakaz wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy, zwany dalej „zakazem wstępu”, chyba że osoba stosująca przemoc jest tam zatrudniona.

Art. 15aab. 1. Nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu mogą być stosowane łącznie.

2. Nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania oraz zakaz wstępu są natychmiast wykonalne.

3. Jeżeli po wydaniu nakazu i zakazu wystąpią okoliczności uzasadniające wydanie zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, data zakończenia ich

obowiązywania musi odpowiadać dacie, w której upływa termin stosowania nakazu i zakazu.

4. Policjant w celu stwierdzenia zasadności wydania nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu stosuje odpowiednio przepisy art. 15a ust. 2 i 3.”;

4) użyte w art. 15ab w ust. 1, 2 i 10, w art. 15ad w ust. 2, w art. 15af w ust. 1 i 2, w art. 15ag w ust. 1 pkt 2 i ust. 3, w art. 15ai ust. 1 oraz w art. 15aj ust. 4, w różnym przypadku, wyrazy „nakaz lub zakaz” zastępuje się użytymi w odpowiednim przypadku wyrazami „nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu”;

5) w art. 15ab:

a) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Osobę zgłaszającą przemoc w rodzinie przesłuchuje się w charakterze świadka, po pouczeniu o treści art. 233 Kodeksu karnego, na okoliczności wskazane w zgłoszeniu, o ile to możliwe, na miejscu zdarzenia. Policja w celu ustalenia, czy zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 15aa ust.1 lub w art. 15aaa, oraz w celu wskazania obszaru, który osoba stosująca przemoc w rodzinie ma opuścić i na którym nie może przebywać, lub odległości od wspólnie zajmowanego mieszkania, którą osoba stosująca przemoc w rodzinie jest obowiązana zachować, lub w celu ustalenia w metrach odległości, którą osoba stosująca przemoc w rodzinie jest obowiązana zachować od osoby dotkniętej tą przemocą, może przesłuchać w charakterze świadków również inne osoby, w szczególności wszystkie dotknięte tą przemocą osoby pełnoletnie wspólnie zajmujące mieszkanie. Policja, dokonując wskazanych ustaleń, uwzględnia w protokole przesłuchania zaistnienie okoliczności zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego.”,

b) po ust. 5 dodaje się ust. 5a w brzmieniu:

„5a. W przypadku gdy należy się obawiać, że obecność osoby stosującej przemoc w rodzinie będzie oddziaływać krępująco na świadka bądź wywierać negatywny wpływ na jego stan psychiczny, policjant może nakazać tej osobie, aby na czas przesłuchania świadka opuściła miejsce przesłuchania.”,

c) ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. Osobę małoletnią można przesłuchać tylko wówczas, gdy jej zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla sprawy, w szczególności gdy jest jedynym świadkiem zdarzenia, a brak jest innych dowodów, i wyłącznie w odpowiednio

przystosowanych pomieszczeniach, o których mowa w przepisach Kodeksu postępowania karnego.”,

d) ust. 9 otrzymuje brzmienie:

„9. Policjant, przed wydaniem nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, wysłuchuje osobę stosującą przemoc w rodzinie, o ile nie utrudni to ich natychmiastowego wydania. Policja może również dokonywać innych czynności w celu ustalenia, czy zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 15aa ust. 1 lub w art. 15aaa.”,

e) ust. 11 otrzymuje brzmienie:

„11. Policja, przed wydaniem nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, ma prawo zażądać dodatkowych informacji od innych instytucji lub organów, w celu ustalenia, czy zachodzą okoliczności wskazane w art. 15aa ust. 1 lub w art. 15aaa.”,

f) dodaje się ust. 12 w brzmieniu:

„12. Jeżeli zachodzą przesłanki do zatrzymania, o którym mowa w art. 15a, lub wydania nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, a wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie wykonywana jest kara pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, policjant dokonuje zatrzymania takiej osoby i bezzwłocznie przekazuje ją do dyspozycji sądu właściwego do orzekania w przedmiocie uchylecia zezwolenia na odbywanie kary w systemie dozoru elektronicznego. Sąd orzeka w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania.”;

6) w art. 15ac:

a) w ust. 1 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania oraz zakaz wstępu zawierają w szczególności:”,

b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, wzór nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania oraz zakazu wstępu, sposób wykonywania i dokumentowania czynności związanych z wydaniem nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania oraz zakazu wstępu i wzór kwestionariusza szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego służący stwierdzeniu zasadności zatrzymania, o którym mowa w art. 15a

ust. 1, lub wydania nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, mając na względzie potrzebę zawarcia niezbędnych pouczeń w nakazie i zakazie, zakazie zbliżania, zakazie kontaktowania oraz zakazie wstępu, sprawnego sporządzania dokumentacji, a także konieczności natychmiastowej i skutecznej ochrony osób doznających przemocy w rodzinie.”;

7) w art. 15ad:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Policjant doręcza odpis nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu niezwłocznie po ich wydaniu osobie stosującej przemoc w rodzinie oraz osobie dotkniętej tą przemocą.”,

b) po ust. 1 dodaje się ust. 1a–1e w brzmieniu:

„1a. W razie niemożności doręczenia osobie stosującej przemoc w rodzinie, zamieszkującej wspólnie z osobą dotkniętą tą przemocą, odpisu nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, w sposób wskazany w ust. 1, odpis należy złożyć we właściwej jednostce organizacyjnej Policji, umieszczając zawiadomienie o ich wydaniu na drzwiach wspólnie zajmowanego mieszkania, ze wskazaniem przyczyny umieszczenia zawiadomienia oraz ze wskazaniem, gdzie i kiedy pismo pozostawiono. Doręczenie uważa się za dokonane z chwilą umieszczenia zawiadomienia na drzwiach wspólnie zajmowanego mieszkania.

1b. W przypadku wydania zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, gdy osoba stosująca przemoc w rodzinie nie zamieszkuje wspólnie z osobą tą przemocą dotkniętą, zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1a, umieszcza się niezwłocznie na drzwiach mieszkania osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Policja w terminie 24 godzin od chwili wydania zakazów, o których mowa w zdaniu pierwszym, doręcza osobie stosującej przemoc w rodzinie ich odpisy w miejscu zamieszkania tej osoby lub w innym miejscu, w którym osoba ta przebywa lub gdzie ją zastano. Doręczenie uważa się za dokonane z chwilą doręczenia osobie stosującej przemoc w rodzinie odpisu zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu. Przepis art. 138 Kodeksu postępowania cywilnego stosuje się odpowiednio.

1c. W razie ustalenia miejsca zamieszkania lub pobytu osoby stosującej przemoc w rodzinie niezamieszkującej wspólnie z osobą tą przemocą dotkniętą i niemożności doręczenia jej odpisu zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub

zakazu wstępu, przepis ust. 1a stosuje się odpowiednio, z tym zastrzeżeniem, że zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1a, umieszcza się na drzwiach mieszkania tej osoby. Doręczenie uważa się za dokonane z chwilą umieszczenia zawiadomienia na drzwiach mieszkania osoby stosującej przemoc w rodzinie.

1d. W razie niemożności doręczenia osobie stosującej przemoc w rodzinie niezamieszkującej wspólnie z osobą tą przemocą dotkniętą odpisu zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, w trybie określonym w ust. 1b i 1c, doręczenie uważa się za dokonane z chwilą umieszczenia zawiadomienia na drzwiach mieszkania osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.

1e. W nakazie i zakazie, zakazie zbliżania, zakazie kontaktowania i zakazie wstępu dokonuje się wzmianki o niemożności doręczenia, wskazując jej przyczynę oraz datę i godzinę pozostawienia zawiadomienia, o którym mowa w ust. 1a–1c.”;

c) ust. 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„3. Zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1a–1d, zawiera imię i nazwisko osoby stosującej przemoc w rodzinie oraz wezwanie do niezwłocznego kontaktu z właściwą jednostką organizacyjną Policji, a ponadto dostępne po otwarciu zawiadomienia informacje o wydaniu nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, podstawie prawnej, miejscu i terminie ich odebrania, a także zasadach zabrania ze wspólnie zajmowanego mieszkania lub jego bezpośredniego otoczenia przedmiotów osobistego użytku i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej oraz zwierząt domowych będących własnością osoby stosującej przemoc w rodzinie.

4. Policja niezwłocznie doręcza prokuratorowi odpis nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu oraz zawiadamia właściwy miejscowo zespół interdyscyplinarny, o którym mowa w przepisach ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a gdy w mieszkaniu zamieszkują osoby małoletnie – także właściwy miejscowo sąd opiekuńczy. W przypadku wydania zakazu wstępu Policja niezwłocznie zawiadamia dyrektora szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, do której uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, osobę zarządzającą obiektem, w którym jest uprawiany sport, lub pracodawcę osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.”,

d) po ust. 4 dodaje się ust. 4a w brzmieniu:

„4a. W przypadkach, o których mowa w art.18ab ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, Policja niezwłocznie zawiadamia właściwą jednostkę organizacyjną Żandarmerii Wojskowej o wydaniu wobec żołnierza pełniącego czynną służbę wojskową nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu.”,

e) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, wzór zawiadomienia, o którym mowa w ust. 1a, umieszczanego na drzwiach mieszkania wobec niemożności doręczenia nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, mając na uwadze konieczność zrozumienia zawiadomienia również przez osoby niekorzystające z profesjonalnej pomocy prawnej.”;

8) w art. 15ae:

a) użyte w ust. 1, w ust. 2 w pkt 4 oraz w ust. 6–8, w różnych przypadkach, wyrazy „nakaz lub zakaz” zastępuje się użytymi w odpowiednim przypadku wyrazami „nakaz i zakaz”,

b) w ust. 2 pkt 7 otrzymuje brzmienie:

„7) w miarę potrzeby stwierdzenie innych okoliczności dotyczących przebiegu czynności, w szczególności wskazanie zabranych ze wspólnie zajmowanego mieszkania lub jego bezpośredniego otoczenia przedmiotów osobistego użytku i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej, zwierząt domowych oraz opis pozostawionego mienia, które według twierdzeń osoby stosującej przemoc w rodzinie, wobec której wydano nakaz i zakaz, stanowi jej własność.”,

c) w ust. 4 zdania pierwsze i drugie otrzymują brzmienie:

„Osoba stosująca przemoc w rodzinie, wobec której wydano nakaz i zakaz, ma prawo zabrać ze wspólnie zajmowanego mieszkania lub jego bezpośredniego otoczenia przedmioty osobistego użytku i przedmioty niezbędne do wykonywania osobistej pracy zarobkowej lub zwierzęta domowe będące jej własnością niezbędne do codziennego funkcjonowania lub pracy zarobkowej. W przypadku sprzeciwu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie przedmioty te lub zwierzęta domowe pozostawia się we wspólnie zajmowanym mieszkaniu lub jego bezpośrednim otoczeniu.”,

- d) w ust. 5 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:
„Jeżeli w okresie obowiązywania nakazu i zakazu zajdzie potrzeba zabrania przez osobę stosującą przemoc w rodzinie ze wspólnie zajmowanego mieszkania lub jego bezpośredniego otoczenia mienia stanowiącego jej własność, w szczególności niezabrzanych uprzednio przedmiotów osobistego użytku i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej lub zwierząt domowych będących jej własnością niezbędnych do codziennego funkcjonowania lub pracy zarobkowej, może się to odbyć jeden raz, wyłącznie w obecności policjanta, po wcześniejszym uzgodnieniu terminu z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie.”;
- 9) w art. 15af ust. 4 otrzymuje brzmienie:
„4. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, wzór zawiadomienia osoby stosującej przemoc w rodzinie, wobec której został wydany nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu, pozostawianego w przypadku gdy nie można doręczyć jej korespondencji, mając na uwadze konieczność zrozumienia zawiadomienia również przez osoby niekorzystające z profesjonalnej pomocy prawnej.”;
- 10) w art. 15ag:
a) w ust. 1:
– wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:
„Policjant, w przypadku wydania nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, informuje osobę dotkniętą przemocą w rodzinie o:”,
– pkt 1 otrzymuje brzmienie:
„1) możliwości i sposobie złożenia żądania, aby sąd zobowiązał osobę stosującą przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, wydał zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie lub zakaz wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta

przemocą w rodzinie, o których mowa w przepisach ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;”;

– pkt 5 otrzymuje brzmienie:

„5) możliwości uzyskania pomocy udzielanej przez podmioty, które otrzymały dotacje z Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, o którym mowa w przepisach Kodeksu karnego wykonawczego, oraz danych teleadresowych, najbliższych miejscowo dla osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, siedzib tych podmiotów i innych niezbędnych danych kontaktowych tych podmiotów.”;

b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Policjant, w przypadku wydania nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, informuje osobę dotkniętą przemocą w rodzinie o możliwości przekazania jej danych osobowych najbliższemu miejscowo podmiotowi, o którym mowa w ust. 1 pkt 5, w celu udzielenia pomocy, chyba że osoba ta nie wyrazi zgody.”;

11) art. 15ah otrzymuje brzmienie:

„Art. 15ah. Policjant, w przypadku wydania nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, poucza osobę stosującą przemoc w rodzinie o przyczynach ich wydania, o możliwości i sposobie złożenia zażalenia, a także, w przypadku wydania nakazu i zakazu, informuje o danych teleadresowych właściwych miejscowo placówek zapewniających miejsca noclegowe oraz placówek prowadzących programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie lub programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie.”;

12) w art. 15ai ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Czynności sprawdzenia Policja podejmuje również na podstawie postanowienia sądu o udzieleniu zabezpieczenia w sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym postanowienia, którym nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu zostały przedłużone.”;

13) w art. 15aj:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Osobie stosującej przemoc w rodzinie, wobec której wydano nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu, oraz prokuratorowi przysługuje zażalenie do sądu rejonowego, do którego należy rozpoznawanie spraw

z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zażalenie wnosi się w terminie 3 dni od dnia doręczenia nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, o czym należy osobę stosującą przemoc w rodzinie pouczyć przy doręczeniu. W zażaleniu można domagać się zbadania prawidłowości prowadzenia czynności, zasadności oraz legalności wydanego nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu. W kwestiach nieuregulowanych do zażalenia stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym, z wyłączeniem art. 373¹ w zw. z art. 397 § 3.”,

b) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Zażalenie wnosi się do sądu rejonowego właściwego ze względu na miejsce położenia wspólnie zajmowanego mieszkania. W przypadku gdy osoba stosująca przemoc w rodzinie, wobec której wydano zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu, nie mieszka wspólnie z osobą dotkniętą tą przemocą, zażalenie wnosi się do sądu rejonowego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.”,

c) ust. 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„2. Sąd rozpoznaje zażalenie w składzie jednoosobowym niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 3 dni od dnia jego wpływu do sądu. Uczestnikami postępowania są organ, który wydał nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu, osoba, wobec której zostały one wydane, oraz prokurator, jeżeli złożył zażalenie.

3. Sąd uchyla zaskarżony nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu w przypadku stwierdzenia jego bezzasadności lub nielegalności, o czym niezwłocznie zawiadamia osobę, wobec której zostały one wydane, osobę dotkniętą przemocą w rodzinie, prokuratora, właściwą jednostkę organizacyjną Policji oraz zespół interdyscyplinarny, o którym mowa w przepisach ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a gdy czynności podejmował sąd opiekuńczy, także ten sąd.”,

d) po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

„3a. Jeżeli jest to niezbędne dla zapewnienia szybkości postępowania, sąd może dokonywać doręczeń przez Policję. Do doręczeń stosuje się przepis art. 560⁶ Kodeksu postępowania cywilnego.”;

14) art. 15ak otrzymuje brzmienie:

„Art. 15ak. 1. Nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania i zakaz wstępu tracą moc po upływie 14 dni od dnia ich wydania, chyba że sąd udzielił zabezpieczenia, którym zostały one przedłużone. Przy obliczaniu terminu nie uwzględnia się dnia, w którym nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu zostały wydane.

2. Nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania i zakaz wstępu tracą także moc, w przypadku gdy po ich wydaniu wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 2, prokurator niezwłocznie zawiadamia osobę dotkniętą przemocą w rodzinie oraz właściwą jednostkę organizacyjną Policji.”;

15) w art. 19 w ust. 1 w pkt 2 po wyrazach „art. 156 § 1 i 3,” dodaje się wyrazy „art. 156a § 1 i 2,” oraz po wyrazach „art. 189a,” dodaje się wyrazy „art. 191b § 1 i 2,”;

16) w art. 55 w ust. 1 pkt 1 i 2 otrzymują brzmienie:

- „1) orzeczenia prawomocnym wyrokiem sądu środka karnego pozbawienia praw publicznych lub
- 2) prawomocnego skazania na karę pozbawienia wolności za przestępstwo popełnione w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie albo”.

Art. 4. W ustawie z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 1061 i 1115) w art. 1 w ust. 2 w pkt 4 w lit. j, w art. 9e w ust. 1 w pkt 6c i w art. 9f w ust. 1 w pkt 2b po wyrazach „art. 189a” dodaje się wyrazy „i art. 191b § 1 i 2”.

Art. 5. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1138 i 1726) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 101 w § 4 po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:

„1a) przestępstw określonych w art. 156a i art. 191b, popełnionych na szkodę małoletniego,”;

2) w art. 156 w § 1 dodaje się pkt 3 w brzmieniu:

„3) wycięcia, infibulacji lub innego trwałego i istotnego okaleczenia żeńskiego narządu płciowego,”

3) po art. 156 dodaje się art. 156a w brzmieniu:

„Art. 156a. § 1. Kto nakłania inną osobę do spowodowania u niej ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, o którym mowa w art. 156 § 1 pkt 3, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Kto przemocą lub groźbą bezprawną zmusza inną osobę do spowodowania u niej ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, o którym mowa w art. 156 § 1 pkt 3, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.”;

4) po art. 191a dodaje się art. 191b w brzmieniu:

„Art. 191b. § 1. Kto przemocą, groźbą bezprawną lub przez nadużycie stosunku zależności lub wykorzystanie krytycznego położenia doprowadza inną osobę do zawarcia małżeństwa lub związku, który odpowiada małżeństwu w kręgu wyznaniowym lub kulturowym sprawcy,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

§ 2. Tej samej karze podlega kto w celu popełnienia przestępstwa określonego w § 1, używając podstęp lub nadużywając stosunku zależności lub wykorzystując krytyczne położenie, nakłania inną osobę do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.”.

Art. 6. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1375) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 16 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Jeżeli uczestnikiem postępowania jest osoba, która nie ukończyła 18 lat, osoba ubezwłasnowolniona całkowicie lub częściowo lub osoba nieporadna, w szczególności ze względu na wiek lub stan zdrowia, sposób pouczenia powinien być dostosowany do jej wieku, stanu zdrowia i stanu rozwoju umysłowego.”;

2) art. 52a otrzymuje brzmienie:

„Art. 52a. § 1. Mając na względzie potrzebę zastosowania wobec pokrzywdzonego art. 147 § 1, w odniesieniu do czynności, o której mowa w art. 143 § 1 pkt 2, lub potrzebę zastosowania wobec pokrzywdzonego art. 177 § 1a, art. 184–185c, art. 185e, art. 299a § 1, art. 360 § 1 pkt 1 lit. d oraz pkt 3, art. 390 § 2 i 3 oraz art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka (Dz. U. z 2015 r. poz. 21), organ prowadzący postępowanie karne ustala właściwości i warunki osobiste pokrzywdzonego oraz rodzaj i rozmiar ujemnych następstw popełnionego na jego szkodę przestępstwa, mając na uwadze charakter tego przestępstwa oraz okoliczności jego popełnienia.

§ 2. Przed rozpoczęciem czynności, o której mowa w art. 143 § 1 pkt 2 z zastosowaniem art. 147 § 1, lub czynności wskazanych w art. 177 § 1a, art. 184–185c, art. 185e, art. 299a § 1, art. 360 § 1 pkt 1 lit. d oraz pkt 3, art. 390 § 2 i 3 oraz art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka,

organ prowadzący postępowanie karne odbiera od pokrzywdzonego oświadczenie, czy chce zastosowania przewidzianych w nich środków, chyba że odebranie oświadczenia jest niemożliwe, zastosowanie określonego środka jest obowiązkowe lub organ prowadzący postępowanie działa na wniosek pokrzywdzonego. Oświadczenie składa się na piśmie albo do protokołu organu prowadzącego postępowanie karne. Organ prowadzący postępowanie karne bierze pod uwagę oświadczenie pokrzywdzonego przy podejmowaniu decyzji dotyczących czynności wskazanych w przepisach wymienionych w zdaniu pierwszym.

§ 3. Ustaleń, o których mowa w § 1, dokonuje organ prowadzący postępowanie karne przy użyciu kwestionariusza indywidualnej oceny pokrzywdzonego, zwanego dalej „kwestionariuszem”, najpóźniej przed rozpoczęciem czynności, o której mowa w art. 143 § 1 pkt 2 z zastosowaniem art. 147 § 1, lub czynności wskazanych w art. 177 § 1a, art. 184–185c, art. 185e, art. 299a § 1, art. 360 § 1 pkt 1 lit. d oraz pkt 3, art. 390 § 2 i 3 oraz art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka. Organ prowadzący postępowanie karne może odstąpić od użycia kwestionariusza, gdy zachodzi niebezpieczeństwo utraty lub zniekształcenia dowodu w razie zwłoki lub gdy utrudni to postępowanie. W takim wypadku informacje dotyczące dokonywania ustaleń, o których mowa w § 1, i oświadczenia, o którym mowa § 2, należy zamieścić w protokole czynności.

§ 4. Kwestionariusz nie stanowi dowodu okoliczności, o których mowa w § 1.

§ 5. Przepisy § 1–4 stosuje się odpowiednio do świadka, jeżeli występują u niego zaburzenia psychiczne, rozwojowe, zakłócenia zdolności postrzegania lub odtwarzania przez niego postrzeżeń uzasadniające przekonanie, że przesłuchanie powinno się odbyć w trybie określonym w art. 185e, w zakresie niezbędnym do dokonania ustaleń co do przeprowadzenia przesłuchania zgodnie z tym przepisem.

§ 6. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzory kwestionariuszy, odrębnie dla pokrzywdzonego i świadka wskazanego w § 5, oraz sposób i miejsce przechowywania kwestionariusza, mając na uwadze konieczność zebrania w sposób wyczerpujący danych o osobie pokrzywdzonego lub świadka, niezbędnych do ustalenia, czy zachodzą podstawy do zastosowania środków przewidzianych w przepisach wymienionych w § 1 oraz konieczność zachowania ustawowych wymogów ochrony danych pokrzywdzonego lub świadka.”;

3) w art. 147 § 2a otrzymuje brzmienie:

„§ 2a. Przesłuchanie, o którym mowa w art. 185a–185c oraz art. 185e, utrwała się za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk.”;

4) w art. 171:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli osoba przesłuchiwana nie ukończyła 18 lat, czynności z jej udziałem powinny być, w miarę możliwości, przeprowadzone w obecności przedstawiciela ustawowego, faktycznego opiekuna lub osoby pełnoletniej wskazanej przez przesłuchiwanego, chyba że dobro postępowania stoi temu na przeszkodzie lub sprzeciwia się temu przesłuchiwany.”;

b) po § 4 dodaje się § 4a w brzmieniu:

„§ 4a. Pytania zadawane świadkowi nie mogą dotyczyć jego życia seksualnego, chyba że jest to niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy.”;

c) § 6 otrzymuje brzmienie:

„§ 6. Organ przesłuchujący uchyla pytania określone w § 4 lub 4a, jak również pytania nieistotne.”;

d) dodaje się § 8 i 9 w brzmieniu:

„§ 8. Przed pierwszym przesłuchaniem osoba, o której mowa w § 3, otrzymuje informacje co do przebiegu, sposobu i warunków przesłuchania, z zastrzeżeniem art. 185f § 2. Informacje zawierają opisowe lub graficzne przedstawienie przebiegu, sposobu i warunków przesłuchania. Pomiędzy doręczeniem informacji a terminem przesłuchania powinno upłynąć co najmniej 3 dni, chyba że dobro postępowania stoi temu na przeszkodzie.

§ 9. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzory informacji co do przebiegu, sposobu i warunków przesłuchania dla osób, o których mowa w § 3, odrębnie dla podejrzanego i świadka, uwzględniając potrzebę zrozumienia tych informacji przez przesłuchiwanym.”;

5) w art. 185a:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W sprawach o przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub określone w rozdziałach XXIII, XXV i XXVI Kodeksu karnego pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, przesłuchuje się w charakterze świadka tylko wówczas, gdy jego zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, i tylko raz, chyba że wyjdą na jaw istotne

okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub w razie uwzględnienia wniosku dowodowego oskarżonego, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego.”,

b) dodaje się § 5 w brzmieniu:

„§ 5. W sprawach o przestępstwa określone w § 1 biegły psycholog biorący udział w przesłuchaniu powinien być osobą płci wskazanej przez pokrzywdzonego, chyba że będzie to utrudniać postępowanie.”;

6) w art. 185b w § 1 wyrazy „w art. 185a § 1–3” zastępuje się wyrazami „w art. 185a § 1–3 i 5”;

7) w art. 185c:

a) § 1a otrzymuje brzmienie:

„§ 1a. W sprawach o przestępstwa określone w § 1 pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania ukończył 15 lat, przesłuchuje się w charakterze świadka tylko wówczas, gdy jego zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, i tylko raz, chyba że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub w razie uwzględnienia wniosku dowodowego oskarżonego, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego.”,

b) uchyla się § 3,

c) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Na wniosek pokrzywdzonego należy zapewnić, aby biegły psycholog biorący udział w przesłuchaniu był osobą o wskazanej przez niego płci, chyba że będzie to utrudniać postępowanie.”;

8) uchyla się art. 185d;

9) po art. 185d dodaje się art. 185e i art. 185f w brzmieniu:

„Art. 185e. § 1. Jeżeli u świadka występują zaburzenia psychiczne, rozwojowe, zakłócenia zdolności postrzegania lub odtwarzania przez niego postrzeżeń i zachodzi uzasadniona obawa, że przesłuchanie w innych warunkach niż wskazane w tym przepisie mogłoby wpłynąć negatywnie na jego stan psychiczny lub byłoby znacznie utrudnione, świadka przesłuchuje się tylko wówczas, gdy jego zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, i tylko raz, chyba że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub w razie uwzględnienia

wniosku dowodowego oskarżonego, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania świadka.

§ 2. Przesłuchanie przeprowadza sąd na posiedzeniu z udziałem biegłego psychologa, nie później niż w terminie 14 dni od dnia wpływu wniosku. Prokurator, obrońca oraz pełnomocnik mają prawo wziąć udział w przesłuchaniu. Osoba wymieniona w art. 51 § 2 lub 3 lub osoba pełnoletnia wskazana przez świadka ma prawo również być obecna przy przesłuchaniu, jeżeli nie ogranicza to swobody wypowiedzi przesłuchiwanego. Na rozprawie głównej odtwarza się sporządzony zapis obrazu i dźwięku przesłuchania oraz odczytuje się protokół przesłuchania.

§ 3. Biegły psycholog biorący udział w przesłuchaniu powinien być osobą płci wskazanej przez świadka, chyba że będzie to utrudniać postępowanie.

§ 4. Jeżeli świadek ma problemy z komunikacją werbalną, przesłuchanie przeprowadza się przy wykorzystaniu komunikacji wspomagającej i alternatywnej, którymi posługuje się świadek. W przesłuchaniu bierze udział biegły mający odpowiednią wiedzę w zakresie komunikacji wspomagającej i alternatywnej.

§ 5. W odniesieniu do świadków, o których mowa w § 1, przepisów art. 185a–185c nie stosuje się.

Art. 185f. § 1. Przesłuchania w trybie określonym w art. 185a–185c oraz art. 185e przeprowadza się w odpowiednio przystosowanych pomieszczeniach w siedzibie sądu lub poza jego siedzibą. Przesłuchanie w trybie określonym w art. 185e może być przeprowadzone także w innym miejscu, jeżeli uzasadniają to indywidualne potrzeby świadka i istnieje możliwość utrwalenia czynności za pomocą urządzenia rejestrującego obraz lub dźwięk

§ 2. Przed pierwszym przesłuchaniem osoba przesłuchiwana w trybie określonym w art. 185a–185c oraz art. 185e otrzymuje informacje co do przebiegu, sposobu i warunków przesłuchania. Informacje zawierają opisowe lub graficzne przedstawienie przebiegu, sposobu i warunków przesłuchania. Pomiędzy doręczeniem informacji a terminem przesłuchania powinno upłynąć co najmniej 3 dni, chyba że dobro postępowania stoi temu na przeszkodzie. Przepisu art. 171 § 8 nie stosuje się.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzory informacji co do przebiegu, sposobu i warunków przesłuchania dla osób, o których mowa w § 2, odrębnie dla osób przesłuchiwanym, o których mowa w art. 185a–185c oraz art. 185e, uwzględniając potrzebę zrozumienia tych informacji przez osoby przesłuchiwane.

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia sposób przygotowania i przeprowadzenia przesłuchania, o którym mowa w § 1, oraz warunki, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia przeznaczone do przeprowadzania takich przesłuchań, o których mowa w § 1 w zdaniu pierwszym, w tym ich wyposażenie techniczne, mając na względzie konieczność zapewnienia swobody wypowiedzi i poczucia bezpieczeństwa osób przesłuchiowanych przy uwzględnieniu indywidualnych potrzeb tych osób.”;

10) w art. 275a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Tytułem środka zapobiegawczego można nakazać oskarżonemu o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej okresowe opuszczenie lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym i jego najbliższego otoczenia lub zakazać mu zbliżania się do pokrzywdzonego na wskazaną odległość, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził.”;

11) w art. 300:

a) po § 3 dodaje się § 3a i 3b w brzmieniu:

„§ 3a. Osoby, o których mowa w § 1–3, nieporadne ze względu na wiek lub stan zdrowia, lub które nie ukończyły 18 lat, mogą otrzymać dostęp do wyjaśnień co do zakresu ich uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania. Wyjaśnienia umieszcza się także na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.

§ 3b. Pouczenia, o których mowa w § 1–3, i wyjaśnienia, o których mowa w § 3a, mogą być opisowe lub graficzne.”,

b) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzory pisemnych:

1) pouczeń, o których mowa w § 1–3, odrębne dla osób, które nie ukończyły 18 lat, mając na względzie konieczność zrozumienia pouczenia przez osoby niekorzystające z pomocy obrońcy lub pełnomocnika, osoby nieporadne ze względu na wiek lub stan zdrowia lub osoby, które nie ukończyły 18 lat;

- 2) wyjaśnień, o których mowa w § 3a, odrębne dla osób nieporadnych ze względu na wiek lub stan zdrowia lub osób, które nie ukończyły 18 lat, mając na względzie konieczność zrozumienia wyjaśnień przez te osoby.”;

12) w art. 361:

- a) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Podczas czynności z udziałem pokrzywdzonego przeprowadzanych na rozprawie z wyłączeniem jawności może być obecna osoba przez niego wskazana.”,

- b) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Przepisów § 1 i 1a nie stosuje się, jeżeli zachodzi obawa ujawnienia informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne.”.

Art. 7. W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2072, z 2021 r. poz. 1080 i 1236 oraz z 2022 r. poz. 655 i 1259) w art. 82a po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:

„§ 3a. Sędzia orzekający w sprawach z zakresu prawa karnego powinien uczestniczyć, co cztery lata, w szkoleniu i doskonaleniu zawodowym organizowanym przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury, w celu uzupełnienia specjalistycznej wiedzy i umiejętności zawodowych z zakresu przesłuchiwania osób, które nie ukończyły 18 lat, oraz osób, o których mowa w art. 185c i art. 185e ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1375).”.

Art. 8. W ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1214 oraz z 2022 r. poz. 655 i 1488) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 17 w ust. 1 pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) zatrzymania w przypadkach określonych w art. 18 ust. 1 i 2 oraz w przepisach innych ustaw;”;

- 2) w art. 18:

- a) w ust. 3 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Żołnierz Żandarmerii Wojskowej w celu stwierdzenia zasadności zatrzymania, o którym mowa w ust. 2, ocenia ryzyko bezpośredniego zagrożenia dla życia lub zdrowia ludzkiego, odrębnie dla osoby dorosłej i dziecka, biorąc pod uwagę w szczególności:”,

- b) dodaje się ust. 4–6 w brzmieniu:

„4. Oceny ryzyka, o której mowa w ust. 3, dokonuje się w kwestionariuszu szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego dołączanym do protokołu zatrzymania.

5. W uzasadnionych przypadkach, w szczególności gdy przybycie Żandarmerii Wojskowej na miejsce interwencji jest niemożliwe lub znacznie utrudnione, a na podstawie ustalonych okoliczności policjant stwierdził, że osoba stosująca przemoc w rodzinie stwarza bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą, policjant ma prawo zatrzymać żołnierza pełniącego czynną służbę wojskową. Przepisy art. 15a ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2021 r. poz. 1882, z późn. zm.⁶⁾) stosuje się odpowiednio.

6. Żandarmeria Wojskowa, także w przypadku, o którym mowa w ust. 5, niezwłocznie zawiadamia o dokonaniu zatrzymania właściwy miejscowo zespół interdyscyplinarny, o którym mowa w przepisach ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a gdy w mieszkaniu zamieszkują osoby małoletnie – także właściwy miejscowo sąd opiekuńczy.”;

3) w art. 18a:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Żołnierz Żandarmerii Wojskowej ma prawo wydać wobec żołnierza pełniącego czynną służbę wojskową, stosującego przemoc w rodzinie w rozumieniu przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, stwarzającego zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą, zwanego dalej „osobą stosującą przemoc w rodzinie”, nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zwany dalej „nakazem i zakazem”.”,

b) uchyla się ust. 2–4,

c) w ust. 5 wyrazy „nakazie lub zakazie” zastępuje się wyrazami „nakazie i zakazie”;

4) po art. 18a dodaje się art. 18aa–18ac w brzmieniu:

„Art. 18aa. 1. Żołnierz Żandarmerii Wojskowej ma prawo wydać wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie w rozumieniu przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, stwarzającej zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą

⁶⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 2333, 2447 i 2448 oraz z 2022 r. poz. 655, 1115 i 1488.

przemocą, zakaz zbliżania się do tej osoby na wyrażoną w metrach odległość, zwany dalej „zakazem zbliżania”, lub zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie, zwany dalej „zakazem kontaktowania”.

2. Jeżeli osoba dotknięta przemocą w rodzinie uczęszcza do szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, uprawia sport lub pracuje, żołnierz Żandarmerii Wojskowej ma prawo wydać wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie, stwarzającej zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą, zakaz wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy, zwany dalej „zakazem wstępu”, chyba że osoba stosująca przemoc jest tam zatrudniona.

Art. 18ab. 1. W uzasadnionych przypadkach, w szczególności gdy przybycie Żandarmerii Wojskowej na miejsce interwencji jest niemożliwe lub znacznie utrudnione, a na podstawie ustalonych okoliczności policjant stwierdził, że osoba stosująca przemoc w rodzinie stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą, policjant ma prawo wydać nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu wobec żołnierza pełniącego czynną służbę wojskową. Przepisy art. 15aa ust. 1 i art. 15aaa ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji stosuje się odpowiednio.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, Policja wykonuje czynności wskazane w art. 15ab ust. 4, 9 i 11, art. 15ad ust. 1 i 1a, art. 15ae ust. 1 i 7 i art. 15ag ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji.

Art. 18ac. 1. Nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu mogą być stosowane łącznie.

2. Nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania oraz zakaz wstępu są natychmiast wykonalne.

3. Jeżeli po wydaniu nakazu i zakazu wystąpią okoliczności uzasadniające wydanie zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, data zakończenia ich obowiązywania musi odpowiadać dacie, w której upływa termin stosowania nakazu i zakazu.

4. Żołnierz Żandarmerii Wojskowej w celu stwierdzenia zasadności wydania nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu stosuje odpowiednio przepisy art. 18 ust. 3 i 4.”;

5) użyte w art. 18b w ust. 1 i 10, w art. 18d w ust. 2, w art. 18f w ust. 1 i 2, w art. 18g w ust. 1 w pkt 2 i w ust. 3, w art. 18i w ust. 1 oraz w art. 18j w ust. 4, w różnym przypadku, wyrazy

„nakaz lub zakaz” zastępuje się użytymi w odpowiednim przypadku wyrazami „nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu”;

6) w art. 18b:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. W przypadku zatrzymania osoby stosującej przemoc w rodzinie nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu mogą być wydane bezpośrednio po jej zwolnieniu. Jeżeli zatrzymania dokonał policjant, nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu wydaje żołnierz Żandarmerii Wojskowej. W przypadku sporządzenia kwestionariusza szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego na podstawie art. 18 ust. 4 kolejnego kwestionariusza nie sporządza się.”,

b) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Osobę zgłaszającą przemoc w rodzinie przesłuchuje się w charakterze świadka, po pouczeniu o treści art. 233 Kodeksu karnego, na okoliczności wskazane w zgłoszeniu, o ile to możliwe, na miejscu zdarzenia. Żandarmeria Wojskowa w celu ustalenia, czy zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 18a ust. 1 lub w art. 18aa, oraz w celu wskazania obszaru, który osoba stosująca przemoc w rodzinie ma opuścić i na którym nie może przebywać, lub odległości od wspólnie zajmowanego mieszkania, którą osoba stosująca przemoc w rodzinie jest obowiązana zachować, lub w celu ustalenia w metrach odległości, którą osoba stosująca przemoc w rodzinie jest obowiązana zachować od osoby dotkniętej tą przemocą, może przesłuchać w charakterze świadków również inne osoby, w szczególności wszystkie dotknięte tą przemocą osoby pełnoletnie wspólnie zajmujące mieszkanie. Żandarmeria Wojskowa, dokonując wskazanych ustaleń, uwzględnia w protokole przesłuchania zaistnienie okoliczności zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego.”,

c) po ust. 5 dodaje się ust. 5a w brzmieniu:

„5a. W przypadku gdy należy się obawiać, że obecność osoby stosującej przemoc w rodzinie będzie oddziaływać krępująco na świadka bądź wywierać negatywny wpływ na jego stan psychiczny, żołnierz Żandarmerii Wojskowej może nakazać tej osobie, aby na czas przesłuchania świadka opuściła miejsce przesłuchania.”,

d) ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. Osobę małoletnią można przesłuchać tylko wówczas, gdy jej zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla sprawy, w szczególności gdy jest jedynym świadkiem zdarzenia, a brak jest innych dowodów, i wyłącznie w odpowiednio przystosowanych pomieszczeniach, o których mowa w przepisach Kodeksu postępowania karnego.”,

e) ust. 9 otrzymuje brzmienie:

„9. Żołnierz Żandarmerii Wojskowej, przed wydaniem nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, wysłuchuje osobę stosującą przemoc w rodzinie, o ile nie utrudni to ich natychmiastowego wydania. Żandarmeria Wojskowa może również dokonywać innych czynności w celu ustalenia, czy zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 18a ust. 1 lub w art. 18aa.”,

f) ust. 11 otrzymuje brzmienie:

„11. Żandarmeria Wojskowa, przed wydaniem nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, ma prawo zażądać dodatkowych informacji od innych instytucji lub organów, w celu ustalenia, czy zachodzą okoliczności wskazane w art. 18a ust. 1 lub w art. 18aa.”,

g) dodaje się ust. 12 w brzmieniu:

„12. Jeżeli zachodzą przesłanki do zatrzymania, o którym mowa w art. 18 ust. 2, lub wydania nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, a wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie wykonywana jest kara pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, żołnierz Żandarmerii Wojskowej dokonuje zatrzymania takiej osoby i bezzwłocznie przekazuje ją do dyspozycji sądu właściwego do orzekania w przedmiocie uchylenia zezwolenia na odbywanie kary w systemie dozoru elektronicznego. Sąd orzeka w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania.”;

7) w art. 18c:

a) w ust. 1 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania oraz zakaz wstępu zawierają w szczególności:”,

b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, wzór nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania oraz zakazu wstępu, sposób wykonywania i dokumentowania czynności związanych z wydaniem nakazu

i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania oraz zakazu wstępu i wzór kwestionariusza szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego służący stwierdzeniu zasadności zatrzymania, o którym mowa w art. 18 ust. 2, lub wydania nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, mając na względzie potrzebę zawarcia niezbędnych pouczeń w nakazie i zakazie, zakazie zbliżania, zakazie kontaktowania oraz zakazie wstępu, sprawnego sporządzania dokumentacji, a także konieczności natychmiastowej i skutecznej ochrony osób doznających przemocy w rodzinie.”;

8) w art. 18d:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Żołnierz Żandarmerii Wojskowej doręcza odpis nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu niezwłocznie po ich wydaniu osobie stosującej przemoc w rodzinie oraz osobie dotkniętej tą przemocą.”,

b) po ust. 1 dodaje się ust. 1a–1e w brzmieniu:

„1a. W razie niemożności doręczenia osobie stosującej przemoc w rodzinie, zamieszkującej wspólnie z osobą dotkniętą tą przemocą, w sposób wskazany w ust. 1, odpisu nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, odpis należy złożyć we właściwej jednostce organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej, umieszczając zawiadomienie o ich wydaniu na drzwiach wspólnie zajmowanego mieszkania, ze wskazaniem przyczyny umieszczenia zawiadomienia oraz ze wskazaniem, gdzie i kiedy pismo pozostawiono. Doręczenie uważa się za dokonane z chwilą umieszczenia zawiadomienia na drzwiach wspólnie zajmowanego mieszkania.

1b. W przypadku wydania zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, gdy osoba stosująca przemoc w rodzinie nie zamieszkuje wspólnie z osobą tą przemocą dotkniętą, zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1a, umieszcza się niezwłocznie na drzwiach mieszkania osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Żandarmeria Wojskowa w terminie 24 godzin od chwili wydania zakazów, o których mowa w zdaniu pierwszym, doręcza osobie stosującej przemoc w rodzinie ich odpisy w miejscu zamieszkania tej osoby lub w innym miejscu, w którym osoba ta przebywa lub gdzie ją zastano. Doręczenie uważa się za dokonane z chwilą doręczenia osobie stosującej przemoc w rodzinie odpisu zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub

zakazu wstępu. Przepis art. 138 Kodeksu postępowania cywilnego stosuje się odpowiednio.

1c. W razie ustalenia miejsca zamieszkania lub pobytu osoby stosującej przemoc w rodzinie niezamieszkującej wspólnie z osobą tą przemocą dotkniętą i niemożności doręczenia jej odpisu zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, przepis ust. 1a stosuje się odpowiednio, z tym zastrzeżeniem, że zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1a, umieszcza się na drzwiach mieszkania tej osoby. Doręczenie uważa się za dokonane z chwilą umieszczenia zawiadomienia na drzwiach mieszkania osoby stosującej przemoc w rodzinie.

1d. W razie niemożności doręczenia osobie stosującej przemoc w rodzinie niezamieszkującej wspólnie z osobą tą przemocą dotkniętą odpisu zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, w trybie określonym w ust. 1b i 1c, doręczenie uważa się za dokonane z chwilą umieszczenia zawiadomienia na drzwiach mieszkania osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.

1e. W nakazie i zakazie, zakazie zbliżania, zakazie kontaktowania i zakazie wstępu dokonuje się wzmianki o niemożności doręczenia, wskazując jej przyczynę oraz datę i godzinę pozostawienia zawiadomienia, o którym mowa w ust. 1a–1c.”,

c) ust. 3–5 otrzymują brzmienie:

„3. Zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1a–1d, zawiera imię i nazwisko osoby stosującej przemoc w rodzinie oraz wezwanie do niezwłocznego kontaktu z właściwą jednostką organizacyjną Żandarmerii Wojskowej, a ponadto dostępne po otwarciu zawiadomienia informacje o wydaniu nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, podstawie prawnej, miejscu i terminie ich odebrania, a także zasadach zabrania ze wspólnie zajmowanego mieszkania lub jego bezpośredniego otoczenia przedmiotów osobistego użytku i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej oraz zwierząt domowych będących własnością osoby stosującej przemoc w rodzinie.

4. Żandarmeria Wojskowa niezwłocznie doręcza prokuratorowi odpis nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu oraz zawiadamia właściwy miejscowo zespół interdyscyplinarny, o którym mowa w przepisach ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a gdy w mieszkaniu zamieszkują osoby małoletnie – także właściwy miejscowo sąd opiekuńczy. W przypadku wydania zakazu wstępu Żandarmeria Wojskowa niezwłocznie

zawiadamia dyrektora szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, do której uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, osobę zarządzającą obiektem, w którym jest uprawiany sport, lub pracodawcę osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.

5. Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, wzór zawiadomienia, o którym mowa w ust. 1a, umieszczanego na drzwiach mieszkania wobec niemożności doręczenia nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, mając na uwadze konieczność zrozumienia zawiadomienia również przez osoby niekorzystające z profesjonalnej pomocy prawnej.”;

- 9) w art. 18e:
- a) użyte w ust. 1, w ust. 2 w pkt 4 oraz w ust. 6–8, w różnych przypadkach, wyrazy „nakaz lub zakaz” zastępuje się użytymi w odpowiednim przypadku wyrazami „nakaz i zakaz”,
 - b) w ust. 2 pkt 7 otrzymuje brzmienie:

„7) w miarę potrzeby stwierdzenie innych okoliczności dotyczących przebiegu czynności, w szczególności wskazanie zabranych ze wspólnie zajmowanego mieszkania lub jego bezpośredniego otoczenia przedmiotów osobistego użytku i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej, zwierząt domowych oraz opis pozostawionego mienia, które według twierdzeń osoby stosującej przemoc w rodzinie, wobec której wydano nakaz i zakaz, stanowi jej własność.”,
 - c) w ust. 4 zdania pierwsze i drugie otrzymują brzmienie:

„Osoba stosująca przemoc w rodzinie, wobec której wydano nakaz i zakaz, ma prawo zabrać ze wspólnie zajmowanego mieszkania lub jego bezpośredniego otoczenia przedmioty osobistego użytku i przedmioty niezbędne do wykonywania osobistej pracy zarobkowej lub zwierzęta domowe będące jej własnością niezbędne do codziennego funkcjonowania lub pracy zarobkowej. W przypadku sprzeciwu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie przedmioty te lub zwierzęta domowe pozostawia się we wspólnie zajmowanym mieszkaniu lub jego bezpośrednim otoczeniu.”,
 - d) w ust. 5 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Jeżeli w okresie obowiązywania nakazu i zakazu zajdzie potrzeba zabrania przez osobę stosującą przemoc w rodzinie ze wspólnie zajmowanego mieszkania lub jego

bezpośredniego otoczenia mienia stanowiącego jej własność, w szczególności niezabranych uprzednio przedmiotów osobistego użytku i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej lub zwierząt domowych będących jej własnością niezbędnych do codziennego funkcjonowania lub pracy zarobkowej, może się to odbyć jeden raz, wyłącznie w obecności żołnierza Żandarmerii Wojskowej, po wcześniejszym uzgodnieniu terminu z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie.”;

10) w art. 18f ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, wzór zawiadomienia osoby stosującej przemoc w rodzinie, wobec której został wydany nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu, pozostawianego w przypadku gdy nie można doręczyć jej korespondencji, mając na uwadze konieczność zrozumienia zawiadomienia również przez osoby niekorzystające z profesjonalnej pomocy prawnej.”;

11) w art. 18g:

a) w ust. 1:

– wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Żołnierz Żandarmerii Wojskowej, w przypadku wydania nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, informuje osobę dotkniętą przemocą w rodzinie o:”;

– pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) możliwości i sposobie złożenia żądania, aby sąd zobowiązał osobę stosującą przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, wydał zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie lub zakaz wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą w rodzinie, o których mowa w przepisach ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;”;

– pkt 5 otrzymuje brzmienie:

„5) możliwości uzyskania pomocy udzielanej przez podmioty, które otrzymały dotacje z Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, o którym mowa w przepisach Kodeksu karnego wykonawczego, oraz danych teleadresowych, najbliższych miejscowo dla osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, siedzib tych podmiotów i innych niezbędnych danych kontaktowych tych podmiotów.”,

b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Żołnierz Żandarmerii Wojskowej, w przypadku wydania nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, informuje osobę dotkniętą przemocą w rodzinie o możliwości przekazania jej danych osobowych najbliższemu miejscowo podmiotowi, o którym mowa w ust. 1 pkt 5, w celu udzielenia pomocy, chyba że osoba ta nie wyrazi zgody.”;

12) art. 18h otrzymuje brzmienie:

„Art. 18h. Żołnierz Żandarmerii Wojskowej, w przypadku wydania nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, poucza osobę stosującą przemoc w rodzinie o przyczynach ich wydania, o możliwości i sposobie złożenia zażalenia, a także, w przypadku wydania nakazu i zakazu, informuje o danych teleadresowych właściwych miejscowo placówek zapewniających miejsca noclegowe oraz placówek prowadzących programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie lub programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie.”;

13) w art. 18i ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Czynności sprawdzenia Żandarmeria Wojskowa podejmuje również na podstawie postanowienia sądu o udzieleniu zabezpieczenia w sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym postanowienia, którym nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu zostały przedłużone.”;

14) w art. 18j:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Osobie stosującej przemoc w rodzinie, wobec której wydano nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu, oraz prokuratorowi przysługuje zażalenie do sądu rejonowego, do którego należy rozpoznawanie spraw z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zażalenie wnosi się w terminie 3 dni od dnia doręczenia nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania

lub zakazu wstępu, o czym należy osobę stosującą przemoc w rodzinie pouczyć przy doręczeniu. W zażaleniu można domagać się zbadania prawidłowości prowadzenia czynności, zasadności oraz legalności wydanego nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu. W kwestiach nieuregulowanych do zażalenia stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym, z wyłączeniem art. 373¹ w zw. z art. 397 § 3.”,

b) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Zażalenie wnosi się do sądu rejonowego właściwego ze względu na miejsce położenia wspólnie zajmowanego mieszkania. W przypadku gdy osoba stosująca przemoc w rodzinie, wobec której wydano zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu, nie mieszka wspólnie z osobą dotkniętą tą przemocą, zażalenie wnosi się do sądu rejonowego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.”,

c) ust. 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„2. Sąd rozpoznaje zażalenie w składzie jednoosobowym niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 3 dni od dnia jego wpływu do sądu. Uczestnikami postępowania są organ, który wydał nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu, osoba, wobec której zostały one wydane, oraz prokurator, jeżeli złożył zażalenie.

3. Sąd uchyla zaskarżony nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu w przypadku stwierdzenia jego bezzasadności lub nielegalności, o czym niezwłocznie zawiadamia osobę, wobec której zostały one wydane, osobę dotkniętą przemocą w rodzinie, prokuratora, właściwą jednostkę organizacyjną Żandarmerii Wojskowej oraz zespół interdyscyplinarny, o którym mowa w przepisach ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a gdy czynności podejmował sąd opiekuńczy, także ten sąd.”,

d) po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

„3a. Jeżeli jest to niezbędne dla zapewnienia szybkości postępowania, sąd może dokonywać doręczeń przez Żandarmerię Wojskową. Do doręczeń stosuje się przepis art. 560⁶ Kodeksu postępowania cywilnego.”;

15) art. 18k otrzymuje brzmienie:

„Art. 18k. 1. Nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania i zakaz wstępu tracą moc po upływie 14 dni od dnia ich wydania, chyba że sąd udzielił zabezpieczenia,

którym zostały one przedłużone. Przy obliczaniu terminu nie uwzględnia się dnia, w którym nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu zostały wydane.

2. Nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania i zakaz wstępu tracą także moc, w przypadku gdy po ich wydaniu wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 2, prokurator niezwłocznie zawiadamia osobę dotkniętą przemocą w rodzinie oraz właściwą jednostkę organizacyjną Żandarmerii Wojskowej.”;

16) w art. 30d w ust. 1:

a) wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Żandarmeria Wojskowa, w celu realizacji zadań ustawowych związanych z przeciwdziałaniem przemoc w rodzinie, może przetwarzać informacje, w tym dane osobowe, o osobach dotkniętych przemocą w rodzinie oraz osobach stosujących tę przemoc, wobec których:”;

b) pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) wydano nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu;”;

c) pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) orzeczono o zobowiązaniu osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub wydano zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia na podstawie art. 11a ustawy o przeciwdziałaniu przemoc w rodzinie, zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie lub zakaz wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą w rodzinie, na podstawie art. 11aa ust. 1 i 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemoc w rodzinie, w tym przez udzielenie zabezpieczenia w tym przedmiocie.”.

Art. 9. W ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1125) w art. 96 w ust. 1:

- 1) pkt 15 otrzymuje brzmienie:
„15) osoba dotknięta przemocą w rodzinie w sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;”;
- 2) po pkt 15 dodaje się pkt 15a w brzmieniu:
„15a) osoba stosująca przemoc w rodzinie składająca wniosek określony w art. 560^{3a} § 1 lub zażalenie na wydane przez Policję lub Żandarmerię Wojskową nakaz opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie na wyrażoną w metrach odległość, zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie lub zakaz wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy.”.

Art. 10. W ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 11a dodaje się ust. 5–8 w brzmieniu:
 - „5. Do wykonania obowiązku orzeczonego na podstawie ust. 1 stosuje się odpowiednio przepisy o egzekucji obowiązku opróżnienia lokalu służącego zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika.
 6. Jeżeli osoba stosująca przemoc, po wydaniu przez sąd postanowienia uwzględniającego wniosek o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub o wydanie zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego, chce zabrać ze wspólnie zajmowanego mieszkania lub jego bezpośredniego otoczenia rzeczy lub zwierzęta domowe, a osoba dotknięta tą przemocą wyraża na to zgodę, może się to odbyć wyłącznie w obecności policjanta lub żołnierza Żandarmerii Wojskowej. Zabranie przedmiotów i zwierząt domowych może odbyć się nie więcej niż dwa razy.
 7. W celu zabrania rzeczy, o których mowa w ust. 6, osoba stosująca przemoc w rodzinie występuje pisemnie do kierownika jednostki organizacyjnej Policji lub komendanta jednostki organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej, właściwego ze względu na miejsce położenia wspólnego mieszkania, o wyznaczenie nie później niż w terminie 48 godzin funkcjonariuszy Policji lub żołnierzy Żandarmerii Wojskowej do uczestniczenia w czynności.

8. Czynność, o której mowa w ust. 6, przeprowadza się po wcześniejszym uzgodnieniu terminu z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie. Osoba dotknięta przemocą w rodzinie ma prawo brać udział w tej czynności lub upoważnić do udziału w niej inną osobę. W przypadku sprzeciwu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie wskazane przedmioty lub zwierzęta domowe pozostawia się we wspólnie zajmowanym mieszkaniu.”;

2) po art. 11a dodaje się art. 11aa i art. 11ab w brzmieniu:

„Art. 11aa. 1. Jeżeli osoba stosująca przemoc w rodzinie swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy w rodzinie stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia innego członka rodziny, osoba dotknięta tą przemocą może żądać, aby sąd, o którym mowa w art. 11a, wydał osobie stosującej przemoc w rodzinie zakaz zbliżania się do niej na wyrażoną w metrach odległość lub zakaz kontaktowania się z nią.

2. Osoba dotknięta przemocą w rodzinie może żądać wydania zakazu kontaktowania się z nią także, gdy osoba stosująca przemoc w rodzinie nęka ją za pomocą środków komunikacji elektronicznej na odległość, wzbudzając u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub istotnie narusza jej prywatność.

3. Sąd nie jest związany żądaniem wniosku o wydanie zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie w zakresie wskazanej w nim odległości, a także żądaniem wniosku o wydanie zakazu kontaktowania.

4. Jeżeli osoba dotknięta przemocą w rodzinie uczęszcza do szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, uprawia sport lub pracuje, wniosek może zawierać żądanie zakazania wstępu i przebywania w tych placówkach lub obiektach i na ich terenie lub w miejscu pracy. Wniosek może także zawierać żądanie zakazania osobie stosującej przemoc w rodzinie przebywania w innych miejscach, w których zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą w rodzinie.

Art. 11ab. Rozpoznając sprawę o zmianę lub uchylenie postanowienia, o którym mowa w art. 11a ust. 1 oraz art. 11aa ust. 1 i 4, sąd uwzględnia okoliczności dotyczące osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz osób tą przemocą stosujących, w tym w szczególności informacje:

1) o przebiegu i efektach działań podjętych i udokumentowanych w ramach procedury „Niebieskie Karty”, o ile procedura taka była prowadzona;

- 2) o udziale i efektach uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc w rodzinie, w szczególności gdy osoba stosująca przemoc w rodzinie do uczestnictwa w takich programach została zobowiązana postanowieniem sądu lub zasadność udziału w takich programach stwierdził zespół interdyscyplinarny lub grupa robocza;
 - 3) o udziale i efektach uczestnictwa w innych formach oddziaływań, w szczególności terapii mającej na celu leczenie uzależnień.”;
- 3) w art. 12b w ust. 3 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:
„Sąd rozpoznaje zażalenie w składzie jednoosobowym niezwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 24 godzin od chwili wpływu zażalenia do sądu.”.

Art. 11. 1. Do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

2. W sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy zachowują moc czynności dokonane zgodnie z przepisami w brzmieniu dotychczasowym.

Art. 12. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 300 § 4 ustawy zmienianej w art. 6 zachowują moc obowiązującą do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 300 § 4 ustawy zmienianej w art. 6, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, jednak nie dłużej niż przez 6 miesięcy od dnia wejścia w życie art. 6 pkt 11 ustawy.

Art. 13. Ustawa wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem:

- 1) art. 3 pkt 16, który wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia;
- 2) art. 6 pkt 2, 3, 4 lit. d, pkt 8, 9 i 11, które wchodzi w życie po upływie roku od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

I.

Celem projektowanej ustawy jest wzmocnienie ochrony osób doznających przemocy w rodzinie przez kompleksową regulację instytucji nie tylko prawa cywilnego, ale również karnego, która ma uzupełnić rozwiązania wprowadzone ustawą z dnia 30 kwietnia 2020 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 956), dalej: „ustawa z dnia 30 kwietnia 2020 r.”. Projekt zakłada dodanie nowych instrumentów ochrony oraz usprawnienie postępowania i zwiększenie skuteczności już funkcjonujących unormowań. Nowelizacja ustawy jest wynikiem prac Ministerstwa Sprawiedliwości, które na bieżąco monitoruje oraz bada i analizuje wszelkie dane i informacje napływające od podmiotów stosujących instrumenty prawne wprowadzone przepisami ustawy z dnia 30 kwietnia 2020 r., między innymi od funkcjonariuszy Policji, żołnierzy Żandarmerii Wojskowej oraz sądów. Na podstawie ich spostrzeżeń i doświadczeń przeprowadzona została analiza obowiązujących regulacji, pozwalająca uzyskać miarodajne dane na temat funkcjonujących rozwiązań oraz skuteczności ochrony prawnej udzielanej osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Ocena oraz wnioski płynące z dokonywanych czynności, toczących się postępowań i wydawanych orzeczeń pozwoliły dostrzec dodatkowe i niezbędne kierunki zmian. Mając na względzie szczególnie istotną, społecznie uzasadnioną, a równocześnie skomplikowaną oraz wielowymiarową problematykę przedmiotowej regulacji, Ministerstwo Sprawiedliwości przeprowadziło pogłębione prace analityczno-koncepcyjne oraz konsultacje z podmiotami zajmującymi się przedmiotowym zagadnieniem. Wyniki analiz doprowadziły do opracowania niniejszego projektu ustawy.

Projekt ustawy dostosowuje również obowiązujące prawo do wymogów Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 961 oraz z 2021 r. poz. 844), dalej: „Konwencja stambulska”. Wprowadza on unormowania, które były konieczne z uwagi na wycofanie przez Polskę zastrzeżenia do art. 58 Konwencji stambulskiej, dokonane na mocy ustawy z dnia 20 stycznia 2020 r. o zmianie zakresu obowiązywania Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 r. (Dz. U. poz. 149).

Projekt uwzględnia także zobowiązania płynące z Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 oraz z 2018 r. poz. 1217), dalej: „Konwencja ONZ”, w zakresie zagwarantowania osobom z niepełnosprawnościami dostępu do wymiaru sprawiedliwości przez wprowadzenie do procedury karnej szczególnego trybu ich przesłuchiwanie, a w jej ramach, o ile zajdzie taka potrzeba, stosowania komunikacji wspomagającej lub alternatywnej. Ponadto wprowadza regulacje, których celem jest zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami możliwości realizacji prawa do uzyskania informacji o prawach i obowiązkach w postępowaniu karnym. Proponowane zmiany opracowano przy uwzględnieniu przepisów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiającej normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępującej decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW (Dz. Urz. UE L 315 z 14.11.2012, str. 57).

Rozwiązania zaproponowane w przedmiotowej ustawie dążą także do wzmocnienia pozycji oraz zwiększenia standardu zabezpieczenia interesów osób małoletnich – pokrzywdzonych i świadków przestępstw, a także osób dorosłych – pokrzywdzonych przestępstwami przeciwko wolności seksualnej i obyczajności.

Zmiany koncentrują się na zwiększeniu poszanowania godności wyżej wymienionych osób oraz zmierzają do zminimalizowania przypadków, w których to osoby pokrzywdzone i świadkowie przestępstw doświadczają wtórnej traumatyzacji, czyli ponownego narażenia na przeżycia urazowe, w związku z reakcją otoczenia na ich dramatyczne doświadczenia.

Zmiany przewidują także poprawę sytuacji podejrzanych (oskarżonych), którzy nie ukończyli 18 lat, w zakresie dostępu do informacji o ich uprawnieniach i obowiązkach w toczącym się postępowaniu.

Istotą nowelizacji jest rozszerzenie zakresu ochrony osób doznających przemocy.

Fundamentalną zmianą zawartą w projektowanej ustawie jest rozszerzenie katalogu instrumentów cywilnoprawnych stosowanych wobec sprawców przemocy w rodzinie stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia innych członków rodziny. Proponuje się możliwość wydania przez sąd, jak też przez Policję i Żandarmerię Wojskową, zakazu zbliżania się osoby stosującej przemoc w rodzinie do osoby dotkniętej taką przemocą, zakazu kontaktowania się wszelkimi środkami komunikacji sprawcy przemocy z osobą, wobec której stosuje przemoc, oraz zakazu wstępu i przebywania sprawców przemocy w rodzinie na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej i artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą, lub miejsca jej pracy. Osoba dotknięta przemocą będzie

mogła w postępowaniu sądowym żądać również wydania wobec sprawcy przemocy w rodzinie zakazu wstępu i przebywania w miejscach, w których osoba tą przemocą dotknięta zwykle lub regularnie przebywa, a także wydania zakazu kontaktowania się, w wypadku gdy osoba stosująca przemoc swoim zachowaniem nęka ją za pomocą środków komunikacji elektronicznej na odległość, wzbudzając u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub istotnie narusza jej prywatność. Ograniczenie środkami cywilnymi dóbr przysługujących sprawcy przemocy w rodzinie w postaci prawa do swobodnego przemieszczania się i utrzymywania kontaktów jest w pełni uzasadnione potrzebą zagwarantowania innych konstytucyjnych wartości, jakimi są prawo do życia i zdrowia każdego człowieka. Oczywistym jest, iż w przypadku kolizji wskazanych dóbr, prawa te powinny być uznane za priorytetowe.

W związku z wprowadzeniem do systemu prawa cywilnego nowych instytucji chroniących osoby doznające przemocy, dla zapewnienia spójności systemu, stało się niezbędne uzupełnienie unormowań w obszarze karnych środków zapobiegawczych przez wprowadzenie odrębnego środka zapobiegawczego w postaci zakazu zbliżania się przez sprawcę przemocy w rodzinie do pokrzywdzonego. Regulacja ta ma na celu koherentność narzędzi walki z przemocą w rodzinie w obszarze obu systemów prawnych. Konieczna jest również modyfikacja przepisów o charakterze karnym, w tym uznających za wykroczenie niestosowanie się przez sprawcę przemocy do wprowadzonych zakazów, co zapewni osobie dotkniętej przemocą w rodzinie szerszą ochronę.

W przedłożonym projekcie ustawy proponuje się także rozwiązania, które mają doprowadzić do tego, aby procedura karna była dostępniejsza dla osób, które biorą w niej udział. W szczególności zmierzają do tego, aby osoby małoletnie, osoby z niepełnosprawnością czuły się bezpiecznie, a regulacje dotyczące informowania o prawach i obowiązkach oraz pouczenia były dla nich przyjazne i zrozumiałe oraz dostosowane do ich potrzeb wynikających z wieku, cech osobowych, a także charakteru popełnionego na ich szkodę przestępstwa. Z drugiej strony nie pomijają także, w aspekcie prawa do informacji, osób podejrzanych do 18 roku życia, które obligatoryjnie powinny otrzymać wszelkie pouczenia w taki sposób, aby je rozumiały. Świadomość praw nierozzerwalnie łączy się z prawem do obrony.

Dążąc do stworzenia skutecznego i efektywnego systemu zwalczania przemocy, uwzględniającego sytuację osób z niepełnosprawnością, które mają problemy z komunikacją werbalną, co częstokroć skutkowało odstępianiem od ich przesłuchiwanie, dokonano zmian w

procedurze karnej. Wzorując się na trybie przewidzianym w art. 185a–185c ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz.1375), dalej: „k.p.k.”, wprowadzono dodatkowe przepisy, które mają zagwarantować osobom, odnośnie do których istnieje wątpliwość co do ich stanu psychicznego, stanu rozwoju umysłowego, zdolności postrzegania lub odtwarzania przez nie postrzeżeń, przyjazne warunki przesłuchania, dostosowane do ich potrzeb i metod porozumiewania się z otoczeniem. Projektodawca zakłada, że przyczyni się to do zwiększenia wykrywalności przestępstw popełnianych na szkodę tych osób, a przez to likwidacji bezkarności sprawców wykorzystujących chociażby utrudnione możliwości informowania przez tych pokrzywdzonych organów ścigania.

Wypełniając obowiązek dostosowania przepisów ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1138 i 1726), dalej: „k.k.”, do Konwencji stambulskiej, który to zaktualizował się po wycofaniu przez Polskę zastrzeżenia do jej art. 58, zapewniono zgodność ze standardami konwencyjnymi w odniesieniu do terminów przedawnienia przestępstw popełnionych na szkodę małoletnich, odpowiadających art. 37 (przymusowe małżeństwa), art. 38 (okaleczanie żeńskich narządów płciowych) i art. 39b (wymuszona sterylizacja) Konwencji stambulskiej, po uprzednim wprowadzeniu typów czynów zabronionych, które dotychczas nie miały swojego odpowiednika w Kodeksie karnym. Z tego względu konieczne też było odpowiednie rozszerzenie uprawnień Straży Granicznej i Policji do ich ścigania, uwzględniającego również etap czynności operacyjno-rozpoznawczych.

W związku z nowelizacją rozszerzono uprawnienia przysługujące Policji i Żandarmerii Wojskowej o wydawanie stosownych nowych zakazów, co niewątpliwie pozwoli na niezwłoczne udzielenie koniecznej i natychmiastowej ochrony, bez oczekiwania na zakończenie postępowania sądowego.

Przyspieszeniu działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie służyć ma również doprecyzowanie procedury sądowej w zakresie postępowania rozpoznawczego, zabezpieczającego i odwoławczego, w tym określenie możliwości oraz przesłanek zmiany i uchylecia orzeczonych nakazu i zakazów, zmiany w zakresie kosztów sądowych oraz regulacji dotyczącej możliwości i sposobu zabrania ze wspólnie zajmowanego mieszkania niezbędnych przedmiotów.

Celem projektowanej ustawy jest również rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych, które pojawiły się przy stosowaniu nowych regulacji zawartych w ustawie z dnia 30 kwietnia 2020 r.

W nowelizacji skorygowano także błędy, omyłki, usterki redakcyjne i legislacyjne, które choć w zasadniczej części dostrzeżone w toku prac parlamentarnych nad projektem noweli z dnia 30 kwietnia 2020 r., wolą większości parlamentarnej nie zostały usunięte.

II.

Ustawą z dnia 30 kwietnia 2020 r., która weszła w życie z dniem 30 listopada 2020 r., do polskiego porządku prawnego zostały już wprowadzone nowe regulacje pozwalające na istotne wzmocnienie ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie w postępowaniu cywilnym. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, z późn. zm.), dalej: „k.p.c.” lub „Kodeks postępowania cywilnego”, dodano odrębne postępowanie w sprawach o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia oraz zakazanie zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia. Zmieniono także przepisy w postępowaniu zabezpieczającym.

Osoby dotknięte przemocą w rodzinie dochodzące ochrony na podstawie przepisu art. 11a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249), dalej: „u.p.p.r.”, w sytuacji gdy wspólnie z nimi zamieszkujący członek rodziny swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy w rodzinie czyni szczególnie uciążliwym wspólne zamieszkiwanie, mogą domagać się, aby sąd zobowiązał go do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazał zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia. Co istotne, przepisy ustawy mogą być stosowane również w przypadku, gdy osoba dotknięta przemocą w rodzinie lub osoba stosująca przemoc opuścili już wspólnie zajmowane mieszkanie. Przepisy ustawy znajdują zastosowanie również wówczas, gdy małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu oraz inna osoba stosująca przemoc w rodzinie, okresowo lub nieregularnie przebywa w mieszkaniu wspólnie z osobą dotkniętą przemocą. Nie zmienia to jednak sytuacji, iż obowiązująca regulacja ogranicza ochronę osoby doznającej przemocy w rodzinie jedynie do zajmowanego przez nią mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.

Instrumentem mającym służyć natychmiastowej, a przez to bardziej skutecznej, ochronie osoby dotkniętej przemocą w rodzinie jest nadanie Policji, a także Żandarmerii Wojskowej, w zakresie ich właściwości, uprawnień do wydania nakazu natychmiastowego opuszczenia

wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, które poddane jest kontroli sądu (art. 15aa–15ak ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2021 r. poz. 1882, z późn. zm.), dalej: „ustawa o Policji”, i art. 18a–18k ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1214, z późn. zm.), dalej: „ustawa o Żandarmerii Wojskowej”). Niestosowanie się do wydanych: nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia bądź orzeczeń sądu wydanych na podstawie art. 11a u.p.p.r. traktowane jest jako czyn zabroniony – wykroczenie objęte dyspozycją art. 66b ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 2008, z późn. zm.), dalej: „k.w.” lub „Kodeks wykroczeń”. Równocześnie w ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2022 r. poz. 1124), dalej: „k.p.w.”, został dodany przepis, że postępowanie przyśpieszone stosuje się także wobec sprawców wykroczeń, o których mowa w art. 66b k.w.

III.

W projekcie ustawy wprowadzone zostały nowe instytucje, których celem jest całkowite izolowanie osoby stosującej przemoc w rodzinie, w wypadku gdy swoim zachowaniem stwarza ona zagrożenie dla życia lub zdrowia innego członka rodziny, w miejscu innym niż tylko wspólnie zajmowane mieszkanie. Są to: zakaz zbliżania się osoby stosującej przemoc w rodzinie do osoby dotkniętej taką przemocą na określoną w metrach odległość, dalej: „zakaz zbliżania”, zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie, dalej: „zakaz kontaktowania”, oraz zakaz wstępu i przebywania osoby stosującej przemoc na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej i artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, lub jej miejsca pracy, dalej: „zakaz wstępu”.

W wypadku zakazu kontaktowania zostało przewidziane także szczególne unormowanie, które pozwala na wydanie przez sąd zakazu kontaktowania także w wypadku, gdy takim zachowaniem osoba stosująca przemoc nęka osobę dotkniętą przemocą, wzbudzając u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub istotnie narusza jej prywatność, czyli na podstawie innej przesłanki. Należy równocześnie zaznaczyć, że zaprojektowany zakaz kontaktowania stanowi bezwzględny zakaz kontaktowania się osoby stosującej przemoc w rodzinie z osobą tą przemocą dotkniętą i dotyczy wszelkich sposobów kontaktowania. Oznacza to, że obejmuje on zarówno kontakty osobiste (werbalne i

niewerbalne), jak i za pośrednictwem elektronicznych środków komunikowania się na odległość (werbalnie i niewerbalnie). Jedyne wyjątkiem od tego zakazu został przewidziany w postępowaniu sądowym w sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w którym sąd, na wniosek wnioskodawcy lub uczestnika postępowania, może określić dopuszczalne sposoby kontaktowania się osoby stosującej przemoc z pełnoletnią osobą dotkniętą przemocą (nie może zatem orzekać o kontaktach z małoletnimi, gdyż ta materia stanowi wyłączną kompetencję sądu opiekuńczego) i jedynie w wypadku, gdy przemawiają za tym szczególne okoliczności.

Sąd może również wydać zakaz wstępu i przebywania osobie stosującej przemoc w rodzinie w miejscach, w których osoba tą przemocą dotknięta zwykle lub regularnie przebywa.

W związku z wprowadzeniem do polskiego systemu prawnego nowych środków ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie zmienione zostały przepisy: Kodeksu postępowania cywilnego – regulujące postępowanie w sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie; u.p.p.r. – regulujące przesłanki wydania przez sąd orzeczeń w sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz wydawanych przez Policję i Żandarmerię Wojskową zakazów; ustawy o Policji i ustawy o Żandarmerii Wojskowej przez przyznanie funkcjonariuszom policji i żołnierzom Żandarmerii Wojskowej stosownych uprawnień do wydania wprowadzonych niniejszą ustawą zakazów; oraz Kodeksu wykroczeń – penalizujące niestosowanie się do orzeczonych i wydanych zakazów.

W celu wzmocnienia ochrony małoletnich pokrzywdzonych oraz osób dotkniętych przemocą w rodzinie zmienione zostały także przepisy Kodeksu postępowania karnego, regulujące środki zapobiegawcze. Ponadto znowelizowano art. 185a–185c k.p.k. oraz wprowadzono szczególny tryb przesłuchania dedykowany świadkom, u których występują zaburzenia psychiczne lub rozwojowe lub zakłócenia zdolności postrzegania lub odtwarzania przez nich postrzeżeń. W celu usprawnienia postępowania sądowego w sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, poza zmianą przepisów działu Ia w części pierwszej w księdze drugiej Kodeksu postępowania cywilnego, projektowana jest także zmiana przepisów ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1125), dalej: „u.k.s.c.” – regulujących zwolnienie od kosztów sądowych w tych sprawach.

W celu dostosowania obowiązującego prawa do wymogów Konwencji stambulskiej zmianie uległy przepisy Kodeksu karnego przez wprowadzenie nowych typów przestępstw

odpowiadających art. 37 i art. 38 b i c Konwencji stambulskiej oraz zapewnienia zgodnego z wymogami Konwencji stambulskiej okresu przedawnienia tych przestępstw. Aby zapewnić Policji i Straży Granicznej odpowiednie narzędzia do realnego wykrywania i zwalczania tych przestępstw zmienione zostały odpowiednie regulacje w ustawie o Policji i w ustawie z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 1061 i 1115), dalej „ustawa o Straży Granicznej”.

Kodeks postępowania cywilnego

W projekcie w Kodeksie postępowania cywilnego, w części pierwszej, w księdze drugiej, w tytule II skróceniu uległa nazwa tytułu działu Ia (**art. 1 pkt 1**) przez nadanie jej brzmienia: „Sprawy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie” w miejsce: „Sprawy o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazanie zbliżania się mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia”. Zmiana ma nie tylko charakter redakcyjny, ale wynika z rozszerzenia przedmiotowego wydawanych orzeczeń o: zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania i zakaz wstępu, określonych w dodanym art. 11aa u.p.p.r. Z tego również względu zmianie uległo brzmienie przepisu **art. 560² k.p.c. (art. 1 pkt 2)** – przez dodanie w jego treści art. 11aa i art. 11ab u.p.p.r., gdzie uregulowane zostały sprawy, do których stosuje się przepisy działu Ia części pierwszej księgi drugiej tytułu II Kodeksu postępowania cywilnego.

W konsekwencji zmianie uległ także **art. 560³ § 1 k.p.c. (art. 1 pkt 3)**, wskazując, iż na urzędowym formularzu może być złożony, obok wniosku o nakazanie opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia oraz zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, także wniosek o wydanie przez sąd zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą taką przemocą oraz zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, do której uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, jej miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa. Regulacja ta koreluje z katalogiem środków przewidzianych w aktualnym art. 11a u.p.p.r. oraz projektowanym art. 11aa u.p.p.r. Dodatkowo w celu zapewnienia możliwości szybkiego rozpoznania sprawy wprowadzona została możliwość wskazania we wniosku przez wnioskodawcę numeru telefonu lub adresu poczty elektronicznej, na które wnioskodawca może być zawiadamiany – **art. 560³ w § 1¹ k.p.c. (art. 1 pkt 3)**.

W art. 560^{3a} k.p.c (art. 1 pkt 4) uczestnikowi postępowania zostało przyznane uprawnienie do ubiegania się na etapie postępowania sądowego o zabranie ze wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia przedmiotów osobistego użytku i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej lub zwierząt domowych będących jego własnością niezbędnych do codziennego funkcjonowania lub pracy zarobkowej, na których wydanie nie wyraża zgody wnioskodawca (§ 1). Uregulowanie to jest niezbędne dla zapewnienia uczestnikowi szybkiego dostępu do przedmiotów lub zwierząt, do których ma prawo i są mu niezbędne, a których nie zabrał ze wspólnie zajmowanego mieszkania po wydaniu przez Policję lub Żandarmerię Wojskową nakazu lub zakazu bądź opuszczając mieszkanie w wykonaniu postanowienia sądu o zabezpieczeniu. Należy bowiem pamiętać, że postępowanie cywilne z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, uregulowane w dziale Ia w części pierwszej w księdze drugiej w tytule II Kodeksu postępowania cywilnego, może być wszczęte także bez uprzedniego wydania przez Policję lub Żandarmerię Wojskową natychmiastowego nakazu opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia. Przewidziane w art. 560^{3a} k.p.c postępowanie wpadkowe jest całkowicie niezależne od trybu przewidzianego w art. 15ae ust. 4 ustawy o Policji i art. 18e ust. 4 ustawy o Żandarmerii Wojskowej.

We wniosku uczestnik powinien: określić przedmioty lub zwierzęta domowe, których wydania żąda; wskazać, że wnioskodawca sprzeciwia się ich zabraniu; uprawdopodobnić wykorzystywanie wskazanych przedmiotów jako osobistego użytku lub jako niezbędnych mu do wykonywania osobistej pracy zarobkowej oraz używanie zwierząt domowych i uprawdopodobnić tytuł własności zwierzęcia domowego (§ 2). Sąd jest obowiązany rozpoznać wniosek uczestnika niezwłocznie po jego wpływie, po odebraniu wyjaśnień od wnioskodawcy. Zgodnie z art. 226¹ k.p.c. wyjaśnienia mogą być złożone ustnie lub na piśmie. W celu przyśpieszenia rozpoznania tego żądania sąd może zawiadomić wnioskodawcę telefonicznie lub drogą poczty elektronicznej o złożeniu przez uczestnika wniosku oraz dopuszczalnych sposobach złożenia wyjaśnień, o ile numer telefonu lub adres poczty elektronicznej został wskazany przez wnioskodawcę (art. 560^{3a} § 3). Należy w tym miejscu podkreślić, że powiadomienie to nie rodzi żadnych skutków prawnych, a ma zapewnić, aby osoba dotknięta przemocą nie była zaskoczona faktem złożenia takiego wniosku przez uczestnika. Umożliwia też szybkie pouczenie osoby dotkniętej przemocą, że nie musi składać wyjaśnień w obecności uczestnika na rozprawie, ale może je złożyć pisemnie. Rozwiązanie to będzie służyć także

przyspieszeniu rozpoznania wniosku, bowiem może się zdarzyć, że taki wniosek wpłynie na dzień przed rozprawą i sąd nie będzie mógł go doręczyć pocztą, a osoba dotknięta przemocą zechce mimo to złożyć wyjaśnienia na rozprawie lub przekazać je pisemnie na terminie rozprawy. Sąd może rozpoznać wniosek uczestnika na posiedzeniu niejawnym lub na rozprawie. Również w celu przyspieszenia rozpoznania sprawy do wniosku uczestnika stosuje się także regulację zawartą w art. 560⁴ § 2 k.p.c. (**art. 560^{3a} § 5**). W sytuacji jeżeli wnioskodawca w wyznaczonym terminie nie przedstawi wyjaśnień na piśmie (do czego musi być zobowiązany przez sąd) albo nie stawi się na rozprawę (na którą musi być wezwany do osobistego stawiennictwa), sąd może oprzeć rozstrzygnięcie na podstawie twierdzeń zawartych we wniosku (**art. 560^{3a} § 4**). Postanowienie zezwalające uczestnikowi na zabranie ze wspólnego mieszkania rzeczy lub zwierząt domowych będzie skuteczne i wykonalne z chwilą ogłoszenia, przy czym ani postanowienie, ani ustalenia faktyczne sądu stanowiące podstawę rozstrzygnięcia nie będą wiążące dla sądu w postępowaniach, których przedmiotem jest żądanie co do własności rzeczy (**art. 560^{3a} § 6**). Od postanowienia przysługuje zażalenie do innego składu sądu, tzw. zażalenie poziome (§ 7). Powyższe rozwiązanie jest podyktowane przede wszystkim zapewnieniem szybkości i sprawności postępowania w sprawie z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W ocenie projektodawcy incydentalny i tymczasowy charakter tego rozstrzygnięcia jest adekwatny do zagwarantowanego środka odwoławczego. Godzi się bowiem zauważyć, że rozstrzygnięcie sądu o wydaniu określonych rzeczy i zwierząt domowych nie rozstrzyga o prawie własności tych rzeczy i zwierząt; ma jedynie na celu bezzwłoczne zapewnienie uczestnikowi, który musiał opuścić wspólnie zajmowane mieszkanie, możliwości korzystania z niezbędnych mu rzeczy i zwierząt. Orzeczenie to będzie skuteczne jedynie do czasu ustalenia w odpowiednim trybie i postępowaniu prawa własności do poszczególnych rzeczy i zwierząt oraz obowiązku ich wydania. Natomiast sprawa z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w toku której to postanowienie na wniosek uczestnika ma być wydane, powinna zostać rozpoznana przez sąd pierwszej instancji w terminie miesiąca (art. 560⁵ k.p.c.).

W § 8 został przewidziany specjalny tryb dobrowolnego wykonania obowiązku wydania przedmiotów i zwierząt domowych, na których zabranie zezwolił sąd. Uczestnik będzie mógł je odebrać ze wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia jedynie w obecności funkcjonariusza Policji lub żołnierza. Z czynności tej policjant lub żołnierz Żandarmerii Wojskowej będzie obowiązany sporządzić protokół – do tej czynności stosuje się odpowiednio przepisy art. 15ae ust. 1–3 ustawy o Policji lub art. 18e ust. 1–3 ustawy o

Żandarmerii Wojskowej. Regulacja ta stwarza realne szanse na dobrowolne wykonanie obowiązku objętego tytułem wykonawczym przez dłużnika (osobę dotkniętą przemocą w rodzinie) bez konieczności wszczynania postępowania egzekucyjnego. Ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie dotkniętej przemocą w rodzinie przez zapewnienie asysty Policji lub Żandarmerii Wojskowej przy czynności dobrowolnego wydania rzeczy lub zwierząt domowych. Bez stworzenia tej specjalnej procedury trudno byłoby bowiem oczekiwać, że osoba dotknięta przemocą w rodzinie, która ma uzasadnione podstawy, aby obawiać się osoby, która stosowała wobec niej przemoc, będzie skłonna wpuścić uczestnika do mieszkania i wydać mu rzeczy lub zwierzęta domowe objęte postanowieniem sądu. W wypadku oporu wnioskodawcy (osoby zobowiązanej do wydania rzeczy), a przez to niemożności wykonania obowiązku objętego tytułem wykonawczym, projektodawca, chcąc uniknąć wątpliwości interpretacyjnych, jednoznacznie określił sposób egzekucji, wskazując, że wykonanie postanowienia sądu zezwalającego na zabranie określonych rzeczy będzie odbywało się na podstawie przepisów o egzekucji świadczeń niepieniężnych dotyczących wydania rzeczy ruchomej (§ 9). Jest oczywiste, że to postanowienie sądu należy wykonać jak każde inne orzeczenie, a więc jeśli nie następuje to dobrowolnie, zastosowanie znajdują przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu egzekucyjnym.

Należy podkreślić, że celem wprowadzenia tych uregulowań było zapewnienie uczestnikowi – osobie stosującej przemoc w rodzinie, który musiał bezzwłocznie opuścić zajmowane dotychczas mieszkanie i jego bezpośrednie otoczenie, z uwagi na wydanie wobec niego natychmiast wykonalnego postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia lub uprzednio nakazu opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia – prawa do niezwłocznego rozstrzygnięcia przez sąd o wydaniu mu jego rzeczy osobistych i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej oraz zwierząt domowych, na których wydanie nie wyraża zgody osoba dotknięta przemocą. Ograniczenie praw sprawcy przemocy w rodzinie nie może bowiem przekraczać granic niezbędnych do zapewnienia ochrony osobie doznającej przemocy w rodzinie. Nie znajduje zatem uzasadnienia pozbawienie tej osoby prawa do korzystania z rzeczy niezbędnych jej do codziennego funkcjonowania, jakimi są rzeczy osobiste i nieodzowne do wykonywania pracy zarobkowej. Nie można również pozbawiać takiej osoby prawa do zwierząt domowych będących jego własnością i które są mu niezbędne do codziennego funkcjonowania lub pracy zarobkowej. Stąd jest konieczne zapewnienie uczestnikowi postępowania, w trakcie trwania sprawy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, uprawnienia do żądania rozstrzygnięcia

spornych kwestii dotyczących wyżej wymienionych przedmiotów i zwierząt domowych – bez konieczności oczekiwania na zakończenie postępowania. Wydane na wniosek uczestnika postanowienie, w toku sprawy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, będzie miało charakter incydentalny i nie będzie przesądzało o końcowym rozstrzygnięciu sprawy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie ani o prawie własności. Z uwagi na charakter żądania oraz usprawiedliwione uprawnienia sprawcy jest niezbędne wprowadzenie takich środków, które umożliwią sądowi bezzwłoczne rozstrzygnięcie tego wniosku i równocześnie nie spowodują przedłużenia czasu trwania postępowania wszczętego z wniosku osoby doznającej przemocy. Stąd postępowanie w przedmiocie wniosku sprawcy zostało maksymalnie uproszczone (możliwość telefonicznego zawiadomienia wnioskodawcy o dopuszczalnych sposobach złożenia wyjaśnień, możliwość złożenia wyjaśnień na piśmie, możliwość wydania przez sąd postanowienia na posiedzeniu niejawnym, natychmiastowa skuteczność i wykonalność orzeczenia, zażalenie poziome).

Równocześnie projektodawca ograniczył uprawnienie uczestnika (osoby stosującej przemoc w rodzinie) do zabrania jedynie zwierząt domowych będących jego własnością i niezbędnych mu do codziennego funkcjonowania lub do pracy zarobkowej. W ocenie projektodawcy ochrona prawa własności osoby stosującej przemoc w rodzinie w stosunku do zwierzęcia nie może mieć priorytetu, w sytuacji gdy istnieje uzasadniona obawa, że osoba ta może stosować przemoc także wobec zwierzęcia albo, wykorzystując to zwierzę, powodować dalsze cierpienia osoby dotkniętej przemocą, choćby przez pozbawienie jej zwierzęcia, z którym jest związana emocjonalnie lub które stanowi dla niej emocjonalne wsparcie. Nie można również zapominać, że mimo iż zwierzę w prawie prywatnym traktowane jest jako przedmiot prawa własności i są stosowane wobec niego przepisy dotyczące prawa własności, to jednak w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 572) wskazano, że zwierzę „nie jest rzeczą”, a jest to „istota żyjąca, zdolna do odczuwania cierpienia” (art. 1). Należy także wskazać na istnienie współzależności między przemocą, która jest skierowana wobec osób najbliższych, a krzywdzeniem zwierząt, co zostało już dawno zidentyfikowane i jest przedmiotem badań kryminologicznych¹. Zatem nawet w sytuacji, gdy zwierzę domowe nie było dotychczas zaniedbywane przez osobę stosującą przemoc w rodzinie lub nie było dotknięte tą przemocą, nie można wykluczyć, że osoba stosująca przemoc wobec osób bliskich, w momencie skutecznego odseparowania jej od dotychczasowych „ofiar”,

¹ Por. Zbigniew Podedworny, *Biuletyn Kryminalistyczny IPN PAN* nr 26/2019, s. 82–129.

będzie wykorzystywała zwierzę jako narzędzie do dalszego krzywdzenia tych osób i zadawania im cierpienia psychicznego.

Modyfikacja brzmienia **art. 560⁷ k.p.c. (art. 1 pkt 5)** jest również istotną zmianą merytoryczną. Polega nie tylko na doprecyzowaniu regulacji dotyczących postanowień wydanych przez sąd w sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ich dostosowaniu do wprowadzonych nowych środków ochrony cywilnoprawnej (zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania i zakazu wstępu), ale doprecyzowuje też zasady ich stosowania. W § 1 doprecyzowano treść przepisu, wskazując, iż dotyczy on postępowań, w których sąd uwzględnia przedmiotowy wniosek.

Wprowadzone też zostały nowe, nieznane dotychczas regulacje w postaci możliwości ustalenia przez sąd sposobu korzystania z rzeczy znajdujących się we wspólnie zajmowanym mieszkaniu (§ 2). Sąd – na wniosek wnioskodawcy lub uczestnika postępowania – rozstrzygając sprawę z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, będzie mógł jednocześnie przyznać tymczasowo prawo do korzystania z określonych rzeczy, znajdujących się we wspólnie zajmowanym mieszkaniu lub jego bezpośrednim otoczeniu, ale tylko wówczas, jeżeli rozstrzygnięcie tej kwestii nie spowoduje nadmiernej zwłoki w postępowaniu. Ustalony przez sąd sposób korzystania z poszczególnych rzeczy, co do zasady, będzie obowiązywał przez okres obowiązywania zobowiązania osoby stosującej przemoc do opuszczenia mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub do czasu rozstrzygnięcia sprawy o prawo własności tych rzeczy lub zmiany rozstrzygnięcia o sposobie korzystania. W uzasadnionych przypadkach sąd będzie mógł określić okres korzystania z rzeczy. Sytuacja taka może zachodzić w szczególności wówczas, gdy danej osobie (wnioskodawcy lub uczestnikowi) określone rzeczy będą potrzebne jedynie przez określony czas. Poczynione ustalenia faktyczne, w związku z przyznaniem prawa do korzystania z określonych rzeczy, nie będą wiązały sądu w postępowaniu, którego przedmiotem jest żądanie co do własności rzeczy. Zaprojektowana regulacja ma na celu umożliwienie wnioskodawcy i uczestnikowi postępowania, jeżeli dojdą w tej kwestii do porozumienia, rozstrzygnięcie kwestii związanych z możliwością korzystania przez nich z określonych rzeczy, poza rzeczami objętymi art. 560^{3a} k.p.c., w jednym toczącym się postępowaniu sądowym. Godzi się zauważyć, że w zasadzie warunkiem wydania przez sąd takiego rozstrzygnięcia jest bezsporność tych kwestii, bowiem w innym wypadku jej rozstrzygnięcie niewątpliwie wiązałoby się z nadmierną zwłoką w postępowaniu, które powinno być zakończone w terminie miesiąca (art. 560⁵ k.p.c.). Co oczywiste, w wypadku

przyznania prawa do korzystania z określonych rzeczy uczestnikowi postępowania, będzie on mógł z nich korzystać poza wspólnym mieszkaniem i jego bezpośrednim otoczeniem, bowiem zgodnie z postanowieniem sądu, o którym mowa w § 1, nie będzie mógł w tym mieszkaniu i jego bezpośrednim otoczeniu przebywać. Zatem będzie się to wiązało z koniecznością zabrania przez uczestnika tych rzeczy ze wspólnie zajmowanego mieszkania, w związku z czym konieczne było uregulowanie także kwestii wydania rzeczy. Do wykonania postanowienia o przyznaniu rzeczy do korzystania będzie się odpowiednio stosowało regulację zaprojektowaną w art. 560^{3a} § 8 i 9. Rozstrzygnięcie o prawie i sposobie korzystania z określonych rzeczy będzie miało charakter tymczasowy, będzie bowiem obowiązywało do czasu ustalenia w stosownym postępowaniu prawa do tych rzeczy lub zmiany rozstrzygnięcia o sposobie korzystania w innym postępowaniu.

W ocenie projektodawcy nie można wykluczyć, że w toku sprawy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie zajdzie potrzeba rozstrzygnięcia o prawie do korzystania z określonych rzeczy znajdujących się we wspólnym mieszkaniu lub jego bezpośrednim otoczeniu, którymi wnioskodawca i uczestnik postępowania będą chcieli i mogli podzielić się do korzystania. Przyjęte rozwiązanie promuje polubowne rozstrzygnięcie sporów, bez konieczności wszczynania kolejnego postępowania sądowego.

W związku z wprowadzonym zakazem zbliżania się do osoby, w § 3 wskazano wprost, iż zakaz ten powinien być określony w metrach. Odległość ta powinna zapewniać bezpieczeństwo osobie dotkniętej przemocą w rodzinie i uwzględniać potrzeby i sytuacje życiowe uczestników. Okoliczność ta musi być badana indywidualnie i z uwzględnieniem uwarunkowań lokalnych oraz społecznych. Inne bowiem będą odległości w miejscowościach małych, w których jest ograniczona liczba punktów służących zaspakajaniu potrzeb mieszkańców, placówek szkolnych, miejsc pracy, a inna w miejscowościach dużych. Inaczej ta odległość może się także kształtować ze względu na uzasadniony interes wnioskodawcy lub uczestnika postępowania.

Wprowadzenie nowego instrumentu w postaci zakazu kontaktowania się sprawy przemocy z osobą dotkniętą tą przemocą wymagało także uwzględnienia sytuacji, w których będzie zachodziła potrzeba, a nawet niekiedy konieczność, nawiązania takiego kontaktu, np. w ważnych sprawach dotyczących rodziny, wspólnych małoletnich dzieci, wspólnego mieszkania, w różnych sytuacjach losowych itp. Stąd należało umożliwić sądowi – na wniosek któregośkolwiek z uczestników postępowania – określenie dopuszczalnych sposobów kontaktowania oraz ich zakresu (§ 4). Ustalenie takich wyjątków będzie wymagało wnikliwego

rozważenia interesów uczestników postępowania i interesów rodziny, tak aby z jednej strony zapewnić osobom dotkniętym przemocą w rodzinie spokój i poczucie bezpieczeństwa, a z drugiej zagwarantować możliwość dokonywania uzgodnień niezbędnych do funkcjonowania rodziny i poszczególnych jej członków oraz kontaktów sprawcy przemocy z tymi domownikami, którzy nie byli dotknięci przemocą z jego strony, a zamieszkują wspólnie z osobą dotkniętą przemocą (np. małoletnie dzieci czy rodzice).

W § 5 dodano jedynie, że postanowienia mogą być uchylane i zmieniane również wówczas, gdy były zaskarżone, a nawet prawomocne, co spowoduje, że treść przepisu będzie zgodna z uregulowaniami k.p.c.

Zmiana brzmienia **art. 560⁸ k.p.c. (art. 1 pkt 5)** jest związana jedynie z rozszerzeniem katalogu żądań i spraw rozpoznawanych przez sąd z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W związku z wprowadzeniem nowego środka ochrony w postaci zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, do której uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym osoba dotknięta przemocą w rodzinie zwykle lub regularnie przebywa, konieczne było wprowadzenie obowiązku zawiadamiania przez sąd – w wypadku jego orzeczenia – właściwego dyrektora szkoły lub innych placówek, osoby zarządzającej obiektem sportowym albo pracodawcy, na terenie których obowiązuje orzeczone przez sąd zakaz, o treści postanowienia. Taka regulacja – zawarta w zmienionym **art. 560⁹ § 1 k.p.c. (art. 1 pkt 6 lit. a)** – zagwarantuje w ocenie projektodawcy skuteczność orzeczonego zakazu.

Merytoryczna zmiana została wprowadzona także w dodanym do **art. 560⁹ k.p.c. § 1¹ k.p.c. (art. 1 pkt 6 lit. b)**. Nowa regulacja nakłada na sąd opiekuńczy obowiązek bezzwłocznego podjęcia czynności w celu ustalenia sytuacji małoletniego dziecka i wszczęcia z urzędu postępowania opiekuńczego, chyba że nie zachodzi konieczność wszczęcia postępowania opiekuńczego, w szczególności w wypadku, gdy takie postępowanie się toczy. Regulacja ta ma na celu odpowiednie zabezpieczenie interesów małoletnich dzieci oraz wprowadzenie jednolitego trybu postępowania sądu opiekuńczego. Nałożenie na sąd opiekuńczy bezwzględnego obowiązku wszczęcia postępowania po otrzymaniu zawiadomienia, o jakim mowa w art. 560⁹ § 1 k.p.c., byłoby niecelowe i nieracjonalne w świetle zasad ekonomiki procesowej. Jest natomiast zasadne bezzwłoczne podjęcie przez sąd czynności sprawdzających, w toku których sąd dokona stosownych ustaleń co do sytuacji

faktycznej i prawnej małoletnich dzieci. W wypadku ustalenia, w toku tych czynności, że ich dobro jest zagrożone lub zostało naruszone, sąd opiekuńczy będzie obowiązany z urzędu wszcząć odpowiednie do rangi tego zagrożenia lub naruszenia postępowanie opiekuńcze.

Już w tym miejscu należy wskazać, że sąd opiekuńczy może mieć obowiązek przeprowadzenia takich czynności i podjęcia decyzji o ewentualnym wszczęciu z urzędu odpowiedniego postępowania wskutek wcześniejszego zawiadomienia przez Policję albo Żandarmerię Wojskową – na podstawie art. 15ad ust. 4 ustawy o Policji albo art. 18d ust. 4 ustawy o Żandarmerii Wojskowej, jak również po otrzymaniu zawiadomienia, o którym mowa w art. 755² § 5 k.p.c.

Podobną zmianę jak w **art. 560³ § 1 k.p.c.** wprowadzono w **art. 755² § 1 k.p.c. (art. 1 pkt 7 lit. a)**, regulującym udzielenie zabezpieczenia, w którym także rozszerzono zakres stosowania tego przepisu na postępowania we wszystkich sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W związku z czym do katalogu możliwych do zastosowania przez sąd zabezpieczeń w tych sprawach zostały włączone nowe instytucje: zakaz zbliżania i zakaz kontaktów, o jakich mowa w art. 11aa ust. 1 u.p.p.r., oraz zakaz wstępu, o jakim mowa w art. 11aa ust. 3 u.p.p.r. Wymaga podkreślenia, że kompetencje sądu będą szersze niż służb, albowiem będzie on mógł także zakazać wstępu także do innych miejsc, czyli miejsc, w których osoba dotknięta przemocą w rodzinie zwykle lub regularnie przebywa. Projektodawca uznał, że Policja lub Żandarmeria Wojskowa muszą dysponować instrumentami ściśle określonymi, które do ich zastosowania nie wymagają długotrwałych ustaleń, analizy stanu faktycznego. Inaczej sytuacja wygląda w przypadku sądu, który w ramach czynności orzeczniczych ma możliwość dogłębnej analizy okoliczności sprawy, rozważenia wszelkich argumentów „za” i „przeciw” w postanowieniu o nałożeniu określonych obowiązków.

Sąd, udzielając zabezpieczenia, ma także możliwość przedłużenia obowiązywania nakazów i zakazów wydanych przez służby – przy czym sądowi zostało przyznane uprawnienie do modyfikacji odległości od osoby wskazanej w zakazie zbliżania wydanym przez Policję lub Żandarmerię Wojskową, tak jak w wypadku nakazu opuszczenia mieszkania i zakazu zbliżania się do mieszkania. W § 2 (**art. 1 pkt 7 lit. a**) dokonano zmiany porządkującej, uwzględniającej nowe zakazy w zakresie określenia częstotliwości dokonywania sprawdzenia przestrzegania nałożonych zobowiązań. Podkreślić przy tym należy, że sąd w toczącym się postępowaniu z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, na wniosek wnioskodawcy, udziela zabezpieczenia albo przez nakazanie uczestnikowi opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazanie zbliżania się do wspólnie

zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, lub zakazanie zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, lub zakazanie kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie, lub zakazanie wstępu i przebywania w określonych miejscach albo przez przedłużenie obowiązywania nakazu i zakazu lub zakazów wydanych przez Policję lub Żandarmerię Wojskową i w każdym z tych wypadków jest obowiązany określić częstotliwość dokonywania przez Policję lub Żandarmerię Wojskową sprawdzenia, czy orzeczone nakaz lub zakazy nie są naruszane. W art. 755² k.p.c. dodany został także § 6 (**art. 1 pkt 7 lit. b**), w którym podobnie jak art. 560⁹ § 1 k.p.c. został wprowadzony obowiązek zawiadomienia przez sąd o treści postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia przez orzeczenie zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły lub innej placówki albo miejsca pracy właściwego dyrektora szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, do której uczęszcza osoba dotknięta przemocą, osoby zarządzającej obiektem sportowym, do którego uczęszcza osoba dotknięta przemocą, lub pracodawcy, u którego osoba dotknięta przemocą pracuje. Regulacja ta – tak jak w wypadku art. 560⁹ § 1 k.p.c. – ma na celu zagwarantowanie skuteczność orzeczonego zakazu.

Zmieniono merytorycznie brzmienie **art. 755³ k.p.c. (art. 1 pkt 8)**. W § 1 rozszerzono stosowanie tego przepisu na postępowania we wszystkich sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym również dotyczące nowych, projektowanych instytucji. Dodatkowo wprowadzono również możliwość orzeczenia przez sąd – na wniosek wnioskodawcy – o dopuszczalnych sposobach kontaktowania się oraz ich zakresie, podobnie jak w projektowanym art. 560⁷ § 4 k.p.c.

Natomiast zmiana brzmienia **art. 755⁴ k.p.c. (art. 1 pkt 8)** jest podyktowana koniecznością synchronizacji regulacji przez wprowadzenie obowiązku bezzwłocznego podjęcia przez sąd opiekuńczy czynności niezbędnych w celu ustalenia sytuacji małoletniego dziecka i wszczęcia z urzędu postępowania opiekuńczego, również po otrzymaniu zawiadomienia, o którym mowa w art. 755² § 5 k.p.c. W regulacji tej – tak jak w art. 560⁹ § 1¹ k.p.c. – ustalony został tryb procedowania sądu opiekuńczego. Sąd opiekuńczy po przeprowadzeniu postępowania o wgląd w sytuację małoletniego dziecka będzie obowiązany wszcząć z urzędu postępowanie opiekuńcze, chyba że nie będzie zachodziła potrzeba wszczęcia takiego postępowania, w szczególności w wypadku, gdy takie postępowanie już się toczy.

W związku z potrzebą zwiększenia sprawności, szybkości i skuteczności wykonania orzeczeń zobowiązujących osoby stosujące przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie

zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, wydawanych na podstawie art. 11a u.p.p.r., zachodziła potrzeba wprowadzenia nowego upoważnienia ustawowego dla Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia, w którym zostanie uregulowany szczegółowy tryb postępowania w sprawach o wykonanie postanowienia zobowiązującego osobę stosującą przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania. Z tego względu stało się niezbędne wprowadzenie dodatkowej regulacji w **art. 1046 k.p.c.** przez dodanie **§ 12 (art. 1 pkt 10)** zawierającego takie właśnie upoważnienie. Postępowanie w sprawach o wykonanie orzeczeń nakazujących osobie stosującej przemoc w rodzinie opuszczenie wspólnie zajmowanego mieszkania powinno być zorganizowane w sposób gwarantujący szybkie i skuteczne odizolowanie takiej osoby od jej ofiary. Szczególny tryb postępowania w tego rodzaju sprawach jest uzasadniony społecznymi i humanitarnymi aspektami.

Powyższemu celowi służyć ma również zmiana **art. 782 k.p.c.** przez dodanie **§ 1¹ (art. 1 pkt 9)**, w myśl którego tytułowi egzekucyjnemu nakazującemu osobie stosującej przemoc w rodzinie opuszczenie wspólnie zajmowanego mieszkania sąd nadaje klauzulę wykonalności z urzędu i również z urzędu tytuł wykonawczy doręcza się wierzycielowi. Rozwiązanie to jest wzorowane na regulacji z art. 1082 k.p.c.

Prawo o ustroju sądów powszechnych

Od dawna zarówno w piśmiennictwie, jak i w środowisku prawniczym oraz środowiskach zajmujących się prawami dzieci i osób z niepełnosprawnościami wskazywana jest potrzeba podnoszenia wiedzy i umiejętności sędziów orzekających w sprawach z zakresu prawa karnego, w celu przygotowania ich do prowadzenia przesłuchań z udziałem osób poniżej 18 roku życia, osób, u których występują zaburzenia psychiczne lub rozwojowe lub zakłócenia zdolności postrzegania lub odtwarzania postrzeżeń. Postuluje się zaznajamianie sędziów i prokuratorów z odpowiednimi technikami prowadzenia przesłuchań, zasadami komunikowania się w języku dostosowanym do poziomu tych osób oraz zagadnieniami z zakresu psychologii dziecięcej. Analogicznie specjalistyczne kompetencje są konieczne do prowadzenia przesłuchania z udziałem osób pokrzywdzonych przestępstwami o charakterze seksualnym.

Brak wystarczającej, specjalistycznej wiedzy i umiejętności w tym obszarze może skutkować stosowaniem nieodpowiednich praktyk i powodować u osób przesłuchiwanym szkody. Niekiedy sama świadomość, że zajdzie konieczność przesłuchania i obawa co do jego przebiegu, staje się czynnikiem powstrzymującym przed złożeniem zeznań lub zawiadomieniem o popełnieniu przestępstwa.

Chcąc poprawić standard przesłuchań osób pokrzywdzonych, nowelizacja **art. 82a u.s.p.** (**art. 7**) wprowadza zasadę, że sędzia orzekający w sprawach z zakresu prawa karnego powinien uczestniczyć, co cztery lata, w szkoleniu i doskonaleniu zawodowym organizowanym przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury lub w innych formach doskonalenia zawodowego, w celu uzupełnienia specjalistycznej wiedzy i umiejętności zawodowych z zakresu przesłuchiwania osób do 18 roku życia (zarówno dzieci pokrzywdzonych i świadków przestępstw, jak i dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym) oraz osób, o których mowa w art. 185c i art. 185e k.p.k.

Warto wspomnieć, że konieczność szkolenia sędziów, podnoszenie kwalifikacji i poziomu przygotowania do prowadzenia czynności procesowych płynie z aktów prawa unijnego (wymienionych już tutaj dyrektyw), Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych, Konwencji o Prawach Dziecka.

Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych

W ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych został zmieniony **pkt 15 w art. 96 ust. 1 (art. 9 pkt 1)** – w związku z koniecznością dostosowania jego treści do zmienionych art. 560³ k.p.c. i art. 755² k.p.c., tj. rozszerzeniem katalogu żądań, z jakimi może wystąpić do sądu osoba dotknięta przemocą, i zmianą brzmienia tytułu działu Ia w tytule II k.p.c. W związku z tym w pkt 15 w miejsce wyrazów: „w sprawach o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazanie zbliżania się do tego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia” wprowadzono wyrazy „w sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie”.

Do **art. 96 ust. 1** został dodany też **pkt 15a**, zgodnie z którym osoba stosująca przemoc w rodzinie została zwolniona od kosztów sądowych w sprawach wszczętych na skutek złożenia przez nią zażalenia na wydane przez Policję lub Żandarmerię Wojskową nakaz opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą lub zakaz wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, lub jej miejsca pracy (**art. 9 pkt 2**). Celem tej regulacji jest zagwarantowanie niezwłocznej kontroli sądowej

wydanych przez Policję i Żandarmerię Wojskową nakazu i zakazów, które ograniczają prawa obywatelskie i dlatego też powinny być jak najszybciej skontrolowane przez sąd.

Równocześnie w tym przepisie sprawca przemocy w rodzinie został także zwolniony od kosztów sądowych w zakresie postępowania incydentalnego, toczącego się w sprawie z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wskutek złożonego przez niego wniosku, o jakim mowa w art. 560^{3a} § 1 k.p.c. – tj. wniosku o zezwolenie na zabranie ze wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia przedmiotów osobistego użytku i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej oraz zwierząt domowych. Zwolnienie od kosztów sądowych niewątpliwie wpłynie na przyspieszenie postępowań wszczętych zarówno na podstawie zażalenia złożonego na wydane przez Policję albo Żandarmerię Wojskową nakaz i zakaz lub zakazy, jak też postępowania wszczętego na wniosek o zezwolenie na zabranie określonych przedmiotów lub zwierząt domowych, przez wyłączenie ewentualnej konieczności wzywania do usunięcia braków formalnych, tj. opłaty. Nie można bowiem tracić z pola widzenia, że zażalenie ma być rozpoznane przez sąd niezwłocznie, nie później niż w terminie 3 dni od daty wpływu zażalenia do sądu, a wniosek o zezwolenie na zabranie określonych przedmiotów lub zwierząt domowych ma być rozpoznany w toku sprawy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, która z kolei ma być rozpoznana w terminie miesiąca.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

W u.p.p.r. zostały uregulowane przesłanki zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania i zakazu wstępu (**art. 10**).

Z uwagi na sygnalizowane wątpliwości co do tego, jak ma przebiegać wykonanie postanowienia sądu wydanego na podstawie art. 11a, wskazano wprost, że do wykonania obowiązku orzeczonego na podstawie ust. 1 stosuje się odpowiednio przepisy o egzekucji obowiązku opróżnienia lokalu służącego zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika przez dodanie **ust. 5 do art. 11a (art. 10 pkt 1)**.

W dodanych do **art. 11a ust. 6–8 (art. 10 pkt 1)**, odnoszących się do etapu po zakończeniu postępowania sądowego z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w którym sąd zobowiązał osobę stosującą przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazał jej zbliżania się tego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, przewidziana została procedura zabrania z mieszkania przez osobę stosującą przemoc rzeczy, jeżeli wyraża na to zgodę osoba dotknięta

przemocą. Nie da się wykluczyć, że np. po zakończeniu postępowania przed sądem, osoba stosująca przemoc w rodzinie będzie chciała zabrać określone rzeczy z uprzednio wspólnie zajmowanego mieszkania, a osoba doznająca przemocy będzie chciała te rzeczy jej wydać. Na wypadek gdy nie ma możliwości przeprowadzenia tej czynności przy udziale osoby trzeciej (która mogłaby być pośrednikiem między stronami), a nie ma konieczności inicjowania procedury sądowej (np. o wydanie rzeczy), należało przewidzieć rozwiązanie dające podstawę do owego zabrania rzeczy, przy zapewnieniu pełnego bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy. Jest to również rozwiązanie promujące polubowne metody rozwiązywania sporów. Jeżeli strony będą chciały zgodnie dokonać podziału rzeczy znajdujących się w dotychczas wspólnie zajmowanym mieszkaniu, nie jest on sporny, to również będą mogły z tej regulacji skorzystać.

Aby zapewnić osobie doznającej przemocy bezpieczne warunki wydania rzeczy lub zwierząt domowych, projektodawca wprowadził unormowanie, zgodnie z którym będzie się to odbywać w obecności funkcjonariusza Policji albo żołnierza Żandarmerii Wojskowej i to nie więcej niż 2 razy w trakcie obowiązywania orzeczenia sądu zobowiązującego osobę stosującą przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazującego zbliżania się do tego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia (**ust. 6**). Możliwość dwukrotnego skorzystania z tej procedury uwzględnia, że orzeczenie sądu ma charakter bezterminowy, przez co stan faktyczny ukształtowany na jego podstawie może być długotrwały.

Osoba dotknięta przemocą może uczestniczyć w tej czynności, może też upoważnić inną osobę, która w tej czynności będzie uczestniczyła. Regulacja ta przewiduje jednocześnie, że jeśli zabraniam określonych przedmiotów lub zwierząt sprzeciwi się osoba dotknięta przemocą (np. zmieni zdanie co do określonego przedmiotu lub zwierzęcia, czego nie możemy wykluczyć), przedmioty te lub zwierzęta pozostawia się we wspólnie zajmowanym mieszkaniu. W tym wypadku roszczenie o ich wydanie może być dochodzone w postępowaniu cywilnym na zasadach ogólnych (**ust. 8**).

Przyznane sprawcy przemocy w rodzinie uprawnienia stanowią kompromis między zabezpieczeniem jego praw do dysponowania przedmiotami lub zwierzętami, których jest właścicielem, a których posiadania został pozbawiony wskutek orzeczonych wobec niego zobowiązań lub zakazu, oraz koniecznością izolowania sprawcy od osoby doznającej z jego strony przemocy w celu zapewnienia jej poczucia bezpieczeństwa. W ocenie projektodawcy jednokrotna możliwość zabrania przez sprawcę wyżej wymienionych przedmiotów jest

niewystarczająca. Należy mieć na uwadze, że sprawca nie zawsze ma możliwość szybkiego znalezienia miejsca zamieszkania czy warunków służących do odpowiedniego przechowywania rzeczy lub umieszczenia zwierząt. Stąd ograniczenie uprawnień sprawcy do jednokrotnej możliwości zabrania stanowiących jego własność rzeczy lub zwierząt byłoby niezasadne i naruszałoby jego słusne prawa. Równocześnie nie można dopuścić do sytuacji, aby sprawca przemocy mógł wielokrotnie przychodzić do mieszkania zajmowanego przez osobę doznającą z jego strony przemocy i w jego bezpośrednie otoczenia pod pretekstem zabrania kolejnej swojej rzeczy, bowiem naruszałoby to poczucie bezpieczeństwa i spokój osoby dotkniętej przemocą oraz osób wspólnie z nią zamieszkujących. Skutkiem tego – jako rozwiązanie kompromisowe – projektowany przepis wprowadza dwukrotną możliwość przyjęcia przez sprawcę po swoje rzeczy lub zwierzęta. Dlatego też jego działanie i wybór odpowiednich rzeczy powinny być przemyślane. Ze względu na to, że postępowanie w sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie nie służy rozstrzygnięciu sporów o własność, w wypadku gdy osoba dotknięta przemocą sprzeciwia się zabraniu jakichś rzeczy, dochodzenie roszczeń z tego tytułu może odbywać się na zasadach ogólnych. W omawianych przepisach uregulowane zostały także czynności, jakie powinna podjąć osoba stosująca przemoc w rodzinie, aby uzyskać asystę Policji lub Żandarmerii Wojskowej, której obecność jest konieczna przy zabieraniu rzeczy (**ust. 7**).

Zakaz zbliżania się przez sprawcę przemocy w rodzinie do osoby dotkniętej tą przemocą i zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą został uregulowany w **art. 11aa ust. 1 i 2 u.p.p.r.**, a zakaz wstępu uregulowano w **art. 11aa ust. 4 u.p.p.r. (art. 10 pkt 2)**. Przesłanką zastosowania tych zakazów jest stwarzanie przez sprawcę przemocy w rodzinie zagrożenia dla życia lub zdrowia innego członka rodziny. Dodatkowo w ust. 2 projektodawca wprowadził odrębną przesłankę orzeczenia zakazu kontaktowania się. Stanowi ją nękanie osoby dotkniętej przemocą za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej, wzbudzające u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub istotnie naruszające jej prywatność (**art. 11aa ust. 2 u.p.p.r.**). Przesłanka ta jest związana z przemocą psychiczną, a ustalanie stanu faktycznego w tym zakresie wymaga przeprowadzenia czynności dowodowych, takich jak analiza wiadomości przesyłanych sms-em lub mailem, komentarzy w mediach społecznościowych, przedstawionych przez wnioskodawcę wykazów połączeń telefonicznych, które może wykonać jedynie sąd. Z tego też względu uprawnienia opartego na tej przesłance nie przyznano Policji i Żandarmerii Wojskowej. Kształtując w ten sposób kompetencje poszczególnych decydentów, projektodawca uwzględnił także, iż w przypadku

nękania nie zachodzi zagrożenie wymagające natychmiastowej reakcji (w ciągu kilku minut) w celu ochrony życia lub zdrowia osoby dotkniętej przemocą przed zachowaniami osoby stosującej przemoc.

Regulacje wprowadzone w projektowanej ustawie rozszerzają katalog żądań, z jakimi może wystąpić do sądu osoba doznająca przemocy, przez przyznanie jej uprawnienia do żądania wydania przez sąd w postępowaniu cywilnym postanowienia zakazującego zbliżania się przez sprawcę przemocy do osoby dotkniętej tą przemocą lub zakazującego kontaktowania się z nią (art. 11aa ust. 1 i 2 u.p.p.r.). Jeżeli osoba dotknięta przemocą uczęszcza do szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, uprawia sport, pracuje lub też przebywa zwykle lub regularnie w innych miejscach, można domagać się także wydania postanowienia zakazującego sprawcy przemocy wstępu i przebywania w tych placówkach, obiektach sportowych i na ich terenie, w miejscu jej pracy lub innych miejscach, w których zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą. (art. 11a¹ ust. 4 u.p.p.r.). Jak już wyjaśniono wyżej, sąd ma w tym zakresie szersze uprawnienia niż Policja i Żandarmeria Wojskowa.

O wystąpieniu z konkretnym żądaniem decyduje tu wola osoby dotkniętej przemocą, która w kierowanym do sądu wniosku może żądać zastosowania bądź poszczególnych środków ochrony, bądź niektórych z nich – w dowolnej konfiguracji, bądź też wszystkich środków. Jednak każdy z projektowanych zakazów ma charakter bezwzględny. W wypadku zakazu zbliżania, jak i w wypadku zakazu wstępu, nie zostały przewidziane żadne wyjątki, ani miejscowe, ani czasowe ich obowiązywania. Natomiast w wypadku zakazu kontaktowania, obejmuje on wszelkie sposoby kontaktowania (werbalne i niewerbalne), w tym kontaktowania się na odległość przy użyciu elektronicznych środków komunikacji. Jedyne wyjątek od tego zakazu został przewidziany w art. 560⁷ § 4 k.p.c. W postępowaniu wszczętym na wniosek osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, w sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, sąd, na wniosek wnioskodawcy lub uczestnika postępowania, może określić dopuszczalne sposoby kontaktowania się osoby stosującej przemoc z pełnoletnią osobą dotkniętą przemocą i jedynie w wypadku, gdy przemawiają za tym szczególne okoliczności.

Równocześnie sądowi rozpoznającemu wniosek o wydanie zakazu zbliżania została pozostawiona swoboda w zakresie określenia odległości, która powinna być odpowiednia i zapewniać bezpieczeństwo oraz uwzględniać możliwości normalnego funkcjonowania w środowisku. Mimo że sąd nie jest związany żądaniem co do odległości wskazanej we wniosku, każdorazowo jest obowiązany rozważyć okoliczności i odległość w nim wskazane (art. 11aa ust. 3 u.p.p.r.). Podobnie sąd, rozpoznając wniosek o wydanie zakazu kontaktowania, nie jest

związany wskazanymi we wniosku sposobami utrzymywania kontaktów i ich zakresem. Oznacza to, że w wypadku gdy wnioskodawca wskazał jedynie niektóre sposoby kontaktowania, o których zakazanie wnosi, sąd, uwzględniając wniosek o wydanie zakazu kontaktów, może orzec jedynie „całkowity” zakaz kontaktowania, o jakim mowa w ust. 1 lub 2 w art. 11aa u.p.p.r., czyli obejmujący wszystkie sposoby kontaktowania. Z tego względu zachodziła konieczność wprowadzenia jednoznacznej normy, która wyłączy ograniczenie sądu do orzekania w granicach wniosku (ponad wniosek). Norma ta została zawarta w ust. 3 art. 11a u.p.p.r. Norma ta będzie miała zastosowanie także do wniosku (wnioskodawcy lub uczestnika) o ustalenie dopuszczalnych kontaktów (art. 560⁷ § 4 k.p.c.). Sąd będzie zatem uprawniony do ustalenia dopuszczalnych sposobów kontaktowania i ich zakresu w inny sposób i w innym zakresie niż zostały wskazane we wniosku, a nawet wówczas, gdyby nie zostały one sprecyzowane we wniosku.

Dodany w u.p.p.r. **art. 11ab** nakłada na sąd rozpoznający sprawę o zmianę lub uchylenie postanowienia wydanego na podstawie art. 11a ust. 1, art. 11aa ust. 1 i 2 lub 4 u.p.p.r. obowiązek uwzględnienia okoliczności dotyczących osób dotkniętych przemocą oraz osób stosujących przemoc w rodzinie, wymieniając równocześnie, ale jedynie przykładowo, informacje, jakie muszą być uwzględnione. Sąd bierze pod uwagę w szczególności: przebieg i efekty działań podjętych w ramach procedury Niebieskie Karty, a także efekty uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a także innych formach oddziaływań, na przykład w terapii mającej na celu leczenie uzależnień. Godzi się w tym miejscu zauważyć, że także sąd opiekuńczy może na podstawie art. 109 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359) zobowiązać osobę stosującą przemoc w rodzinie, jako rodzica małoletniego dziecka, do podjęcia odpowiedniej terapii i uczestniczenia w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osoby stosującej przemoc w rodzinie. Przykładowe wskazanie tych właśnie okoliczności, które sąd powinien uwzględnić, rozstrzygając wniosek o zmianę albo uchylenie postanowienia, ma również na celu uświadomienie osobie stosującej przemoc w rodzinie, jak ważne i istotne jest podjęcie przez nią odpowiednich działań i współpracy w ramach procedury Niebieskie Karty. Co oczywiste, równie istotne jest stanowisko osoby dotkniętej przemocą w rodzinie i wnioski w tym zakresie przez nią składane, a także podjęte przez nią ewentualne terapie. Należy także wziąć pod uwagę możliwość dalszego funkcjonowania rodziny, rokowania na przyszłość – z uwzględnieniem dobra i interesu każdego z jej członków. Sąd bada, czy były podjęte przez uczestnika działania

zmierzające do poprawy funkcjonowania rodziny, mające na celu wyeliminowanie aktów agresji i jakie są ich skutki. Sąd, oceniając rokowania na przyszłość, może pouczać uczestników o rodzajach terapii.

Zmiana treści **art. 12b ust. 3 zd pierwsze u.p.p.r. (art. 10 pkt 3)** ma na celu doprecyzowanie, że termin na rozpoznanie zażalenia biegnie od chwili wpływu zażalenia do sądu.

Ustawa o Policji oraz ustawa o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych

Wprowadzenie nowych instytucji w postaci upoważnienia funkcjonariuszy Policji i żołnierzy Żandarmerii Wojskowej do wydania zakazu zbliżania się osoby stosującej przemoc w rodzinie do osoby dotkniętej taką przemocą i zakazu kontaktowania się zostały unormowane w **art. 15aaa ust. 1 ustawy o Policji (art. 3 pkt 3) i art. 18aa ust. 1 ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 8 pkt 4)**, a zakazu wstępu i przebywania osoby stosującej przemoc na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej i artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą, lub jej miejsca pracy – w art. **art. 15aaa ust. 2** ustawy o Policji (**art. 3 pkt 3**) i **art. 18aa ust. 2** ustawy o Żandarmerii Wojskowej (**art. 8 pkt 4**). Celem wprowadzenia tych regulacji jest zapewnienie natychmiastowej ochrony osobie doznającej przemocy w rodzinie nie tylko w miejscu jej zamieszkania i jego bezpośrednim otoczeniu, ale także odizolowanie sprawcy od osoby doznającej przemocy w taki sposób, aby zagwarantować osobie doznającej przemocy w rodzinie bezpieczeństwo niezależnie od miejsca, w którym będzie przebywała. Mając na uwadze, że poza miejscem zamieszkania, które jest już szczególnie zabezpieczone, to właśnie szkoła (czy inna placówka oświatowa, opiekuńcza, artystyczna), obiekty sportowe lub miejsca pracy są instytucjami, gdzie zazwyczaj kumuluje się działalność życiowa, dlatego też te miejsca zostały objęte dodatkową ochroną. Osoba doświadczająca przemocy w rodzinie w miejscach swojego regularnego pobytu ma prawo czuć się wyjątkowo bezpiecznie.

Równocześnie znowelizowane zostały **art. 15aa ust. 1 ustawy o Policji i art. 18a ust. 1 ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 3 pkt 2 lit. a i art. 8 pkt 3 lit. a)**, co stanowi także istotną zmianą merytoryczną, bowiem projektodawca uznał, że nakaz i zakaz zawsze powinny być stosowane łącznie. W aktualnym stanie prawnym to służby podejmują decyzję co do zasadności łącznego wydania nakazu lub zakazu w oparciu o ocenę dokonaną w momencie ich stosowania. Ponad roczna praktyka funkcjonowania tych rozwiązań pokazała jednak, że na tym

tle u podejmujących czynności policjantów i żołnierzy pojawiały się wątpliwości. Najczęściej pojawiający się problem, to czy wydać jednocześnie nakaz i zakaz, czy tylko nakaz, bo jeśli osoby stosującej przemoc np. nie ma w mieszkaniu, to nie zachodzi potrzeba jej „eksmitowania”. Należy zaznaczyć, iż zastosowanie drugiego wariantu prowadziło do braku istotnego elementu „usuwającego” osobę stosującą przemoc z mieszkania i pozbawiającego ją wprost prawa przebywania w nim, a nie tylko zbliżania się. Nie zmienia tej oceny podnoszony argument, że niemożność zbliżania do mieszkania *de facto* wyłącza wejście do niego. Cały czas brak jest bowiem czynnika „eksmisyjnego”, w sytuacji gdy absencja osoby stosującej przemoc mogła być chwilowa (warunkiem wydania tych środków jest przecież istnienie zagrożenia życia lub zdrowia). Może to wzbudzać wątpliwości funkcjonariuszy Policji i żołnierzy Żandarmerii Wojskowej, bowiem Policja i Żandarmeria Wojskowa nie są organami egzekucyjnymi.

Projektodawca wychodzi z założenia, że w opisanym zakresie powinna istnieć jednolitość w skali kraju, zaś funkcjonariusze działający w sytuacjach silnie stresujących, pod presją czasu i w obliczu zagrożenia osób krzywdzonych i samych siebie, powinni pracować na przepisach oczywistych, które nie wymagają wykładni i wnikliwej analizy, zwłaszcza w takich warunkach. Ich głównym zadaniem jest bowiem zapewnienie bezpieczeństwa. Z tego względu, uznając, że jednoznaczne rozwiązanie ustawowe, jako niedające okazji do różnych interpretacji i wątpliwości, jest tutaj pożądane, projektodawca dokonał zmiany w sposobie stosowania tych środków.

Z uwagi na przyznanie Policji i Żandarmerii Wojskowej nowych uprawnień, zarówno do ustawy o Policji, jak i do ustawy o Żandarmerii Wojskowej, należało wprowadzić regulacje wspólne, dotyczące wszystkich nakazów i zakazów, jakie mogą zostać wydane wobec sprawcy przemocy w rodzinie, a które uprzednio – w odniesieniu do nakazu opuszczenia wspólnego mieszkania i zakazu zbliżania się do wspólnego mieszkania – były uregulowane w uchylonych **ust. 2 i 4 art. 15aa ustawy o Policji (art. 3 pkt 2 lit. b) oraz ust. 2 i 4 art. 18a ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 8 pkt 3 lit. b)**. Uchylenie **ust. 3** wyżej wymienionych artykułów wynika zaś ze zmiany brzmienia **ust. 1 (art. 3 pkt 2 lit. b i art. 8 pkt 3 lit. b)**.

Dodane do ustawy o Policji **art. 15aab (art. 3 pkt 3) i art. 18ac do ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 8 pkt 4)**, w stosunku do poprzednich uregulowań, rozszerzają na zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania i zakaz wstępu: możliwość łącznego stosowania tych zakazów z nakazem opuszczenia mieszkania i zakazem zbliżania się do mieszkania (**ust. 1**),

natychmiastową wykonalność wydanych nakazu i zakazu oraz zakazów (**ust. 2**), zasadę, że data zakończenia obowiązywania zakazów musi odpowiadać dacie, w której upływa termin stosowania nakazu i zakazu (**ust. 3**) oraz w wypadku funkcjonariuszy Policji odpowiedniego stosowania do nakazu i zakazów przepisów art. 15a ust. 2 i 3 ustawy o Policji (**ust. 4**), a w wypadku Żandarmerii Wojskowej odpowiedniego stosowania art. 18 ust. 3 i 4 ustawy o Żandarmerii Wojskowej (**ust. 4**).

Ponadto, zarówno w ustawie Policji, jak i w ustawie o Żandarmerii Wojskowej, naprawiony został brak regulacji w zakresie ochrony małoletnich w wypadku zatrzymania osoby na podstawie art. 15 ust. 1 ustawy o Policji i art. 18 ustawy o Żandarmerii Wojskowej.

Zgodnie z obecnym (jak i projektowanym) brzmieniem art. 15ad ust. 4 ustawy o Policji oraz art. 18d ust. 4 ustawy o Żandarmerii Wojskowej, Policja oraz Żandarmeria Wojskowa, po wydaniu nakazu lub zakazu, gdy w mieszkaniu zamieszkują osoby małoletnie, niezwłocznie zawiadamia o tym właściwy miejscowo sąd opiekuńczy. Celem tej regulacji jest zapewnienie małoletnim bezpiecznych, wolnych od przemocy warunków rozwoju i wychowania. Wprowadzając ten przepis, uznano, że w każdym wypadku, gdy w mieszkaniu została ujawniona przemoc, istniało zagrożenie dla życia lub zdrowia, a osobą krzywdzoną lub świadkiem krzywdzenia była osoba do 18 roku życia, właściwy do tego organ powinien podjąć odpowiednie środki.

Nakaz i zakaz są wydawane, gdy występuje zagrożenie życia lub zdrowia, co oznacza, że realizacja niebezpieczeństwa jego wystąpienia zależy od ewentualnych dalszych działań osoby stosującej przemoc w rodzinie². Tymczasem do zatrzymania, o którym mowa w art. 15a ust. 1 ustawy o Policji oraz art. 18 ust. 1 ustawy o Żandarmerii Wojskowej, dochodzi, gdy owo zagrożenie życia i zdrowia jest bezpośrednie. Jest to sytuacja już istniejąca, która w sposób oczywisty, realny, nieunikniony, nieuchronny, bezpośredni i w najbliższym czasie zagraża życiu lub zdrowiu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, bez konieczności podejmowania dalszych działań przez osobę stosującą przemoc w rodzinie. Bez wątplenia poziom zagrożenia jest tutaj wyższy, co prowadzi do wniosku, że jeżeli w mieszkaniu są osoby małoletnie, o zatrzymaniu powinien być powiadomiony także sąd opiekuńczy. Dlatego też obowiązek taki nałożono na służby w **art. 15a ust. 3 ustawy o Policji i art. 18 ust. 6 ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 3 pkt 1 i art. 8 pkt 2 lit. b)**. Służby będą miały też obowiązek zawiadomienia

² Marta Świnecka, Piotr Lubaszko „Szacowanie ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia osoby dotkniętej przemocą w rodzinie” [w] Niezbędnik dla Funkcjonariuszy Policji i żandarmerii wojskowej <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/ochrona-bez-procedury-karnej>

o zatrzymaniu właściwy miejscowo zespół interdyscyplinarny. W przypadku Policji, z uwagi na charakter realizowanych zadań oraz brzmienie regulujących je przepisów, w przepisie przewidziano wprost także obowiązek zawiadamiania o zatrzymaniu prokuratora.

Również ze względu na przyznanie Policji i Żandarmerii Wojskowej uprawnień do wydania wobec sprawcy przemocy zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania i zakazu wstępu zmianie musiało ulec brzmienie **art. 15ab ust. 4 ustawy o Policji (art. 3 pkt 5 lit. a) i art. 18b ust. 4 (art. 8 pkt 6 lit. b) ustawy o Żandarmerii Wojskowej** przez dodanie uregulowań normujących te zakazy, tj. w art. 15ab ust. 4 ustawy o Policji – art. 15aaa i w art. 18b ust. 4 ustawy o Żandarmerii Wojskowej – art. 18aa, oraz wskazanie w obu przepisach (art. 15ab ust. 4 ustawy o Policji i art. 18b ust. 4 ustawy o Żandarmerii Wojskowej) dodatkowego celu przesłuchania osoby zgłaszającej przemoc, tj. ustalenia w metrach odległości, którą osoba stosująca przemoc w rodzinie jest obowiązana zachować od osoby dotkniętej przemocą, oraz dopuszczalnych sposobów kontaktowania się i ich zakresu. W obu tych przepisach zachodzi też konieczność dodania **ust. 5a (art. 3 pkt 5 lit. b i art. 8 pkt 6 lit. c)** w celu zagwarantowania swobody złożenia zeznań świadkowi przemocy w rodzinie, przez wprowadzenie możliwości nakazania osobie stosującej przemoc w rodzinie opuszczenia pomieszczenia na czas przesłuchania świadka, gdy jej obecność będzie oddziaływać krępująco na świadka bądź wywierać negatywny wpływ na jego stan psychiczny.

Uznając, iż każdy małoletni, bez względu na wiek, powinien być traktowany w szczególny sposób w trakcie przesłuchania, które niewątpliwie związane jest z traumatycznymi przeżyciami, zdecydowano się na stosowną modyfikację **ust. 6 art. 15ab ustawy o Policji i art. 18b ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 3 pkt 5 lit. c i art. 8 pkt 6 lit. d)**. Projektodawca uznał, iż przesłuchanie małoletniego jest zasadne tylko wówczas, gdy jego zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla sprawy, w szczególności gdy jest jedynym świadkiem zdarzenia, a brak jest innych dowodów. W brzmieniu **ust. 9 i 11** obu wyżej wymienionych przepisów (**art. 3 pkt 5 lit. d i e oraz art. 8 pkt 6 lit. e i f**), tak jak w ust. 4, należało uwzględnić przyznanie Policji i Żandarmerii Wojskowej uprawnień do wydania wobec sprawcy przemocy zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania i zakazu wstępu. Uwzględniając prawa osoby podejrzanej o stosowanie przemocy w rodzinie, w **ust. 9** obu tych artykułów wprowadzony został obowiązek jej wysłuchania przed wydaniem nakazu i zakazu lub zakazów, od którego można odstąpić tylko wówczas, gdyby utrudniło to ich natychmiastowe wydanie. Dodany do obu przepisów **ust. 12 (art. 3 pkt 5 lit. f oraz art. 8**

pkt 6 lit. g) ma na celu rozstrzygnięcie sytuacji, gdy osoba stosująca przemoc w rodzinie jest już w dyspozycji sądu w związku ze skazaniem na karę pozbawienia wolności, którą odbywa w warunkach wolnościowych – w systemie dozoru elektronicznego. Zważywszy na tę szczególną okoliczność, należało przesądzić, że w sytuacji gdy co najmniej zachodzą przesłanki do zastosowania nakazu i zakazu lub zakazów, osoba ta powinna zostać zatrzymana, a o jej losach powinien w ciągu 48 godzin rozstrzygnąć sąd, w którego dyspozycji pozostaje.

Zmiany w **art. 15ac ust. 1 i 2 ustawy o Policji** oraz **art. 18c ust. 1 i 2 ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 3 pkt 6 i art. 8 pkt 7)** są podyktowane koniecznością dostosowania tej regulacji do wprowadzonych nowych instrumentów: zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania i zakazu wstępu oraz wprowadzenia zasady łącznego stosowania nakazu i zakazu.

W **art. 15ad ustawy o Policji** i w **art. 18d ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 3 pkt 7 lit. a i art. 8 pkt 8 lit. a)** nadano prawidłowe brzmienie **ust. 1**, tak aby usunąć wewnętrzną sprzeczność i gramatyczne błędy, jakie występowały po wprowadzeniu tych przepisów ustawą z dnia 30 kwietnia 2020 r., oraz dostosować te przepisy do rozszerzonego przedmiotowo katalogu zakazów, które mogą być wydane. W powyższej regulacji należało jednoznacznie wskazać, że przez policjanta albo żołnierza Żandarmerii Wojskowej niezwłocznie po ich wydaniu doręczany jest odpis, a nie oryginał wydanych nakazu i zakazu lub zakazów.

W obu przepisach dodane też zostały **ust. 1a–1e (art. 3 pkt 7 lit. b i art. 8 pkt 8 lit. b)**, aby rozwiązać problem doręczenia zastępczego, w sytuacji gdy osoba stosująca przemoc jest nieobecna w czasie wydawania nakazu i zakazu lub innych zakazów, co uniemożliwia doręczenie jej odpisu, niezwłocznie po wydaniu nakazu i zakazu lub innych zakazów, jak też gdy nie mieszka już we wspólnie zajmowanym mieszkaniu. W **ust. 1a** została przewidziana sytuacja, gdy osoba stosująca przemoc, która zamieszkuje wspólnie z osobą tą przemocą dotkniętą, jest nieobecna przy czynności wydawania nakazu i zakazu lub innych zakazów. Wówczas policjant lub żołnierz Żandarmerii Wojskowej będzie obowiązany do pozostawienia zawiadomienia o tym fakcie na drzwiach wspólnie zajmowanego mieszkania, a sam nakaz i zakaz lub zakazy złożyć we właściwej jednostce organizacyjnej Policji lub właściwej jednostce organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej (właściwej zgodnie z położeniem wspólnie zajmowanego mieszkania). W zawiadomieniu należy wskazać przyczyny umieszczenia zawiadomienia oraz wskazać, gdzie i kiedy pozostawiono wydane nakaz i zakaz lub inne zakazy. W wypadku gdy wobec osoby stosującej przemoc, która jest nieobecna przy

wydawaniu zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu i która nie mieszka we wspólnym mieszkaniu, zawiadomienie o wydaniu tych zakazów policjant lub żołnierz Żandarmerii Wojskowej umieszcza na drzwiach mieszkania osoby dotkniętej przemocą oraz jednocześnie podejmuje próbę doręczenia zakazów w miejscu zamieszkania osoby stosującej przemoc lub tam, gdzie się ją zastanie, w terminie 24 godzin od chwili ich wydania. Doręczenie do miejsca zamieszkania będzie możliwe tylko wówczas, gdy adres ten będzie funkcjonariuszom znany. Do doręczenia stosuje się odpowiednio art. 138 k.p.c., co oznacza, że jeżeli osoby stosującej przemoc w rodzinie nie będzie w mieszkaniu, a nie uda się także dokonać jej doręczenia w innym miejscu, w którym się ją zastanie, doręczenia będzie można dokonać także dorosłemu domownikowi, a gdyby go nie było – administracji domu, dozorczy domu lub sołtysowi, jeżeli osoby te podjęły się oddania mu pisma, albo w miejscu jej pracy pracownikowi upoważnionemu do odbioru pism (**ust. 1b**). Jeśli zaś nie uda się dokonać doręczenia w sposób przewidziany w ust. 1b, Policja lub Żandarmeria Wojskowa pozostawi zawiadomienie na drzwiach mieszkania osoby stosującej przemoc w rodzinie (**ust. 1c**). Jeżeli jednak nie będzie możliwości doręczenia korespondencji adresatowi osobiście lub w sposób zastępczy (w trybie art. 138 k.p.c. lub przez umieszczenie na drzwiach), wobec braku wiedzy co do miejsca jego pobytu, doręczenie zostanie uznane za dokonane z chwilą umieszczenia go na drzwiach osoby dotkniętej przemocą (**ust. 1d**). Będzie to więc moment umieszczenia go na drzwiach osoby dotkniętej przemocą na podstawie ust. 1b. Ta forma zastępczego doręczenia jest najbardziej adekwatna, jeśli uwzględni się, że zakazy mają chronić osobę dotkniętą przemocą przed dostępem lub kontaktem z krzywdzicielem i są wydawane przy założeniu, że taka próba kontaktu zostanie podjęta. W **ust. 1e** zawarta została wspólna regulacja dotycząca obowiązku dokonania w wydanym nakazie i zakazie lub innych zakazach wzmianki o niemożności doręczenia ze wskazaniem jej przyczyny oraz z datą i godziną pozostawienia zawiadomienia o ich wydaniu.

Konsekwencją powyższych zmian jest również zmiana brzmienia **ust. 3 (art. 3 pkt 7 lit. c i art. 8 pkt 8 lit. c)**. W przepisie tym, poza dodaniem wprowadzonych projektowaną ustawą zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania i zakazu wstępu, zawarte zostały szczegółowe regulacje dotyczące danych, jakie powinno zawierać zawiadomienie o wydaniu nakazu i zakazu oraz innych zakazów. Poprawione zostały także błędy redakcyjne ich uprzedniego brzmienia. Podobnie w **ust. 4 (art. 3 pkt 7 lit. c i art. 8 pkt 8 lit. c)** dodano zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania i zakaz wstępu. Nałożony został także obowiązek zawiadomienia dyrektora szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, do której uczęszcza osoba

dotknięta przemocą, lub pracodawcy osoby dotkniętej przemocą w rodzinie – w wypadku wydania zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły lub innej placówki albo miejsca pracy. Regulacja ta – tak jak w wypadku orzeczeń sądu – ma na celu zagwarantowanie skuteczności orzeczonego zakazu i zapewnienie natychmiastowego bezpieczeństwa osobie dotkniętej przemocą w rodzinie. W **ust. 5 (art. 3 pkt 7 lit. e i art. 8 pkt 8 lit. c)**, który zawiera delegację ustawową dla właściwych ministrów do wydania aktów wykonawczych, zastąpiono wadliwe sformułowanie „z pomocy pełnomocnika” – na prawidłowe „z profesjonalnej pomocy prawnej”. Zmiana została podyktowana koniecznością zrozumienia zawiadomienia również przez osoby niekorzystające z profesjonalnej pomocy prawnej.

W **art. 15ae ust. 2 pkt 7, ust. 4 i 5 ustawy o Policji oraz art. 18e ust. 2 pkt 7, ust. 4 i 5 ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 3 pkt 8 lit. b, c i d oraz art. 8 pkt 9 lit. b, c i d)** poprawiono niedokładność redakcyjną, polegającą na dodaniu po słowach: „ze wspólnie zajmowanego mieszkania” wyrazów: „lub jego bezpośredniego otoczenia” – w odniesieniu do możliwości zabrania z tego otoczenia przez osobę stosującą przemoc w rodzinie przedmiotów osobistego użytku i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej lub zwierząt domowych. Zmieniono także budzący wątpliwości przepis dotyczący przedmiotów, które są potrzebne sprawcy przemocy w wykonywanej przez niego pracy, ze „służących do świadczenia pracy” na „niezbędne do wykonywania osobistej pracy zarobkowej” – w celu ujednoczenia sformułowań ustawowych. Zmiany w **ust. 1, 6, 7 i 8 oraz w ust. 2 w pkt 4** obu tych przepisów wynikają z wprowadzenia zasady łącznego stosowania nakazu i zakazu (**art. 3 pkt 8 lit. a i art. 8 pkt 9 lit. a**).

W brzmieniu **art. 15af ust. 4 ustawy o Policji i art. 18f ust. 4 ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 3 pkt 9 i art. 8 pkt 10)**, w których uregulowana została delegacja właściwych ministrów do wydania aktów wykonawczych, tak jak w ust. 5 art. 15ad ustawy o Policji i ust. 5 art. 18d ustawy o Żandarmerii Wojskowej, zastąpione zostało wadliwe sformułowanie „z pomocy pełnomocnika” na prawidłowe „z profesjonalnej pomocy prawnej”, oraz do katalogu nakazu i zakazu dodane zostały zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania i zakaz wstępu. Zmieniono także redakcję przepisu, tak aby była ona jasna.

Nowe instrumenty prawne w postaci zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania i zakazu wstępu zostały także uwzględnione w brzmieniu **art. 15ag ust. 1 i 2 ustawy o Policji oraz art. 18g ust. 1 i 2 ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 3 pkt 10 i art. 8 pkt 11)**. W **pkt 5 ust. 1** została naprawiona usterka redakcyjna ustawy z dnia 30 kwietnia 2020 r. przez usunięcie

z jego treści niewłaściwej nazwy Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej. Obecne brzmienie zostało dostosowane do art. 43 § 1 i 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2021 r. poz. 53, z późn. zm.). Ponadto w **ust. 2** budzące wątpliwości sformułowanie: „poucza osobę dotkniętą przemocą w rodzinie o przekazaniu jej danych” zastąpiono właściwym: „informuje osobę dotkniętą przemocą w rodzinie o możliwości przekazania jej danych osobowych”. Ust. 2 w nowym brzmieniu jednoznacznie przesądza, że o przekazaniu danych osobowych osoby dotkniętej przemocą najbliższemu miejscowo Funduszowi Pomocy Pokrzywdzonym lub Pomocy Postpenitencjarnej decyduje wola tej osoby, a funkcjonariusz Policji lub żołnierz Żandarmerii Wojskowej jedynie informuje ją o takiej możliwości.

W **art. 15ah ustawy o Policji i art. 18h ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 3 pkt 11 i art. 8 pkt 12)** zostały nie tylko uwzględnione nowe zakazy, tj. zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania i zakaz wstępu, ale zrezygnowano również z regulacji zawartej uprzednio w zdaniu drugim, która stanowiła, że miejsca noclegowe nie mogą być placówkami pobytu osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Rozwiązanie podyktowane zostało praktyczną oceną obowiązującego unormowania, która wskazuje, iż brak jest realnej możliwości zagwarantowania, że nie dojdzie do sytuacji, kiedy to w jednej placówce zostaną zakwaterowani zarówno osoba doświadczająca, jak i stosująca przemoc w rodzinie. Dotyczy to zwłaszcza małych miejscowości.

Zmiana regulacji zawartej w **art. 15ai ust. 2 ustawy o Policji** oraz **art. 18i ust. 2 ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 3 pkt 12 i art. 8 pkt 13)** polega na zastąpieniu uprzedniego określenia spraw, w których podejmowane są czynności sprawdzające, na podstawie postanowienia sądu o udzieleniu zabezpieczenia, na zgodne z przyjętą w niniejszym projekcie ustawy – sprawy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, oraz dodaniu w treści przepisu zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania i zakazu wstępu.

W **art. 15aj ust. 1 ustawy o Policji i art. 18j ust. 1 ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 3 pkt 13 lit. a i art. 8 pkt 14 lit. a)**, poza dodaniem w ich treści instytucji zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania i zakazu wstępu, przyznano prokuratorowi uprawnienie do złożenia zażalenia, co było uzasadnione kompetencjami prokuratora w polskim porządku prawnym. Zgodnie z treścią przepisu art. 60 § 2 k.p.c. prokurator może zaskarżyć każde orzeczenie sądowe, od którego służy środek odwoławczy, a zatem i to, które jest wydane na podstawie art. 755¹ k.p.c., co oznacza, że może złożyć zażalenie na postanowienie przedłużające nakaz

lub zakaz. Natomiast zgodnie z obowiązującym prawem nie mógł złożyć zażalenia w odniesieniu do wydanego przez Policję albo Żandarmerię Wojskową nakazu lub zakazu. W brzmieniu nadanym w projekcie ustawy uspołniono więc system w tym zakresie. Ponadto przesądzone zostało również, że do zażalenia – w zakresie nieuregulowanym odpowiednio w ustawie o Policji i w ustawie o Żandarmerii Wojskowej – stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym z wyłączeniem art. 373¹ k.p.c. w zw. z art. 397 § 3 k.p.c.

Nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania oraz zakaz wstępu są ściśle powiązane z art. 11a i art. 11aa u.p.p.r., na co wskazuje chociażby możliwość ich przedłużenia przez sąd po złożeniu wniosku do sądu w sprawie z tego zakresu. Cywilnoprawny charakter środków stosowanych przez Policję i Żandarmerię Wojskową (nakaz i zakaz oraz pozostałe zakazy) przesądził o tym, że zażalenia są rozpoznawane w oparciu o przepisy Kodeksu postępowania cywilnego. Tym niemniej celem uniknięcia aktualnie pojawiających się wątpliwości interpretacyjnych i zapytań, czy zażalenia nie powinny być rozpoznawane przez sądy rozpoznające sprawy karne, wyraźnie wskazano w przepisie, że właściwe są sądy rozpoznające sprawy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (a więc sprawy toczące się na podstawie art. 11a i nast. u.p.p.r.) W ustawie został określony odrębny tryb rozpoznania zażalenia – z uwagi na konieczność zapewnienia szybkości jego rozpoznania w tego rodzaju sprawach. W dodanym do obu tych przepisów **ust. 1a (art. 3 pkt 13 lit. b i art. 8 pkt 14 lit. b)** rozstrzygnięta została kwestia właściwości miejscowej sądu rozpoznającego zażalenie. W wypadku gdy osoba stosująca przemoc w rodzinie zamieszkuje wspólnie z osobą dotkniętą tą przemocą, sądem właściwym miejscowo będzie sąd właściwy według miejsca położenia wspólnie zajmowanego mieszkania. Natomiast w wypadku gdy osoba stosująca przemoc w rodzinie nie mieszka wspólnie z osobą tą przemocą dotkniętą i wobec której wydano wyłącznie zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu, do rozpoznania zażalenia właściwy miejscowo będzie sąd rejonowy według miejsca zamieszkania osoby dotkniętej przemocą. Projektowany **ust. 2** tych przepisów (**art. 3 pkt 13 lit. c i art. 8 pkt 14 lit. c**) przesądza, że zażalenie jest rozpoznawane w składzie jednoosobowym, a uczestnikami postępowania są organ, który wydał nakaz i zakaz lub zakazy, osoba, w stosunku do której zostały one wydane, oraz prokurator, jeżeli złożył zażalenie. Regulacja ta usuwa wątpliwości co do kręgu uczestników postępowania oraz wskazuje skład jednoosobowy sądu do rozpoznania zażalenia, co jest podyktowane koniecznością szybkiego rozstrzygnięcia zażalenia oraz ekonomią prowadzonego postępowania. Podkreślić należy, że skład jednoosobowy ustalony dla

rozpoznania zażalenia nie odbiega od standardów przyjętych także w postępowaniu karnym, w którym zażalenie na zatrzymanie również rozpoznaje sąd w składzie jednoosobowym (art. 246 § 1 k.p.k. w zw. z art. 95 k.p.k. w zw. z art. 30 § 1 k.p.k.). W przepisie uwzględniono też zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania i zakaz wstępu. W **ust. 3 (art. 3 pkt 13 lit. c i art. 8 pkt 14 lit. c)** została poprawiona usterka redakcyjna ustawy z dnia 30 kwietnia 2020 r. przez dodanie do właściwej jednostki wyrazu „organizacyjna” – odpowiednio Policji albo Żandarmerii Wojskowej, oraz dodane zostały wprowadzone niniejszym projektem ustawy zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania i zakaz wstępu. Nałożenie obowiązku zawiadomienia o uchyleniu przez sąd zaskarżonych nakazu i zakazu lub zakazów również osoby, wobec której zostały one wydane, oraz sądu opiekuńczego, gdy podejmował on czynności w związku z wydanymi nakazem lub zakazami, także naprawia usterkę ustawy z dnia 30 kwietnia 2020 r., w której omyłkowo zostało to pominięte. Regulacja zawarta w dodanych do obu artykułów **ust. 3a (art. 3 pkt 13 lit. d i art. 8 pkt 14 lit. d)**, dotycząca możliwości dokonywania doręczeń przez Policję lub Żandarmerię Wojskową również w tym postępowaniu i stosowania w nim art. 560⁶ k.p.c., ma na celu zagwarantowanie możliwości szybkiego i sprawnego procedowania oraz rozstrzygnięcia zażalenia.

W związku z wprowadzeniem nowych instrumentów ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie w postaci zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania i zakazu wstępu oraz związaną z tym zmianą tytułu oddziału Ia w tytule II księgi drugiej k.p.c., również brzmienie **art. 15ak ustawy o Policji i art. 18k ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 3 pkt 14 i art. 8 pkt 15)** poddane zostało modyfikacji. W **ust. 1** sprecyzowano, że nakaz i zakaz oraz wszystkie zakazy tracą moc po upływie 14 dni od dnia ich wydania, chyba że sąd udzielił zabezpieczenia, którym zostały przedłużone. Chodzi w tym wypadku o udzielenie zabezpieczenia przez przedłużenie nakazu i zakazu lub zakazów w sprawach prowadzonych zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego działu Ia sprawy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Równocześnie, z uwagi na pojawiające się w tym względzie wątpliwości, sprecyzowany został sposób liczenia terminu, przy którego obliczaniu nie uwzględnia się dnia, w którym nakaz i zakaz lub inne zakazy zostały wydane (nie ma to wpływu na natychmiastową wykonalność). Przepis **ust. 2** powyższych artykułów zawiera normę kolizyjną w wypadku zastosowania wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie w postępowaniu karnym środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, w sytuacji gdy wcześniej zostały wobec niej zastosowane nakaz i zakaz lub inne zakazy. Brzmienie projektowanego **ust. 2** uwzględnia okoliczność, że tymczasowe aresztowanie uniemożliwia osobie stosującej przemoc zarówno

powrót do mieszkania i zbliżenie się do tego mieszkania (nakaz i zakaz), jak i zbliżenie się do osoby dotkniętej przemocą (zakaz zbliżania), kontaktowanie się z osobą dotkniętą przemocą (zakaz kontaktowania) oraz wstęp i przebywanie na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej czy w miejscu pracy (zakaz wstępu). Stąd jest zasadna utrata mocy nakazu i wszystkich zakazów w wypadku zastosowania wobec sprawcy przemocy środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania. W **ust. 3** poprawiono błędy redakcyjne ustawy z dnia 30 kwietnia 2022 r. przez zastąpienie użytego błędnie określenia „pokrzywdzony” prawidłowym: „osoba dotknięta przemocą w rodzinie” oraz dodanie po wyrazie „jednostkę” wyrazu „organizacyjną”, a także doprecyzowano, że zawiadomienie dokonywane przez prokuratora ma być niezwłoczne

W związku z dokonaną zmianą merytoryczną instytucji, zarówno w poszczególnych przepisach ustawy o Policji – **art. 15ab ust. 1, 2 i 10, art. 15ad ust. 2, art. 15af ust. 1 i 2, art. 15ag ust. 1 pkt 2 i ust. 3, art. 15ai ust. 1 oraz art. 15aj ust. 4 (art. 3 pkt 4)**, jak i w przepisach ustawy o Żandarmerii Wojskowej – **art. 18b ust. 1 i 10, art. 18d ust. 2, art. 18f ust. 1 i 2, art. 18g ust. 1 pkt 2 i ust. 3, art. 18i ust. 1 oraz w art. 18j ust. 4 (art. 8 pkt 5)**, użyte w różnym przypadku wyrazy „nakaz lub zakaz” zostały zastąpione użytymi w odpowiednim przypadku wyrazami „nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu”.

W ustawie o Policji znalazły się przepisy, z których wynika obowiązek Policji zawiadamiania właściwej miejscowo jednostki organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej o zatrzymaniu żołnierza czynnej służby wojskowej lub wydania wobec niego nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu (**art. 15a ust. 5 i art. 15ad ust. 4a** – art. 3 pkt 1 i pkt 7 lit. d). Przepisy te są powiązane z art. 18 ust. 5 i art. 18b ust. 1 ustawy o Żandarmerii Wojskowej.

W **ustawie o Żandarmerii Wojskowej** projekt zawiera zmianę **art. 17 ust. 1 pkt 4 (art. 8 pkt 1)**, która ma jedynie charakter precyzujący.

Nowelizacji wymagała również regulacja zawarta w **art. 18 ust. 3 (art. 8 pkt 2 lit. a)**, mając na względzie powiązanie przesłanek zawartych w tej jednostce redakcyjnej wyłącznie z zatrzymaniem przewidzianym w art. 18 ust. 2. W **art. 18 ust. 4 (art. 8 pkt 2 lit. b)** i w **art. 18b ust. 2 zdanie drugie (art. 8 pkt 6 lit. a)** – w celu ujednoczenia tożsamyh instytucji, zostały zaprojektowane analogiczne zmiany jak uprzednio wprowadzone w ustawie o Policji – ustawą z dnia 14 sierpnia 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach dotyczących wsparcia służb

mundurowych nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, o zmianie ustawy o Służbie Więziennej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1610). Art. 18 ust. 4 jest analogiczny z art. 15a ust. 4 ustawy o Policji, art. 18a ust. 2 jest analogiczny z art. 15aa ust. 2 ustawy o Policji, zaś art. 18b ust. 2 zd. drugie jest analogiczny z art. 15ab ust. 2 zd. drugie ustawy o Policji.

W **ust. 2 art. 18b (art. 8 pkt 6 lit. a)** wyeliminowano – jako niecelową – konieczność sporządzenia kolejnego kwestionariusza szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego na podstawie art. 18 ust. 4, w sytuacji gdy uprzednio dokonano już oceny szacowania ryzyka, stanowiącej podstawę zatrzymania osoby stosującej przemoc w rodzinie i następnie tę osobę zwolniono.

W **art. 30d ust. 1** ustawy o Żandarmerii Wojskowej (**art. 8 pkt 17**) zostało wyeliminowane dwukrotne zastrzeżenie, że przetwarzanie danych osobowych przez Żandarmerię Wojskową może odbywać się „także bez (...) wiedzy i zgody osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz osób stosujących tę przemoc”, co będzie zgodne z regulacjami dotyczącymi ochrony danych osobowych, w tym z dyspozycją art. 23 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1).

Wyłącznie do ustawy o Żandarmerii Wojskowej dodano przepisy jednoznacznie wskazujące, w jakich sytuacjach czynności zatrzymania, wydania nakazu lub zakazów może zamiast Żandarmerii Wojskowej dokonać Policja, a także przepisy określające zakres uprawnień Policji w omawianej procedurze.

Projektodawca uznaje, że co do zasady interwencję wobec żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową powinna podejmować Żandarmeria Wojskowa. Nie można jednak wykluczyć, że wystąpią okoliczności, kiedy nie będzie to możliwe. W szczególności z taką sytuacją będziemy mieć do czynienia, gdy do interwencji dojdzie na obszarze, gdzie Żandarmeria Wojskowa nie ma zlokalizowanej jednostki, a dojazd na miejsce zdarzenia może jej zająć nawet kilka godzin. Jest oczywiste, że gdy występuje bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia członków rodziny, będące przesłanką zatrzymania lub zagrożenie życia i zdrowia członków rodziny będące z kolei przesłanką wydania nakazu i zakazu lub zakazów, patrol musi przybyć jak najszybciej. Zatem jeśli tego warunku „szybkości” nie będzie w stanie

spełnić Żandarmeria Wojskowa, interwencję przeprowadzi Policja, która podejmie także inne niezbędne czynności, wskazane w przepisach. Z uwagi na możliwość wystąpienia takich wyjątkowych sytuacji, w ustawie o Żandarmerii Wojskowej zostały wprowadzone odpowiednie unormowania zawarte w dodanym **do art. 18 ust. 5 i 6 (art. 8 pkt 2 lit. b)** oraz dodanych w **art. 18ab (art. 8 pkt 4)** oraz **art. 18b ust. 2 (art. 8 pkt 6 lit. a)**. Projektowane regulacje zapewnią bezpieczeństwo osób dotkniętych przemocą, a jednocześnie uprościć pracę służbom, które uzyskają wyraźny podział uprawnień i obowiązków.

W związku z wprowadzeniem nowych typów przestępstw w Kodeksie karnym (art. 156a i art. 191b k.k.), aby zapewnić realne możliwości ich wykrywania i zwalczania, w **ustawie o Policji** było konieczne odpowiednie rozszerzenie uprawnień Policji do ich ścigania również na etap czynności operacyjno-rozpoznawczych. Z tego względu wprowadzona została zmiana w **art. 19 ustawy o Policji (art. 3 pkt 15)** przez rozszerzenie katalogu spraw, w których dopuszczalna jest kontrola operacyjna. I tak w ust. 1 pkt 2 tego przepisu dodane zostały przestępstwa umyślne, określone w nowo projektowanych art. 156a k.k. i art. 191b k.k.

W ustawie o Policji konieczne było także naprawienie błędu redakcyjnego, jaki zawierała ustawa z dnia 30 kwietnia 2020 r. w art. 3 pkt 5, polegającego na przywołaniu zmiany art. 55 ust. 3 ustawy o Policji, gdy w istocie chodziło o art. 55 ust. 1 tej ustawy. Równocześnie przy obecnej nowelizacji doprecyzowano ten przepis przez wskazanie **pkt 1 i 2 w ust. 1 art. 55. (art. 3 pkt 16)**.

Ustawa o Straży Granicznej

Również w ustawie o Straży Granicznej – w związku z wprowadzeniem nowego typu przestępstwa w Kodeksie karnym, objętego dyspozycją art. 191b k.k. – konieczne było rozszerzenie uprawnień Straży Granicznej (analogicznie jak w wypadku Policji) umożliwiających efektywne wykrywanie i ściganie tego przestępstwa. Z uwagi na charakter przestępstwa z art. 191b k.k., z perspektywy taktyki działania organów ścigania jest niezbędne zapewnienie tożsamyh uprawnień właściwych formacji, jak w odniesieniu do przestępstwa handlu ludźmi. Uprawnienia te powinny także uwzględniać również etap czynności operacyjno-rozpoznawczych. Niezbędne zatem było objęcie także przestępstwa z art. 191b k.k. katalogiem spraw należących do zadań Straży Granicznej przez zmianę **art. 1 ust. 2 pkt 4 lit. j ustawy o Straży Granicznej (art. 4)** wraz z przestępstwem z art. 189a k.k. i z art. 8 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz. U. poz. 554, z późn. zm.), a także rozszerzenie o to przestępstwo katalogu spraw, w których dopuszczalna jest kontrola

operacyjna przy wykonywaniu czynności operacyjno-rozpoznawczych podejmowanych przez Straż Graniczną, co implikowało zmianę **art. 9e ust. 1 pkt 6c** oraz **art. 9f ust. 1 pkt 2b (art. 4)** ustawy o Straży Granicznej.

Kodeks wykroczeń

W następstwie rozszerzenia instytucji zakazów, jakie mogą być wydane wobec sprawcy przemocy przez sąd, jak i przez Policję oraz Żandarmerię Wojskową, była konieczna nowelizacja **art. 66b k.w. (art. 2)**, wprowadzonego ustawą z dnia 30 kwietnia 2020 r. Nowelizacja przepisu art. 66b k.w. (dotyczącego penalizacji czynu polegającego na niezastosowaniu się do nakazu lub zakazu oraz orzeczenia sądu w przedmiocie opuszczenia mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazaniu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia) polega na dodaniu, jako znamienia tego czynu, nieprzestrzegania zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą, a także zakazu wstępu do szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy wydanych przez Policję lub Żandarmerię Wojskową oraz zakazów orzeczonych przez sąd. Ponadto projekt uzupełnia przepis **art. 66b pkt 2 k.w.** i nadaje mu właściwe brzmienie – w stosunku do ustalonego ustawą z dnia 30 kwietnia 2020 r. Mianowicie projektowana zmiana dotyczy przywołania jako znamienia popełnienia tego wykroczenia również niestosowania się do postanowienia sądu o udzieleniu zabezpieczenia, którym sąd nie przedłuża nakazu lub zakazów, lecz stanowi o zobowiązaniu do opuszczenia mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazie zbliżania się do niego, zakazie zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą, zakazie kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą czy zakazie wstępu.

W zależności od wydanych wobec sprawcy przemocy w rodzinie nakazu lub zakazów odmiennie ukształtowane zostały znamiona strony podmiotowej czynu (umyślność/nieumyślność). I tak w wypadku nakazu opuszczenia wspólnego mieszkania i zakazu zbliżania się do niego oraz zakazu wstępu jest zasadne uznanie, że naruszenie tych zakazów powinno być penalizowane zarówno wówczas, gdy sprawca dopuszcza się ich umyślnie, jak i nieumyślnie. Natomiast w wypadku niestosowania się do zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą i zakazu kontaktowania się z nią odpowiedzialności może podlegać jedynie sprawca działający umyślnie.

Kodeks karny

W celu zapewnienia zgodności polskich regulacji z ratyfikowaną przez Polskę Konwencją stambulską nowelizacja objęła także Kodeks karny.

Na mocy ustawy z dnia 20 stycznia 2020 r. o zmianie zakresu obowiązywania Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 r. (Dz. U. poz. 149), wyrażono zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zmiany zakresu obowiązywania tej konwencji między innymi przez wycofanie zastrzeżenia złożonego na podstawie art. 78 ust. 2 tiret czwarte Konwencji, a odnoszącego się do art. 58 Konwencji.

Zgodnie ze wspomnianym art. 58 Konwencji, przy uwzględnieniu art. 78 ust. 2 tiret 4 Konwencji, strony mają zapewnić, aby termin przedawnienia wszczęcia postępowania w związku z popełnieniem przestępstw określonych zgodnie z art. 37, art. 38 i art. 39 Konwencji był wystarczający i współmierny do wagi danego przestępstwa, umożliwiając skuteczne wszczęcie ścigania po osiągnięciu przez ofiarę pełnoletności.

Wymagany przez Konwencję stambulską „termin, umożliwiający skuteczne wszczęcie ścigania po osiągnięciu przez ofiarę pełnoletności” nie został określony liczbowo. W raporcie wyjaśniającym przy art. 58 Konwencji wskazano jedynie, że „Przepis ten stanowi, że okres przedawnienia wszczęcia postępowania sądowego jest wystarczająco długi, aby umożliwić skuteczne wszczęcie postępowania karnego po osiągnięciu przez ofiarę pełnoletności. Obowiązek ten odnosi się zatem wyłącznie do pokrzywdzonych dzieci, które często z różnych powodów nie są w stanie zgłosić popełnionych wobec nich przestępstw przed osiągnięciem pełnoletności (...)”. Wyrażenie „termin wystarczający, umożliwiający skuteczne wszczęcie ścigania” oznacza, że po pierwsze, gdy dzieci te osiągną pełnoletność, muszą mieć wystarczająco dużo czasu na przezwyciężenie traumy, co umożliwi im złożenie skargi, a po drugie, że organy ścigania muszą mieć możliwość wniesienia oskarżenia za dane przestępstwa.³

W braku szczególnych kryteriów projektodawca uznał, że jako standard ustalony dla warunków polskich należy traktować pułap wiekowy przyjęty już w art. 101 § 4 k.k. na potrzeby niektórych przestępstw popełnionych na szkodę osób małoletnich. Aktualnie wynosi on 30 lat, przy czym przewidywane jest jego podwyższenie do 40 lat⁴. Jest jednak oczywiste,

³ Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, § 296, źródło: <https://rm.coe.int/ic-and-explanatory-report/16808d24c6>

⁴ Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, druk 2024, źródło: <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/druk.xsp?nr=2024>

że odpowiednie, zgodne z Konwencją stambulską, ukształtowanie okresu przedawnienia jest możliwe dopiero po uprzednim stwierdzeniu, że w Kodeksie karnym są penalizowane czyny zabronione odpowiadające w pełni przestępstwom przymusowych małżeństw, okaleczania żeńskich narządów płciowych, przymusowej aborcji i sterylizacji. Na etapie ratyfikacji Konwencji stambulskiej przyjęto założenie, że wszystkie te przestępstwa istnieją w Kodeksie karnym, jednak dokładna analiza przepisów prowadzi do wniosku, że dokonana wówczas ocena była niedokładna.

Artykuł 38 Konwencji stambulskiej brzmi:

„Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by za następujące umyślne działania groziła odpowiedzialność karna:

- a. wycinanie, infibulacja lub każde inne okaleczenie całości lub którejkolwiek części warg sromowych większych, warg sromowych mniejszych lub łechtaczki,
- b. zmuszanie kobiety lub doprowadzenie jej do poddania się którejkolwiek z czynności wymienionej w punkcie a,
- c. zachęcanie, zmuszanie lub doprowadzenie dziewczynki do poddania się którejkolwiek z czynności wymienionej w punkcie a.”.

W uzasadnieniu do rządowego projektu ustawy o ratyfikacji Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011r.⁵, wskazano:

„Konwencja w artykule 38 formułuje karalność za następujące umyślne działania: wycinanie, infibulacja lub każde inne okaleczenie całości lub którejkolwiek części warg sromowych większych, warg sromowych mniejszych lub łechtaczki, zmuszanie kobiety lub doprowadzenie jej do poddania się którejkolwiek z tych czynności, zachęcanie, zmuszanie lub doprowadzenie dziewczynki do poddania się którejkolwiek z tych czynności. Przedmiotowe zachowanie może być w Polsce penalizowane przy zastosowaniu artykułu 156 k.k. (kalectwo, istotne zeszpecenie), artykułu 157 k.k. (spowodowanie uszczerbku na zdrowiu), jak również artykułu 191 k.k. (zmuszanie do określonego zachowania) oraz artykułu 18 § 2 k.k. (podżeganie)”.

Projektodawca uznał, że nie można zgodzić się z tym stwierdzeniem, a motywacja takiej oceny zostanie przedstawiona w kolejnych akapitach.

⁵ Druk sejmowy nr 2515, <https://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/druk.xsp?nr=2515>

W pierwszej kolejności należy rozprawić się z ustaleniem, jakiego rodzaju uszczerbek na zdrowiu wywołuje ujęte w Konwencji okaleczenie. W wykonanej na potrzeby niniejszego projektu ekspertyzie wskazano, że klasyfikacja i wiążące się z nią procedury obejmują następujące typy FGM[C] [2008]:

Typ I: Częściowe lub całkowite usunięcie łechtaczki lub i napletka żołądzi łechtaczki.

Typ II: Częściowe lub całkowite usunięcie łechtaczki i warg sromowych mniejszych z lub bez wycięcia warg sromowych większych.

Typ III: Usunięcie warg sromowych mniejszych i [lub] większych z lub bez usunięcia łechtaczki i zwężeniem otworu pochwy.

Typ IV: Inne niesklasyfikowane procedury na narządach płciowych kobiet np. przekłuwanie, przypalanie, rozciąganie.

Typy I, II, III okaleczenia żeńskich narządów płciowych zawsze stanowią trwałe, istotne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała w rozumieniu art. 156 § pkt. 2 k.k. Typ IV okaleczenia żeńskich narządów płciowych stanowi trwałe, istotne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała w rozumieniu art. 156 § 1. pkt. 2 k.k.⁶

Ekspertyza ta wykluczyła więc możliwość zakwalifikowania okaleczenia żeńskich narządów płciowych jako przestępstwa z art. 157 k.k., czyli naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia, innych niż określone w art. 156 k.k., powodujących takie naruszenie na okres powyżej dni siedmiu (art. 157 § 1 k.k.) albo poniżej dni siedmiu (art. 157 § 2 k.k.).

Reasumując, z punktu widzenia prawa karnego materialnego, zachowania polegające na dokonaniu FGM, wypełniają znamiona czynów zabronionych określonych w przepisie art. 156 § 1 pkt 2 k.k. o znamieniu trwałego i istotnego zeszpecenia ciała lub zniekształcenia ciała. Obserwując trudności interpretacyjne, jakie wywołuje zrozumienie przyjęcia wspomnianej kwalifikacji (mimo iż na etapie ratyfikacji Konwencji nie zgłaszano zastrzeżeń), dążąc do uzyskania tzw. operacyjności przepisu (jednoznaczny przekaz co do karalności, ułatwienie zbierania statystyk co do skali zjawiska w Polsce), projektodawca zdecydował się uzupełnić **art. 156 § 2 k.k. o pkt 3 (art. 5 pkt 2)**, wyraźnie wskazując, że karalnym ciężkim uszczerbkiem na zdrowiu jest wycięcie, infibulacja lub inne trwałe i istotne okaleczenie żeńskiego narządu płciowego. Pamiętać bowiem należy o tym, że w toku wykładni przepisów kryminalizujących nie wolno posługiwać się wnioskowaniem *a fortiori* podług argumentu z większego do mniejszego (*a maiori ad minus*). Taka wykładnia byłaby bowiem niedopuszczalną w prawie

⁶ Opinia prof. dr. hab. Z. Lwa-Starowicza.

karnym wykładnią rozszerzającą na niekorzyść sprawcy. Słowem, według projektowanej zmiany zachowanie się sprawcy polegające na okaleczeniu tylko jednego żeńskiego narządu płciowego nie mogłoby zostać uznane za zachowanie, którym wypełniono by znamiona typów czynów zabronionych, o których rzeczona zmiana traktuje, bo zmiana ta wymaga okaleczenia co najmniej dwóch takich narządów. Dlatego też należało użyć w redakcji projektowanego przepisu liczby pojedynczej. Nie ulega bowiem wątpliwości, że nie jest intencją projektodawcy usuwanie z zakresu kryminalizacji z art. 156 § 1 k.k. okaleczenia jednego żeńskiego narządu płciowego.

W kolejnym etapie projektodawca przystąpił do zbadania, czy w Kodeksie karnym penalizowane są znamiona wskazane w art. 38 b i c Konwencji.

W Kodeksie karnym aktualnie brak jest czynu zabronionego, o którym mowa w art. 38c Konwencji w znamieniu nakłaniania innej osoby do spowodowania u siebie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu. Należy jeszcze podkreślić, że w przepisie tym chodzi o nakłanianie osoby krzywdzonej, nie podżeganie sprawcy. Do podżegania sprawcy ma zastosowanie art. 41 Konwencji stambulskiej.

Przystępując do Konwencji stambulskiej, przyjęto, iż zmuszanie, o którym mowa w art. 38 pkt c (a także w pkt b) odpowiada przestępstwu z art. 191 § 1 k.k. W ocenie projektodawcy spójność systemu sprzeciwia się jednak temu, aby przepis, umiejscowiony w rozdziale „Przestępstwa przeciwko wolności” Kodeksu karnego, penalizował czyny, które *de facto* są skierowane przeciwko zdrowiu. Wypada zauważyć, iż przestępstwo z art. 153 k.k., do którego znamion należy doprowadzenie kobiety ciężarnej przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem do przerwania ciąży, znajduje się w rozdziale XIX „Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu” Kodeksu karnego. W opinii projektodawcy tak samo powinno być umiejscowione omawiane przestępstwo.

Należy również dodać, że występki z art. 191 § 1 k.k. jest zagrożony karą do 3 lat pozbawienia wolności, co oznacza, że przedawni się po 5 latach (art. 101 § 1 pkt 4.). Taki termin przedawnienia karalności nie spełnia wymogu art. 58 Konwencji. Jeżeli zdecydowano by się na wydłużenie okresu przedawnienia karalności przestępstwa z art. 191 § 1 k.k., gdy pokrzywdzonym jest osoba małoletnia, to wówczas norma ta objęłaby także błahe stany faktyczne (np. zmuszanie do palenia papierosów), co projektodawca ocenia jako niecelowe i nadmiarowe. Uregulowanie zmuszania pokrzywdzonej do spowodowania u siebie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, o którym mowa w projektowanym art. 156 § 1 pkt 3 k.k., w odrębnym

przepisie – **art. 156a k.k. (art. 5 pkt 3)**, skutkuje możliwością ustalenia okresu przedawnienia karalności w odniesieniu do tego konkretnie czynu zabronionego.

Takie rozumowanie doprowadziło projektodawcę do konkluzji, że jest konieczne uzupełnienie Kodeksu karnego o odrębne przestępstwo, którego przedmiotem będzie stosowanie przemocy lub groźby bezprawnej wobec innej osoby, aby poddała się postępowaniu powodującemu u niej ciężki uszczerbek na zdrowiu, o którym mowa w projektowanym art. 156 § 1 pkt 3 k.k.

W tym stanie rzeczy projektodawca w osobnej jednostce redakcyjnej art. 156a k.k. wprowadził penalizację brakującego w prawie krajowym czynu zabronionego nakłaniania innej osoby do spowodowania u niej ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, o którym mowa w art. 156 § 1 pkt 3 k.k., lub zmuszania jej do spowodowania u niej ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, o którym mowa w art. 156 § 1 pkt 3. Artykuł ten będzie miał konstrukcję analogiczną do istniejącej obecnie w art. 153 k.k.

Istotne jest jeszcze wyjaśnienie, że znamię „nakłaniania” w Konwencji stambulskiej znajduje się w art. 38, który dokonuje rozróżnienia na kobiety (pkt b) i dziewczynki (pkt c), a więc wyodrębnia „kobiety małoletnie, pomimo że w Konwencji pojęcie „kobieta” co do zasady oznacza także dziewczęta poniżej 18-go roku życia (art. 3 pkt f Konwencji stambulskiej)”. Tym samym dla dostosowania przepisów prawa karnego do art. 38 Konwencji wystarczającym byłoby wprowadzenie czynu zabronionego ze znamieniem „nakłaniania”, gdy podmiotem zagrożonym byłyby osoby do 18 roku życia. Jednak projektodawca doszedł do przekonania, że nie ma racjonalnego uzasadnienia dla przyjęcia, że osoba, która ukończyła 18 lat, nie może być nakłaniana do dokonania na jej ciele tego rodzaju okaleczenia (choć jest wiadomym, że zwykle zabiegi FMG są wykonywane u dzieci). Nakłanianie może przybierać różną postać i według polskiego ustawodawcy może być stosowane także wobec dorosłych (np. art. 152 k.k., art. 204 § 1 k.k.).

Przechodząc do przestępstwa przymusowych małżeństw, to w Konwencji stambulskiej reguluje to art. 37, który brzmi:

„1. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by za umyślne działania polegające na zmuszaniu osoby dorosłej lub dziecka do zawarcia małżeństwa groziła odpowiedzialność karna.

2. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by za umyślne działania polegające na zwabieniu osoby dorosłej lub dziecka na terytorium

Strony lub państwa innego niż to, które zamieszkuje, w celu zmuszenia osoby dorosłej lub dziecka do zawarcia małżeństwa, groziła odpowiedzialność karna.”.

Przystępując do Konwencji stambulskiej, w druku 2515 wyjaśniono:

„Artykuł 37 Konwencji ustanawia karalność za umyślne działania polegające na zmuszaniu osoby dorosłej lub dziecka do zawarcia małżeństwa, zwabieniu osoby dorosłej lub dziecka na terytorium strony lub państwa innego niż to, które zamieszkuje, w celu zmuszenia osoby dorosłej lub dziecka do zawarcia małżeństwa. Czyny, o których mowa powyżej, mogą być w Polsce penalizowane przy zastosowaniu artykułu 191 k.k. (zmuszanie do określonego zachowania). Zachowanie polegające na zwabieniu może zostać zakwalifikowane jako pomocnictwo lub współsprawstwo przy przestępczym zmuszaniu do określonego zachowania.”.

W ocenie projektodawcy art. 191 k.k. nie zawiera wszystkich znamion przestępstwa z art. 37 Konwencji stambulskiej. Kodeks karny nie przewiduje bowiem odrębnego przestępstwa polegającego na zwabieniu osoby dorosłej lub dziecka na terytorium strony lub państwa innego niż to, które zamieszkuje, w celu zmuszenia do zawarcia małżeństwa. Trzeba jeszcze dodać, iż jak wynika z raportu wyjaśniającego do Konwencji, w przepisie tym termin „wabienie” oznacza każde zachowanie, za pomocą którego sprawca nęci osobę pokrzywdzoną, aby odbyła podróż do innego kraju, na przykład pod pretekstem lub wymyślając powód, taki jak odwiedzanie chorego członka rodziny. Zamiar musi obejmować akt zwabienia osoby za granicę, a także cel zmuszenia tej osoby do zawarcia małżeństwa za granicą (akapit 197). Zwrócił na to uwagę także Komitet GREVIO, zalecając w końcowym raporcie ewaluacyjnym, aby polskie władze, spenalizowały umyślne wprowadzenie w błąd osoby dorosłej lub dziecka w celu sprowadzenia go na terytorium innego państwa z zamiarem zmuszenia do zawarcia małżeństwa, zgodnie z art. 37 ust. 2 Konwencji stambulskiej.⁷

Z powyższych względów wprowadzono nowy typ przestępstwa w **art. 191b k.k. (art. 5 pkt 4)**, który zawiera znamiona całego przestępstwa z art. 37 Konwencji.

Przestępstwu przymusowej aborcji z art. 39 pkt a Konwencji stambulskiej odpowiada przestępstwo z art. 153 k.k. Należy ono do kategorii przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, jest zagrożone karą pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8, zaś w postaci kwalifikowanej

⁷ GREVIO's first baseline report on Poland Str. 177, źródło: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/poland1>.

od roku do lat 10, już teraz wchodzi więc w zakres dyspozycji art. 101 § 4 pkt 1 Kodeksu karnego i przewiduje termin przedawnienia karalności zgodny z Konwencją.

Przestępstwu przymusowej sterylizacji z art. 39b Konwencji, odpowiada przestępstwo z art. 156 § 1 pkt 1 k.k., które nie spełnia wymogu Konwencji, jeśli chodzi o okres przedawnienia, gdy jest popełnione na szkodę osoby małoletniej.

Przestępstwo z art. 156 § 1 pkt 1 i 2 k.k. od 13 lipca 2017 r. jest zbrodnią, w związku z czym przedawnia się po upływie 20 lat. Jako zbrodnia art. 156 § 1 pkt 1 i 2 k.k. nie wchodzi w zakres art. 101 § 4 k.k., bo ten dotyczy tylko występków. W konsekwencji także projektowany pkt 3 art. 156 § 1 k.k. nie będzie objęty tym przepisem. Okres 20 lat jest zbyt krótki dla pokrzywdzonych młodszych niż 10-letnie dzieci, przedawnienie nastąpi bowiem przed ukończeniem przez nie 30 lat.

Przedłużenie okresu przedawnienia przestępstw z art. 156 § 1 k.k. nastąpi w projekcie ustawy UD281 (druk sejmowy 2024).

Odnosnie do przestępstw z art. 156a i art. 191b k.k., w ostatnim etapie dostosowywania prawa krajowego do wymogów Konwencji stambulskiej, projektodawca dodał w **art. 101 w § 4 pkt 3 k.k. (art. 5 pkt 1)**, który dotyczy przedawnienia karalności tych czynów zabronionych.

Kodeks postępowania karnego

Projekt ustawy obejmuje także zmianę ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do zmian projektowanych w **art. 16 k.p.k. (art. 6 pkt 1) i art. 300 k.p.k. (art. 6 pkt 11)**.

Efektywne uczestnictwo w postępowaniu jest warunkowane posiadaniem przez uczestnika wiedzy o przysługujących mu uprawnieniach i ciążących na nim obowiązkach. Jest oczywiste, iż nie wszyscy, czy to z uwagi na wiek, czy też inne cechy osobowe, mają jednakowe możliwości zrozumienia kierowanego przekazu, tym bardziej, gdy chodzi o formuły prawne, niejednokrotnie uważane za skomplikowane także przez prawników. Dlatego też procedura pouczenia nie może być standardowa, identyczna dla wszystkich i pomijając, wbrew realiom, okoliczność, że z sądem stykają się np. małoletni, osoby ubezwłasnowolnione, osoby z niepełnosprawnościami (np. intelektualną), osoby, u których na skutek choroby lub z wiekiem doszło do obniżenia lub utraty sprawności intelektualnej. Aby spełnić wymóg dostępności, wymiar sprawiedliwości musi być przygotowany na przyjęcie tych osób. Dlatego też organy

ścigania i sądy należy wyposażyć w instrumenty pozwalające im na dostosowanie podejmowanych czynności procesowych do potrzeb obywateli. Bez wątpienia pouczenie, którego uczestnik nie rozumie, z którego nic dla niego nie wynika, nie służy dostępności, a czynność taka, dokonana automatycznie, *pro forma*, nie realizuje celu, dla którego została przewidziana.

Dążąc do realizacji idei dostępności wymiaru sprawiedliwości i jednocześnie równego traktowania wszystkich obywateli, projektodawca proponuje dodanie w **art. 16 k.p.k.** – § 3 – wskazującego, że sposób pouczenia osób, które nie ukończyły 18 lat, osób ubezwłasnowolnionych całkowicie lub częściowo lub osób nieporadnych powinien być każdorazowo dostosowany do ich wieku, stanu zdrowia, w tym zdrowia psychicznego i stanu rozwoju umysłowego.

Dodatkowo proponuje się nowelizację **art. 300 k.p.k.**, stanowiącego rozwinięcie art. 16 k.p.k. Wprowadza się w § 4 jednoznaczne określenie, że pouczenie powinno być zrozumiałe przez osoby niekorzystające z pomocy obrońcy lub pełnomocnika, osoby nieporadne ze względu na wiek lub stan zdrowia, osoby, które nie ukończyły 18 lat (dla tej ostatniej grupy przewiduje się odrębne wzory pouczeń).

Ponadto, wychodząc z założenia, że osoby nieporadne ze względu na wiek lub stan zdrowia oraz osoby, które nie ukończyły 18 lat, mogą potrzebować dodatkowych wyjaśnień, np. przedstawienia w sposób opisowy znaczenia określonych terminów, przewiduje się przygotowanie wzorów takich wyjaśnień, z jednoczesnym zapewnieniem ich powszechnej dostępności (§ 3a) Zamiarem projektodawcy jest nie tylko, aby wyjaśnieniami dysponowały jednostki organizacyjne Policji, prokuratur i sądy, ale także, aby były one obowiązkowo umieszczone na stronach Ministerstwa Sprawiedliwości. Dzięki temu będzie istniała możliwość zapoznania się z nimi również on-line.

Swoistą innowacją jest przepis wskazujący, że pouczenia i wyjaśnienia mogą być opisowe lub graficzne (§ 3a). Rozwiązanie to pozwoli na zawarcie w nich piktogramów (ważnych dla osób z niepełnosprawnością intelektualną) czy też grafik przeznaczonych dla najmłodszych uczestników postępowania.

Zdaniem projektodawcy wprowadzane rozwiązania podwyższą dotychczasowy standard wynikający z dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym (Dz. Urz. UE L 142, t. 55, str. 1) oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r.

ustanawiającej normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępującej decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW.

Pierwsza z dyrektyw, w art. 3 ust. 2, nakłada na państwa – strony obowiązek zapewnienia, aby informacje dla podejrzanych lub oskarżonych były udzielone ustnie lub pisemnie, w prostym i przystępnym języku, z uwzględnieniem wszelkich szczególnych potrzeb osób podejrzanych lub oskarżonych, wymagających szczególnego traktowania. Identyczna zasada znajduje się w art. 4 ust. 4 traktującym o pouczeniach na wypadek zatrzymania.

Druga z dyrektyw, określając minimalny standard, jaki należy zapewnić pokrzywdzonemu, w art. 4 ust. 1 stanowi o konieczności zapewnienia pokrzywdzonemu od momentu pierwszego kontaktu z właściwym organem i bez zbędnej zwłoki możliwości uzyskania informacji w prostym i przystępnym języku.

Projektodawca uznał także za konieczne znowelizowanie przepisu **art. 52a k.p.k. (art. 6 pkt 2)**.

Zgodnie z art. 24 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE Państwa członkowskie zapewniają, aby ofiary poddano na czas indywidualnej ocenie, zgodnie z procedurami krajowymi, w celu ustalenia szczególnych potrzeb w zakresie ochrony i określenia, czy i w jakim zakresie skorzystałyby w trakcie postępowania karnego ze specjalnych środków przewidzianych w art. 23 i art. 24.

Wskazany przepis został wdrożony do prawa krajowego art. 52a ustawy z dnia 16 grudnia 2020 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 155). Jak wyjaśniono w uzasadnieniu do projektu ustawy⁸, służy on zebraniu informacji i wysłuchaniu stanowiska pokrzywdzonego w ramach oceny indywidualnej (zmiana ta wynikała z art. 22 dyrektywy 2012/29 oraz art. 19 ust. 3 dyrektywy 2011/93). W uzasadnieniu zaznaczono również, że implementacja dyrektywy 2012/29 w zakresie dotyczącym indywidualnej oceny wymagała wprowadzenia przepisu, który wprost stanowiłby o obowiązku organu prowadzącego postępowanie karne pozyskiwania w toku postępowania informacji, a także odebrania od pokrzywdzonego oświadczenia w związku ze stosowaniem środków ochrony i bezpieczeństwa, przy uwzględnieniu woli tego pokrzywdzonego. Obowiązek ten wynika z art. 22 ust. 6 dyrektywy 2012/29. Istotne jest, na co wskazano w cytowanym uzasadnieniu, że przepis nie zawiera wyraźnego obowiązku aktualizacji indywidualnej oceny, jednak nie ma takiej konieczności. Dla zasadności stosowania określonych środków wymaga się bowiem

⁸ <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/druk.xsp?nr=732>.

każdorzazowej oceny potrzeby ich stosowania. I tak np. przed każdorzazowym przesłuchaniem pokrzywdzonego będzie on mógł złożyć oświadczenie, czy chce, aby jego zeznania były nagrywane (z wyjątkiem przypadków określonych w art. 147 § 2 k.p.k., który przewiduje obligatoryjność tego środka), bądź też, aby jego przesłuchanie odbyło się w szczególnych warunkach (art. 185a § 4, art. 177 § 1a k.p.k.).

Dążąc do usunięcia wątpliwości interpretacyjnych na tle omawianego przepisu, usprawnienia procedury w zakresie indywidualnej oceny pokrzywdzonego oraz zapewnienia jednakowego traktowania wszystkich pokrzywdzonych, projekt przewiduje wprowadzenie drobnych zmian redakcyjnych w dotychczasowym brzmieniu art. 52a, a także uzupełnienie go o dedykowane indywidualnej ocenie narzędzie – kwestionariusz indywidualnej oceny pokrzywdzonego. Dzięki takiemu rozwiązaniu organ prowadzący postępowanie karne będzie dokonywał ustaleń właściwości i warunków osobistych pokrzywdzonego, rodzaju i rozmiaru ujemnych następstw popełnionego na jego szkodę przestępstwa, przy uwzględnieniu charakteru tego przestępstwa oraz okoliczności jego popełnienia, w oparciu o ustandaryzowany kwestionariusz. Jego wzór określi Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia (upoważnienie do jego wydania znajduje się w § 6). Pozwoli to szybko i sprawnie zidentyfikować potrzeby pokrzywdzonego, jeżeli chodzi o czynności procesowe.

W projekcie doprecyzowano, że indywidualna ocena ma być przeprowadzana najpóźniej przed rozpoczęciem czynności wskazanych w przepisach wymienionych w § 1. Dyrektywa nie określa jednoznacznie, kiedy dokonać oceny, posługuje się terminem „na czas”. Jest to uzasadnione, gdyż chcąc uwzględnić sytuację danego pokrzywdzonego, nie da się wskazać ściśle, *a priori*, momentu, gdy dokonanie oceny będzie możliwe. Jest to kwestia indywidualna i musi być indywidualnie ustalana przez organ prowadzący postępowanie karne. Tym niemniej, bezspornie, najpóźniejszy moment sporządzenia oceny to czas przed rozpoczęciem czynności, ujętej w katalogu z art. 52a § 1 k.p.k., przy czym, zgodnie z zasadami logiki, ocena będzie następowała przed odebraniem oświadczenia, dla którego momentem granicznym także jest rozpoczęcie czynności wskazanych § 1 (są to czynności sukcesywne).

Jak wynika z powyższego, po uchwaleniu zmiany w art. 52a § 3, kodeks przyjmie zasadę dokonywania indywidualnej oceny pokrzywdzonego przy użyciu kwestionariusza. Odstępstwo od jego sporządzenia, ale nie od indywidualnej oceny, będzie mogło nastąpić, gdy zajdzie niebezpieczeństwo utraty lub zniekształcenia dowodu w razie zwłoki lub utrudni to postępowanie. Jednak w takim wypadku informację dotyczącą dokonywania indywidualnej oceny oraz informację dotyczącą oświadczenia pokrzywdzonego będzie należało zamieścić w

protokole czynności (chodzi zarówno o informację o odebraniu, jak i nieodebraniu oświadczenia od pokrzywdzonego). Ma to zapobiec sygnalizowanemu projektodawcy pomijaniu przez organy prowadzące postępowanie karne dokonywania indywidualnej oceny, a tym samym pomijaniu wiążących przepisów gwarancyjnych, wynikających z prawa UE⁹.

Trzeba wyjaśnić, że idea kwestionariusza nie jest nowością. W 2015 r., w oparciu o kwestionariusz oceny sytuacji ofiary, w ramach europejskiego projektu EVVI¹⁰ realizowanego przez Ministerstwo Sprawiedliwości Francji, Ministerstwo Sprawiedliwości Hiszpanii, Prokuraturę Generalną Wielkiej Brytanii, organizację APAV z Portugalii oraz Ministerstwo Sprawiedliwości RP został opracowany wzór polskiego kwestionariusza. Aktualnie, mimo jego fakultatywności, korzystają z niego pomocniczo funkcjonariusze Policji.¹¹ Dzięki zaprojektowanej zmianie nastąpi upowszechnienie kwestionariusza, przy czym jego treść, z uwagi na już dokonane zmiany legislacyjne, zostanie ustalona nieco odmiennie od pierwowzoru.

Kwestionariusz nie będzie, co oczywista, stanowił dowodu okoliczności wskazanych w art. 52a § 1.

Jest istotne, że przepisy art. 52a § 1–5, odnoszące się do indywidualnej oceny i kwestionariusza, będą miały odpowiednie zastosowanie do świadka, jeżeli występują u niego zaburzenia psychiczne, rozwojowe, zakłócenia zdolności postrzegania lub odtwarzania postrzeżeń uzasadniające przekonanie, że przesłuchanie powinno się odbyć w trybie określonym w art. 185e, w zakresie niezbędnym do dokonania ustaleń co do przeprowadzenia przesłuchania zgodnie z tym przepisem. Według projektodawcy wzmocni to pozycję tych osób w postępowaniu karnym.

W ocenie projektodawcy nowelizacji wymagała także regulacja zawarta w **art. 171 k.p.k. (art. 6 pkt 4)**.

Mając na uwadze, że **art. 171 § 3 k.p.k. (art. 6 pkt 4 lit. a)** odnosi się do każdej osoby przesłuchiwanej poniżej 15 lat (D. Gruszecka [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Skorupka, Legalis 2020, art. 171) oraz konieczność dostosowania polskiego ustawodawstwa do dyrektywy 2012/29/UE (art. 2c), zgodnie z którą każda osoba

⁹ Zmiany wprowadzone ustawą z dnia 16 grudnia 2020 r. miały na celu uwzględnienie wniosków Komisji Europejskiej skierowanych w ramach procedur naruszenia (uchybiecie 2019/2106) dotyczących niepełnego wdrożenia m.in. dyrektywy 2012/29.

¹⁰ <http://www.justice.gouv.fr/aide-aux-victimes-10044/un-guide-pour-levaluation-des-victimes-28155.html>.

¹¹ <https://isp.policja.pl/isp/aktualnosci/8026,Kwestionariusze-indywidualnej-oceny-potrzeb-osoby-pokrzywdzonej.html>.

pokrzywdzona w wieku poniżej 18 lat wymaga szczególnej ochrony w procesie karnym, projektodawca zdecydował o rozszerzeniu środków ochrony przewidzianych w omawianej regulacji prawnej na wszystkie przesłuchiwane osoby, które nie ukończyły 18 lat.

Projektowana regulacja rozszerza również krąg osób mogących towarzyszyć osobom przesłuchiwanym o osobę pełnoletnią przez niego wskazaną.

Proponowane zmiany dążą do zwiększenia poczucia bezpieczeństwa osób najmłodszych biorących udział w czynnościach procesowych oraz umożliwiają im samodzielnie wybranie osoby, która będzie dla nich wsparciem oraz pomocą.

Należy podkreślić, że projekt ustawy nie zmienia przesłanek pozytywnych i negatywnych zastosowania art. 171 § 3 k.p.k.

Obowiązujące regulacje prawne w niewystarczający sposób chronią także prawo świadka (pokrzywdzonego) do prywatności, gdyż nie przewidują one wyraźnej podstawy prawnej zezwalającej sądowi na uchylenie skierowanych do świadka pytań dotyczących życia seksualnego, gdy pytania te nie są niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy, a zadającym je przyświecają cele inne niż dotarcie do prawdy obiektywnej. Tymczasem świadek po zadaniu tego rodzaju pytań odczuwa dodatkowy stres, zawstydzenie, które nie wpływają pozytywnie na jego stan psychiczny, a często także na przebieg i wynik postępowania.

Uwzględniając tę okoliczność, projektodawca proponuje nowelizację art. 171 k.p.k. przez dodanie **§ 4a (art. 6 pkt 4 lit. b)**, który to reguluje zakaz zadawania pytań dotyczących jego życia seksualnego, chyba że zadanie takich pytań będzie niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy. Jeżeli pytanie dotyczące życia seksualnego nie będzie miało znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, zostanie ono uchylone na mocy dodanego **art. 171 § 6 k.p.k. (art. 6 pkt 4 lit. c)**.

Należy nadmienić, iż regulacja ta będzie jednocześnie wypełnieniem art. 54 Konwencji stambulskiej, który zobowiązuje strony do przyjęcia środków ustawodawczych lub innych środków w celu zapewnienia, aby dowody związane z wcześniejszymi życiem seksualnym i trybem życia ofiary były dopuszczane tylko, gdy to właściwe i konieczne. Niewątpliwie zeznanie jest dowodem, a więc projektowany przepis wchodzi w zakres art. 54 Konwencji. Ten co prawda mówi wyłącznie o pokrzywdzonych, jednak projektodawca nie znalazł podstaw do różnicowania sytuacji pokrzywdzonego mającego status świadka i świadka niebędącego zarazem pokrzywdzonym. Nie ma bowiem uzasadnienia do pozyskiwania informacji o intymnej sferze życia zeznającego uczestnika postępowania, jeśli nie ma to znaczenia dla sprawy. Postępowanie karne nie służy zaspokajaniu ciekawości, jego celem jest ustalenie stanu faktycznego sprawy, istotnego dla orzeczenia końcowego. Dlatego przeprowadzane dowody

powinny ograniczać się do takich, które realizują ten cel. Nieprzydatną w sprawie ingerencję w życie seksualne, stanowiące element życia prywatnego jednostki, projektodawca ocenia jako sprzeczną z ogólnym standardem z art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Wreszcie, w projektowanym artykule dodano przepisy **§ 8 i 9 (art. 6 pkt 4 lit. d)**, które umożliwią osobie przesłuchiwanej, która nie ukończyła 18 lat, świadome uczestnictwo w czynności. Przed rozpoczęciem czynności otrzyma ona informacje co do przebiegu, sposobu i warunków jej przeprowadzenia. Między doręczeniem informacji a terminem przesłuchania powinno upłynąć co najmniej 3 dni, a informacja ta powinna dotrzeć do osoby przesłuchiwanej także np. w formie elektronicznej. Analogicznie jak w unormowaniu zawartym w § 3 art. 171, tak i w dodanym § 8 tego przepisu wprowadzono zastrzeżenie umożliwiające odstępianie od zachowania tego terminu, jeżeli stoi temu na przeszkodzie dobro postępowania. Należy zaznaczyć, że jeśli chodzi o pokrzywdzonego i świadka, to informacja z art. 171 § 8 jest przeznaczona wyłącznie dla osób do 18 roku życia przesłuchiwanych w trybie zwykłym. Osoby przesłuchiwane w trybach ochronnych art. 185a–185c i art. 185e otrzymają informacje przewidziane w art. 185f.

Jak już wspomniano we wcześniejszej części uzasadnienia, art. 22 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE obliguje państwa członkowskie do zapewnienia, aby ofiary poddano na czas indywidualnej ocenie w celu ustalenia szczególnych potrzeb w zakresie ochrony i określenia, czy i w jakim zakresie skorzystałyby w trakcie postępowania karnego ze specjalnych środków przewidzianych w art. 23 i art. 24 dyrektywy. Wskazane w art. 23 dyrektywy szczególne środki to między innymi:

- a) przesłuchanie w zaprojektowanych lub przystosowanych do tego celu pomieszczeniach,
- b) przesłuchanie prowadzone przez lub z udziałem specjalistów, odpowiednio przeszkolonych do tego celu.

Do osób o „specjalnych potrzebach”, na potrzeby organizacji postępowania sądowego, należą między innymi osoby z niepełnoprawnością, w tym osoby, u których występują zaburzenia psychiczne lub rozwojowe lub zakłócenia zdolności postrzegania lub odtwarzania postrzeżeń.

Jeżeli chodzi o osoby z niepełnosprawnością, to w 2018 r. Komitet do spraw Praw Osób Niepełnosprawnych, po złożeniu przez Polskę sprawozdania z wykonywania Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych, oceniając realizację zobowiązań płynących z artykułu 13 Konwencji (dostęp do wymiaru sprawiedliwości), zalecił między innymi, aby Polska

zagwarantowała osobom z niepełnosprawnościami dostęp do wymiaru sprawiedliwości w praktyce, w szczególności, aby zapewniła dostosowania proceduralne, a także używanie komunikacji wspomagającej i alternatywnej oraz wszystkich innych dostępnych środków, sposobów i form komunikacji we wszystkich postępowaniach prawnych.

Warto tutaj przykładowo wskazać, że ryzyko wiktyimizacji osób z niepełnosprawnością intelektualną wzrasta od trzech do siedmiu razy w porównaniu z populacją ogólną. Osoby z takim rodzajem niepełnosprawności stają się częściej ofiarami kradzieży, ale przede wszystkim znacznie częściej niż osoby pełnosprawne doświadczają różnych form przemocy.¹²

Podobnie narażone na skrzywdzenie są osoby z zaburzeniami psychicznymi, obniżoną sprawnością intelektualną spowodowaną wiekiem, a więc wszystkie te, którym zwykle trudno przekazać otoczeniu informacje o swojej sytuacji, a jeszcze trudniej zwrócić do organów ścigania o interwencję.

Mając na uwadze powyższe, ustawodawca proponuje wprowadzenie przepisów o przesłuchaniu w pełni uwzględniających potrzeby osób, u których występują zaburzenia psychiczne, rozwojowe, zakłócenia zdolności postrzegania lub odtwarzania przez nie postrzeżeń i zachodzi uzasadniona obawa, że przesłuchanie w innych warunkach niż wskazane w tym przepisie mogłoby wpłynąć negatywnie na ich stan psychiczny lub byłoby znacznie utrudnione.

Należy podkreślić jeszcze raz, że art. 185e dotyczy pokrzywdzonego oraz świadka, gdyż przy jego redakcji zastosowano klauzulę antykumulacyjną.

Wprowadzona regulacja nałoży na organ procesowy obowiązek dokładnej oceny sytuacji świadka, przy wykorzystaniu narzędzia przewidzianego w zmienianym art. 52a k.p.k.. Jeżeli tylko pojawi się przekonanie, że przesłuchanie powinno się odbyć w trybie określonym w art. 185e, organ procesowy będzie musiał sprawdzić te okoliczności i podjąć decyzję co do sposobu przeprowadzenia dalszych czynności w oparciu np. o orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, inny dokument dotyczący stanu zdrowia czy wreszcie opinię biegłego. Bazując na tych źródłach, oceni, czy u świadka (podkreślmy pokrzywdzonego i świadka) występują zaburzenia psychiczne, rozwojowe, zakłócenia zdolności postrzegania lub odtwarzania przez niego postrzeżeń i zachodzi uzasadniona obawa, że przesłuchanie w innych warunkach niż wskazane w tym przepisie mogłoby wpłynąć negatywnie na jego stan

¹² Elżbieta Pieńkowska, Izabela Fornalik „Przesłuchiwanie świadków z niepełnosprawnością intelektualną”, Dziecko Krzywdzone, Teoria, Badania, Praktyka, Vol 17, NR 4 (2018), <https://dzieckokrzywdzone.fdds.pl/index.php/DK/article/view/694>, dostęp 16 stycznia 2021 r.

psychiczny lub byłoby znacznie utrudnione. A zatem będzie oceniać, czy występują u świadka cechy uzasadniające i nakazujące zapewnienie mu ochrony podczas czynności przesłuchania. Bez wątplenia orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, inny dokument o stanie zdrowia, opinia biegłego będą miały charakter dowodu co do stanu świadka. Zestawienie tego wykazanego stanu z wymogiem ochrony nadrzędnego dobra, jakimi są życie i zdrowie, będzie z kolei podstawą dla ograniczenia prawa do bezpośredniego udziału w czynnościach postępowania.

Projektowany **art. 185e k.p.k. (art. 6 pkt 9)**, wprowadza zasadę przesłuchania pokrzywdzonego lub świadka – tylko wówczas, gdy jego zeznania mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy i tylko raz. Przewidziane odstępstwo od niej będzie możliwe, gdy zostaną ujawnione nowe okoliczności sprawy lub gdy zostanie uwzględniony wniosek skarżonego, który nie miał obrońcy podczas pierwszego przesłuchania. Oznacza to równocześnie, że projektodawca w art. 185e k.p.k. wprowadza jednoznacznie „wniosek dowodowy”, jako formę domagania się przez oskarżonego ponownego przesłuchania pokrzywdzonego lub świadka.

Wypada wspomnieć, że decyzję o zmianie podjęto, uwzględniając, że kwestia powtórzenia przesłuchania przeprowadzonego na żądanie oskarżonego (który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania) jest przedmiotem rozbieżności w orzecznictwie na tle art. 185a k.p.k., będącego wzorcem dla art. 185e k.p.k. Tytułem przykładu należy wskazać, że Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 4 kwietnia 2018 r. w sprawie III KK 362/17 (OSP 2019/3/28) na kanwie art. 185a k.p.k. zauważył, iż prezentowany jest zarówno pogląd, że dążenie do ustalenia prawdy w procesie i prawo oskarżonego do obrony oznacza możliwość skutecznego domagania się ponownego przesłuchania pokrzywdzonego i to bez dodatkowych warunków (np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2010 r., I KZP 21/10, OSNKW 2010, Nr 11, poz. 95), jak i pogląd mniej kategoriyczny. Ten z kolei opiera się na przekonaniu, że złożenie żądania ponownego przesłuchania małoletniego świadka pokrzywdzonego, o którym mowa w art. 185a k.p.k., nie oznacza konieczności ponownego przesłuchania pokrzywdzonego, albowiem to żądanie podlega ocenie – jak każdy wniosek dowodowy – z punktu widzenia dyrektyw wyrażonych w art. 170 k.p.k. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2013 r. III KK 380/12, OSNKW 2013/9/74, patrz także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2020 r. III KK 329/20).

Dążąc do uniknięcia rozbieżności w orzecznictwie na tle projektowanego przepisu, wychodząc z założenia, iż tak ważna dla pokrzywdzonego i oskarżonego decyzja procesowa

nie może być uzależniona tylko od poglądu składu rozpoznającego sprawę, przewidziano wprost, o czym już wspomniano, że oskarżony może domagać się ponownego przesłuchania świadka, składając wniosek dowodowy. W rezultacie wniosek ten będzie podlegał ocenie w oparciu o dyrektywy sformułowane w art. 170 k.p.k.

Takie sformułowanie przepisu umożliwi oddalenie wniosku o ponowne przesłuchanie, gdy będzie niemożliwy do przeprowadzenia, gdy nie będzie zmierzał do ustalenia, wyjaśnienia okoliczności sprawy, ale będzie np. przejawem złośliwości wobec osoby przesłuchiwanej, będzie służył jej „gnębieniu”, a tym samym zbędnemu przedłużaniu postępowania. Sąd powinien mieć możliwość oceny takich elementów przy podejmowaniu decyzji procesowych, *nota bene* w dalszej perspektywie może też przyczynić się do podwyższenia skali ujawniania przestępstw. Według projektodawcy, osoby pokrzywdzone i świadkowie, nie obawiając się negatywnych, w ich opinii, konsekwencji uczestnictwa w procesie, będą odważniej zawiadamiały o popełnieniu na ich szkodę czynu zabronionego. Strach przed czynnościami procesowymi może być często barierą nie do pokonania dla osób po traumatycznych przejściach.

Dla zachowania spójności systemu identyczną zmianę wprowadzono w **art. 185a § 1 i art. 185c § 1a k.p.k. (art. 6 pkt 5 i 7)**. Tym samym szczególne tryby z art. 185a k.p.k. do art. 185c k.p.k. oraz z art. 185e k.p.k. będą przewidywały identyczny standard ochrony pokrzywdzonych i gwarancje procesowe dla podejrzanego (oskarżonego). W kontekście art. 185c k.p.k. trzeba jeszcze nadmienić, iż podejmując prace legislacyjne w celu podwyższenia poziomu ochrony pokrzywdzonych, projektodawca jednocześnie jednak uznał, że ochrony tej nie można realizować, osłabiając nadmiernie prawo oskarżonego do obrony. Dlatego zaprojektowano zmianę art. 185c k.p.k. przez wprowadzenie możliwości ponownego przesłuchania pokrzywdzonego, jeżeli o dopuszczenie takiego dowodu wniosek złoży oskarżony, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania.

Z kolei dla wzmocnienia ochrony i standardu traktowania pokrzywdzonego uchylono **§ 3 art. 185c k.p.k. (art. 6 pkt 7 lit. b)**. Według projektodawcy, uregulowanie zawarte w art. 185c § 3 k.p.k. przewidujące, iż ponowne przesłuchanie przeprowadza się w drodze wideokonferencji, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że bezpośrednia obecność oskarżonego przy przesłuchaniu mogłaby oddziaływać krępująco na zeznania pokrzywdzonego lub wywierać negatywny wpływ na jego stan psychiczny, mimo że ma charakter ochronny, nie zabezpiecza w wystarczający sposób praw pokrzywdzonego przestępstwem przeciwko

wolności seksualnej. Takie brzmienie przepisu wskazuje, że jedynie pierwsze przesłuchanie dorosłej osoby pokrzywdzonej przestępstwem przeciwko wolności seksualnej i obyczajności może zostać przeprowadzone w „pełnych” tzw. przyjaznych warunkach, a kolejne, które będą dotyczyły tych samych zdarzeń, objęte są już innym rygiem przesłuchania. W ocenie projektodawcy takie rozwiązanie kolidowało z przyjętą w § 2 zasadą ochrony pokrzywdzonego: nie wiadomo bowiem, dlaczego na potrzeby pierwszego przesłuchania wymagany jest tryb ochronny, a przy drugim przesłuchaniu nie jest już konieczny.

Uwzględniając tę okoliczność, a także mając na uwadze, iż tryb art. 185c k.p.k. przewidziany jest dla pokrzywdzonych przestępstwami mocno ingerującymi w sferę intymną świadka, których przebieg muszą relacjonować w obecności osób obcych, co może wpływać negatywnie na ich stan psychiczny, i wreszcie dążąc do zminimalizowania poziomu lęku u pokrzywdzonego, projektodawca proponuje zmianę polegającą na zastąpieniu przesłuchania w tzw. trybie wideokonferencji przesłuchaniem w tzw. przyjaznych warunkach.

Wracając do art. 185e, czynność pierwszego przesłuchania będzie rejestrowana, tak aby było możliwe jego późniejsze odtworzenie na rozprawie. Skutkowało to zmianą wynikową w **art. 147 § 2a k.k. (art. 6 pkt 3)** przez dodanie do katalogu przesłuchań, których obraz i dźwięk jest rejestrowany, także przesłuchania z art. 185e k.p.k.

W przesłuchaniu będą brali udział prokurator, obrońca oraz pełnomocnik. Osoba wymieniona w art. 51 § 2 lub 3 lub osoba pełnoletnia wskazana przez świadka ma prawo również być obecna przy przesłuchaniu, jeżeli nie ogranicza to swobody wypowiedzi przesłuchiwanego. Dodanie art. 51 § 3 k.p.k. było niezbędne, zważywszy na krąg osób, które mają być przesłuchiwane w trybie art. 185e k.p.k., a które mogą jednocześnie być osobami nieporadnymi, w szczególności ze względu na wiek lub stan zdrowia, a więc ujętymi w normie art. 51 § 3 k.p.k.

Projekt ustawy przewiduje, że w przesłuchaniu na podstawie art. 185e zawsze będzie uczestniczył biegły psycholog. Niewątpliwie odpowiednie podejście do świadka (oswojenie go z czynnością, obniżenie poziomu stresu) zwykle wymaga pogłębionej wiedzy i wieloletniej praktyki. Dodatkowo przewidziano, iż biegły psycholog biorący udział w przesłuchaniu powinien być osobą płci wskazanej przez świadka, chyba że będzie to utrudniać postępowanie.

Kierując się dbałością o spójność systemu, analogiczne rozwiązanie przewidziano dla osób przesłuchiowanych zgodnie z art. 185a–185c k.p.k., przez dokonanie zmiany **ust. 4 art. 185c k.p.k. (art. 6 pkt 7 lit. c)**. Według projektodawcy nie da się *a priori* przewidzieć

indywidualnych potrzeb w tym zakresie, dlatego wskazanie płci biegłego psychologa powinno pochodzić od osoby przesłuchiwanej. Nie możemy przecież wykluczyć, że małoletni krzywdzony przez ojca będzie preferował obecność psychologa – kobiety, a kobieta z niepełnosprawnością intelektualną krzywdzona przez córkę – psychologa mężczyzny. Rozwiązania dotyczące tej kwestii powinny więc być elastyczne, a odstępstwo od przyjętej zasady możliwe tylko, gdy będzie to utrudniać postępowanie. Trzeba zauważyć, iż przy trybie określonym w art. 185a i art. 185e nie będzie wymagane formalne złożenie wniosku co do wyboru płci psychologa, choć oczywiście jest on dopuszczalny. Nawet jeśli taki wniosek nie zostanie więc sformułowany, organ procesowy będzie miał obowiązek zbadać potrzeby przesłuchiwanego (patrz art. 52a). Projektodawca wprowadził uregulowanie odnoszące się do płci biegłego, przy czym zdaje sobie sprawę, że w przypadku osób małoletnich czy osób z niepełnosprawnością czynnikiem stresującym nie zawsze jest płeć osoby przeprowadzającej czynność, a jej cechy charakterystyczne (np. broda, określonego koloru okulary).

Należy wyjaśnić, że udział psychologa nie może być odbierany negatywnie, oznaczać obniżania statusu świadka. Celem jego przybrania do czynności, obok ustalenia, czy u świadka występują cechy mogące ograniczać jego zdolności postrzegania, jest także zapewnienie mu właściwej atmosfery przesłuchania, obniżenie poziomu stresu, udzielenie wsparcia, aby ochronić go przed wystąpieniem ujemnych dla psychiki skutków. Niejednokrotnie pomija się tę wieloaspektową rolę psychologa w przesłuchaniu, co w ocenie projektodawcy skutkuje niewłaściwym odbiorem jego roli w postępowaniu.

U części osób z niepełnosprawnością intelektualną mowa werbalna nie wykształca się w ogóle lub jej poziom opanowania nie wystarcza do sprawnego porozumiewania się. Wiele osób z tą niepełnosprawnością lub też osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu korzysta ze wspomagających i alternatywnych metod komunikacji (augmentative and alternative communications, AAC). Termin ten odnosi się do wszelkich form komunikacji wspomagającej i alternatywnej, umożliwiającej porozumiewanie się inne niż werbalne. Komunikacja alternatywna służy porozumiewaniu się osób inaczej niż za pomocą mowy, natomiast komunikacja wspierająca ma charakter uzupełniający do występującej choć w minimalnym stopniu mowy werbalnej.¹³

¹³ Aleksandra Buchholz Komunikacja z osobą z niepełnosprawnością. Alternatywne metody komunikacji [w] Osoba z niepełnosprawnością intelektualną w postępowaniach sądowych i przed innymi organami. Wydawnictwo Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną. 2015.

Projektowany **art. 185e § 4 k.p.k. (art. 6 pkt 9)** nakłada na sąd obowiązek przeprowadzenia przesłuchania przy wykorzystaniu komunikacji wspomagającej i alternatywnej, którymi posługuje się osoba przesłuchiwana, jeżeli w taki sposób komunikuje się ona z otoczeniem. W przesłuchaniu przewiduje się zatem udział biegłego mającego odpowiednią wiedzę w zakresie komunikacji wspomagającej lub alternatywnej.

Wobec wprowadzenia przepisu art. 185e k.p.k. uchylono **art. 185d k.p.k. (art. 6 pkt 8)**, który regulował kwestię dotyczącą miejsca przeprowadzania przesłuchań w trybie art. 185a–185c k.p.k. oraz zawierał delegację ustawową dla Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia określającego sposób przygotowania i organizacji przesłuchania oraz warunki, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia przeznaczone do przeprowadzania takich przesłuchań. Projektodawca uznał, że zasadne jest wprowadzenie jednego przepisu, który kompleksowo ureguluje wskazane wyżej kwestie w odniesieniu do wszystkich trybów, a więc określonych w art. 185a–185c k.p.k. oraz art. 185e k.p.k., co uczyniono w nowym **art. 185f k.p.k. (art. 6 pkt 9)**. Zgodnie z § 1 przesłuchania w trybie określonym w art. 185a–185c oraz art. 185e będą przeprowadzane w odpowiednio przystosowanych pomieszczeniach w siedzibie sądu lub poza jego siedzibą, przy czym przesłuchanie w trybie określonym w art. 185e będzie mogło być przeprowadzone także w innym miejscu, jeżeli będą to uzasadniać indywidualne potrzeby świadka i będzie istniała możliwość utrwalenia czynności za pomocą urządzenia rejestrującego obraz lub dźwięk. Wyjątek ten był niezbędny, zważywszy, iż nie są wykluczone sytuacje, że przybycie do miejsca przesłuchania osoby z niepełnosprawnością będzie znacznie utrudnione. Jednakże warunkiem *sine qua non* odstępstwa uzasadnionego indywidualnymi potrzebami świadka jest możliwość utrwalenia czynności za pomocą urządzenia rejestrującego obraz lub dźwięk, zgodnie z brzmieniem art. 147 § 2a.

W delegacji ustawowej do wydania rozporządzenia wyraźnie wskazano, że Minister Sprawiedliwości określi wymogi pomieszczeń przeznaczonych do przeprowadzania przesłuchań w sądzie i poza jego siedzibą. Nie będzie określał wymogów innych pomieszczeń związanych z trybem określonym w art. 185e.

Realizując omówioną już zasadę dostępności do sądu, w art. 185f k.p.k. (art. 6 pkt 9) wprowadzono regulację, zgodnie z którą przed pierwszym przesłuchaniem osoba przesłuchiwana w trybie art. 185a–185c k.p.k. oraz art. 185e k.p.k. otrzymuje opisowe lub graficzne informacje co do przebiegu, sposobu i warunków przesłuchania. Między doręczeniem informacji a terminem przesłuchania powinny upłynąć co najmniej 3 dni, a informacja ta powinna dotrzeć do osoby przesłuchiwanej także np. w formie elektronicznej,

chyba że dobro postępowania będzie stało temu na przeszkodzie. Wzory informacji co do przebiegu, sposobu i warunków przesłuchania dla osób, odrębnie dla każdego trybu, określi, w drodze rozporządzenia, Minister Sprawiedliwości, uwzględniając potrzebę zrozumienia tych informacji przez osoby przesłuchiwane. Zachowując spójność z art. 171 § 8, projektodawca przewidział, że osoby przesłuchiwane w trybach ochronnych nie będą otrzymywać informacji dotyczących przesłuchania w trybie zwykłym.

Dodatkowo do porządku prawnego należało także wprowadzić w postępowaniu karnym możliwość orzeczenia wobec sprawcy przemocy domowej środka zapobiegawczego w postaci zakazu zbliżania się sprawcy przemocy domowej do osoby doznającej przemocy, w celu wzmocnienia ochrony pokrzywdzonego przemocą domową w toku postępowania karnego, gdyż dotychczasowe regulacje zawarte w art. 275 i art. 275a k.p.k. są niewystarczające.

Projekt ustawy wprowadza do Kodeksu postępowania karnego nowy środek zapobiegawczy – zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego na wskazaną odległość przez nadanie nowego brzmienia **art. 275a § 1 k.p.k. (art. 6 pkt 10)**, który może być zastosowany wobec oskarżonego (podejrzanego) o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej.

Środek zapobiegawczy zakazu zbliżania się do pokrzywdzonego na wskazaną odległość był dotychczas przewidziany wyłącznie w przepisie art. 276a k.p.k. i mógł być zastosowany w warunkach określonych w tym przepisie wyłącznie wobec oskarżonego (podejrzanego) o przestępstwo popełnione w stosunku do członka personelu medycznego. *De lege lata* nie istnieje więc taki środek zapobiegawczy możliwy do zastosowania wobec oskarżonego (podejrzanego) o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej.

Mimo że projektowany środek zapobiegawczy jest analogiczny do obowiązku związanego z dozorem (art. 275 § 2 k.p.k.), jest celowe ustanowienie go jako środka zapobiegawczego ukierunkowanego na zwalczanie przemocy domowej, tj. stosowanego wobec oskarżonego (podejrzanego) o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej, uwarunkowanego szczególnymi przesłankami określonymi w przepisie art. 275a k.p.k.

W doktrynie podkreśla się bowiem, że w praktyce zdarza się, że informacje o niestosowaniu się przez oddanego pod dozór do wymagań określonych w postanowieniu o zastosowaniu dozoru Policji są załączane *ad acta* i nie wpływają na zmianę środka zapobiegawczego. Takie postępowanie jest wadliwe, gdyż oznacza tolerowanie zachowania

sprzecznego z postanowieniem sądu lub prokuratora, które w istocie stanowi bezprawne utrudnianie postępowania karnego w rozumieniu przepisu art. 258 § 1 pkt 2 k.p.k. (J. Kosonoga, Dozór policji jako środek zapobiegawczy w polskim procesie karnym, Warszawa 2008, s. 304 i n.). W tym kontekście projekt ma istotne znaczenie praktyczne, gdyż ustanowienie przedmiotowego obowiązku jako środka zapobiegawczego nie tylko wprowadzi *expressis verbis* konieczność rozważenia jego zastosowania w sprawach związanych z przemocą w rodzinie, ale również wykluczy możliwość wyżej wymienionego błędnego postępowania organów prowadzących postępowanie karne, gdyż zdarza się, że uchylanie się od obowiązku związanego z dozorem błędnie nie jest traktowane jako uchylanie się od dozoru ze wszystkimi tego konsekwencjami. Uchylanie się od projektowanego środka zapobiegawczego będzie musiało zostać wzięte pod uwagę na przykład w kontekście zastosowania tymczasowego aresztowania i może przemawiać za zastosowaniem tymczasowego aresztowania w większym stopniu, gdyż nie będzie to „tylko” uchylanie się od jednego z obowiązków związanych ze środkiem zapobiegawczym (dozorem). Nie będzie budzić żadnych wątpliwości, że takie zachowanie stanowić będzie uchylanie się od „całości” środka zapobiegawczego.

Zastosowanie środka zapobiegawczego w postaci nakazania okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym na podstawie przepisu art. 275a § 1 k.p.k. może okazać się niewystarczające pod względem zapewnienia właściwej ochrony prawnej ofiarom przemocy domowej. W tym kontekście projekt przewiduje zmianę, która zapewni kompleksową ochronę na gruncie k.p.k. pokrzywdzonym taką przemocą przez dodanie możliwości zastosowania także środka zapobiegawczego w postaci zakazania zbliżania się do pokrzywdzonego na określoną w metrach odległość. Środek zapobiegawczy w postaci nakazania okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym będzie mógł być stosowany samoistnie lub równoległe z tym zakazem zbliżania. Do jego zastosowania zostały przewidziane identyczne przesłanki jak przewidziane dla określonego w przepisie art. 275a k.p.k. nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym. Ochrona pokrzywdzonego będzie więc realizowana nie tylko w miejscu zamieszkania, ale i poza nim, aby zapewnić pokrzywdzonemu możliwość normalnego funkcjonowania bez obawy o własne zdrowie lub życie. Projektowany środek zapobiegawczy w postępowaniu przygotowawczym będzie mógł być stosowany na wniosek Policji albo z urzędu (art. 275a § 2 k.p.k.).

Projekt regulacji zapewni również koherentność systemu prawa karnego. W obecnym stanie prawnym środkowi karnemu nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego

wspólnie z pokrzywdzonym (art. 39 pkt 2e k.k.) odpowiada bowiem analogiczny środek zapobiegawczy (art. 275a k.p.k.). *De lege lata* nie jest natomiast przewidziany środek zapobiegawczy analogiczny do środka karnego zakazu zbliżania się do określonych osób (art. 39 pkt 2b k.k.) możliwy do zastosowania wobec oskarżonego (podejrzanego) o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej.

W aktualnym stanie prawnym w razie wyłączenia jawności mogą być obecne na rozprawie, oprócz osób biorących udział w postępowaniu, po dwie osoby wskazane przez oskarżyciela publicznego, oskarżyciela posiłkowego, oskarżyciela prywatnego i oskarżonego. Jeśli więc pokrzywdzony nie zdecydował się na udział w postępowaniu jako oskarżyciel posiłkowy, jest on pozbawiony prawa wskazania osoby, która mogłaby być obecna podczas czynności przeprowadzanych z jego udziałem. W ocenie projektodawcy jest to mankament, ograniczający jego prawa. Z tego względu zdecydowano o dodaniu w **art. 361 § 1a (art. 6 pkt 12)**, który wprost przyznaje pokrzywdzonemu takie samo prawo w tym zakresie, jakie ma już oskarżyciel posiłkowy. Zmiana w § 2 ma charakter wynikowy, polega na uzupełnieniu jego treści o art. 1a, co oznacza, że pokrzywdzony nie będzie mógł wskazać osoby, które będzie mogła wziąć udział w czynności, jeżeli zachodzi obawa ujawnienia informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne”.

Przepisy przejściowe i końcowe

Projekt ustawy w **art. 11** zawiera przepis intertemporalny, stanowiący, że w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy ustawy. Projektodawca uznał, że z uwagi na szczególną materię projektowanej ustawy i jej cel, jakim jest zapewnienie odpowiedniej ochrony osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, zasadne będzie stosowanie ustawy również w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem jej wejścia w życie. Ustawa wprowadza przepisy korzystniejsze przede wszystkim dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, ale także dla osób stosujących przemoc w rodzinie, w związku z czym jej stosowanie w sprawach, które nie zostały zakończone, nie będzie naruszało praw ani osób dotkniętych przemocą w rodzinie, ani osób tą przemocą stosujących.

W **art. 13** *vacatio legis* ustawy została określona na 6 miesięcy od dnia jej ogłoszenia, co jest okresem wystarczającym na dostosowanie do nowych przepisów, przy czym termin ten nie będzie miał zastosowania do art. 3 pkt 16, który wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia, oraz do art. 6 pkt 2, 3, 4 lit. d, pkt 8, 9 i 11, które wchodzi w życie po upływie roku

od dnia ogłoszenia. W przypadku art. 6 pkt 2, 3, 8 i 9, z uwagi na dużą zmianę w przepisach procedury karnej, konieczne będzie dla zapewnienia możliwości i prawidłowości ich stosowania właściwe przygotowanie prokuratorów, sędziów oraz biegłych (asystentów komunikacji i biegłych psychologów). Ponadto przygotowanie kwestionariusza (**art. 6 pkt 2**), wyjaśnień (**art. 6 pkt 4 lit. d**) oraz pouczeń (**art. 6 pkt 11**) wymaga z kolei czasochłonnych prac z udziałem ekspertów z różnych dziedzin. Bez spełnienia tego wymogu proponowane zmiany nie będą funkcjonować tak, jak oczekuje tego projektodawca. Z uwagi na to w **art. 12** zachodziła konieczność zachowania w mocy dotychczasowych przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 300 § 4 k.p.k. do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 300 § 4 k.p.k., w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, jednak nie dłużej niż przez 6 miesięcy od dnia wejścia w życie art. 6 pkt 11 niniejszej ustawy.

Przed skierowaniem niniejszego projektu do uzgodnień, konsultacji publicznych i opiniowania Rada Ministrów ani jej organ pomocniczy nie występowały o ocenę OSR przez koordynatora OSR.

Projekt ustawy nie jest objęty prawem Unii Europejskiej i nie jest z nim sprzeczny. Jednocześnie projekt nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt ustawy nie wpłynie na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich firm.

Projektowana ustawa zgodnie § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597) nie podlega notyfikacji Komisji Europejskiej.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny oraz na stronach internetowych Ministerstwa Sprawiedliwości.

<p>Nazwa projektu Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw</p> <p>Ministerstwo wiodące Ministerstwo Sprawiedliwości</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Pan dr Marcin Romanowski – Podsekretarz Stanu w MS</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Justyna Baduchowska główny specjalista – sędzia, 22 23-90-779, Justyna.Baduchowska@ms.gov.pl</p>	<p>Data sporządzenia 18 sierpnia 2022 r.</p> <p>Źródło Inicjatywa własna</p> <p>Nr w Wykazie prac legislacyjnych i programowych RM UD297</p>
---	---

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Celem projektowanej ustawy jest wzmocnienie ochrony osób doznających przemocy w rodzinie przez kompleksową regulację instytucji prawa cywilnego oraz karnego, która ma na celu uzupełnić rozwiązania wprowadzone ustawą z dnia 30 kwietnia 2020 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 956), dalej: „ustawa z dnia 30 kwietnia 2020 r.”. Rozwiązania zaproponowane w przedmiotowej ustawie dążą także do wzmocnienia pozycji oraz zwiększenia standardu zabezpieczenia interesów osób małoletnich – pokrzywdzonych i świadków przestępstw, a także osób dorosłych – pokrzywdzonych przestępstwami przeciwko wolności seksualnej i obyczajności. Zmiany koncentrują się na zwiększeniu poszanowania godności wyżej wymienionych osób oraz zmierzają do zminimalizowania przypadków, w których to osoby pokrzywdzone i świadkowie przestępstw doświadczają wtórnej traumatyzacji, czyli ponownego narażenia na przeżycia urazowe, w związku z reakcją otoczenia na ich dramatyczne doświadczenia. Zmiany przewidują także poprawę sytuacji podejrzanych (oskarżonych), którzy nie ukończyli 18 lat, w zakresie dostępu do informacji o ich uprawnieniach i obowiązkach w toczącym się postępowaniu. Istotą nowelizacji jest rozszerzenie zakresu ochrony osób doznających przemocy w rodzinie.

Dane dotyczące realizacji procedury „Niebieskie Karty” w 2021 r.

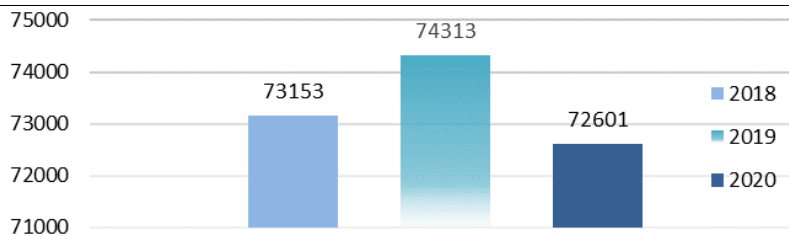
Ze Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2015–2020 za rok 2020 wynika, że liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – A” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę wyniosła 91 381, w tym przez przedstawicieli:

Lata	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Jednostki organizacyjne pomocy społecznej	12 743	11 789	13 667	11 177	12 083	10 065
Policja	75 495	73 531	75 662	73 153	74 313	72 601
Oświata	6 166	5 547	4 184	4 431	4 849	5 307
Ochrona zdrowia	557	607	713	623	658	1 039
Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	4 788	5 736	4 081	3 927	2 813	2 369
Razem	99 749	97 210	98 307	93 311	94 716	91 381

W związku z największą liczbą sporządzonych przez MSWIA formularzy, poniżej przedstawiono szczegółowe dane za 2020 r.

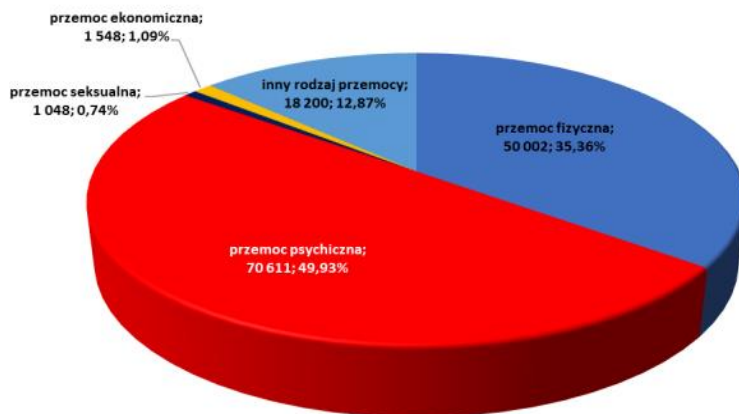
W roku 2020 funkcjonariusze Policji wypełnili 72 601 formularzy „Niebieska Karta – A”, co w stosunku do 2019 r. stanowi spadek o 2,30% (ówcześnie wypełniono 74 313 formularzy), natomiast w stosunku do 2018 r. spadek ten wynosi 2,25% (w 2021 r. – 64 250). Tendencję przedstawiono na poniższym wykresie¹.

¹ Informacja dotycząca realizacji przez Policję procedury „Niebieskie Karty” w 2021 r., Biuro Prewencji KGP, Wydział Prewencji.

Na podstawie informacji dotyczącej realizacji przez Policję procedury „Niebieskie Karty” w 2021 r., Biuro Prewencji KGP Wydział Prewencji

Liczba poszczególnych rodzajów przemocy w rodzinie w 2021 r. odnotowanych przez Policję

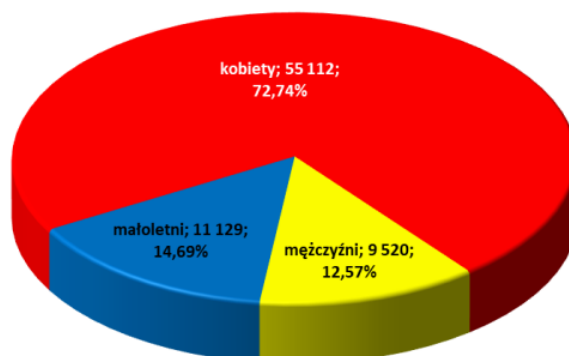
Podobnie jak w latach ubiegłych analiza danych statystycznych wskazuje, że najczęstszym rodzajem stosowanej przemocy w rodzinie jest przemoc psychiczna, która stanowi 49% ogólnej liczby przypadków przemocy w rodzinie, zaś na drugim miejscu pozostaje przemoc fizyczna (ok. 35%).

W 2021 r. odnotowano 50 002 przypadki przemocy fizycznej, 70 611 psychicznej, 1048 seksualnej, 1548 ekonomicznej oraz 18 200 przypadków innego rodzaju przemocy. Spadek odnotowano we wszystkich rodzajach przemocy.

Odnosząc się do przemocy fizycznej, wskazać należy, że w 2020 r. odnotowano jej 57 760 przypadków, co w odniesieniu do 2019 r. stanowi spadek o 1203 (dynamika wyniosła 97,96%), a do 2018 r. (odnotowano 57 580 przypadków) – wzrost o 180 przypadków (dynamika – 100,31%).

Analiza danych statystycznych wykazuje, że w 2021 r., podobnie jak w latach ubiegłych, największą grupę osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, stanowiły kobiety (55 112 osób), co stanowiło 72,74% ogółu osób dotkniętych przemocą w rodzinie. W dalszej kolejności pozostają osoby małoletnie – 11 129 osób (14,69% ogółu) oraz mężczyźni – 9 520 osób (12,57% ogółu). Przy czym spadek w odniesieniu do 2020 r. odnotowano we wszystkich kategoriach osób (kobiety spadek o 7754 osoby, dynamika wyniosła 87,67%, małoletni spadek o 658 osób, dynamika 94,42%, mężczyźni spadek o 1402 osoby, dynamika 87,16%).

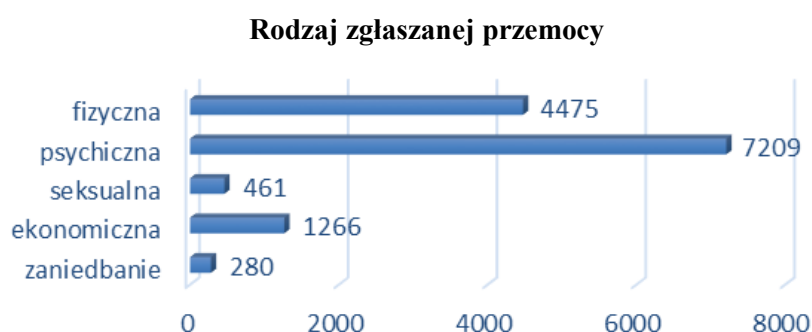
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie odnotowanych przez Policję w 2021 r.

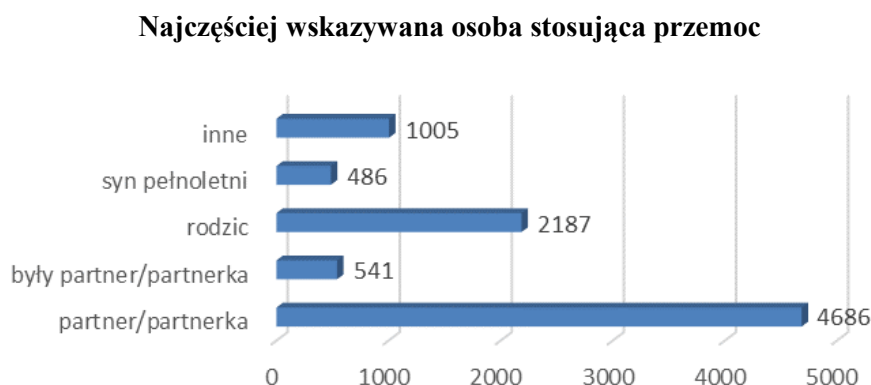
Wśród kobiet, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, podobnie jak w 2020 r., zdecydowaną większość stanowią osoby w wieku do 65 roku życia (48 764 kobiety, wobec 6348 kobiet powyżej 66 roku życia). Kobiety w wieku do 65 roku życia stanowią 88,48% ogólnej liczby kobiet dotkniętych przemocą w rodzinie. W 2021 r. odnotowano 9520 mężczyzn, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięci przemocą w rodzinie. 82,77% tej grupy (7880 osób) stanowią mężczyźni w wieku do 65 roku życia, zaś 17,23% (1640 osób) powyżej lat 66. Ogólna liczba osób małoletnich, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, w 2021 r. wyniosła 11 129, z czego 5545 to dziewczęta (49,82%), a 5584 to chłopcy (50,18%).

Niebieska Linia

Na podstawie danych z raportu podsumowującego działalność Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” w 2020 r. można stwierdzić, że osoby zgłaszające przemoc rzadko mówią o tylko jednym jej rodzaju. Przemoc psychiczna towarzyszy w zasadzie każdej z pozostałych form. Zgłaszało ją w 2020 r. 7209 osób (w tym 148 dzieci). Przemoc fizyczną zgłaszało 4475 dzwoniących (w tym 108 dzieci). Odnotowano również udział przemocy ekonomicznej oraz seksualnej.

Na podstawie danych zebranych w 2020 r. można stwierdzić, że w zdecydowanej większości przypadków zgłaszanych w Pogotowiu „Niebieska Linia” osobą krzywdzącą jest partner/ka (ponad 52,5% opisywanych przypadków). Dzwoniący nierzadko opisywali również sytuacje, w których osobami stosującymi przemoc byli rodzice.

Natomiast dane zawarte w poniższej tabeli zawierają informacje dotyczące liczby osób osądzonych w pierwszej instancji za przestępstwa z art. 207 Kodeksu karnego (znęcanie się) w latach 2018–2020:

Wyszczególnienie	Osądzeni	Skazani ogółem	Warunkowo umorzono postępowanie	Uniewinniono
2018				
Ogółem (wszystkie przestępstwa bez kks)	307 615	261 397	28 452	6 991
w tym:				
art. 207 § 1 kk	13 427	11 020	1 488	291
art. 207 § 2 kk	38	35	0	1
art. 207 § 3 kk	32	32	0	0
2019				
Ogółem (wszystkie przestępstwa bez kks)	316 907	270 236	28 565	6 963
w tym:				

art. 207 § 1 kk	13 637	11 341	1 345	284
art. 207 § 2 kk	27	21	1	2
art. 207 § 3 kk	26	24	0	1
2020				
Ogółem (wszystkie przestępstwa bez kks)	275 926	237 420	23 875	4 986
w tym:				
art. 207 § 1 kk	12 433	10 345	1 175	208
art. 207 § 2 kk	23	20	2	0
art. 207 § 3 kk	239	233	0	5

Mając na uwadze powyższe dane oraz realizację celu w postaci wzmocnienia ochrony osób doznających przemocy w rodzinie, proponuje się:

- rozszerzenie katalogu instrumentów cywilnoprawnych stosowanych wobec sprawców przemocy w rodzinie stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia innych członków rodziny, których celem jest efektywne izolowanie sprawcy przemocy przez wprowadzenie:
 - zakazu zbliżania się osoby stosującej przemoc w rodzinie do osoby dotkniętej taką przemocą,
 - zakazu kontaktowania się wszelkimi środkami komunikacji sprawcy przemocy z osobą, wobec której stosuje przemoc, oraz
 - zakazu wstępu i przebywania sprawców przemocy w rodzinie na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej i artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą, lub do miejsca jej pracy.

Osoba dotknięta przemocą będzie mogła w postępowaniu sądowym żądać również wydania wobec sprawcy przemocy w rodzinie zakazu wstępu i przebywania w miejscach, w których osoba tą przemocą dotknięta zwykle lub regularnie przebywa, a także wydania zakazu kontaktowania się, w wypadku gdy osoba stosująca przemoc swoim zachowaniem nęka ją za pomocą środków komunikacji elektronicznej na odległość, wzbudzając u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub istotnie narusza jej prywatność. Ograniczenie środkami cywilnymi dóbr przysługujących sprawcy przemocy w rodzinie w postaci prawa do swobodnego przemieszczania się i utrzymywania kontaktów jest w pełni uzasadnione potrzebą zagwarantowania innych konstytucyjnych wartości, jakimi są prawo do życia i zdrowia każdego człowieka. Jest oczywiste, że w przypadku kolizji wskazanych dóbr prawa te powinny być uznane za priorytetowe.

Należy zauważyć, że na podstawie nowych uregulowań, policjanci poszczególnych jednostek organizacyjnych Policji od dnia 1 stycznia 2021 r. do dnia 31 grudnia 2021 r. wydali 3531 nakazów natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazów zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, z czego wydano²:

- 162 nakazy natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia (4,59% ogólnej liczby wydanych nakazów i zakazów),
- 269 zakazów zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia (7,62% ogółu),
- 3100 nakazów natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazy zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia (87,79% ogółu).

Najczęściej stosowano obydwa środki (nakaz i zakaz) – 3100 przypadków. W dalszej kolejności zakaz zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia – 269 przypadków. Nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia był stosowany przez policjantów najrzadziej – 162 przypadki;

- rozszerzenie uprawnień przysługujących Policji i Żandarmerii Wojskowej o wydawanie stosownych nowych zakazów;
- uzupełnienie unormowań w obszarze karnych środków zapobiegawczych przez wprowadzenie odrębnego środka zapobiegawczego w postaci zakazu zbliżania się przez sprawcę przemocy w rodzinie do pokrzywdzonego;
- doprecyzowanie procedury sądowej w zakresie postępowania rozpoznawczego, zabezpieczającego i odwoławczego, w tym określenie możliwości oraz przesłanek zmiany i uchylenia orzeczonych nakazu i zakazów, zmiany w zakresie kosztów sądowych oraz regulacji dotyczącej możliwości i sposobu zabrania ze wspólnie zajmowanego mieszkania niezbędnych przedmiotów;
- wypełnienie obowiązku dostosowania przepisów Kodeksu karnego (ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1138 i 1726), dalej: „k.k.”) do Konwencji stambulskiej – w celu zapewnienia zgodności ze

² Informacja dotycząca realizacji przez Policję procedury „Niebieskie Karty” w 2020 r., Biuro Prewencji KGP, Wydział Prewencji.

standardami konwencyjnymi w zakresie terminów przedawnienia przestępstw popełnionych na szkodę małoletnich, co wymagało wprowadzenia nowego typu przestępstw;

- wprowadzenie dodatkowych przepisów, które mają zagwarantować osobom, u których występują zaburzenia psychiczne lub rozwojowe lub zakłócenia zdolności postrzegania lub odtwarzania przez nie postrzeżeń, przyjazne warunki przesłuchania, dostosowane do ich potrzeb i metod porozumiewania się z otoczeniem;
- wypełnienie zobowiązań wynikających z Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r., przy równoczesnym uwzględnieniu przepisów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiającej normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępującej decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW. Rozwiązania zaproponowane w przedmiotowej ustawie dążą do wzmocnienia pozycji oraz zwiększenia standardu zabezpieczenia interesów osób małoletnich – pokrzywdzonych i świadków przestępstw, osób z niepełnosprawnościami, a także osób dorosłych - pokrzywdzonych przestępstwami przeciwko wolności seksualnej i obyczajności. Zmiany koncentrują się na zwiększeniu poszanowania godności wyżej wymienionych osób oraz zmierzają do zminimalizowania przypadków, w których to osoby pokrzywdzone i świadkowie przestępstw doświadczają wtórnej traumatyzacji, czyli ponownego narażenia na przeżycia urazowe, w związku z reakcją otoczenia na ich dramatyczne doświadczenia;
- rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych, które pojawiły się przy stosowaniu nowych regulacji zawartych w ustawie z dnia 30 kwietnia 2020 r.;
- skorygowanie błędów, omyłek, usterek redakcyjnych i legislacyjnych.

Projekt zwiększa również ochronę osób pokrzywdzonych przestępstwami o charakterze seksualnym, które niejednokrotnie wywołują u pokrzywdzonego poczucie wstydu, lęk przed ostracyzmem w środowisku, ośmieszeniem przez wprowadzenie rozwiązań związanych z wyłączeniem jawności rozprawy oraz możliwości uchylania pytań, które nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, a wkraczają w życie prywatne osoby pokrzywdzonej.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

W projekcie ustawy wprowadzone zostały nowe instytucje, których celem jest efektywne izolowanie osoby stosującej przemoc w rodzinie, w wypadku gdy swoim zachowaniem stwarza ona zagrożenie dla życia lub zdrowia innego członka rodziny, w miejscu innym niż tylko wspólnie zajmowane mieszkanie. Są to: zakaz zbliżania się osoby stosującej przemoc w rodzinie do osoby dotkniętej taką przemocą na określonej w metrach odległość, dalej: „zakaz zbliżania”, zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie, dalej: „zakaz kontaktowania”, oraz zakaz wstępu i przebywania osoby stosującej przemoc na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej i artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, lub jej miejsca pracy, dalej: „zakaz wstępu”.

W wypadku zakazu kontaktowania zostało przewidziane także szczególne unormowanie, które pozwala na wydanie przez sąd zakazu kontaktowania także w wypadku, gdy takim zachowaniem osoba stosująca przemoc nęka osobę dotkniętą przemocą, wzbudzając u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub istotnie narusza jej prywatność, czyli na podstawie innej przesłanki. Należy równocześnie zaznaczyć, że zaprojektowany zakaz kontaktowania stanowi bezwzględny zakaz kontaktowania się osoby stosującej przemoc w rodzinie z osobą tą przemocą dotkniętą i dotyczy wszelkich sposobów kontaktowania. Oznacza to, że obejmuje on zarówno kontakty osobiste (werbalne i niewerbalne), jak i za pośrednictwem elektronicznych środków komunikowania się na odległość (werbalnie i niewerbalnie). Jedyne wyjątek od tego zakazu został przewidziany w postępowaniu sądowym w sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w którym sąd, na wniosek wnioskodawcy lub uczestnika postępowania, może określić dopuszczalne sposoby kontaktowania się osoby stosującej przemoc z pełnoletnią osobą dotkniętą przemocą (nie może zatem orzekać o kontaktach z małoletnimi, gdyż ta materia stanowi wyłączną kompetencję sądu opiekuńczego) i jedynie w wypadku, gdy przemawiają za tym szczególne okoliczności.

Sąd może również wydać zakaz wstępu i przebywania osobie stosującej przemoc w rodzinie w miejscach, w których osoba tą przemocą dotknięta zwykle lub regularnie przebywa.

W związku z wprowadzeniem do polskiego systemu prawnego nowych środków ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie zmienione zostały przepisy:

- Kodeksu postępowania cywilnego, regulujące postępowanie w sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (dalej: u.p.p.r.), regulujące przesłanki wydania przez sąd orzeczeń w sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz wydawanych przez Policję i Żandarmerię Wojskową zakazów,
- ustawy o Policji i ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, zwanej dalej „ustawą o Żandarmerii Wojskowej”, przez przyznanie funkcjonariuszom Policji i żołnierzom Żandarmerii Wojskowej stosownych uprawnień do wydania wprowadzonych niniejszą ustawą zakazów,
- Kodeksu wykroczeń penalizujące niestosowanie się do orzeczonych i wydanych zakazów.

W celu wzmocnienia ochrony małoletnich pokrzywdzonych oraz osób dotkniętych przemocą w rodzinie zmienione zostały także przepisy Kodeksu postępowania karnego, regulujące środki zapobiegawcze. Ponadto znowelizowano art. 185a–185c k.p.k. oraz wprowadzono szczególny tryb przesłuchania dedykowany świadkom, u których występują zaburzenia psychiczne lub rozwojowe lub zakłócenia zdolności postrzegania lub odtwarzania przez nich postrzeżeń. W celu usprawnienia postępowania sądowego w sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, poza zmianą przepisów działu Ia w części pierwszej w księdze drugiej Kodeksu postępowania cywilnego, projektowana jest także zmiana przepisów ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1125), dalej: „u.k.s.c.” – regulujących zwolnienie od kosztów sądowych w tych sprawach.

W celu dostosowania obowiązującego prawa do wymogów Konwencji stambulskiej zmianie uległy przepisy Kodeksu karnego przez wprowadzenie nowych typów przestępstw odpowiadających art. 37 i art. 38 b i c Konwencji stambulskiej oraz zapewnienia zgodnego z wymogami Konwencji stambulskiej okresu przedawnienia tych przestępstw. Aby zapewnić Policji i Straży Granicznej odpowiednie narzędzia do realnego wykrywania i zwalczania tych przestępstw, zmienione zostały odpowiednie regulacje w ustawie o Policji i w ustawie z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 1061 i 1115), dalej „ustawa o Straży Granicznej”.

Kodeks postępowania cywilnego

- 1) W projekcie w Kodeksie postępowania cywilnego w części pierwszej w księdze drugiej w tytule II skróceniu uległa nazwa tytułu działu Ia (art. 1 pkt 1) przez nadanie jej brzmienia: „Sprawy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie” w miejsce: „Sprawy o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazanie zbliżania się mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia”. Zmiana ma nie tylko charakter redakcyjny, ale wynika z rozszerzenia przedmiotowego wydawanych orzeczeń o: zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania i zakaz wstępu, określonych w dodanym art. 11aa u.p.p.r. Z tego również względu zmianie uległo brzmienie przepisu art. 560² k.p.c. (art. 1 pkt 2) – przez dodanie w jego treści art. 11aa i 11ab u.p.p.r., gdzie uregulowane zostały sprawy, do których stosuje się przepisy działu Ia części pierwszej księgi drugiej tytułu II Kodeksu postępowania cywilnego.
- 2) W projektowanym art. 1 pkt 3 zmianie uległo brzmienie art. 560³ § 1 k.p.c. przez wskazanie, że na urzędowym formularzu może być złożony, obok wniosku o nakazanie opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia oraz zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, także wniosek o wydanie przez sąd zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą taką przemocą oraz zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, do której uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, jej miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa. Regulacja ta koreluje z katalogiem środków przewidzianych w aktualnym art. 11a u.p.p.r. oraz projektowanym art. 11aa u.p.p.r. Dodatkowo w celu zapewnienia możliwości szybkiego rozpoznania sprawy wprowadzona została możliwość wskazania we wniosku przez wnioskodawcę numeru telefonu lub adresu poczty elektronicznej, na które wnioskodawca może być zawiadamiany – art. 560³ w § 11 k.p.c. (art. 1 pkt 3)
- 3) W art. 560^{3a} k.p.c. (art. 1 pkt 4) uczestnikowi postępowania zostało przyznane uprawnienie do ubiegania na etapie postępowania sądowego o zabranie ze wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia przedmiotów osobistego użytku i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej lub zwierząt domowych będących jego własnością, niezbędnych do codziennego funkcjonowania lub pracy zarobkowej, na których wydanie nie wyraża zgody wnioskodawca (§ 1). Uregulowanie to jest niezbędne dla zapewnienia uczestnikowi szybkiego dostępu do przedmiotów lub zwierząt, do których ma prawo i są mu niezbędne, a których nie zabrał ze wspólnie zajmowanego mieszkania po wydaniu przez Policję lub Żandarmerię Wojskową nakazu lub zakazu bądź opuszczając mieszkanie w wykonaniu postanowienia sądu o zabezpieczeniu. Należy bowiem pamiętać, że postępowanie cywilne z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, uregulowane w dziale Ia w części pierwszej w księdze drugiej w tytule II Kodeksu postępowania cywilnego, może być wszczęte także bez uprzedniego wydania przez Policję lub Żandarmerię Wojskową natychmiastowego nakazu opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia. Przewidziane w art. 560^{3a} k.p.c postępowanie wpadkowe jest całkowicie niezależne od trybu przewidzianego w art. 15ae ust. 4 ustawy o Policji i art. 18e ust. 4 ustawy o Żandarmerii Wojskowej. We wniosku uczestnik powinien: określić przedmioty lub zwierzęta domowe, których wydania żąda; wskazać, że wnioskodawca sprzeciwia się ich zabraniu, uprawdopodobnić wykorzystywanie wskazanych przedmiotów jako osobistego użytku lub jako niezbędnych mu do wykonywania osobistej pracy zarobkowej oraz zwierząt domowych i uprawdopodobnić tytuł własności zwierzęcia domowego.

Sąd jest obowiązany rozpoznać wniosek niezwłocznie po jego wpływie, po odebraniu wyjaśnień od wnioskodawcy – ustnie lub na piśmie. W celu przyśpieszenia rozpoznania tego żądania sąd może zawiadomić wnioskodawcę telefonicznie lub drogą poczty elektronicznej o złożeniu przez uczestnika wniosku oraz dopuszczalnych sposobach złożenia wyjaśnień, o ile numer telefonu lub adres poczty elektronicznej został wskazany przez wnioskodawcę (art. 560^{3a} §3) Powiadomienie to nie rodzi żadnych skutków prawnych, a ma zapewnić, aby osoba dotknięta przemocą nie była zaskoczona faktem złożenia takiego wniosku przez uczestnika. Umożliwia też szybkie pouczenie osoby

dotkniętej przemocą, że nie musi składać wyjaśnień w obecności uczestnika na rozprawie, ale może je złożyć pisemnie. Rozwiązanie to będzie służyć także przyspieszeniu rozpoznania wniosku, bowiem może się zdarzyć, że taki wniosek wpłynie na dzień przed rozprawą i sąd nie będzie mógł go doręczyć pocztą, a osoba dotknięta przemocą zechce mimo to złożyć wyjaśnienia na rozprawie lub przekazać je pisemnie na terminie rozprawy. Sąd może rozpoznać wniosek uczestnika na posiedzeniu niejawnym lub na rozprawie. Również w celu przyspieszenia rozpoznania sprawy do wniosku uczestnika stosuje się także regulację zawartą w art. 560⁴ § 2 k.p.c. (art. 560^{3a} § 5).

W sytuacji jeżeli wnioskodawca, w wyznaczonym terminie, nie przedstawi wyjaśnień na piśmie albo nie stawi się na rozprawę, sąd może oprzeć rozstrzygnięcie na podstawie twierdzeń zawartych we wniosku (art. 560^{3a} § 4). Postanowienie zezwalające uczestnikowi na zabranie ze wspólnego mieszkania rzeczy lub zwierząt domowych będzie skuteczne i wykonalne z chwilą ogłoszenia, przy czym ani postanowienie, ani ustalenia faktyczne sądu stanowiące podstawę rozstrzygnięcia nie będą wiążące dla sądu w postępowaniach, których przedmiotem jest żądanie co do własności rzeczy (art. 560^{3a} § 6).

Na wydane postanowienie będzie przysługiwać zażalenie do innego składu sądu, tzw. zażalenie poziome (§ 7). Powyższe rozwiązanie jest podyktowane przede wszystkim zapewnieniem szybkości i sprawności postępowania w sprawie z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W ocenie projektodawcy incydentalny i tymczasowy charakter tego rozstrzygnięcia jest adekwatny do zagwarantowanego środka odwoławczego. Należy zauważyć, że rozstrzygnięcie sądu o wydaniu określonych rzeczy i zwierząt domowych nie rozstrzyga o prawie własności tych rzeczy i zwierząt; ma jedynie na celu bezzwłoczne zapewnienie uczestnikowi, który musiał opuścić wspólnie zajmowane mieszkanie, możliwości korzystania z niezbędnych mu rzeczy i zwierząt. Orzeczenie to będzie skuteczne jedynie do czasu ustalenia w odpowiednim trybie i postępowaniu prawa własności do poszczególnych rzeczy i zwierząt oraz obowiązku ich wydania. Natomiast sprawa z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w toku której to postanowienie na wniosek uczestnika ma być wydane, powinna zostać rozpoznana przez sąd pierwszej instancji w terminie miesiąca (art. 560⁵ k.p.c.).

W § 8 został przewidziany specjalny tryb dobrowolnego wykonania obowiązku wydania przedmiotów i zwierząt domowych, na których zabranie zezwolił sąd. Uczestnik będzie mógł je odebrać ze wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia jedynie w obecności funkcjonariusza Policji lub żołnierza Żandarmerii Wojskowej. Regulacja ta stwarza realne szanse na dobrowolne wykonanie obowiązku objętego tytułem wykonawczym przez dłużnika (osobę dotkniętą przemocą w rodzinie) bez konieczności wszczynania postępowania egzekucyjnego. Ponadto ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie dotkniętej przemocą w rodzinie przez zapewnienie asysty Policji lub Żandarmerii Wojskowej przy czynności dobrowolnego wydania rzeczy lub zwierząt domowych. Bez stworzenia tej specjalnej procedury trudno byłoby bowiem oczekiwać, że osoba dotknięta przemocą w rodzinie, która ma uzasadnione podstawy, aby obawiać się osoby, która stosowała wobec niej przemoc, będzie skłonna wpuścić uczestnika do wspólnie zajmowanego mieszkania i wydać mu rzeczy lub zwierzęta domowe objęte postanowieniem sądu.

W wypadku oporu wnioskodawcy (osoby zobowiązanej do wydania rzeczy), a przez to niemożności wykonania obowiązku objętego tytułem wykonawczym, projektodawca jednoznacznie określił, że wykonanie postanowienia sądu zezwalającego na zabranie określonych rzeczy będzie odbywało się na podstawie przepisów o egzekucji świadczeń niepieniężnych dotyczących wydania rzeczy ruchomej (§ 9).

Celem wprowadzenia tych uregulowań było zapewnienie uczestnikowi – osobie stosującej przemoc w rodzinie, który musiał bezzwłocznie opuścić zajmowane dotychczas mieszkanie i jego bezpośrednie otoczenie, z uwagi na wydane wobec niego natychmiastowo wykonalnego postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia lub uprzednio nakazu opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia – prawa do niezwłocznego rozstrzygnięcia przez sąd o wydaniu mu jego rzeczy osobistych i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej oraz zwierząt domowych, na których wydanie nie wyraża zgody osoba dotknięta przemocą.

Równocześnie ograniczono uprawnienie uczestnika (osoby stosującej przemoc w rodzinie) do zabrania jedynie zwierząt domowych będących jego własnością i niezbędnych mu do codziennego funkcjonowania lub do pracy zarobkowej. W ocenie projektodawcy ochrona prawa własności osoby stosującej przemoc w rodzinie w stosunku do zwierzęcia nie może mieć priorytetu, w sytuacji gdy istnieje uzasadniona obawa, że osoba ta może stosować przemoc także wobec zwierzęcia albo, wykorzystując to zwierzę, powodować dalsze cierpienia osoby dotkniętej przemocą, choćby przez pozbawienie jej zwierzęcia, z którym jest związana emocjonalnie lub które stanowi dla niej emocjonalne wsparcie. Nie można również zapominać, że mimo iż zwierzę w prawie prywatnym traktowane jest jako przedmiot prawa własności i stosowane są wobec niego przepisy dotyczące prawa własności, to jednak w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 572) wskazano, że zwierzę „nie jest rzeczą”, a jest to „istota żyjąca, zdolna do odczuwania cierpienia” (art. 1). Należy także wskazać na istnienie współzależności między przemocą, która jest skierowana wobec osób najbliższych, a krzywdzeniem zwierząt, co zostało już dawno zidentyfikowane i jest przedmiotem badań kryminologicznych. Nawet zatem w sytuacji, gdy zwierzę domowe nie było dotychczas zaniegibowane przez osobę stosującą przemoc w rodzinie lub nie było dotknięte tą przemocą, nie można wykluczyć, że osoba stosująca przemoc wobec osób bliskich, w momencie skutecznego odseparowania jej od

dotychczasowych „ofiara”, będzie wykorzystywała zwierzę jako narzędzie do dalszego krzywdzenia tych osób i zadawania im cierpienia psychicznego.

- 4) Modyfikacja brzmienia art. 560⁷ k.p.c. (art. 1 pkt 5) polega m.in. na doprecyzowaniu regulacji dotyczących postanowień wydanych przez sąd w sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ich dostosowaniu do wprowadzonych nowych środków ochrony cywilnoprawnej (zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania i zakazu wstępu) oraz zasad ich stosowania. W § 1 doprecyzowano treść przepisu, wskazując, iż dotyczy postępowań, w których sąd uwzględnia przedmiotowy wniosek. Wprowadzone zostały również nowe regulacje w postaci możliwości tymczasowego ustalenia przez sąd prawa do korzystania z rzeczy znajdujących się we wspólnie zajmowanym mieszkaniu (§ 2). Sąd – na wniosek wnioskodawcy lub uczestnika postępowania – rozstrzygając sprawę z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, będzie mógł jednocześnie przyznać tymczasowo prawo do korzystania z określonych rzeczy, znajdujących się we wspólnie zajmowanym mieszkaniu lub jego bezpośrednim otoczeniu, ale tylko wówczas, jeżeli rozstrzygnięcie tej kwestii nie spowoduje nadmiernej zwłoki w postępowaniu. Ustalony przez sąd sposób korzystania z poszczególnych rzeczy, co do zasady, będzie obowiązywał przez okres obowiązywania zobowiązania osoby stosującej przemoc do opuszczenia mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub do czasu rozstrzygnięcia sprawy o prawo własności tych rzeczy lub zmiany rozstrzygnięcia o sposobie korzystania. W uzasadnionych przypadkach sąd będzie mógł określić okres korzystania z rzeczy. Sytuacja taka może zachodzić w szczególności wówczas, gdy danej osobie (wnioskodawcy lub uczestnikowi) określone rzeczy będą niezbędne jedynie przez określony czas. Poczynione w związku z przyznaniem prawa do korzystania z określonych rzeczy ustalenia faktyczne nie będą wiązały sądu w postępowaniu, którego przedmiotem jest żądanie co do własności rzeczy. Zaprojektowana regulacja ma na celu umożliwienie wnioskodawcy i uczestnikowi postępowania, jeżeli dojdą w tej kwestii do porozumienia, rozstrzygnięcie kwestii związanych z możliwością korzystania przez nich z określonych rzeczy, poza rzeczami objętymi art. 560^{3a} k.p.c., w jednym toczącym się postępowaniu sądowym. Należy zauważyć, że w zasadzie warunkiem wydania przez sąd takiego rozstrzygnięcia jest bezsporność tych kwestii, gdyż w innym wypadku jej rozstrzygnięcie niewątpliwie wiązałoby się z nadmierną zwłoką w postępowaniu, które powinno być zakończone w terminie miesiąca (art. 560⁵ k.p.c.). Co oczywiste, w wypadku przyznania prawa do korzystania z określonych rzeczy uczestnikowi postępowania, będzie on mógł z nich korzystać poza wspólnym mieszkaniem i jego bezpośrednim otoczeniem, bowiem zgodnie z postanowieniem sądu, o którym mowa w § 1, nie będzie mógł w tym mieszkaniu i jego bezpośrednim otoczeniu przebywać. Wiązało się to będzie zatem z koniecznością zabrania przez uczestnika tych rzeczy ze wspólnie zajmowanego mieszkania, w związku z czym konieczne było uregulowanie także kwestii wydania rzeczy. Do wykonania postanowienia o przyznaniu rzeczy do korzystania będzie się stosowało odpowiednio zaprojektowany art. 560^{3a} § 8 i 9. Rozstrzygnięcie o prawie i sposobie korzystania z określonych rzeczy będzie miało charakter tymczasowy, będzie bowiem obowiązywało do czasu ustalenia w stosownym postępowaniu prawa do tych rzeczy lub zmiany rozstrzygnięcia o sposobie korzystania w innym postępowaniu. Przy czym nie można wykluczyć, że w toku sprawy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie zajdzie potrzeba rozstrzygnięcia o prawie do korzystania z określonych rzeczy znajdujących się we wspólnym mieszkaniu lub jego bezpośrednim otoczeniu, którymi wnioskodawca i uczestnik postępowania będą chcieli i mogli podzielić się do korzystania. Przyjęte rozwiązanie promuje polubowne rozstrzygnięcie sporów, bez konieczności wszczynania kolejnego postępowania sądowego.

W związku z wprowadzonym zakazem zbliżania się do osoby, w § 3 określono, iż zakaz ten powinien być określony w metrach. Odległość ta powinna zapewniać bezpieczeństwo osobie dotkniętej przemocą w rodzinie i uwzględniać potrzeby i sytuacje życiowe uczestników. Wprowadzenie nowego instrumentu w postaci zakazu kontaktowania się sprawcy przemocy z osobą dotkniętą tą przemocą wymagało uwzględnienia sytuacji, w których będzie zachodziła potrzeba, a nawet niekiedy konieczność, nawiązania takiego kontaktu, np. w ważnych sprawach dotyczących rodziny, wspólnych małoletnich dzieci, wspólnego mieszkania, w różnych sytuacjach losowych itp. Stąd należało umożliwić sądowi – na wniosek któregokolwiek z uczestników postępowania – określenie dopuszczalnych sposobów kontaktowania oraz ich zakresu (§ 4). W § 5 dodano, że postanowienia mogą być uchylane i zmieniane również wówczas, gdy były zaskarżone, a nawet prawomocne, co spowoduje, że treść przepisu będzie zgodna z uregulowaniami k.p.c.

- 5) Zmiana brzmienia art. 560⁸ k.p.c. (art. 1 pkt 5) jest związana z rozszerzeniem katalogu żądań i spraw rozpoznawanych przez sąd z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W związku z wprowadzeniem nowego środka ochrony w postaci zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, do której uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, jej miejsca pracy lub innego miejsca, w którym osoba dotknięta przemocą w rodzinie zwykle lub regularnie przebywa, było konieczne wprowadzenie obowiązku zawiadamiania przez sąd – w wypadku jego orzeczenia – właściwego dyrektora szkoły lub innych placówek, osoby zarządzającej obiektem sportowym albo pracodawcy, na terenie których obowiązuje orzeczony przez sąd zakaz, o treści postanowienia. Taka regulacja – zawarta w zmienionym § 1 art. 560⁹ k.p.c. (art. 1 pkt 6 lit. a) – zagwarantuje w ocenie projektodawcy skuteczność orzeczonego zakazu.
- 6) Nowa regulacja art. 560⁹ k.p.c. § 1¹ (art. 1 pkt 6 lit. b) nakłada na sąd opiekuńczy obowiązek bezzwłocznego podjęcia czynności w celu ustalenia sytuacji małoletniego dziecka i wszczęcia z urzędu postępowania opiekuńczego, chyba że

nie zachodzi konieczność wszczęcia postępowania opiekuńczego, w szczególności w wypadku, gdy takie postępowanie się toczy.

Regulacja ta ma na celu odpowiednie zabezpieczenie interesów małoletnich dzieci oraz wprowadzenie jednolitego trybu postępowania sądu opiekuńczego. W przypadku ustalenia w toku tych czynności, że ich dobro jest zagrożone lub zostało naruszone, sąd opiekuńczy będzie obowiązany z urzędu wszcząć, odpowiednio do rangi tego zagrożenia lub naruszenia, postępowanie opiekuńcze. Sąd opiekuńczy może mieć obowiązek przeprowadzenia takich czynności i podjęcia decyzji o ewentualnym wszczęciu z urzędu odpowiedniego postępowania wskutek wcześniejszego zawiadomienia przez Policję albo Żandarmerię Wojskową – na podstawie art. 15a ust. 4 ustawy o Policji albo art. 18d ust. 4 ustawy o Żandarmerii Wojskowej, jak również po otrzymaniu zawiadomienia, o którym mowa w art. 755² § 5 k.p.c.

- 7) Podobną zmianę wprowadzono w art. 755² k.p.c. (art. 1 pkt 7) regulującym udzielenie zabezpieczenia, w którym rozszerzono zakres stosowania tego przepisu na postępowania we wszystkich sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W związku z czym do katalogu możliwych do zastosowania przez sąd zabezpieczeń w tych sprawach zostały włączone nowe instytucje: zakaz zbliżania i zakaz kontaktów, o jakich mowa w art. 11aa ust. 1 u.p.p.r., oraz zakaz wstępu, o jakim mowa w art. 11aa ust. 3 u.p.p.r. W § 2 (art. 1 pkt 7 lit. a) dokonano zmiany porządkującej uwzględniającej nowe zakazy w zakresie określenia częstotliwości dokonywania sprawdzenia przestrzegania nałożonych zobowiązań. W art. 755² k.p.c. dodany został także § 6 (art. 1 pkt 7 lit. b), w którym, podobnie jak w art. 560⁹ § 1 k.p.c., został wprowadzony obowiązek zawiadomienia przez sąd o treści postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia przez orzeczenie zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły lub innej placówki albo miejsca pracy właściwego dyrektora szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, do której uczęszcza osoba dotknięta przemocą, osoby zarządzającej obiektem sportowym, do którego uczęszcza osoba dotknięta przemocą, lub pracodawcy, u którego osoba dotknięta przemocą pracuje. Regulacja ta – tak jak w przypadku § 1 art. 560⁹ k.p.c. – ma na celu zagwarantowanie skuteczności orzeczonego zakazu.
- 8) Istotną zmianą jest zmiana brzmienia art. 755³ k.p.c. (art. 1 pkt 8). W § 1 rozszerzono stosowanie tego przepisu na postępowania we wszystkich sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym również dotyczące nowych, projektowanych instytucji. Dodatkowo wprowadzono również możliwość orzeczenia przez sąd – na wniosek wnioskodawcy – o dopuszczalnych sposobach kontaktowania się oraz ich zakresie, podobnie jak w projektowanym § 4 art. 560⁷ k.p.c.
- 9) Zmiana brzmienia art. 755⁴ k.p.c. (art. 1 pkt 8) podyktowana jest koniecznością synchronizacji regulacji przez wprowadzenie obowiązku bezzwłocznego podjęcia przez sąd opiekuńczy czynności niezbędnych w celu ustalenia sytuacji małoletniego dziecka i wszczęcia z urzędu postępowania opiekuńczego, również po otrzymaniu zawiadomienia, o którym mowa w art. 755² § 5. W regulacji tej, tak jak w art. 560⁹ § 11 k.p.c., ustalony został tryb procedowania sądu opiekuńczego. Sąd opiekuńczy po przeprowadzeniu postępowania o wgląd w sytuację małoletniego dziecka będzie obowiązany wszcząć z urzędu postępowanie opiekuńcze, chyba że nie będzie zachodziła potrzeba wszczęcia takiego postępowania, w szczególności w wypadku, gdy takie postępowanie już się toczy.
- 10) W art. 782 dodaje się §1¹, zgodnie z którym tytułowi egzekucyjnemu nakazującemu osobie stosującej przemoc w rodzinie opuszczenie wspólnie zajmowanego mieszkania sąd nadaje klauzulę wykonalności z urzędu i również z urzędu tytuł wykonawczy dorecza się wierzycielowi. Rozwiązanie to wzorowane jest na regulacji z art. 1082 k.p.c.
- 11) W art. 1046 dodany został § 12, w którym przewidziano upoważnienie ustawowe do wydania przez Ministra Sprawiedliwości rozporządzenia określającego szczegółowy tryb postępowania w sprawach o wykonanie postanowienia zobowiązującego osobę stosującą przemoc rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania, tak aby zapewnić sprawne, szybkie i skuteczne prowadzenie egzekucji w tych sprawach.

Prawo o ustroju sądów powszechnych

Od dawna zarówno w piśmiennictwie, jak i w środowisku prawniczym oraz środowiskach zajmujących się prawami dzieci i osób z niepełnosprawnościami, wskazywana jest potrzeba podnoszenia wiedzy i umiejętności sędziów orzekających w sprawach z zakresu prawa karnego, w celu przygotowania ich do prowadzenia przesłuchań z udziałem osób poniżej 18 roku życia, osób, u których występują zaburzenia psychiczne lub rozwojowe lub zakłócenia zdolności postrzegania lub odtwarzania postrzeżeń. Postuluje się zaznajamianie sędziów i prokuratorów z odpowiednimi technikami prowadzenia przesłuchań, zasadami komunikowania się w języku dostosowanym do poziomu tych osób oraz zagadnieniami z zakresu psychologii dziecięcej. Analogicznie specjalistyczne kompetencje są konieczne do prowadzenia przesłuchania z udziałem osób pokrzywdzonych przestępstwami o charakterze seksualnym. Brak wystarczającej, specjalistycznej wiedzy i umiejętności w tym obszarze może skutkować stosowaniem nieodpowiednich praktyk i powodować u osób przesłuchiwanym szkody. Niekiedy sama świadomość, iż zajdzie konieczność przesłuchania i obawa co do jego przebiegu, staje się czynnikiem powstrzymującym przed złożeniem zeznań lub zawiadomieniem o popełnieniu przestępstwa.

Chcąc poprawić standard przesłuchań osób pokrzywdzonych, nowelizacja art. 82a u.s.p. (art. 7) wprowadza zasadę, że sędzia orzekający w sprawach z zakresu prawa karnego powinien uczestniczyć, co cztery lata, w szkoleniu i

doskonaleniu zawodowym organizowanym przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury lub w innych formach doskonalenia zawodowego, w celu uzupełnienia specjalistycznej wiedzy i umiejętności zawodowych z zakresu przesłuchiwania osób do 18 roku życia (zarówno dzieci pokrzywdzonych i świadków przestępstw, jak i dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym) oraz osób, o których mowa w art. 185c i art. 185e k.p.k.

Warto wspomnieć, że konieczność szkolenia sędziów, podnoszenie kwalifikacji i poziomu przygotowania do prowadzenia czynności procesowych płynie z aktów prawa unijnego (wymienionych już tutaj dyrektyw), Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych, Konwencji o Prawach Dziecka.

Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych

W ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych został zmieniony pkt 15 w art. 96 ust. 1 (art. 9 pkt 1) – w związku z koniecznością dostosowania jego treści do zmienionych art. 560³ i art. 755² k.p.c., tj. rozszerzeniem katalogu żądań, z jakimi może wystąpić do sądu osoba dotknięta przemocą, i zmianą brzmienia tytułu działu Ia w tytule II k.p.c. W związku z tym w pkt 15 w miejsce wyrazów: „w sprawach o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazanie zbliżania się do tego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia” wprowadzono wyrazy „w sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie”.

Do art. 96 ust. 1 dodany został też pkt 15a, zgodnie z którym osoba stosująca przemoc w rodzinie została zwolniona od kosztów sądowych w sprawach wszczętych na skutek złożenia przez nią zażalenia na wydane przez Policję lub Żandarmerię Wojskową nakaz opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą lub zakaz wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, lub jej miejsca pracy (art. 9 pkt 2). Celem tej regulacji jest zagwarantowanie niezwłocznej kontroli sądowej wydanych przez Policję i Żandarmerię Wojskową nakazu i zakazów, które ograniczają prawa obywatelskie i dlatego też powinny być jak najszybciej skontrolowane przez sąd.

Równocześnie w tym przepisie sprawca przemocy w rodzinie został także zwolniony od kosztów sądowych w zakresie postępowania incydentalnego, toczącego się w sprawie z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wskutek złożonego przez niego wniosku, o jakim mowa w art. 560^{3a} § 1 k.p.c. – tj. wniosku o zezwolenie na zabranie ze wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia przedmiotów osobistego użytku i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej oraz zwierząt domowych. Zwolnienie od kosztów sądowych niewątpliwie wpłynie na przyspieszenie postępowań wszczętych zarówno na podstawie zażalenia złożonego na wydane przez Policję albo Żandarmerię Wojskową nakaz lub zakazy, jak też postępowań wszczętego na wniosek o zezwolenie na zabranie określonych przedmiotów lub zwierząt domowych, przez wyłączenie ewentualnej konieczności wzywania do usunięcia braków formalnych, tj. opłaty.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

W ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zostały uregulowane przesłanki materialnoprawne zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania i zakazu wstępu (art. 10).

- 1) Z uwagi na sygnalizowane wątpliwości co do tego, jak ma przebiegać wykonanie postanowienia sądu wydanego na podstawie art. 11a, wskazano wprost, że do wykonania obowiązku orzeczonego na podstawie ust. 1 stosuje się odpowiednio przepisy o egzekucji obowiązku opróżnienia lokalu służącego zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika przez dodanie ust. 5 do art. 11a (art. 10 pkt 1).

W dodanych do art. 11a ust. 6–8 (art. 10 pkt 1), odnoszących się do etapu po zakończeniu postępowania sądowego z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w którym sąd zobowiązał osobę stosującą przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazał jej zbliżania się do tego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, przewidziana została procedura zabrania z mieszkania przez osobę stosującą przemoc rzeczy, jeżeli wyraża na to zgodę osoba dotknięta przemocą. Nie da się wykluczyć, że np. po zakończeniu postępowania przed sądem osoba stosująca przemoc w rodzinie będzie chciała zabrać określone rzeczy z uprzednio wspólnie zajmowanego mieszkania, a osoba doznająca przemocy będzie chciała te rzeczy jej wydać. Na wypadek gdy nie ma możliwości przeprowadzenia tej czynności przy udziale osoby trzeciej (która mogłaby być pośrednikiem między stronami), a nie ma konieczności inicjowania procedury sądowej (np. o wydanie rzeczy), należało przewidzieć rozwiązanie dające podstawę do owego zabrania rzeczy, przy zapewnieniu pełnego bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy. Jest to również rozwiązanie promujące polubowne metody rozwiązywania sporów. Jeżeli strony będą chciały zgodnie dokonać podziału rzeczy znajdujących się w dotychczas wspólnie zajmowanym mieszkaniu, nie jest on sporny, to również będą mogły z tej regulacji skorzystać.

Aby zapewnić osobie doznającej przemocy bezpieczne warunki wydania rzeczy lub zwierząt domowych, projektodawca wprowadził unormowanie, zgodnie z którym będzie się to odbywać w obecności funkcjonariusza Policji albo żołnierza Żandarmerii Wojskowej i to nie więcej niż 2 razy w trakcie obowiązywania orzeczenia sądu zobowiązującego osobę stosującą przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazującego zbliżania się do tego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia (ust. 6).

Możliwość dwukrotnego skorzystania z tej procedury uwzględnia, że orzeczenie sądu ma charakter bezterminowy, przez co stan faktyczny ukształtowany na jego podstawie może być długotrwały.

Osoba dotknięta przemocą może uczestniczyć w tej czynności, może też upoważnić inną osobę, która w tej czynności będzie uczestniczyła. Regulacja ta przewiduje jednocześnie, że w razie gdy zabranii określonych przedmiotów lub zwierząt sprzeciwi się osoba dotknięta przemocą (np. zmieni zdanie co do określonego przedmiotu lub zwierzęcia, czego nie można wykluczyć), przedmioty te lub zwierzęta pozostawia się we wspólnie zajmowanym mieszkaniu. W tym wypadku roszczenie o ich wydanie może być dochodzone w postępowaniu cywilnym na zasadach ogólnych (ust. 8).

W przepisach uregulowane zostały także czynności, jakie powinna podjąć osoba stosująca przemoc w rodzinie, aby uzyskać asystę Policji lub Żandarmerii Wojskowej, której obecność jest konieczna przy zabieraniu rzeczy (ust. 7).

2) Zakaz zbliżania się przez sprawcę przemocy do osoby dotkniętej tą przemocą i zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą został uregulowany w art. 11aa ust. 1 u.p.p.r. i 2 u.p.p.u., a zakaz wstępu uregulowano w art. 11aa ust. 4 u.p.p.r. (art. 10 pkt 2).

Przesłanką zastosowania tych zakazów jest stwarzanie przez sprawcę przemocy w rodzinie zagrożenia dla życia lub zdrowia innego członka rodziny. W ust. 2 projektodawca wprowadził odrębną przesłankę orzeczenia zakazu kontaktowania się. Stanowi ją nękanie osoby dotkniętej przemocą za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej, wzbudzające u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub istotnie naruszające jej prywatność (art. 11aa ust. 2 u.p.p.r.). Przesłanka ta jest związana z przemocą psychiczną, a ustalanie stanu faktycznego w tym zakresie wymaga przeprowadzenia czynności dowodowych, takich jak analiza wiadomości przesyłanych sms-em lub mailem, komentarzy w mediach społecznościowych, przedstawionych przez wnioskodawcę wykazów połączeń telefonicznych, które może wykonać jedynie sąd. Z tego też względu uprawnienia opartego na tej przesłance nie przyznano Policji. Kształtując w ten sposób kompetencje poszczególnych decydentów, projektodawca uwzględnił także, iż w przypadku nękania nie zachodzi zagrożenie wymagające natychmiastowej reakcji (w ciągu kilku minut) w celu ochrony życia lub zdrowia osoby dotkniętej przemocą przed zachowaniami osoby stosującej przemoc.

Regulacje wprowadzone w projektowanej ustawie rozszerzają katalog żądań, z jakimi może wystąpić do sądu osoba doznająca przemocy przez przyznanie jej uprawnienia do żądania wydania przez sąd w postępowaniu cywilnym postanowienia zakazującego zbliżania się przez sprawcę przemocy do osoby dotkniętej tą przemocą lub zakazującego kontaktowania się z nią (art. 11aa ust. 1 i 2 u.p.p.r.). Jeżeli osoba dotknięta przemocą uczęszcza do szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, uprawia sport, pracuje lub też przebywa zwykle lub regularnie w innych miejscach, może domagać się także wydania postanowienia zakazującego sprawcy przemocy wstępu i przebywania w tych placówkach, obiektach sportowych i na ich terenie, w miejscu jej pracy lub innych miejscach, w których zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą. (art. 11aa ust. 4 u.p.p.r.). Sąd ma w tym zakresie szersze uprawnienia niż Policja i Żandarmeria Wojskowa.

3) Sądowi rozpoznającemu wniosek o wydanie zakazu zbliżania pozostawiona została swoboda w zakresie określenia odległości, która powinna być odpowiednia i zapewniać bezpieczeństwo oraz uwzględniać możliwości normalnego funkcjonowania w środowisku.

Mimo że sąd nie jest związany żądaniem co do odległości wskazanej we wniosku, każdorazowo jest obowiązany rozważyć okoliczności i odległość w nim wskazane (art. 11aa ust. 3 u.p.p.r.). Podobnie sąd, rozpoznając wniosek o wydanie zakazu kontaktowania, nie jest związany wskazanymi we wniosku sposobami utrzymywania kontaktów i ich zakresem. Oznacza to, że w przypadku gdy wnioskodawca wskazał jedynie niektóre sposoby kontaktowania, o których zakazanie wnosi, sąd, uwzględniając wniosek o wydanie zakazu kontaktów, może orzec jedynie „całkowity” zakaz kontaktowania, o jakim mowa w ust. 1 lub 2 art. 11aa u.p.p.r., czyli obejmujący wszystkie sposoby kontaktowania. Z tego względu zachodziła konieczność wprowadzenia jednoznacznej normy, która wyłączy ograniczenie sądu do orzekania w granicach wniosku (ponad wniosek). Norma ta została zawarta w ust. 3 art. 11a u.p.p.r. Norma ta będzie miała zastosowanie także do wniosku (wnioskodawcy lub uczestnika) o ustalenie dopuszczalnych kontaktów (art. 560⁷ § 4 k.p.c.). Sąd będzie zatem uprawniony do ustalenia dopuszczalnych sposobów kontaktowania i ich zakresu w inny sposób i w innym zakresie niż zostały wskazane we wniosku, a nawet wówczas, gdyby nie zostały one sprecyzowane we wniosku. Dodany w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie art. 11ab nakłada na sąd rozpoznający sprawę o zmianę lub uchylenie postanowienia wydanego na podstawie art. 11a ust. 1, art. 11aa ust. 1 i 2 lub 4 u.p.p.r. obowiązek uwzględnienia okoliczności dotyczących osób dotkniętych przemocą oraz osób stosujących przemoc w rodzinie, wymieniając równocześnie, ale jedynie przykładowo, informacje, jakie muszą być uwzględnione. Sąd bierze pod uwagę w szczególności: przebieg i efekty działań podjętych w ramach procedury Niebieskie Karty, a także efekty uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a także innych formach oddziaływań, np. w terapii mającej na celu leczenie uzależnień. Przykładowe wskazanie tych właśnie okoliczności, które sąd powinien uwzględnić, rozstrzygając wniosek o zmianę albo uchylenie postanowienia, ma

również na celu uświadomienie osobie stosujące przemoc w rodzinie, jak ważne i istotne jest podjęcie przez nią odpowiednich działań i współpracy w ramach procedury Niebieskie Karty.

- 4) Zmiana treści art. 12b ust. 3 zd. pierwsze u.p.p.r. (art. 10 pkt 3) ma na celu doprecyzowanie, iż termin na rozpoznanie zażalenia biegnie od chwili wpływu zażalenia do sądu.

Ustawa o Policji oraz ustawa o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych

Wprowadzenie nowych instytucji w postaci upoważnienia funkcjonariuszy Policji i żołnierzy Żandarmerii Wojskowej do wydania zakazu zbliżania się osoby stosującej przemoc w rodzinie do osoby dotkniętej taką przemocą i zakazu kontaktowania się zostały unormowane w art. 15aaa ust. 1 ustawy o Policji (art. 3 pkt 3) i art. 18aa ust. 1 ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 8 pkt 4), a zakazu wstępu i przebywania osoby stosującej przemoc na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej i artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą, lub jej miejsca pracy – w art. art. 15aaa ust. 2 ustawy o Policji (art. 3 pkt 3) i art. 18aa ust. 2 ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 8 pkt 4). Celem wprowadzenia tych regulacji jest zapewnienie natychmiastowej ochrony osobie doznającej przemocy w rodzinie nie tylko w miejscu jej zamieszkania i jego bezpośrednim otoczeniu, ale odizolowanie sprawcy do osoby doznającej przemocy w taki sposób, aby zagwarantować osobie doznającej przemocy w rodzinie bezpieczeństwo niezależnie od miejsca, w którym będzie przebywała. Mając na uwadze, że poza miejscem zamieszkania, które jest już szczególnie zabezpieczone, to właśnie szkoła (czy inna placówka oświatowa, opiekuńcza, artystyczna), obiekty sportowe lub miejsce pracy są instytucjami, gdzie zazwyczaj kumuluje się działalność życiowa, dlatego też te miejsca zostały objęte dodatkową ochroną. Osoba doświadczająca przemocy w rodzinie w miejscach swojego regularnego pobytu ma prawo czuć się wyjątkowo bezpiecznie. Znowelizowane zostały art. 15aa ust. 1 ustawy o Policji i art. 18a ust. 1 ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 3 pkt 2 lit. a i art. 8 pkt 3 lit. a), co stanowi także istotną zmianą merytoryczną, bowiem projektodawca uznał, że nakaz i zakaz zawsze powinny być stosowane łącznie. W aktualnym stanie prawnym to służby podejmują decyzję co do zasadności łącznego wydania nakazu lub zakazu w oparciu o ocenę dokonaną w momencie ich stosowania.

Z uwagi na przyznanie Policji i Żandarmerii Wojskowej nowych uprawnień, zarówno do ustawy o Policji, jak i do ustawy o Żandarmerii Wojskowej należało wprowadzić regulacje wspólne, dotyczące wszystkich nakazów i zakazów, jakie mogą zostać wydane wobec sprawcy przemocy w rodzinie, a które uprzednio – w odniesieniu do nakazu opuszczenia wspólnego mieszkania i zakazu zbliżania się do wspólnego mieszkania – były uregulowane w uchylonych ust. 2 i 4 art. 15aa ustawy o Policji (art. 3 pkt 2 lit. b) oraz ust. 2 i 4 art. 18a ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 8 pkt 3 lit. b). Uchylenie ust. 3 ww. artykułów wynika zaś ze zmiany brzmienia ust. 1 (art. 3 pkt 2 lit. b i art. 8 pkt 3 lit. b).

Dodane do ustawy o Policji art. 15aab (art. 3 pkt 3) i do ustawy o Żandarmerii Wojskowej art. 18ac (art. 8 pkt 4), w stosunku do poprzednich uregulowań, rozszerzają na zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania i zakaz wstępu: możliwość łącznego stosowania tych zakazów z nakazem opuszczenia mieszkania i zakazem zbliżania się do mieszkania (ust. 1), natychmiastową wykonalność wydanych nakazu i zakazu oraz zakazów (ust. 2), zasadę, że data zakończenia obowiązywania zakazów musi odpowiadać dacie, w której upływa termin stosowania nakazu i zakazu (ust. 3), oraz w wypadku funkcjonariuszy Policji odpowiedniego stosowania do nakazu i zakazów przepisów art. 15a ust. 2 i 3 ustawy o Policji (ust. 4), a w przypadku Żandarmerii Wojskowej odpowiedniego stosowania art. 18 ust. 3 i 4 ustawy o Żandarmerii Wojskowej (ust. 4).

Ponadto zarówno w ustawie Policji, jak i ustawie o Żandarmerii Wojskowej naprawiony został brak regulacji w zakresie ochrony małoletnich w wypadku zatrzymania osoby na podstawie art. 15 ust. 1 ustawy o Policji i art. 18 ust. ustawy o Żandarmerii Wojskowej.

Zgodnie z obecnym (jak i projektowanym) brzmieniem art. 15ad ust. 4 ustawy o Policji oraz art. 18d ust 4 ustawy o Żandarmerii Wojskowej, Policja oraz Żandarmeria Wojskowa, po wydaniu nakazu lub zakazu, gdy w mieszkaniu zamieszkują osoby małoletnie, niezwłocznie zawiadamia o tym właściwy miejscowo sąd opiekuńczy. Celem tej regulacji jest zapewnienie małoletnim bezpiecznych, wolnych od przemocy warunków rozwoju i wychowania. Wprowadzając ten przepis, uznano, że w każdym wypadku gdy w mieszkaniu została ujawniona przemoc, istniało zagrożenie dla życia lub zdrowia, a osobą krzywdzoną lub świadkiem krzywdzenia była osoba do 18 roku życia, właściwy do tego organ powinien podjąć odpowiednie środki.

Nakaz i zakaz są wydawane, gdy występuje zagrożenie życia lub zdrowia, co oznacza, że realizacja niebezpieczeństwa jego wystąpienia zależy od ewentualnych dalszych działań osoby stosującej przemoc w rodzinie. Tymczasem do zatrzymania, o którym mowa w art. 15a ust. 1 ustawy o Policji oraz art. 18 ust. 1 ustawy o Żandarmerii Wojskowej, dochodzi, gdy owo zagrożenie życia i zdrowia jest bezpośrednio. Jest to sytuacja już istniejąca, która w sposób oczywisty, realny, nieunikniony, nieuchronny, bezpośredni i w najbliższym czasie zagraża życiu lub zdrowiu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, bez konieczności podejmowania dalszych działań przez osobę stosującą przemoc w rodzinie. Bez wątplenia poziom zagrożenia jest tutaj wyższy, co prowadzi do wniosku, że jeżeli w mieszkaniu są osoby małoletnie, o zatrzymaniu także powinien być powiadomiony sąd opiekuńczy. Dlatego też obowiązek taki nałożono na służby w art. 15a ust. 3 ustawy o Policji i art. 18 ust. 6 ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 3 pkt 1 i art. 8 pkt 2 lit. b).

Ze względu na przyznanie Policji i Żandarmerii Wojskowej uprawnień do wydania wobec sprawcy przemocy zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania i zakazu wstępu, zmianie musiało ulec brzmienie art. 15ab ust. 4 ustawy o Policji (art. 3 pkt 5 lit. a) i art. 18b ust. 4 (art. 8 pkt 6 lit. b) ustawy o Żandarmerii Wojskowej przez dodanie uregulowań normujących

te zakazy, tj. w art. 15ab ust. 4 ustawy o Policji – art. 15aaa i w art. 18b ust. 4 ustawy o Żandarmerii Wojskowej – art. 18aa, oraz wskazanie w obu przepisach (art. 15ab ust. 4 ustawy o Policji i art. 18b ust. 4 ustawy o Żandarmerii Wojskowej) dodatkowego celu przesłuchania osoby zgłaszającej przemoc, tj. ustalenia w metrach odległości, którą osoba stosująca przemoc w rodzinie jest obowiązana zachować od osoby dotkniętej przemocą, oraz dopuszczalnych sposobów kontaktowania się i ich zakresu. W obu tych przepisach zachodzi też konieczność dodania ust. 5a (art. 3 pkt 5 lit. b i art. 8 pkt 6 lit. c) w celu zagwarantowania swobody złożenia zeznań świadkowi przemocy w rodzinie, przez wprowadzenie możliwości nakazania osobie stosującej przemoc w rodzinie opuszczenia pomieszczenia na czas przesłuchania świadka, gdy jej obecność będzie oddziaływać krępująco na świadka bądź wywierać negatywny wpływ na jego stan psychiczny. Uznając, iż każdy małoletni, bez względu na wiek, powinien być traktowany w szczególny sposób w trakcie przesłuchania, które niewątpliwie jest związane z traumatycznymi przeżyciami, zdecydowano się na stosowną modyfikację ust. 6 art. 15ab ustawy o Policji i art. 18b ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 3 pkt 5 lit. c i art. 8 pkt 6 lit. d). Projektodawca uznał, iż przesłuchanie małoletniego jest zasadne tylko wówczas, gdy jego zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla sprawy, w szczególności gdy jest jedynym świadkiem zdarzenia, a brak jest innych dowodów. W brzmieniu ust. 9 i 11 obu ww. przepisów (art. 3 pkt 5 lit. d i e oraz art. 8 pkt 6 lit. e i f), tak jak w ust. 4, należało uwzględnić przyznanie Policji i Żandarmerii Wojskowej uprawnień do wydania wobec sprawcy przemocy zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania i zakazu wstępu. Uwzględniając prawa osoby podejrzanej o stosowanie przemocy w rodzinie, w ust. 9 obu tych artykułów wprowadzony został obowiązek jej wysłuchania przed wydaniem nakazu i zakazu lub zakazów, od którego można odstąpić tylko wówczas, gdyby utrudniło to ich natychmiastowe wydanie. Dodany do obu przepisów ust. 12 (art. 3 pkt 5 lit. f oraz art. 8 pkt 6 lit. g) ma na celu rozstrzygnięcie sytuacji, gdy osoba stosująca przemoc w rodzinie jest już w dyspozycji sądu w związku ze skazaniem na karę pozbawienia wolności, którą odbywa w warunkach wolnościowych – w systemie dozoru elektronicznego. Zważywszy na tę szczególną okoliczność, należało przesądzić, że w sytuacji gdy co najmniej zachodzą przesłanki do zastosowania nakazu i zakazu lub zakazów, osoba ta powinna zostać zatrzymana, a o jej losach powinien w ciągu 48 godzin rozstrzygnąć sąd, w którego dyspozycji pozostaje.

Zmiany w art. 15ac ust. 1 i 2 ustawy o Policji oraz art. 18c ust. 1 i 2 ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 3 pkt 6 i art. 8 pkt 7) są podyktowane koniecznością dostosowania tej regulacji do wprowadzonych nowych instrumentów: zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania i zakazu wstępu oraz wprowadzenia zasady łącznego stosowania nakazu i zakazu.

W art. 15ad ustawy o Policji i w art. 18d ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 3 pkt 7 lit. a i art. 8 pkt 8 lit. a) nadano prawidłowe brzmienie ust. 1, tak aby usunąć wewnętrzną sprzeczność i gramatyczne błędy, jakie występowały po wprowadzeniu tych przepisów ustawą z dnia 30 kwietnia 2020 r., oraz dostosować te przepisy do rozszerzonego przedmiotowo katalogu zakazów, które mogą być wydane. W powyższej regulacji należało jednoznacznie wskazać, że przez policjanta albo żołnierza Żandarmerii Wojskowej niezwłocznie po ich wydaniu doręczany jest odpis, a nie oryginał wydanych nakazu i zakazu lub zakazów.

W obu przepisach dodane też zostały ust. 1a–1e (art. 3 pkt 7 lit. b i art. 8 pkt 8 lit. b), aby rozwiązać problem doręczenia zastępczego, w sytuacji gdy osoba stosująca przemoc jest nieobecna w czasie wydawania nakazu i zakazu lub innych zakazów, co uniemożliwia doręczenie jej odpisu, niezwłocznie po wydaniu nakazu i zakazu lub innych zakazów, jak też gdy nie mieszka już we wspólnie zajmowanym mieszkaniu. W ust. 1a została przewidziana sytuacja, gdy osoba stosująca przemoc, która zamieszkuje wspólnie z osobą tą przemocą dotkniętą, jest nieobecna przy czynności wydawania nakazu i zakazu lub innych zakazów. Wówczas policjant lub żołnierz Żandarmerii Wojskowej będzie obowiązany do pozostawienia zawiadomienia o tym fakcie na drzwiach wspólnie zajmowanego mieszkania, a sam nakaz i zakaz lub zakazy złożyć we właściwej jednostce organizacyjnej Policji lub właściwej jednostce organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej (właściwej zgodnie z położeniem wspólnie zajmowanego mieszkania).

W art. 15ae ust. 2 pkt 7, ust. 4 i 5 ustawy o Policji oraz art. 18e ust. 2 pkt 7, ust. 4 i 5 ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 3 pkt 8 lit. b, c i d oraz art. 8 pkt 9 lit. b, c i d) poprawiono niedokładność redakcyjną, polegającą na dodaniu po słowach: „ze wspólnie zajmowanego mieszkania” wyrazów: „lub jego bezpośredniego otoczenia” – w odniesieniu do możliwości zabrania z tego otoczenia przez osobę stosującą przemoc w rodzinie przedmiotów osobistego użytku i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej lub zwierząt domowych. Zmieniono także budzący wątpliwości przepis dotyczący przedmiotów, które są potrzebne sprawcy przemocy w wykonywanej przez niego pracy ze „służących do świadczenia pracy” na „niezbędne do wykonywania osobistej pracy zarobkowej” – w celu ujednolicenia sformułowań ustawowych. Zmiany w ust. 1, 6, 7 i 8 oraz w ust. 2 w pkt 4 obu tych przepisów wynikają z wprowadzenia zasady łącznego stosowania nakazu i zakazu (art. 3 pkt 8 lit. a i art. 8 pkt 9 lit. a).

W brzmieniu art. 15af ust. 4 ustawy o Policji i art. 18f ust. 4 ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 3 pkt 9 i art. 8 pkt 10) uregulowane zostały upoważnienia dla właściwych ministrów do wydania aktów wykonawczych.

Nowe instrumenty prawne w postaci zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania i zakazu wstępu zostały także uwzględnione w brzmieniu art. 15ag ust. 1 i ust. 2 ustawy o Policji oraz art. 18g ust. 1 i ust. 2 ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 3 pkt 10 i art. 8 pkt 11).

W art. 15ah ustawy o Policji i art. 18h ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 3 pkt 11 i art. 8 pkt 12) zostały nie tylko uwzględnione nowe zakazy, tj. zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania i zakaz wstępu, ale zrezygnowano również z regulacji zawartej uprzednio w zdaniu drugim, który stanowił, że miejsca noclegowe nie mogą być placówkami pobytu osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Rozwiązanie podyktowane zostało praktyczną oceną obowiązującego unormowania, która wskazuje, iż brak jest realnej możliwości zagwarantowania, że nie dojdzie do sytuacji, kiedy to w

jednej placówce zostaną zakwaterowani zarówno osoba doświadczająca, jak i stosująca przemoc w rodzinie. Dotyczy to zwłaszcza małych miejscowości.

Regulacja zawarta w dodanych do obu artykułów ust. 3a (art. 3 pkt 13 lit. d i art. 8 pkt 14 lit. d), dotycząca możliwości dokonywania doręczeń przez Policję lub Żandarmerię Wojskową również w tym postępowaniu i stosowania w nim art. 560⁶ k.p.c., ma na celu zagwarantowanie możliwości szybkiego i sprawnego procedowania, i rozstrzygnięcia zażalenia.

W związku z wprowadzeniem nowych instrumentów ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie w postaci zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania i zakazu wstępu oraz związaną z tym zmianą tytułu oddziału Ia w tytule II księgi drugiej k.p.c., również brzmienie art. 15ak ustawy o Policji i art. 18k ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 3 pkt 14 i art. 8 pkt 15) poddane zostało modyfikacji. W ust. 1 sprecyzowano, że nakaz i zakaz oraz wszystkie zakazy tracą moc po upływie 14 dni od dnia ich wydania, chyba że sąd udzielił zabezpieczenia, którym zostały przedłużone.

W ustawie o Policji znalazły się przepisy, z których wynika obowiązek Policji zawiadomiania właściwej miejscowo jednostki organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej o zatrzymaniu żołnierza czynnej służby wojskowej lub wydania wobec niego nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu (art. 15a ust. 5 i art. 15ad ust. 4a – art. 3 pkt 1 i pkt 7 lit. d). Przepisy te są powiązane z artykułami 18 ust. 5 i art. 18b ust. 1 ustawy o Żandarmerii Wojskowej.

Ustawa o Żandarmerii Wojskowej

W ustawie o Żandarmerii Wojskowej projekt zawiera zmianę art. 17 ust. 1 pkt 4 (art. 8 pkt 1), która ma jedynie charakter precyzujący.

Nowelizacji wymagała również regulacja zawarta w art. 18 ust. 3 (art. 8 pkt 2 lit. a), mając na względzie powiązanie przesłanek zawartych w tej jednostce redakcyjnej wyłącznie z zatrzymaniem przewidzianym w art. 18 ust. 2. W art. 18 ust. 4 (art. 8 pkt 2 lit. b) i w art. 18b ust. 2 zd. drugie (art. 8 pkt 6 lit. a) – w celu ujednoczenia tożsamyh instytucji, zostały zaprojektowane analogiczne zmiany jak uprzednio wprowadzone w ustawie o Policji – ustawą z dnia 14 sierpnia 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach dotyczących wsparcia służb mundurowych nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, o zmianie ustawy o Służbie Więziennej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1610). Art. 18 ust. 4 jest analogiczny z art. 15a ust 4 ustawy o Policji, art. 18a ust. 2 jest analogiczny z art. 15aa ust. 2 ustawy o Policji, zaś art. 18b ust. 2 zd. drugie jest analogiczny z art. 15ab ust. 2 zd. drugie ustawy o Policji.

W ust. 2 art. 18b (art. 8 pkt 6 lit. a) wyeliminowano – jako niecelową – konieczność sporządzenia kolejnego kwestionariusza szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego na podstawie art. 18 ust. 4, w sytuacji gdy uprzednio dokonano już oceny szacowania ryzyka, stanowiącej podstawę zatrzymania osoby stosującej przemoc w rodzinie i następnie tę osobę zwolniono.

W art. 30d ust. 1 ustawy o Żandarmerii Wojskowej (art. 8 pkt 17) zostało wyeliminowane dwukrotne zastrzeżenie, że przetwarzanie danych osobowych przez Żandarmerię Wojskową może odbywać się „także bez (...) wiedzy i zgody osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz osób stosujących tę przemoc”, co będzie zgodne z regulacjami dotyczącymi ochrony danych osobowych, w tym z dyspozycją art. 23 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE.

Wyłącznie do ustawy o Żandarmerii Wojskowej dodano przepisy jednoznacznie wskazujące, w jakich sytuacjach czynności zatrzymania, wydania nakazu lub zakazów może zamiast Żandarmerii Wojskowej dokonać Policja, a także przepisy określające zakres uprawnień Policji w omawianej procedurze.

Ustawa o Policji

W ustawie o Policji w związku z wprowadzeniem nowych typów przestępstw w Kodeksie karnym (art. 156a i art. 191b), aby zapewnić realne możliwości ich wykrywania i zwalczania, konieczne było odpowiednie rozszerzenie uprawnień Policji do ich ścigania również na etap czynności operacyjno-rozpoznawczych. Z tego względu wprowadzona została zmiana w art. 19 ustawy o Policji (art. 3 pkt 15) przez rozszerzenie katalogu spraw, w których dopuszczalna jest kontrola operacyjna. I tak w ust. 1 pkt 2 tego przepisu dodane zostały przestępstwa umyślne, określone w nowo projektowanych art. 156a i art. 191b k.k.

Konieczne było także naprawienie błędu redakcyjnego, jaki zawierała ustawa z dnia 30 kwietnia 2020 r. w art. 3 pkt 5, polegającego na przywołaniu zmiany art. 55 ust. 3 ustawy o Policji, gdy w istocie chodziło o art. 55 ust. 1 tej ustawy. Równocześnie przy obecnej nowelizacji doprecyzowano ten przepis przez wskazanie pkt 1 i 2 w ust. 1 art. 55. (art. 3 pkt 16).

Ustawa o Straży Granicznej

W związku z wprowadzeniem nowego typu przestępstwa w Kodeksie karnym, objętego dyspozycją art. 191b k.k. – również w ustawie o Straży Granicznej – konieczne było rozszerzenie uprawnień Straży Granicznej (analogicznie jak w wypadku Policji) umożliwiających efektywne wykrywanie i ściganie tego przestępstwa. Z uwagi na charakter przestępstwa z art. 191b k.k., z perspektywy taktyki działania organów ścigania jest niezbędne zapewnienie tożsamyh uprawnień właściwych formacji, jak w odniesieniu do przestępstwa handlu ludźmi. Uprawnienia te powinny uwzględniać również etap czynności operacyjno-rozpoznawczych. Niezbędne zatem było objęcie także przestępstwa z art. 191b k.k. katalogiem spraw należących do zadań Straży Granicznej przez zmianę art. 1 ust. 2 pkt 4 lit. j ustawy o Straży Granicznej

(art. 4) wraz z przestępstwem z art. 189a k.k. i z art. 8 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz. U. poz. 554, z późn. zm.), a także rozszerzenie o to przestępstwo katalogu spraw, w których dopuszczalna jest kontrola operacyjna przy wykonywaniu czynności operacyjno-rozpoznawczych podejmowanych przez Straż Graniczną, co implikowało zmianę art. 9e ust. 1 pkt 6c oraz art. 9f ust. 1 pkt 2b (art. 4) ustawy o Straży Granicznej.

Kodeks wykroczeń

W następstwie rozszerzenia instytucji zakazów, jakie mogą być wydane wobec sprawcy przemocy przez sąd, jak i przez Policję oraz Żandarmerię Wojskową, jest konieczna nowelizacja art. 66b k.w. (art. 2), wprowadzonego ustawą z dnia 30 kwietnia 2020 r.

Nowelizacja przepisu art. 66b k.w. (dotyczącego penalizacji czynu polegającego na niezastosowaniu się do nakazu lub zakazu oraz orzeczenia sądu w przedmiocie opuszczenia mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazaniu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia) polega na dodaniu jako znamienia tego czynu nieprzestrzegania zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą, a także zakazu wstępu do szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy wydanych przez Policję lub Żandarmerię Wojskową oraz zakazów orzeczonych przez sąd.

Kodeks karny

W celu zapewnienia zgodności polskich regulacji z ratyfikowaną przez Polskę Konwencją stambulską nowelizacja objęła także Kodeks karny.

Na mocy ustawy z dnia 20 stycznia 2020 r. o zmianie zakresu obowiązywania Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 r. (Dz. U. poz. 149), wyrażono zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zmiany zakresu obowiązywania tej konwencji między innymi przez wycofanie zastrzeżenia złożonego na podstawie art. 78 ust. 2 tiret czwarte Konwencji, a odnoszącego się do art. 58 Konwencji.

Zgodnie ze wspomnianym art. 58 Konwencji, przy uwzględnieniu art. 78 ust. 2 tiret 4 Konwencji, strony mają zapewnić, aby termin przedawnienia wszczęcia postępowania w związku z popełnieniem przestępstw określonych zgodnie z art. 37, art. 38 i art. 39 Konwencji był wystarczający i współmierny do wagi danego przestępstwa, umożliwiając skuteczne wszczęcie ścigania po osiągnięciu przez ofiarę pełnoletności.

Wymagany przez Konwencję stambulską „termin, umożliwiający skuteczne wszczęcie ścigania po osiągnięciu przez ofiarę pełnoletności” nie został określony liczbowo. W raporcie wyjaśniającym przy art. 58 Konwencji wskazano jedynie, że „Przepis ten stanowi, że okres przedawnienia wszczęcia postępowania sądowego jest wystarczająco długi, aby umożliwić skuteczne wszczęcie postępowania karnego po osiągnięciu przez ofiarę pełnoletności. Obowiązek ten odnosi się zatem wyłącznie do pokrzywdzonych dzieci, które często z różnych powodów nie są w stanie zgłosić popełnionych wobec nich przestępstw przed osiągnięciem pełnoletności (...)”. Wyrażenie „termin wystarczający, umożliwiający skuteczne wszczęcie ścigania” oznacza, że po pierwsze, gdy dzieci te osiągną pełnoletność, muszą mieć wystarczająco dużo czasu na przezwyciężenie traumy, co umożliwi im złożenie skargi, a po drugie, że organy ścigania muszą mieć możliwość wniesienia oskarżenia za dane przestępstwa.

W braku szczególnych kryteriów projektodawca uznał, że jako standard ustalony dla warunków polskich należy traktować pułap wiekowy przyjęty już w art. 101 § 4 k.k. na potrzeby niektórych przestępstw popełnionych na szkodę osób małoletnich. Aktualnie wynosi on 30 lat, przy czym przewidywane jest jego podwyższenie do 40 lat. Jest jednak oczywiste, że odpowiednie, zgodne z Konwencją stambulską, ukształtowanie okresu przedawnienia jest możliwe dopiero po uprzednim stwierdzeniu, że w Kodeksie karnym są penalizowane czyny zabronione odpowiadające w pełni przestępstwom przymusowych małżeństw, okaleczania żeńskich narządów płciowych, przymusowej aborcji i sterylizacji. Na etapie ratyfikacji Konwencji stambulskiej przyjęto założenie, że wszystkie te przestępstwa istnieją w Kodeksie karnym, jednak dokładna analiza przepisów prowadzi do wniosku, że dokonana wówczas ocena była niedokładna.

Mając na uwadze wyjaśnienia zawarte w uzasadnieniu do projektu, wprowadzono nowy typ przestępstwa w art. 191b k.k. (art. 5 pkt 4), który zawiera znamiona całego przestępstwa z art. 37 Konwencji.

Przestępstwu przymusowej aborcji z art. 39 pkt a Konwencji stambulskiej odpowiada przestępstwo z art. 153 k.k. Należy ono do kategorii przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, jest zagrożone karą pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8, zaś w postaci kwalifikowanej od roku do lat 10, już teraz wchodzi więc w zakres dyspozycji art. 101 § 4 pkt 1 Kodeksu karnego i przewiduje termin przedawnienia karalności zgodny z Konwencją.

Przestępstwu przymusowej sterylizacji z art. 39b Konwencji odpowiada przestępstwo z art. 156 § 1 pkt 1 k.k., które nie spełnia wymogu Konwencji, jeżeli chodzi o okres przedawnienia, gdy jest popełnione na szkodę osoby małoletniej.

Przestępstwo z art. 156 § 1 pkt 1 i 2 k.k. Kodeksu karnego od 13 lipca 2017 r. jest zbrodnią, w związku z czym przedawnia się po upływie 20 lat. Jako zbrodnia art. 156 § 1 pkt 1 i 2 k.k. nie wchodzi w zakres art. 101 § 4 k.k., bo ten dotyczy tylko występków. W konsekwencji także projektowany pkt 3 art. 156 § 1 k.k. nie będzie objęty tym przepisem. Okres 20 lat jest zbyt krótki dla pokrzywdzonych młodszych niż 10-letnie dzieci, przedawnienie nastąpi bowiem przed ukończeniem przez nie 30 lat.

Przedłużenie okresu przedawnienia przestępstw z art. 156 § 1 k.k. nastąpi w projekcie ustawy UD281 (druk sejmowy 2024).

Odnosnie do przestępstw z art. 156a k.k. i art. 191b k.k., w ostatnim etapie dostosowywania prawa krajowego do wymogów Konwencji stambulskiej projektodawca dodał w art. 101 w § 4 pkt 3 k.k. (art. 5 pkt 1), który dotyczy przedawnienia karalności tych czynów zabronionych.

Kodeks postępowania karnego

Projekt ustawy obejmuje także zmianę ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.

Art. 16 i art. 300 k.p.k.

Efektywne uczestnictwo w postępowaniu jest warunkowane posiadaniem przez uczestnika wiedzy o przysługujących mu uprawnieniach i ciążących na nim obowiązkach. Jest oczywiste, iż nie wszyscy, czy to z uwagi na wiek czy też inne cechy osobowe, mają jednakowe możliwości zrozumienia kierowanego przekazu, tym bardziej gdy chodzi o formuły prawne, niejednokrotnie uważane za skomplikowane także przez prawników. Dlatego też procedura pouczenia nie może być standardowa, identyczna dla wszystkich i pomijać, wbrew realiom, okoliczność, że z sądem stykają się np. małoletni, osoby ubezwłasnowolnione, osoby z niepełnosprawnościami (np. intelektualną), osoby, u których na skutek choroby lub z wiekiem doszło do obniżenia lub utraty sprawności intelektualnej. Aby spełnić wymóg dostępności, wymiar sprawiedliwości musi być przygotowany na przyjęcie tych osób. Dlatego też organy ścigania i sądy należy wyposażyć w instrumenty pozwalające im na dostosowanie podejmowanych czynności procesowych do potrzeb obywateli. Bez wątplenia pouczenie, którego uczestnik nie rozumie, z którego nic dla niego nie wynika, nie służy dostępności, a czynność taka, dokonana automatycznie, *pro forma*, nie realizuje celu, dla którego została przewidziana.

Dążąc do realizacji idei dostępności wymiaru sprawiedliwości i jednocześnie równego traktowania wszystkich obywateli, projektodawca proponuje dodanie w art. 16 k.p.k. – § 3 – wskazującego, że sposób pouczenia osób, które nie ukończyły 18 lat, osób ubezwłasnowolnionych całkowicie lub częściowo lub osób nieporadnych powinien być każdorazowo dostosowany do ich wieku, stanu zdrowia, w tym zdrowia psychicznego i stanu rozwoju umysłowego.

Dodatkowo proponuje się nowelizację art. 300 k.p.k., stanowiącego rozwinięcie art. 16 k.p.k., przez jednoznaczne określenie, że pouczenie powinno być zrozumiałe przez osoby niekorzystające z pomocy obrońcy lub pełnomocnika, osoby nieporadne ze względu na wiek lub stan zdrowia, osoby, które nie ukończyły 18 lat (dla tej ostatniej grupy przewiduje się odrębne wzory pouczeń).

Wychodząc z założenia, że osoby nieporadne ze względu na wiek lub stan zdrowia oraz osoby, które nie ukończyły 18 lat, mogą potrzebować dodatkowych wyjaśnień, np. przedstawienia w sposób opisowy znaczenia określonych terminów, przewiduje się przygotowanie wzorów takich wyjaśnień, z jednoczesnym zapewnieniem ich powszechnej dostępności (§ 3a) Zamiarem projektodawcy jest nie tylko, aby wyjaśnieniami dysponowały jednostki organizacyjne Policji, prokuratur i sądy, ale także, aby były one obowiązkowo umieszczone na stronach Ministerstwa Sprawiedliwości. Dzięki temu będzie istniała możliwość zapoznania się z nimi również on-line.

Swoistą innowacją jest przepis wskazujący, że pouczenia i wyjaśnienia mogą być opisowe lub graficzne (§ 3a). Rozwiązanie to pozwoli na zawarcie w nich piktogramów (ważnych dla osób z niepełnosprawnością intelektualną) czy też grafik przeznaczonych dla najmłodszych uczestników postępowania.

Zdaniem projektodawcy wprowadzane rozwiązania podwyższą dotychczasowy standard wynikający z dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiającej normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępującej decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW. Pierwsza z dyrektyw, w art. 3 ust. 2, nakłada na państwa – strony obowiązek zapewnienia, aby informacje dla podejrzanych lub oskarżonych były udzielone ustnie lub pisemnie, w prostym i przystępnym języku, z uwzględnieniem wszelkich szczególnych potrzeb osób podejrzanych lub oskarżonych, wymagających szczególnego traktowania. Identyczna zasada znajduje się w art. 4 ust. 4 traktującym o pouczeniach na wypadek zatrzymania.

Druga z dyrektyw, określając minimalny standard, jaki należy zapewnić pokrzywdzonemu, w art. 4 ust. 1 stanowi o konieczności zapewnienia pokrzywdzonemu od momentu pierwszego kontaktu z właściwym organem i bez zbędnej zwłoki możliwości uzyskania informacji w prostym i przystępnym języku.

Art. 52 k.p.k.

Zgodnie z art. 24 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE Państwa członkowskie zapewniają, aby ofiary poddano na czas indywidualnej ocenie, zgodnie z procedurami krajowymi, w celu ustalenia szczególnych potrzeb w zakresie ochrony i określenia, czy i w jakim zakresie skorzystałyby w trakcie postępowania karnego ze specjalnych środków przewidzianych w art. 23 i art. 24.

Wskazany przepis został wdrożony do prawa krajowego art. 52a ustawy z dnia 16 grudnia 2020 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 155). Jak wyjaśniono w uzasadnieniu do projektu ustawy, służy on zebraniu informacji i wysłuchaniu stanowiska pokrzywdzonego w ramach oceny indywidualnej (zmiana ta wynikała z art. 22 dyrektywy 2012/29 oraz art. 19 ust. 3 dyrektywy 2011/93). W uzasadnieniu zaznaczono również, że implementacja dyrektywy 2012/29 w zakresie dotyczącym indywidualnej oceny wymagała wprowadzenia przepisu, który wprost stanowiłby o obowiązku organu prowadzącego postępowanie karne pozyskiwania w toku postępowania informacji, a także odebrania od pokrzywdzonego oświadczenia w związku ze stosowaniem środków ochrony i bezpieczeństwa, przy uwzględnieniu woli tegoż pokrzywdzonego. Obowiązek ten wynika z art. 22 ust. 6 dyrektywy 2012/29. Istotne jest, na co

wskazano w cytowanym uzasadnieniu, że przepis nie zawiera wyraźnego obowiązku aktualizacji indywidualnej oceny, jednak nie ma takiej konieczności. Dla zasadności stosowania określonych środków wymaga się bowiem każdorazowej oceny potrzeby ich stosowania. I tak np. przed każdorazowym przesłuchaniem pokrzywdzonego będzie on mógł złożyć oświadczenie, czy chce, aby jego zeznania były nagrywane (z wyjątkiem przypadków określonych w art. 147 § 2 k.p.k., który przewiduje obligatoryjność tego środka), bądź też, aby jego przesłuchanie odbyło się w szczególnych warunkach (art. 185a § 4, art. 177 § 1a k.p.k.).

Dążąc do usunięcia wątpliwości interpretacyjnych na tle omawianego przepisu, usprawnienia procedury w zakresie indywidualnej oceny pokrzywdzonego oraz zapewnienia jednakowego traktowania wszystkich pokrzywdzonych, projekt przewiduje wprowadzenie drobnych zmian redakcyjnych w dotychczasowym brzmieniu art. 52a, a także uzupełnienie go o dedykowane indywidualnej ocenie narzędzie – kwestionariusz indywidualnej oceny pokrzywdzonego. Dzięki takiemu rozwiązaniu organ prowadzący postępowanie karne będzie dokonywał ustaleń właściwości i warunków osobistych pokrzywdzonego, rodzaju i rozmiaru ujemnych następstw popełnionego na jego szkodę przestępstwa, przy uwzględnieniu charakteru tego przestępstwa oraz okoliczności jego popełnienia, w oparciu o ustandaryzowany kwestionariusz. Jego wzór określi Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia (upoważnienie do jego wydania znajduje się w § 6). Pozwoli to szybko i sprawnie zidentyfikować potrzeby pokrzywdzonego, jeżeli chodzi o czynności procesowe.

W projekcie doprecyzowano, że indywidualna ocena ma być przeprowadzana najpóźniej przed rozpoczęciem czynności wskazanych w przepisach wymienionych w § 1. Dyrektywa nie określa jednoznacznie, kiedy dokonać oceny, posługuje się terminem „na czas”. Jest to uzasadnione, gdyż chcąc uwzględnić sytuację danego pokrzywdzonego, nie da się wskazać ściśle, *a priori*, momentu, gdy dokonanie oceny będzie możliwe. Jest to kwestia indywidualna i musi być indywidualnie ustalana przez organ prowadzący postępowanie karne. Tym niemniej, bezspornie, najpóźniejszy moment sporządzenia oceny to czas przed rozpoczęciem czynności, ujętej w katalogu z art. 52a § 1 k.p.k., przy czym, zgodnie z zasadami logiki, ocena będzie następowała przed odebraniem oświadczenia, dla którego momentem granicznym także jest rozpoczęcie czynności wskazanych § 1 (są to czynności sukcesywne).

Jak wynika z powyższego, po uchwaleniu zmiany w art. 52a § 3, kodeks przyjmie zasadę dokonywania indywidualnej oceny pokrzywdzonego przy użyciu kwestionariusza. Odstępstwo od jego sporządzenia, ale nie od indywidualnej oceny, będzie mogło nastąpić, gdy zajdzie niebezpieczeństwo utraty lub zniekształcenia dowodu w razie zwłoki lub utrudni to postępowanie. Jednak w takim wypadku informację dotyczącą dokonywania indywidualnej oceny oraz informację dotyczącą oświadczenia pokrzywdzonego, będzie należało zamieścić w protokole czynności (chodzi zarówno o informację o odebraniu, jak i nieodebraniu oświadczenia od pokrzywdzonego). Ma to zapobiec sygnalizowanemu projektodawcy pomijaniu przez organy prowadzące postępowanie karne dokonywania indywidualnej oceny, a tym samym pomijaniu wiążących przepisów gwarancyjnych, wynikających z prawa UE.

Trzeba wyjaśnić, że idea kwestionariusza nie jest nowością. W 2015 r., w oparciu o kwestionariusz oceny sytuacji ofiary, opracowany w ramach europejskiego projektu EVVI realizowanego przez Ministerstwo Sprawiedliwości Francji, Ministerstwo Sprawiedliwości Hiszpanii, Prokuraturę Generalną Wielkiej Brytanii, organizację APAV z Portugalii oraz Ministerstwo Sprawiedliwości RP, został opracowany wzór polskiego kwestionariusza. Aktualnie, mimo jego fakultatywności, korzystają z niego pomocniczo funkcjonariusze Policji. Dzięki zaprojektowanej zmianie nastąpi upowszechnienie kwestionariusza, przy czym jego treść, z uwagi na już dokonane zmiany legislacyjne, zostanie ustalona nieco odmiennie od pierwowzoru.

Kwestionariusz nie będzie, co oczywiste, stanowił dowodu okoliczności wskazanych w art. 52a § 1.

Istotne jest, że przepisy art. 52a § 1–5, odnoszące się do indywidualnej oceny i kwestionariusza, będą miały odpowiednie zastosowanie do świadka, jeżeli występują u niego zaburzenia psychiczne, rozwojowe, zakłócenia zdolności postrzegania lub odtwarzania postrzeżeń uzasadniające przekonanie, że przesłuchanie powinno się odbyć w trybie określonym w art. 185e, w zakresie niezbędnym do dokonania ustaleń co do przeprowadzenia przesłuchania zgodnie z tym przepisem. Według projektodawcy wzmocni to pozycję tych osób w postępowaniu karnym.

Art. 171 k.p.k.

Mając na uwadze, że art. 171 § 3 k.p.k. odnosi się do każdej osoby przesłuchiwanej poniżej 15 lat (D. Gruszecka [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Skorupka, Legalis. 2020, art. 171) oraz konieczność dostosowania polskiego ustawodawcy do dyrektywy 2012/29/UE (art. 2c), zgodnie z którą każda osoba pokrzywdzona w wieku poniżej 18 lat wymaga szczególnej ochrony w procesie karnym, projektodawca zdecydował o rozszerzeniu środków ochrony przewidzianych w omawianej regulacji prawnej na wszystkie przesłuchiwane osoby, które nie ukończyły 18 lat.

Projektowana regulacja rozszerza również krąg osób mogących towarzyszyć osobom przesłuchiwanym o osobę pełnoletnią przez niego wskazaną. Proponowane zmiany dążą do zwiększenia poczucia bezpieczeństwa osób najmłodszych biorących udział w czynnościach procesowych oraz umożliwiają im samodzielnie wybranie osoby, która będzie dla nich wsparciem oraz pomocą. Należy podkreślić, że projekt ustawy nie zmienia przesłanek pozytywnych i negatywnych zastosowania art. 171 § 3 k.p.k.

Obowiązujące regulacje prawne w niewystarczający sposób chronią także prawo świadka (pokrzywdzonego) do prywatności, gdyż nie przewidują one wyraźnej podstawy prawnej zezwalającej sądowi na uchylenie skierowanych do pokrzywdzonego pytań dotyczących życia seksualnego, gdy pytania te nie są niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy, a zadającym je przyświecają cele inne niż dotarcie do prawdy obiektywnej. Tymczasem świadek po zadaniu tego rodzaju

pytań odczuwa dodatkowy stres, zawstydzenie, które nie wpływają pozytywnie na jego stan psychiczny, a często także na przebieg i wynik postępowania.

Uwzględniając tę okoliczność, projektodawca proponuje nowelizację art. 171 k.p.k. przez dodanie § 4a, który reguluje zakaz zadawania pytań dotyczących jego życia seksualnego, chyba że zadanie takich pytań będzie niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy. Jeżeli pytanie dotyczące życia seksualnego nie będzie miało znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, zostanie ono uchylone na mocy dodanego art. 171 § 6 k.p.k.

Należy nadmienić, iż regulacja ta będzie dostosowaniem prawa krajowego do art. 54 Konwencji stambulskiej, który zobowiązuje strony do przyjęcia środków ustawodawczych lub innych środków w celu zapewnienia, aby dowody związane z wcześniejszym życiem seksualnym i trybem życia ofiary były dopuszczane tylko, gdy to właściwe i konieczne.

W projektowanym artykule dodano przepisy § 8 i 9, które umożliwią osobie przesłuchiwanej świadome uczestnictwo w czynności. Przed rozpoczęciem czynności otrzyma ona informacje co do przebiegu, sposobu i warunków jej przeprowadzenia. Między doręczeniem informacji a terminem przesłuchania powinno upłynąć co najmniej 3 dni, a informacja ta powinna dotrzeć do osoby przesłuchiwanej także np. w formie elektronicznej. Analogicznie jak w unormowaniu zawartym w § 3 art. 171, tak i w dodanym § 8 tego przepisu, wprowadzono zastrzeżenie umożliwiające odstąpienie od zachowania tego terminu, jeżeli stoi temu na przeszkodzie dobro postępowania. Należy zaznaczyć, że jeżeli chodzi o pokrzywdzonego i świadka, to informacja z art. 171 § 8 jest przeznaczona wyłącznie dla osób do 18 roku życia przesłuchiwanym w trybie zwykłym. Osoby przesłuchiwane w trybach ochronnych art. 185a–185c i art. 185e otrzymają informacje przewidziane w art. 185f.

Jak już wspomniano we wcześniejszej części uzasadnienia, art. 22 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE obliguje państwa członkowskie do zapewnienia, aby ofiary poddano na czas indywidualnej ocenie w celu ustalenia szczególnych potrzeb w zakresie ochrony i określenia, czy i w jakim zakresie skorzystałyby w trakcie postępowania karnego ze specjalnych środków przewidzianych w art. 23 i 24 dyrektywy.

Do osób o „specjalnych potrzebach”, na potrzeby organizacji postępowania sądowego, należą między innymi osoby z niepełnosprawnością: osoby, u których występują zaburzenia psychiczne, rozwojowe, zakłócenia zdolności postrzegania lub odtwarzania postrzeżeń. Jeżeli chodzi o osoby z niepełnosprawnością, to w 2018 r. Komitet do spraw Praw Osób Niepełnosprawnych, po złożeniu przez Polskę sprawozdania z wykonywania Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych, oceniając realizację zobowiązań płynących z artykułu 13 Konwencji (dostęp do wymiaru sprawiedliwości), zalecił między innymi, aby Polska zagwarantowała osobom z niepełnosprawnościami dostęp do wymiaru sprawiedliwości w praktyce, w szczególności, aby zapewniła dostosowania proceduralne, a także używanie komunikacji wspomagającej i alternatywnej oraz wszystkich innych dostępnych środków, sposobów i form komunikacji we wszystkich postępowaniach prawnych.

Warto wspomnieć, że ryzyko wiktyimizacji od trzech do siedmiu razy w porównaniu z populacją ogólną zwiększa diagnoza niepełnosprawności intelektualnej. Osoby z takim rodzajem niepełnosprawności stają się częściej ofiarami kradzieży, ale przede wszystkim znacznie częściej niż osoby pełnosprawne doświadczają różnych form przemocy³.

Podobnie narażone na skrzywdzenie są osoby z zaburzeniami psychicznymi, obniżoną sprawnością intelektualną spowodowaną wiekiem, a więc wszystkie te, którym zwykle trudno przekazać otoczeniu informacje o swojej sytuacji, a jeszcze trudniej zwrócić do organów ścigania o interwencję.

Mając na uwadze powyższe, ustawodawca proponuje wprowadzenie przepisów o przesłuchaniu w pełni uwzględniających potrzeby osób, u których występują zaburzenia psychiczne, rozwojowe, zakłócenia zdolności postrzegania lub odtwarzania przez nie postrzeżeń i zachodzi uzasadniona obawa, że przesłuchanie w innych warunkach niż wskazane w tym przepisie mogłoby wpłynąć negatywnie na ich stan psychiczny lub byłoby znacznie utrudnione. Wprowadzona regulacja nałoży na organ procesowy obowiązek dokładnej oceny sytuacji świadka, przy wykorzystaniu narzędzia przewidzianego w zmienianym art. 52a k.p.k.. Jeżeli tylko pojawi się przekonanie, że przesłuchanie powinno się odbyć w trybie określonym w art. 185e, organ procesowy będzie musiał sprawdzić te okoliczności i podjąć decyzję co do sposobu przeprowadzenia dalszych czynności w oparciu np. o orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, inny dokument dotyczący stanu zdrowia czy wreszcie wskazaną wprost w art. 185e opinię biegłego.

Projektowany art. 185e wprowadza zasadę przesłuchania pokrzywdzonego lub świadka – tylko wówczas, gdy jego zeznania mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy i tylko raz. Przewidziane odstępstwo od niej będzie możliwe, gdy zostaną ujawnione nowe okoliczności sprawy lub gdy sąd uwzględni wniosek oskarżonego, który nie miał obrońcy podczas pierwszego przesłuchania. Oznacza to, że projektodawca w art. 185e wprowadza jednoznacznie „wniosek dowodowy” jako formę domagania się przez oskarżonego ponownego przesłuchania pokrzywdzonego lub świadka.

Dążąc do uniknięcia rozbieżności w orzecznictwie na tle projektowanego przepisu, wychodząc z założenia, że tak ważna dla pokrzywdzonego i oskarżonego decyzja procesowa nie może być uzależniona tylko od poglądu sędziego, który rozpoznaje sprawę, przewidziano wprost, o czym już wspomniano, że oskarżony może domagać się ponownego

³ E. Pieńkowska, I. Fornalik, *Przesłuchiwanie świadków z niepełnosprawnością intelektualną*, „Dziecko Krzywdzone, Teoria, Badania, Praktyka”, Vol 17, NR 4 (2018), <https://dziekokrzywdzone.fdds.pl/index.php/DK/article/view/694>, dostęp 16 stycznia 2021 r.

przesłuchania świadka, składając wniosek dowodowy. W rezultacie wniosek ten będzie podlegał ocenie w oparciu o dyrektywy sformułowane w art. 170 k.p.k.

Takie sformułowanie przepisu umożliwi sądowi oddalenie wniosku o ponowne przesłuchanie, gdy nie będzie on zmierzał do ustalenia, wyjaśnienia okoliczności sprawy, ale będzie np. przejawem złośliwości wobec osoby przesłuchiwanej, będzie służył jej „gnębieniu”, a tym samym zbędnemu przedłużaniu postępowania. Sąd powinien mieć możliwość oceny takich elementów przy podejmowaniu decyzji procesowych, *nota bene* w dalszej perspektywie może też przyczynić się do podwyższenia skali ujawniania przestępstw. Według projektodawcy osoby pokrzywdzone i świadkowie, nie obawiając się negatywnych, w ich opinii, konsekwencji uczestnictwa w procesie, będą odważniej zawiadamiały o popełnieniu na ich szkodę czynu zabronionego. Strach przed czynnościami procesowymi może być często barierą nie do pokonania dla osób po traumatycznych przeżyciach.

Dla zachowania spójności systemu identyczną zmianę wprowadzono w art. 185a § 1 i art. 185c § 1a. Tym samym szczególne tryby z art. 185a do art. 185c oraz z art. 185e będą przewidywały identyczny standard ochrony pokrzywdzonych i gwarancje procesowe dla podejrzanego/oskarżonego.

Odnosząc się do art. 185e, czynność pierwszego przesłuchania będzie rejestrowana, tak aby było możliwe jego późniejsze odtworzenie na rozprawie. Skutkowało to zmianą wynikową w art. 147 § 2a k.k. przez dodanie do katalogu przesłuchań, których obraz i dźwięk jest rejestrowany, także przesłuchania z art. 185e k.p.k..

W przesłuchaniu będą braли udział prokurator, obrońca oraz pełnomocnik. Osoba wymieniona w art. 51 § 2 lub 3 lub osoba pełnoletnia wskazana przez świadka ma prawo również być obecna przy przesłuchaniu, jeżeli nie ogranicza to swobody wypowiedzi przesłuchiwanego. Dodanie art. 51 § 3 k.p.k. było niezbędne, zważywszy na krąg osób, które mają być przesłuchiwane w trybie art. 185e k.p.k., a które mogą jednocześnie być osobami nieporadnymi, w szczególności ze względu na wiek lub stan zdrowia, a więc ujętymi w normie art. 51 § 3 k.p.k.

Projektuje się, że w przesłuchaniu na podstawie art. 185e zawsze będzie uczestniczył biegły psycholog. Niewątpliwie odpowiednie podejście do pokrzywdzonego, świadka (oswojenie go z czynnością, obniżenie poziomu stresu) zwykle wymaga pogłębionej wiedzy i wieloletniej praktyki. Dodatkowo przewidziano, iż biegły psycholog biorący udział w przesłuchaniu powinien być osobą płci wskazanej przez pokrzywdzonego, chyba że będzie to utrudniać postępowanie.

Kierując się dbałością o spójność systemu, identyczne uprawnienie przewidziano dla osób przesłuchiwanym zgodnie z art. 185a–185c. Według projektodawcy nie da się *a priori* przewidzieć indywidualnych potrzeb w tym zakresie, dlatego wskazanie płci biegłego psychologa powinno pochodzić od osoby przesłuchiwanej. Nie można wykluczyć, że małoletni krzywdzony przez ojca będzie preferował obecność psychologa – kobiety, a kobieta z niepełnoprawnością intelektualną krzywdzona przez córkę – psychologa mężczyzny. Rozwiązania dotyczące tej kwestii powinny więc być elastyczne, a odstępstwo od przyjętej zasady możliwe, tylko gdy będzie to utrudniać postępowanie. Trzeba zauważyć, iż przy trybie określonym w art. 185a i art. 185e nie będzie wymagane formalne złożenie wniosku co do wyboru płci psychologa, choć oczywiście jest on dopuszczalny. Nawet jeżeli taki wniosek nie zostanie więc sformułowany, organ procesowy będzie miał obowiązek zbadać potrzeby przesłuchiwanego.

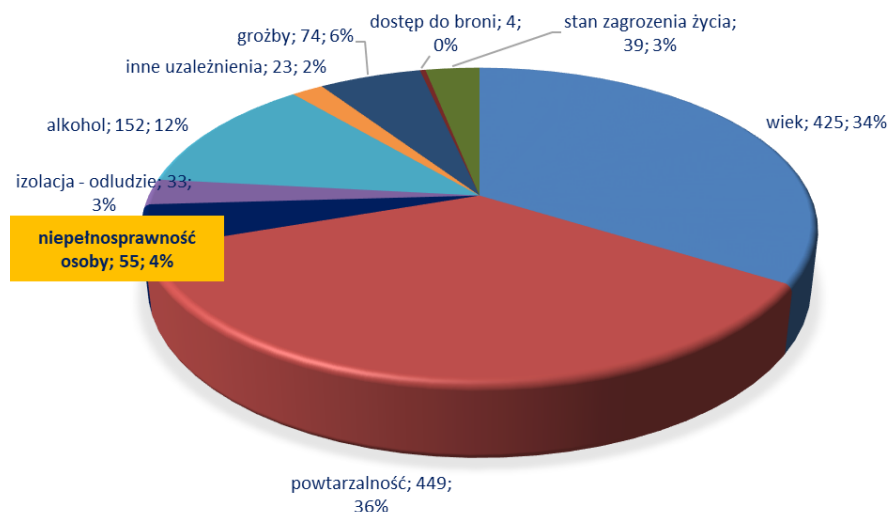
Projektowany art. 185e § 4 nakłada na sąd obowiązek przeprowadzenia przesłuchania przy wykorzystaniu komunikacji wspomagającej i alternatywnej, którą posługuje się osoba przesłuchiwana, jeżeli w taki sposób komunikuje się ona z otoczeniem. W przesłuchaniu przewiduje się udział biegłego mającego odpowiednią wiedzę w zakresie komunikacji wspomagającej i alternatywnej.

Wobec wprowadzenia przepisu art. 185e k.p.k. uchylono art. 185d k.p.k. (art. 6 pkt 8), który regulował kwestie dotyczącą miejsca przeprowadzania przesłuchań w trybie art. 185a–185c k.p.k. oraz zawierał upoważnienie ustawowe dla Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia określającego sposób przygotowania i organizacji przesłuchania oraz warunki, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia przeznaczone do przeprowadzania takich przesłuchań. Projektodawca uznał, że zasadne jest wprowadzenie jednego przepisu, który kompleksowo ureguluje wskazane wyżej kwestie w odniesieniu do wszystkich trybów, a więc określonych w art. 185a–185c k.p.k. oraz art. 185e k.p.k. co uczyniono w nowym art. 185f k.p.k. (art. 6 pkt 9).

Realizując omówioną już zasadę dostępności do sądu, w art. 185f k.p.k. (art. 6 pkt 9) wprowadzono regulację, zgodnie z którą przed pierwszym przesłuchaniem osoba, przesłuchiwana w trybie art. 185a–185c k.p.k. oraz art. 185e k.p.k. otrzymuje opisowe lub graficzne informacje co do przebiegu, sposobu i warunków przesłuchania. Między doręczeniem informacji a terminem przesłuchania powinny upłynąć co najmniej 3 dni, a informacja ta powinna dotrzeć do osoby przesłuchiwanej także np. w formie elektronicznej, chyba że dobro postępowania będzie stało temu na przeszkodzie. Wzory informacji co do przebiegu, sposobu i warunków przesłuchania dla osób, odrębnie dla każdego trybu, określi, w drodze rozporządzenia, Minister Sprawiedliwości, uwzględniając potrzebę zrozumienia tych informacji przez osoby przesłuchiwane. Zachowując spójność z art. 171 § 8 projektodawca przewidział, że osoby przesłuchiwane w trybach ochronnych nie będą otrzymywać informacji dotyczących przesłuchania w trybie zwykłym.

W raporcie podsumowującym działalność Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” w roku 2020 wskazano, że Pogotowie podejmuje interwencje szczególnie w przypadkach, w których osoba doznająca przemocy ma ograniczone możliwości samodzielnego poradzenia sobie w trudnej sytuacji z uwagi np. na niepełnosprawność lub zamieszkanie w miejscu izolowanym, gdzie trudno o naturalną sieć wsparcia.

Rodzaje czynników zagrożenia

Wykres przedstawia odnotowaną w 2020 r. częstotliwość występowania różnych czynników zagrożenia wśród osób, w interesie których prowadzona była interwencja. Podstawową okolicznością, która sprawiała, że potrzebna okazywała się pomoc z zewnątrz, była powtarzalność przemocy i wiek osoby jej doznającej. Niepełnosprawność stanowiła 4% spośród wyżej wymienionych czynników zagrożenia, przy czym należy mieć na uwadze ogólną liczbę osób z niepełnosprawnością w Polsce oraz fakt, że powyższe zestawienie dotyczy tylko danych zebranych przez działalność Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Projekt ustawy wprowadza do Kodeksu postępowania karnego nowy środek zapobiegawczy – zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego na wskazaną odległość przez nadanie nowego brzmienia art. 275a § 1 k.p.k. (art. 6 pkt 10), który może być zastosowany wobec oskarżonego (podejrzanego) o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej.

Zastosowanie środka zapobiegawczego w postaci nakazania okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym na podstawie przepisu art. 275a § 1 k.p.k. może okazać się niewystarczające pod względem zapewnienia pełnej i efektywnej ochrony prawnej ofiarom przemocy domowej. W tym kontekście projekt zapewni kompleksową ochronę pokrzywdzonym taką przemocą przez dodanie możliwości zastosowania także środka zapobiegawczego w postaci zakazania zbliżania się do pokrzywdzonego na określoną w metrach odległość. Środek zapobiegawczy w postaci nakazania okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym będzie mógł być stosowany samoistnie lub równoległe z tym zakazem zbliżania. Do jego zastosowania zostały przewidziane identyczne przesłanki jak przewidziane dla określonego w przepisie art. 275a k.p.k. nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym. Ochrona ta będzie realizowana nie tylko w miejscu zamieszkania, ale i poza nim, aby zapewnić pokrzywdzonemu możliwość normalnego funkcjonowania bez obawy o własne zdrowie lub życie. Projektowany środek zapobiegawczy w postępowaniu przygotowawczym będzie mógł być stosowany na wniosek Policji albo z urzędu (art. 275a § 2 k.p.k.).

W aktualnym stanie prawnym w razie wyłączenia jawności mogą być obecne na rozprawie, oprócz osób biorących udział w postępowaniu, po dwie osoby wskazane przez oskarżyciela publicznego, oskarżyciela posiłkowego, oskarżyciela prywatnego i oskarżonego. Jeżeli więc pokrzywdzony nie zdecydował się na udział w postępowaniu jako oskarżyciel posiłkowy, jest on pozbawiony prawa wskazania osoby, która mogłaby być obecna podczas czynności przeprowadzanych z jego udziałem. W ocenie projektodawcy jest to mankament, ograniczający jego prawa. Z tego względu zdecydowano o dodaniu w art. 361 § 1a (art. 6 pkt 12), który wprost przyznaje pokrzywdzonemu takie samo prawo w tym zakresie, jakie ma już oskarżyciel posiłkowy. Zmiana w § 2 ma charakter wynikowy, polega na uzupełnieniu jego treści o art. 1a, co oznacza, że pokrzywdzony nie będzie mógł wskazać osoby, które będzie mogła wziąć udział w czynności, jeżeli zachodzi obawa ujawnienia informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne”.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Austria

Austria jako pierwszy kraj wprowadziła instytucję uniezależniającą wydanie sprawcy przemocy nakazu opuszczenia mieszkania od inicjatywy ofiary, stała się ona pierwowzorem dla podobnych rozwiązań w Danii i w Czechach. Funkcjonariusz policji ma prawo wydać nakaz do opuszczenia wspólnie zamieszkiwanego lokalu oraz zakaz zbliżania się do jego najbliższego otoczenia w promieniu 100 metrów, jeżeli istnieje ryzyko, że dojdzie w związku z przemocą w rodzinie

do ataku na życie, zdrowie lub wolność pozostałych domowników. Sprawca przemocy ma prawo do zabrania potrzebnych mu rzeczy. Policja wydaje nakaz z urzędu na okres 14 dni. Okres ten może zostać wydłużony o 4 tygodnie zgodnie z postanowieniem sądu, jeżeli osoba pokrzywdzona złoży o to wniosek w sądzie rodzinnym.⁴

Austriacka ustawa federalna o ochronie przed przemocą w rodzinie nr 759/1996 (Gewaltschutzgesetz130) zakłada, że przemoc domowa jest kwestią bezpieczeństwa publicznego i państwo ponosi odpowiedzialność za jej występowanie. W 2009 r. przyjęto tzw. drugą ustawę o ochronie przed przemocą w rodzinie, która wprowadziła dalsze rozwiązania dotyczące ochrony i wsparcia dla ofiar przemocy, przewidując, że w sytuacji przedłużającego się stosowania przemocy i złego traktowania wzrasta zagrożenie karą, a ofiara przemocy w postępowaniu karnym objęta jest bezpłatną opieką psychologiczną. Ustawa przedłużyła też możliwość wydania nakazu opuszczenia mieszkania przez policję. W 2013 r. dokonano nowelizacji ustawy, wprowadzając mechanizmy ochrony dzieci – ofiar przemocy (sprawca przemocy ma zakaz zbliżania się do dziecka lub też jego szkoły lub przedszkola).

Belgia

W Belgii nakaz opuszczenia mieszkania i zakaz zbliżania się do członków rodziny może wydać prokurator. Czas trwania zakazu zbliżania się to 14 dni. Może on zostać uchylony przez sąd lub wydłużony o 3 miesiące. Złamanie zakazu zbliżania się jest zagrożone karą grzywny od 26 do 100 euro lub karą pozbawienia wolności od 8 dni do roku.

Dania

Prawo duńskie przewiduje trzy środki ochrony ofiar przemocy domowej. Nakaz wydalenia zakazuje sprawcy przemocy przebywania w miejscu zamieszkania pokrzywdzonych. Zakaz zbliżania się zakazuje sprawcy kontaktów z osobą pokrzywdzoną. Nakaz wykluczenia zakazuje sprawcy nachodzenia osoby pokrzywdzonej poza miejscem zamieszkania⁵.

Hiszpania

W Hiszpanii w 2004 r. przyjęto ustawę z dnia 28 grudnia 2004 w sprawie kompleksowych środków ochrony przed przemocą ze względu na płeć. Na jej podstawie działają przez całą dobę sądy do spraw przemocy. Mają one obowiązek wydać nakaz ochrony pokrzywdzonych w ciągu 72 godzin od zgłoszenia. Ochrona obejmuje zakaz kontaktowania się z ofiarą, nakaz opuszczenia mieszkania i zakaz powrotu do niego, jak również obowiązek wypłaty alimentów przez sprawcę. Tymczasowe środki ochrony są wydawane na okres do 30 dni, mogą na wniosek ofiary zostać wydłużone. Do egzekwowania nałożonych środków jest wykorzystywany między innymi dozór elektroniczny.⁶

Holandia

Prawo holenderskie umożliwia usunięcie z domu osoby stanowiącej zagrożenie dla członka rodziny oraz zakazanie kontaktu sprawcy z ofiarą. Wniosek ofiary i jej zgoda nie są wymagane. Nakaz jest wydawany na 10 dni, a po 8 dniach przeprowadza się rozmowę z ofiarą, po której można go przedłużyć o 18 dni. Zarówno ofiara, jak i sprawca mogą liczyć na pomoc lokalnych ośrodków wsparcia i poradnictwa (Steunpunthuiselijkgeweld).

Islandia⁷

Artykuł 108 k.k. Islandii przewiduje karę grzywny lub karę pozbawienia wolności do lat 6 dla sprawców przemocy fizycznej, bezprawnego przymusu lub gróźb. Z kolei art. 194 penalizuje gwałt i napaść seksualną (zagrożenie karą wynosi od roku do lat 16). W czerwcu 2011 r. mocą ustawy nr 85/2011 (Restraining Orders and Occupation Orders Act) dokonano zmiany przepisów k.k., zgodnie z którą obowiązkiem władz jest ochrona ofiar przemocy w rodzinie. Przepisy ustawy zezwalają na usunięcie sprawcy przemocy ze wspólnego miejsca zamieszkania i wprowadzenie zakazu zbliżania w przypadku podejrzenia o przemoc. Rozwiązanie to opiera się na modelu austriackim, w którym ofiara przemocy domowej jest chroniona, a sprawca usuwany. O zastosowaniu tego rozwiązania decyduje policja, a sąd rejonowy musi potwierdzić to orzeczenie w ciągu trzech dni. Jeżeli świadkami przemocy były dzieci, wówczas policja ma obowiązek powiadomienia Komitetu Ochrony Dzieci oraz służb społecznych. Zgodnie z art. 232 k.k. osoba naruszająca zakaz zbliżania lub opuszczenia domu może zostać ukarana karą grzywny lub pozbawieniem wolności do roku, a jeżeli naruszenie zakazu powtarza się, kara może wynieść do dwóch lat pozbawienia wolności.

Słowenia

W Słowenii sąd może orzec wobec sprawcy przemocy w rodzinie nakaz opuszczenia mieszkania, zakaz zbliżania się i kontaktowania się z ofiarą. Na podstawie prawa administracyjnego nakaz natychmiastowej ochrony może być wydany przez funkcjonariusza policji w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia, bezpieczeństwa osobistego lub wolności osoby przez inną osobę, z którą ofiara pozostaje w bliskim związku. Środek obejmuje zakaz zbliżania się do ofiary

⁴ D. Skowron Regulacje prawne dotyczące zakazu zbliżania się sprawcy przemocy do określonej osoby. Analiza komparatystyczna. WSiKP, Warszawa 2020, s. 13-17.

M. Arczewska *Zagraniczne systemy przeciwdziałania przemocy domowej a polskie prawodawstwo* Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2019, s. 67–83.

⁵ Tamże s. 11–27.

⁶ Tamże, s. 29–51.

⁷ Tamże, s. 66.

i określonych miejsc, w których może ona przebywać. Nakaz obowiązuje przez 48 godzin, po czym może zostać wydłużony przez sąd okręgowy o kolejne 15 dni.⁸

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Osoby doznające przemocy oraz osoby stosujące przemoc	94 173 – liczba wypełnionych formularzy Niebieskie Karty	Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014–2020 <i>dane za 2019 rok</i>	Ograniczenie prawa sprawcy przemocy do swobodnego przemieszczania się i utrzymywania kontaktów z pokrzywdzonymi Umożliwienie sprawcy, który musiał opuścić zajmowane przez siebie mieszkanie, zachowania rzeczy osobistych, przedmiotów niezbędnych do pracy oraz jego zwierząt domowych. Nowy tryb przesłuchania osób z niepełnosprawnością intelektualną z udziałem biegłego psychologa.
Sądy powszechne	11 sądów apelacyjnych 47 sądów okręgowych 318 sądów rejonowych	Ministerstwo Sprawiedliwości	Obowiązek sądu opiekuńczego do bezzwłocznego podjęcia czynności w celu ustalenia sytuacji małoletniego dziecka i wszczęcia z urzędu postępowania opiekuńczego. Tytułowi egzekucyjnemu nakazującemu osobie stosującej przemoc w rodzinie opuszczenie wspólnie zajmowanego mieszkania sąd nadaje klauzulę wykonalności z urzędu.
Żandarmeria Wojskowa	1	Informacja ogólnodostępna	Przyznanie Policji i Żandarmerii Wojskowej uprawnień do wydania wobec sprawcy przemocy zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania i zakazu wstępu.
Policja	1	Informacja ogólnodostępna	
Prokuratury	11 prokuratur regionalnych 45 prokuratur okręgowych 357 prokuratur rejonowych	Ministerstwo Sprawiedliwości	Nadanie prokuratorowi uprawnienia do złożenia zażalenia na wydany przez Policję lub Żandarmerię nakaz lub zakaz.
Minister Sprawiedliwości	1	Informacja ogólnodostępna	Obowiązek wydania nowych rozporządzeń
Minister Obrony Narodowej	1		Obowiązek wydania nowych rozporządzeń.
Minister właściwy do spraw wewnętrznych	1		

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt ustawy został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie „Rządowy Proces Legislacyjny” oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Sprawiedliwości w zakładce „Projekty aktów prawnych”, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) i § 4 uchwały Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348).

Czas trwania konsultacji publicznych został wyznaczony na 14 dni, co wynikało z pilności prowadzonych prac legislacyjnych. Mimo skrócenia terminu konsultacji publicznych, konsultacje te trwały znacznie dłużej, a wszystkie zgłoszone w ramach konsultacji publicznych uwagi, w tym po upływie wyznaczonego terminu, były poddane szczegółowej analizie.

⁸ Praktyka stosowania instytucji nakazu natychmiastowej izolacji sprawcy przemocy domowej w wybranych krajach, Ewelina Melaniuk, Analizy wymiaru sprawiedliwości, Warszawa 2020.

W ramach konsultacji publicznej projekt ustawy został przedstawiony:

1. Stowarzyszeniu Sędziów Rodziny w Polsce;
2. Stowarzyszeniu Sędziów Rodziny „Pro Familia”;
3. Stowarzyszeniu Sędziów „Themis”;
4. Stowarzyszeniu Sędziów Polskich „Iustitia”;
5. Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury;
6. Instytutowi Wymiaru Sprawiedliwości;
7. Polskiemu Stowarzyszeniu na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną;
8. Fundacji Court Watch Polska;
9. Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka;
10. Fundacji Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris;
11. Fundacji im. Stefana Batorego;
12. Porozumieniu Samorządów Zawodowych i Stowarzyszeń Prawniczych;
13. Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę;
14. Fundacji Panoptykon;
15. Krajowej Radzie Komornicza;
16. Krajowej Radzie Kuratorów;
17. Krajowej Izbie Radców Prawnych;
18. Naczelnej Radzie Adwokacka;
19. Rada Dialogu Społecznego;
20. Polskiemu Związkowi Pracodawców Prawniczych;
21. Stowarzyszeniu na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”;
22. Komitetowi Ochrony Praw Dziecka;
23. Instytutowi Psychologii Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego (Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”);
24. Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2022 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]												
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)	
Dochody ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ZUS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
NFZ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wydatki ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ZUS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
NFZ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ZUS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
NFZ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródła finansowania

Zakłada się, że projektowana regulacja nie będzie miała wpływu na wydatki budżetu państwa w części 15 – Sądy powszechne i 37 – Sprawiedliwość.

Ewentualne skutki finansowe:

- dla resortu obrony narodowej, wynikające z wejścia w życie przepisów projektowanej ustawy, związane z nowymi zadaniami Żandarmerii Wojskowej, zostaną sfinansowane w ramach limitu wydatków obronnych, o którym mowa w art. 40 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz. U. poz. 655 i 974), bez konieczności występowania o dodatkowe środki,

	<p>– wynikające z wejścia w życie projektowanych przepisów zostaną pokryte w ramach dotychczasowych środków poszczególnych dysponentów i nie będą stanowić podstawy do ubiegania się o dodatkowe środki z budżetu państwa w roku wejścia w życie ustawy oraz w latach kolejnych.</p>
<p>Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń</p>	<p>Projekt zakłada dodanie nowych instrumentów ochrony oraz usprawnienie postępowania i zwiększenie skuteczności już funkcjonujących unormowań.</p> <p>Zmiany w ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Zgodnie z projektowaną nowelizacją do art. 96 ust. 1 dodany został pkt 15a, mianowicie <u>osoba stosująca przemoc w rodzinie została zwolniona od kosztów sądowych w sprawach wszczętych na skutek złożenia przez nią zażalenia na wydane przez Policję lub Żandarmerię Wojskową nakazu opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, zakazu kontaktowania się osobą dotkniętą przemocą lub zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej do której uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, lub jej miejsca pracy.</u> Zakłada się, że projektowana zmiana w omawianym zakresie nie będzie miała znacznego wpływu na budżet państwa.</p> <p>Wprowadzenie szczególnej formy przesłuchania osób z niepełnosprawnością intelektualną Projektowany art. 185e § 4 k.p.k. (art. 6 pkt 9) nakłada na sąd obowiązek przeprowadzenia przesłuchania przy wykorzystaniu komunikacji wspomagającej i alternatywnej, którymi posługuje się osoba przesłuchiwana, jeżeli w taki sposób komunikuje się ona z otoczeniem. W przesłuchaniu przewiduje się zatem udział biegłego mającego odpowiednią wiedzę w zakresie komunikacji wspomagającej lub alternatywnej.</p> <p><i>Stawki godzinowe wynagrodzeń biegłych</i> Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 kwietnia 2013 r. w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu karnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 2049, z późn. zm.) określa stawki wynagrodzeń biegłych powołanych przez sąd lub organ postępowania przygotowawczego za wykonaną pracę oraz taryfy zryczałtowane dla poszczególnych kategorii biegłych ze względu na dziedzinę, w której są oni specjalistami. Zgodnie z § 5 i 6 rozporządzenia: „§ 5. W przypadku biegłych z zakresu daktylogonii, wzywanych przez sąd lub organ postępowania przygotowawczego w razie potrzeby przesłuchania osób doświadczających trwale lub okresowo trudności w komunikowaniu się, które posługują się językiem migowym, systemem językowo-migowym lub sposobem komunikowania się osób głuchoniewidomych, stawka wynosi: 1) za tłumaczenie z języka migowego oraz z innych środków komunikowania 1,69%; 2) za tłumaczenie na język migowy oraz na inne środki komunikowania 2,21%. § 6. Stawka biegłego, o którym mowa w § 5, może być podwyższona, nie więcej jednak niż o 50%, w razie przesłuchiwania osoby podczas badania jej stanu psychicznego albo przy udziale innych biegłych.”.</p> <p>Przy czym należy podkreślić, że to w drodze rozporządzenia zostanie określony sposób przygotowania i organizacji przesłuchania oraz warunki, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia przeznaczone do przeprowadzania takich przesłuchań, w tym ich wyposażenie techniczne, mając na względzie konieczność zapewnienia swobody wypowiedzi, poczucia bezpieczeństwa i prawa do informacji przy uwzględnieniu indywidualnych potrzeb osób przesłuchiowanych. W związku z powyższym na chwilę obecną nie jest możliwe dokładne oszacowanie kosztów wynikających z projektowanej formy przesłuchania.</p>

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców, oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Skutki							
Czas w latach od wejścia w życie zmian	0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
duże przedsiębiorstwa	-	-	-	-	-	-	-

W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2021 r.)	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	-	-	-	-	-	-	-
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe, w szczególności osoby niepełnosprawne i starsze	-	-	-	-	-	-	-
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Brak wpływu.						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Przedmiotowy projekt nie określa zasad podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej, w związku z czym odstąpiono od analiz i oceny przewidywanych skutków społeczno-gospodarczych, wskazanych w art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162, z późn. zm.).						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe, w szczególności osoby niepełnosprawne i starsze	Ograniczenie prawa sprawcy przemocy do swobodnego przemieszczania się i utrzymywania kontaktów z pokrzywdzonymi. Umożliwienie sprawcy, który musiał opuścić zajmowane przez siebie mieszkanie, zachowania rzeczy osobistych, przedmiotów niezbędnych do pracy oraz jego zwierząt domowych. Nowy tryb przesłuchania osób z niepełnosprawnością intelektualną z udziałem biegłego psychologa.						
Niemierzalne		Zapewnienie dodatkowej ochrony i poczucia bezpieczeństwa osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.						
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń								
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu								
☐ nie dotyczy								
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).				☒ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy				
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:				☒ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:				
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.				☒ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy				
<p>Komentarz:</p> <p>Możliwość zamieszczenia we wzorze pouczenia graficznego przedstawienia zakresu uprawnień i obowiązków, dzięki czemu będzie dopuszczalne zawarcie w nich piktogramów (ważnych dla osób z niepełnosprawnością intelektualną) czy też grafik przeznaczonych dla najmłodszych uczestników postępowania.</p> <p>Zgodnie z art. 24 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE Państwa członkowskie zapewniają, aby ofiary poddano na czas indywidualnej ocenie, zgodnie z procedurami krajowymi, w celu ustalenia szczególnych potrzeb w zakresie ochrony i określenia, czy i w jakim zakresie skorzystałyby w trakcie postępowania karnego ze specjalnych środków przewidzianych w art. 23 i art. 24.</p>								

Wskazany przepis został wdrożony do prawa krajowego w 2020 r., artykułem 52a k.p.k., który jednak nie określa, w jaki sposób ma zostać dokonana ocena potrzeb pokrzywdzonego. Dążąc do usprawnienia tego etapu postępowania oraz zapewnienia jednakowego traktowania wszystkich pokrzywdzonych, projekt przewiduje wprowadzenie dedykowanego tej czynności, wykonywanej przez organy procesowe, narzędzia – kwestionariusza oceny potrzeb pokrzywdzonego, którego wzór określi Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia (upoważnienie do jego wydania znajduje się w § 5). W oparciu o kwestionariusz organ procesowy będzie dokonywał ustaleń właściwości i warunków osobistych pokrzywdzonego, rodzaju i rozmiaru ujemnych następstw popełnionego na jego szkodę przestępstwa, przy uwzględnieniu charakteru tego przestępstwa oraz okoliczności jego popełnienia.

9. Wpływ na rynek pracy

Brak wpływu.

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne	☐ demografia	☐ informatyzacja
☐ sytuacja i rozwój regionalny	☐ mienie państwowe	☐ zdrowie
☒ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe		

Omówienie wpływu	Obowiązek sądu opiekuńczego do bezzwłocznego podjęcia czynności w celu ustalenia sytuacji małoletniego dziecka i wszczęcia z urzędu postępowania opiekuńczego. Tytułowi egzekucyjnemu nakazującemu osobie stosującej przemoc w rodzinie opuszczenie wspólnie zajmowanego mieszkania sąd nadaje klauzulę wykonalności z urzędu. Wpływ na sądy powszechne został szczegółowo przedstawiony w pkt 1, 2, 4 i 6 OSR.
------------------	---

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Planuje się, że ustawa wejdzie w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem:

- 1) art. 3 pkt 16, który wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia;
- 2) art. 6 pkt 2, 3, 4 lit d, pkt 8, 9 i 11, które wchodzi w życie po upływie roku od dnia ogłoszenia.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Możliwa ewaluacja efektów projektu może nastąpić po upływie 3 lat od dnia wejścia w życie ustawy.

Proponowane mierniki:

- 1) Liczba nakazów lub zakazów wydanych przez Policję i Żandarmerię Wojskową na podstawie art. 15aa i art. 15aa¹ ustawy o Policji oraz art. 18a i art. 18a¹ ustawy o Żandarmerii Wojskowej, a także osób, wobec których wydano te nakazy lub zakazy.
- 2) Liczba wszczętych i rozstrzygniętych postępowań z art. 66b k.w.
- 3) Liczba wpływających i załatwionych spraw z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (art. 11a i art. 11a¹ ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie).
- 4) Terminowość rozpoznawania spraw z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 5) Liczba wpływających i załatwionych spraw zażaleniowych na wydany przez Policję albo Żandarmerię Wojskową nakaz lub zakazy (art. 15aj ustawy o Policji i art. 18j ustawy o Żandarmerii Wojskowej).
- 6) Terminowość rozpoznawania spraw zażaleniowych na wydany przez Policję albo Żandarmerię Wojskową nakaz lub zakazy (art. 15aj ustawy o Policji i art. 18j ustawy o Żandarmerii Wojskowej).
- 7) Liczba zastosowanych nakazów i zakazów na podstawie art. 275a § 1 k.p.k.
- 8) Liczba przesłuchanych małoletnich świadków i pokrzywdzonych w trybie art. 185a, art. 185b, art. 185c k.p.k. oraz osób z niepełnosprawnością intelektualną w trybie art. 185e i art. 185f k.p.k.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

Brak.

Raport z konsultacji publicznych

do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (UD 297)

I.

Omówienie wyników przeprowadzonych konsultacji publicznych

Lp.	Jednostka redakcyjna, do której wnoszone są uwagi (artykuł/ustęp/punkt)	Podmiot wnoszący uwagi	Treść uwagi i uzasadnienie	Stanowisko wnioskodawcy
1.	<u>Art. 560⁷ § 1 k.p.c.ⁱ</u>	Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury	<p><u>Niedoskonałość redakcyjna</u> projektowanego art. 560⁷ § 1 k.p.c. – „w celu wskazania obszaru lub odległości od wspólnie zajmowanego mieszkania, którą osoba stosująca przemoc w rodzinie jest obowiązana zachować” – nie określono, jaki obszar ma zostać wskazany w postanowieniu sądu. Niewątpliwie chodzi o obszar, w którym osoba stosująca przemoc nie powinna przebywać. Nie wynika to jednak z treści projektowanego przepisu, bowiem słowa, „którą osoba stosująca przemoc w rodzinie jest obowiązana zachować” odnoszą się wyłącznie do odległości od wspólnie zajmowanego mieszkania, o którym mowa w tym przepisie. Wspomnianą niedoskonałość redakcyjną zawiera powołany przepis w brzmieniu obecnie obowiązującym. Nie zwalnia to jednak z potrzeby dokonania odpowiednich korekt w celu uzyskania bardziej precyzyjnej redakcji projektowanego przepisu.</p> <p>Nie przedstawiono propozycji zmiany.</p>	<p>Uwaga uwzględniona.</p> <p>W projekcie w art. 560⁷ § 1 k.p.c. po słowach: "wskazania obszaru", po przecinku dopisano: "który osoba stosująca przemoc w rodzinie ma opuścić i na którym nie może przebywać".</p>
2.	<u>Art. 15ab ust. 4 ustawy o Policjiⁱⁱ</u>	Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury	<p><u>Niedoskonałość redakcyjna</u> projektowanego art. 15ab ust. 4 ustawy o Policji – „w celu wskazania obszaru lub odległości od wspólnie zajmowanego mieszkania, którą osoba stosująca przemoc w rodzinie jest obowiązana zachować” – nie określono, jaki obszar ma zostać wskazany w nakazie wydawanym przez policjanta. Niewątpliwie chodzi o obszar, w którym osoba stosująca przemoc nie powinna przebywać. Nie wynika to jednak z</p>	<p>Uwaga uwzględniona.</p> <p>Dodatkowo zmieniono brzmienie art. 18b ust. 4 ustawy o Żandarmerii Wojskowej (odpowiadającego art. 15ab ust. 4 ustawy o Policji), tak aby oba przepisy miały takie samo brzmienie.</p> <p>W projekcie w art. 15ab ust. 4 ustawy o Policji i w art. 18b ust. 4 po słowach: "wskazania obszaru", po</p>

			<p>treści projektowanego przepisu, bowiem słowa, „<i>która osoba stosująca przemoc w rodzinie jest obowiązana zachować</i>” odnoszą się wyłącznie do odległości od wspólnie zajmowanego mieszkania, o którym mowa w tym przepisie. Wspomnianą niedoskonałość redakcyjną zawiera powołany przepis w brzmieniu obecnie obowiązującym. Nie zwalnia to jednak z potrzeby dokonania odpowiednich korekt w celu uzyskania bardziej precyzyjnej redakcji projektowanego przepisu.</p> <p>Nie przedstawiono propozycji zmiany.</p>	<p>przecinku dopisano: "który osoba stosująca przemoc w rodzinie ma opuścić i na którym nie może przebywać".</p>
3.	<u>Art. 560^{3a} §1 k.p.c.</u>	Krajowa Izba Radców Prawnych (OBSiL KRRP)	<p><u>Wątpliwości budzi możliwość wydania sprawcy przemocy zwierzęcia domowego.</u> Skoro stosuje on przemoc wobec ludzi, to można wnioskować, że dopuszcza się (będzie się dopuszczał) przemocy także wobec zwierząt. Zależność pomiędzy krzywdzeniem zwierzęcia a przemocą, która skierowana jest wobec osób najbliższych, została zidentyfikowana najwcześniej - zjawisko przemocy w relacjach intymnych i w rodzinie jest od kilkudziesięciu lat przedmiotem badań kryminologicznych, dotyczących zarówno uwarunkowań psychologicznych sprawców i ofiar, jak i strukturalnych, społecznych uwarunkowań tej postaci przemocy. Dręczenie zwierzęcia często jest sposobem psychicznego znęcania się nad kobietą lub dzieckiem. W takim wypadku sprawca może nie przejawiać negatywnych emocji wobec zwierzęcia, traktuje je wyłącznie jako narzędzie, chce sprawić ból człowiekowi. O ile zrozumiałe jest dodanie możliwości zabrania przedmiotów osobistego użytku sprawcy przemocy, o tyle wydanie zwierzęcia nie jest takie proste. Pojawia się w tej kwestii wiele wątpliwości, zatem rozważyć należy konieczność wprowadzenia proponowanych zmian. Jeśli taka będzie wola prawodawcy, to pociąga to za sobą konieczność wprowadzenia stosownych przepisów wykonawczych mających na celu przede wszystkim prawną ochronę zwierząt.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>„Uczestnik postępowania – osoba stosująca przemoc – może złożyć w trakcie postępowania wszczętego przez osobę doznającą przemocy w rodzinie, po wydaniu przez sąd postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia nakazującego uczestnikowi opuszczenie wspólnego</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona.</p> <p>W związku z uwagami zgłoszonymi do redakcji projektowanej regulacji (m.in. przez Prokuraturę Krajową) art. 560^{3a} k.p.c. nadane zostało nowe brzmienie. W zakresie zwierząt domowych wnioskodawca zgodził się ze stanowiskiem, że osobie stosującej przemoc w rodzinie winny być wydane „stanowiące jego własność zwierzęta domowe niezbędne do codziennego funkcjonowania lub pracy zarobkowej”. Powyższe rozwiązanie będzie stanowiło kompromis pomiędzy ochroną prawa własności i zapewnieniem takiej osobie możliwości posiadania zwierząt, które są jej niezbędne do codziennego funkcjonowania lub pracy zarobkowej, a ochroną praw zwierząt, które mogą być również narażone na przemoc, jak też ochroną praw osób dotkniętych przemocą, które mogą być związane emocjonalnie ze zwierzęciem domowym, a naganne działania osoby stosującej przemoc mogą być wymierzone w to zwierzę, w celu krzywdzenia w ten sposób członków rodziny.</p>

			<p>mieszkania, wniosek o zezwolenie na zabranie ze wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia przedmiotów osobistego użytku i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej, na których wydanie nie wyraża zgody wnioskodawca lub osoby wspólnie zajmujące mieszkanie”.</p> <p>We wszystkich przepisach Kodeksu postępowania cywilnego oraz ustaw szczegółowych, w których pojawia się termin „zwierzę/zwierzęta domowe”, proponujemy usunąć przedmiotowy termin. Co do ochrony zwierząt należy stosować Ustawę o ochronie zwierząt z dnia 21 sierpnia 1997.</p>	
4.	<u>Art. 560^{3a} § 9 k.p.c.</u>	Krajowa Izba Radców Prawnych (OBSiL KRRP)	<p>W konstrukcji przepisu odsyłającego wewnątrzsystemowo zazwyczaj używa się zwrotu „odpowiednio”.</p> <p>Propozycja zmiany:</p> <p>„W wypadku, gdy osoba dotknięta przemocą nie wyraża zgody na wydanie rzeczy, na których zabranie zezwolił sąd, do wykonania obowiązku wydania rzeczy stosuje się <u>odpowiednio</u> przepisy o egzekucji świadczeń niepieniężnych dotyczące wydania rzeczy ruchomej”</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Projektowana regulacja przewiduje stosowanie wprost przepisów o egzekucji świadczeń niepieniężnych dotyczące wydania rzeczy ruchomej do wykonania obowiązku wydania rzeczy. Redakcja przepisu ma na celu jednoznaczne określenie, że postępowanie egzekucyjne toczy się w oparciu o przepisy o egzekucji świadczeń niepieniężnych dotyczących wydania rzeczy ruchomej.</p> <p>Stosowanie przepisów odpowiednio oznacza, że niektóre przepisy stosuje się bezpośrednio, niektóre modyfikuje się, zaś jeszcze innych nie stosuje się wcale.</p>
5.	<u>Art. 755⁴ k.p.c.</u>	Krajowa Izba Radców Prawnych (OBSiL KRRP)	<p><u>Literówka</u> – jest „e” zamiast „a”</p> <p>Propozycja zmiany:</p> <p>„Sąd opiekuńczy po otrzymaniu zawiadomienia, o którym mowa w art. 15ad ust. 4 ustawy o Policji lub art. 18d ust. 4 ustawy o Żandarmerii Wojskowej lub po otrzymaniu zawiadomienia, o którym mowa w art. 7552 § 5, bezzwłocznie podejmuje czynności w celu ustalenia sytuacji małoletniego i konieczności wszczęcia z urzędu <u>postępowania</u> opiekuńczego.”</p>	<p>Uwaga uwzględniona (uwaga redakcyjna) – przy czym brzmienie przepisu uległo zmianie.</p>
6.	<u>Art. 11a ust. 8. ustawy o przeciwdziałaniu przemoccy w</u>	Krajowa Izba Radców Prawnych (OBSiL KRRP)	<p><u>Literówka</u> – jest „n” zamiast „m”</p> <p>Propozycja zmiany:</p> <p>„8. Czynność, o której mowa w ust. 6, przeprowadza się po</p>	<p>Uwaga uwzględniona (uwaga redakcyjna) – przy czym brzmienie przepisu uległo zmianie.</p>

	<u>rodzynie</u> ⁱⁱⁱ		wcześniejszym uzgodnieniu terminu z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie. Osoba dotknięta przemocą w rodzinie <u>ma</u> prawo brać udział w tej czynności lub upoważnić do udziału inną osobę. W przypadku sprzeciwu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie lub osób wspólnie zajmujących mieszkanie albo osoby upoważnionej przez osobę dotkniętą przemocą w rodzinie do udziału w tej czynności, wskazane przedmioty lub zwierzęta domowe pozostawia się we wspólnie zajmowanym mieszkaniu.”	
7.	<u>Art. 15a</u> <u>ust. 5</u> <u>ustawy o Policji</u>	Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną - PSONI	<p>Rozszerzenie delegacji ustawowej do wydania aktu wykonawczego przez MSWiA.</p> <p>Ofiary przemocy - dzieci oraz osoby z niepełnosprawnością intelektualną, w tym osoby niemówiące i/lub korzystające z alternatywnych metod komunikacji, powinny być informowane o zakazie zbliżania się do nich osób stosujących przemoc oraz o konsekwencjach takiego zakazu w sposób dla nich zrozumiały i przystępny.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>„5. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi w drodze rozporządzenia wzór zawiadomienia, o którym mowa w ust. 1, umieszczanego na drzwiach mieszkania wobec niemożności doręczenia nakazu, zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, mając na uwadze konieczność zrozumienia zawiadomienia również przez osoby niekorzystające z profesjonalnej pomocy prawnej <u>oraz osoby z niepełnosprawnością intelektualną, w tym osoby nieletnie, korzystające z alternatywnych metod komunikacji lub tekstu łatwego do czytania i zrozumienia.</u>”</p>	Uwaga nieuwzględniona – propozycja zbyt daleko idąca, wykraczająca poza możliwe ramy obecnej nowelizacji. Należy wyjaśnić, że zawiadomienie umieszczane na drzwiach jest przeznaczone dla osoby stosującej przemoc, nie zaś dla osoby dotkniętej przemocą. Natomiast nieuwzględnienie tej zmiany nie oznacza, iż wyłączona jest możliwość wprowadzania rozwiązań pozaustawowych, z myślą o osobach z niepełnosprawnościami (tzw. „dobre praktyki”)
8.	<u>Art. 18a</u> ¹ <u>ust. 2</u> <u>ustawy o Żandarmerii Wojskowej</u> ^{iv}	Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną – PSONI	<p>Brak trybu postępowania, gdy osoba stosująca przemoc jest zatrudniona w placówce, do której uczęszcza osoba, wobec której stosuje przemoc.</p> <p>Nie przedstawiono propozycji zmiany.</p>	Uwaga nieuwzględniona. Rozwiązania, określające procedurę w takich wypadkach wykraczają poza zakres przedmiotu ustawy. Uregulowania dotyczące sposobu świadczenia pracy przez osobę stosującą przemoc wymagałyby zmian w kodeksie pracy.
9.	<u>Art. 1</u> <u>pkt 1</u> <u>projektu</u>	Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę	Wobec dyskusji publicznej w zakresie nazewnictwa w obszarze przeciwdziałania przemocy oraz procedowanemu	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga niezasadna, z uwagi na konieczność

	zmiana tytułu działu Ia w części pierwszej w księdze drugiej w tytule II Kodeksu postępowania cywilnego		<p>równolegle projektowi ustawy o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (UD 296 w Wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów) rozważyć należy zmianę nazwy działu na „Sprawy z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej”</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>Sprawy z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej”</p> <p>Propozycja konsekwentnego wprowadzenia tego nazewnictwa w treści proponowanej nowelizacji.</p> <p>Proponujemy również przeanalizowanie nazewnictwa proponowanego w nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i uwzględnienie go w niniejszym projekcie. Niespójności terminologiczne powodują w problemy interpretacji, a tym samym stosowaniu przepisów.</p> <p>Pożądane jest również uspoźnienie nazewnictwa w samym projekcie, generalnie posługuje się on pojęciem osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, ale w niektórych fragmentach stosuje wyliczenie osób najbliższych zamiast tego terminu np.: nowe brzemienne art. 15aa ust. 3 ustawy o Policji.</p>	<p>opracowania projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw w oparciu o obecnie obowiązujące brzmienie zmienianych przepisów poszczególnych ustaw, w tym ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.</p> <p>Ujednolicono terminologię w projekcie ustawy.</p>
10.	<u>art. 560³ k.p.c.</u>	Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę	<p>Proponujemy oprócz słowa „zwykle” dodać słowo „regularnie” po słowach „w którym zwykle przebywa osoba dotknięta przemocą, co pozwoli uelastyczyć stosowanie przepisu na wiele sytuacji, których kazuistycznie nie można wyliczyć w proponowanej treści.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>Dodanie słowa regularnie w zapisie art. 560³ k.p.c.:</p> <p>„§ 1. Wniosek o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, o wydanie zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie, zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta</p>	<p>Uwaga uwzględniona.</p> <p>Odpowiednich zmian dokonano także w innych projektowanych przepisach.</p>

			przemocą w rodzinie, jej miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą może być złożony na urzędowym formularzu.”;	
11.	<u>art. 560^{3a} k.p.c.</u>	Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę	<p>Wątpliwości budzi wprowadzenie proponowanego art. 560^{3a} kpc. W naszej ocenie jest to zbyt kazuistyczna regulacja, która będzie pozwalać na nowe postępowania sądowe pomiędzy sprawcą, a pokrzywdzonym, co może generować kolejne akty przemocy i jej narastanie. Ponadto wydaje się, że zapis ten konsumują przepisy o podziale majątku wspólnego oraz zarządzie rzeczą wspólną.</p> <p>Propozycja zmiany:</p> <p>Rozważenie zasadności zapisu 560^{3a} kpc</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Tryb z art. 560^{3a} został przewidziany po to, by nie zachodziła konieczność wszczynania przez osobę stosującą przemoc postępowania o wydanie niezbędnych mu rzeczy, w którym musiałaby uczestniczyć, jako pozwana, osoba dotknięta przemocą. A także by zagwarantować prawo uczestnika postępowania do możliwości korzystania z niezbędnych rzeczy, które znajdują się we wspólnie zajmowanym mieszkaniu, w sytuacji, gdy musiał je natychmiast opuścić.</p> <p>W związku z licznymi uwagami zgłoszonymi do tej regulacji, zaprojektowano nowe brzmienie art. 560^{3a} k.p.c., które będzie rozwiewało wątpliwości interpretacyjne.</p>
12.	<u>art. 560⁷§ 4 k.p.c.</u>	Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę	<p>Niezasadnym wydaje się możliwość złożenia wniosku, a tym samym dopuszczenie w szczególnych okolicznościach akceptowalnych sposobów kontaktowania się i ich zakresu. Zmiany mają służyć (jak czytamy w uzasadnieniu) przede wszystkim ochronie pokrzywdzonych przemocą domową, przemoc zakłada nierówność stron, dopuszczenie możliwości (przy orzekaniu zakazu kontaktowania się) kontaktowania się niweluje ochroną funkcje zapisu. Uwagę tę kierujemy również do postępowania zabezpieczającego określonego w art. 755³§2 kpc nowelizacji.</p> <p>Propozycja zmianv:</p> <p>Usunięcie proponowanego art. 560⁷§ 4 k.p.c. oraz art. 755³§2 k.p.c.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Przewidziana w przepisie możliwość ustalenia przez sąd i tylko przez sąd dopuszczalnych sposobów kontaktowania i ich zakresu ma służyć obu stronom. Nie ulega wątpliwości, że bezpieczeństwo osób dotkniętych przemocą jest priorytetem, ale należy zapewnić możliwość kontaktu (w tym określając sposób takich kontaktów) w wyjątkowych sytuacjach, gdy będzie to służyło interesom obu stron, rodziny.</p>
13.	<u>art. 560⁹ § 1 i 1¹ k.p.c.</u>	Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę	<p>Pozytywnie oceniamy proponowane zapisy, w tym zawiadomienie przez sąd o treści postanowienia dyrektora szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, do której uczęszcza osoba dotknięta przemocą</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona – uwaga zbyt daleko idąca.</p>

			<p>w rodzinie, osoby zarządzającej obiektem, w którym uprawiany jest sport lub kierownika zakładu pracy. Takie zapisy uzupełniają wydawany zakaz tworząc system ochrony pokrzywdzonego, w którym nie musi on aktywnie informować o obowiązującej ochronie, a realizują to za niego instytucje.</p> <p>Konsekwentnie należy uzupełnić zapis o osobę zarządzającą miejscem stałego lub regularnego uczęszczania osoby dotkniętej przemocą.</p>	
14.	<u>art. 15ab ust 5a ustawy o Policji</u>	Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę	<p>Obecność osoby stosującej przemoc zawsze oddziałuje krepująco na świadka (którym zawsze jest osoba najbliższa) i negatywnie wpływa na jego stan psychiczny. W każdej sytuacji rozmowy/przesłuchania takiego świadka osoba stosująca przemoc powinna być nieobecna.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>„5a. Świadka przesłuchuje się bez obecności osoby stosującej przemoc.”</p>	Uwaga nieuwzględniona. Mając na uwadze charakter środków, których dotyczy przepis, procedurę ich wydawania, ważąc dobro osoby dotkniętej przemocą oraz prawa osoby stosującej przemoc, wprowadzono przepis pozwalający dostosowanie czynności przesłuchania do sytuacji, w której jest ona przeprowadzana. Projektodawca uznał, że generalizacja w nie jest tutaj zasadna, a służby będą umiały stwierdzić, czy okoliczności dające uprawnienie do skorzystania z tej normy, występują, czy też nie.
15.	<u>art. 15ab ust 6 ustawy o Policji</u>	Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę	<p>Nie ma potrzeby wprowadzać kolejnego trybu przesłuchania małoletniego przez Policję zwłaszcza, w sytuacji przemocy domowej. Jak również należy ją chronić przed odpowiedzialnością za działania instytucji. Istniejący tryb przesłuchania małoletnich funkcjonujący w k.p.k. jest wystarczający.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>„6. Osobę małoletnią można przesłuchać tylko wówczas, gdy jest jedynym świadkiem zdarzenia i wyłącznie w trybie art. 185 a,b i d k.p.k.”</p>	Uwaga niezasadna – projektodawca reguluje odrębny tryb postępowania w sprawach o wydanie nakazu i zakazu, niezależny od ewentualnego wszczęcia postępowania karnego. Zatem nie jest zasadne stosowanie do przesłuchania zasad na jakich opiera się postępowanie dowodowe w sprawach karnych.
				Z związku z uwagą do tej regulacji (zgłoszoną przez IWS) zmieniono redakcję przepisu, uwzględniając tym samym postulat ograniczenia wypadków, w których będzie zachodziła konieczność przesłuchania osoby małoletniej. Doprecyzowane zostały okoliczności, kiedy przesłuchanie małoletniego będzie zasadne – „gdy jest jedynym świadkiem zdarzenia, a brak jest innych dowodów”.
16.	<u>art. 15ab ust 9, 11 i 12 ustawy o Policji</u>	Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę	<p>Pozytywnie należy ocenić zmiany zmierzające do usprawnienia procesu wydawania nakazu, zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu przez</p>	Nie stanowi uwagi.

			Policję, w tym działania wobec osób już odbywających kare pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.	
17.	<u>art. 15ag i art. 15ah ustawy o Policji</u>	Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę	<p>Art. 15ag i 15ah ustawy o policji wprowadza szereg informacji i pouczeń, które jest zobowiązany przekazać policjant osobie dotkniętej przemocą w rodzinie. Przepisy te są martwe. Policjanci nie posiadają tak obszernej, specjalistycznej i wymagającej stałej aktualizacji wiedzy. W celu realnej ochrony pokrzywdzonych należy ustalić specjalizację konkretnego policjanta w ramach rejonowych jednostek Policji oddelegowanych do w/w zadań oraz odpowiedzianych za uzyskiwanie, aktualizacje i przekazywanie wskazanej w przepisach wiedzy.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>Uregulowanie specjalizacji jednostek lub funkcjonariuszy Policji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w komendach rejonowych.</p>	<p>W zasadzie nie stanowi uwagi, a postulat, którego ewentualne uwzględnienie leży poza właściwością Ministerstwa Sprawiedliwości, bowiem dotyczy organizacji Policji (i ewentualnie Żandarmerii Wojskowej).</p> <p>W ramach Ministerstwa Sprawiedliwości są przygotowywane i prowadzone odpowiednie szkolenia.</p>
18.	<u>art. 156a k.k.º</u>	Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę	<p>Wydaje się, że wprowadzenie art. 156a kk jest nadmierną kazuistyką. W uzasadnieniu czytamy, że zmian ta jest podyktowana koniecznością implementacji obowiązującego Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 r. (Dz. U. poz.149). w ocenie Fundacji wystarczająca implementacją byłoby wprowadzenie w art. 156 kk § 4 k.k. kwalifikowanej formy przestępstwa.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>„Art. 156. § 1. Kto powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci: 1) pozbawienia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia, 2) innego ciężkiego kalectwa, ciężkiej choroby nieuleczalnej lub długotrwałej, choroby realnie zagrażającej życiu, trwałej choroby psychicznej, całkowitej albo znacznej trwałej niezdolności do pracy w zawodzie lub trwałego, istotnego zeszpecenia lub zniekształcenia ciała, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.</p> <p>§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Na etapie konsultacji, brzmienie przepisu uległo zmianie. Aktualnie w art. 156a znajduje się znamię „nakłaniania” do spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w postaci wycięcia, infibulacji lub innego trwałego i istotnego okaleczenia żeńskiego narządu płciowego. W obecnym stanie prawnym, brak jest w kodeksie karnym tego czynu zabronionego, jego dodanie jest niezbędne. Wskazano to także w raporcie GREVIO opublikowanym w 2021r.</p>

			<p>§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 5, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.</p> <p>§ 4. Jeżeli pokrzywdzonym czynem określonym w § 1 jest małoletni, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 5, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.”</p>	
19.	<u>art. 185e-h k.p.k.</u> ^{vi}	Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę	<p>Zaproponowana konstrukcja przepisów dotyczących przesłuchania świadków – osób z niepełnosprawnością intelektualną jest zbyt skomplikowana, pozornie wewnętrznie zróżnicowana oraz nadmiernie rozbudowana i będzie trudna w stosowaniu. Powieli również niedoskonałości obecnie obowiązującego art. 185 a, b i c kpk. Między innymi rozróżnia w swej konstrukcji ochronę świadków i pokrzywdzonych. Jest to niezrozumiałe i niepotrzebne, bowiem proponowany poziom ochrony jest w zasadzie taki sam. Wprowadza się termin 14 dni na przeprowadzenie przez sąd przesłuchania od czasu wpływu wniosku. Jak pokazuje praktyka termin ten pomyślany jako środek ochrony nie sprawdził się, a generuje jedynie konieczność ponownego przesłuchania, gdyż prokuratorzy kierują taki wniosek o sądu jako jedną z pierwszych czynności w postępowaniu przygotowawczym. W proponowanym trybie nie wskazano obligacji nagrywania tego przesłuchania co uniemożliwi jego jednokrotność. Zasadne byłoby również w przypadku tej kategorii świadka wprowadzić możliwość badania sadowo psychologicznego zamiast przesłuchania, gdyż w zależności od stopnia niepełnosprawności może to być jedyna możliwość uzyskania materiału dowodowego. Również wyjaśnienia wymaga co ustawodawca rozumie jako osobę z niepełnosprawnością intelektualną. Niezasadnym jest również wprowadzenie dwóch możliwości w zakresie miejsca przesłuchania, oprócz specjalnie przygotowanych pomieszczeń z art. 185 d kpk mowa jest w proponowanym art. 185 h § 1 kpk o „innym miejscu uwzględniającym indywidualne potrzeby” osób z niepełnosprawnością intelektualną. Zapis ten zapewne motywowany dostępnością znacząco obniży jakość proponowanej ochrony.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona, przy czym redakcja przepisów została zmieniona. Wyeliminowano termin „osoba z niepełnosprawnością intelektualną”. Dodatkowo przepisy regulujące przesłuchanie pokrzywdzonego oraz świadka skoncentrowano w jednym artykule. Ma on treść analogiczną do tej art. 185a k.p.k. i art. 185 k.p.k., przy czym zawiera modyfikacje, które są konieczne biorąc pod uwagę krąg osób, którym nowy tryb jest dedykowany. Wymaga wskazania, że przepis otrzymał pozytywną ocenę od Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Praw Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną (PSONI).</p>

			<p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>„Art. 185d. § 1. Pokrzywdzonego i świadka będącego osobą posiadającą orzeczenie o niepełnosprawności intelektualnej przesłuchuje się w charakterze świadka tylko raz, gdy jego zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.</p> <p>§ 2. Przesłuchanie przeprowadza się w warunkach określonych w art. 185a § 1-3 kpk.</p> <p>§ 3. W przesłuchaniu uczestniczy biegły psycholog posiadający wiedzę na temat funkcjonowania osób z niepełnosprawnością intelektualną.</p> <p>§ 4. Jeżeli pokrzywdzony ma problemy z komunikacją werbalną, przesłuchanie przeprowadza się przy wykorzystaniu komunikacji alternatywnej i wspomagającej, którymi posługuje się pokrzywdzony. Jeżeli jest to konieczne w przesłuchaniu bierze udział biegły posiadający wiedzę w zakresie komunikacji alternatywnej lub wspomagającej.</p> <p>§ 5. Jeżeli zaistnieją przesłanki uzasadniające ponowne przesłuchanie, stosuje się odpowiednio art. 185d § 2–4 kpk.</p> <p>Art. 185e. § 1. Przesłuchania w trybie określonym w art. 185a-185d przeprowadza się w odpowiednio przystosowanych pomieszczeniach w siedzibie sądu lub poza jego siedzibą.</p> <p>§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób przygotowania przesłuchania w trybie, o którym mowa w § 1, oraz warunki, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia przeznaczone do przeprowadzania takich przesłuchań, w tym ich wyposażenie techniczne, mając na względzie konieczność zapewnienia swobody wypowiedzi i poczucia bezpieczeństwa osób przesłuchiwanym.”</p>	
20.	<u>art. 17 i 18 ustawy o Żandarmerii Wojskowej</u>	Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę	Ponieważ zapisy dotyczące Żandarmerii Wojskowej są analogiczne jak zapisy o Policji, wyżej wskazane odnoszą się odpowiednio do zapisów nowelizacyjnych zawartych art. 17 i 18 ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych.	j.w.

21.	<p><u>art. 12 § 1 pkt 3</u> <u>ustawy – Prawo o</u> <u>ustroju sądów</u> <u>powszechnych</u></p>	<p>Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia”</p>	<p>Odnosnie do propozycji powierzenia spraw z zakresu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Wydziałom Rodzinnym i Nieletnich w toku dyskusji nad projektem niektórzy sędziowie rodinni wskazali, że:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nie każda sprawa z zakresu przedmiotowej ustawy jest sprawą rodzinną (gdy dotyczy osób wspólnie zamieszkujących nie będących rodziną w ujęciu k.r.o.); - Wydziały Cywilne rozpoznają sprawy na podstawie art. 13 ust. 2 ustawy o ochronie praw lokatorów (powództwo współlokatora o nakazanie przez sąd eksmisji małżonka, jeżeli ten swoim rażąco nagannym postępowaniem uniemożliwia wspólne zamieszkiwanie) i nie budzi to wątpliwości; - kwestia dyżurów to sprawa organizacyjna – wskazuje się czasami na uprzywilejowanie sędziów cywilnych z uwagi na brak dyżurów; w małych i średnich sądach problem nie istnieje, gdyż dyżury aresztowe i rodzinne pełnią rotacyjnie wszyscy sędziowie, również z Wydziałów Cywilnych; - w związku z przyjętym w Wydziałach Rodzinnych i Nieletnich systemem podziału obszaru sądu rejonowego na poszczególnych sędziów, sędziego rodzinnego, na którego terenie nie zamieszkuje dana rodzina i tak nie wie o niej więcej, niż sędzia z innego wydziału; sprawy na podstawie przedmiotowej ustawy wcale nie muszą dotyczyć rodzin już wcześniej objętych sprawami rodzinnymi i opiekuńczymi; dodatkowo rozpoznawanie przez jednego sędziego spraw jednej rodziny z różnych kategorii może prowadzić do postrzegania przez strony sądu jako niegwarantującego obiektywnego rozpoznania sprawy; - wysłuchanie małoletniego czy przesłuchanie w charakterze świadka na użytek postępowania na podstawie przedmiotowej ustawy może być utrudnione z uwagi na niemożność organizacji i uzyskania opinii psychologa w terminie 1 miesiąca; brak przesłanki obligatoryjnego wysłuchania z art. 216 (1) k.p.c.; zgodnie z art. 430 k.p.c. małoletni, którzy nie ukończyli lat trzynastu, a zstępnicy, którzy nie ukończyli lat siedemnastu, nie mogą być przesłuchiwanymi w charakterze świadków - należy rozważyć stosowanie tego przepisu w zw. z art. 13 § 2 kpc; nadto tzw. „niebieskie pokoje” czasami znajdują się w innych 	<p>Uwaga uwzględniona – odstąpiono od powierzenia spraw z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie sądom rodzinnym – wydziałom rodzinnym i nieletnich sądów rejonowych.</p>
-----	---	--	--	--

		<p>budynkach niż Wydział Rodzinny i Nieletnich;</p> <p>- należy zwrócić uwagę na obciążenie Wydziałów Rodzinnych i Nieletnich licznymi kategoriami spraw pilnych; w tej sytuacji dokładanie kolejnej takiej kategorii spowoduje ich niewydolność.</p> <p>Z drugiej strony ważne argumenty przemawiają za przeniesieniem do Wydziałów Rodzinnych i Nieletnich spraw dotyczących zobowiązania osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, o wydanie zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie, zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, jej miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle przebywa osoba dotknięta przemocą. Nie budzi bowiem wątpliwości, że w Wydziałach Rodzinnych i Nieletnich rozpoznawane są co do zasady sprawy dotyczące relacji pomiędzy członkami rodziny. Wydziały te dysponują środkami przydatnymi do badania zjawiska przemocy w rodzinie (np. wywiad kuratora sądowego) i potrafią z nich korzystać. Dla prawidłowej oceny tego, co dzieje się pomiędzy członkami rodziny, zwłaszcza, gdy występują w niej małoletnie dzieci, istotne znaczenie ma także wrażliwość i doświadczenie sędziów rodzinnych, częstokroć prowadzących już postępowania dotyczące rodziny, w której jednym z deficytów jest problem przemocy. W praktyce zdarzały się sytuacje, że Wydziały Cywilne, dotychczas prowadzące postępowania o zobowiązanie sprawcy do opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z osobą najbliższą, zwracały się o udzielenie informacji do Wydziałów Rodzinnych i Nieletnich o stanie danej rodziny i relacjach w niej panujących.</p> <p>W związku z planowanym powierzeniem Wydziałom Rodzinny i Nieletnich nowej kategorii spraw pilnych, ich obciążeniem oraz szczególnym społecznym znaczeniem sprawności orzekania w sprawach rodzinnych, opiekuńczych i nieletnich, w ocenie Stowarzyszenia należy pilnie wdrożyć rekomendację Rzecznika Praw Dziecka,</p>	
--	--	---	--

			<p>zawartą w Informacji o działalności Rzecznika Praw Dziecka w 2020 roku oraz uwagi o stanie przestrzegania praw dziecka w Polsce. Wskazano tam na „(...) konieczność zwiększenia liczby sędziów orzekających w sprawach rodzinnych, jak również zapewnienia im wszechstronnej pomocy (asystenta, sekretarza), aby praca sędziego miała głównie charakter merytoryczny. Obecnie sytuacja sędziów rodzinnych jest bardzo trudna, prowadzą po kilkaset spraw, a jednocześnie zobowiązani są do dopełniania licznych formalności. Ponadto pomimo dużego zapotrzebowania w wielu sądach obsada wydziałów rodzinnych i nieletnich jest minimalna, zdarzają się przypadki, że przez wiele miesięcy żaden sędzia nie orzeka w sprawach rodzinnych. Mając powyższe na uwadze, istnieje konieczność pilnego zmniejszenia obciążenia sędziów rodzinnych, zarówno poprzez zwiększenie ich liczby, jak i poprzez przydanie im szerokiego wsparcia administracyjnego”.</p> <p><u>Propozycja:</u></p> <p>Wobec propozycji przeniesienia ww. spraw do Wydziałów Rodzinnych i Nieletnich Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia” wskazuje na konieczność zwiększenia obsady kadrowej tych Wydziałów, tak w zakresie sędziów, jak i pracowników sekretariatów. Prowadzenie tych spraw będzie się bowiem wiązało ze znacznym poszerzeniem obowiązków orzeczniczych i sekretarskich, należy zatem zapewnić ww. Wydziałom możliwość sprawnego i skutecznego wypełniania swoich obowiązków.</p>	
		<p>Stowarzyszenie Sędziów Rodzinnych w Polsce</p>	<ul style="list-style-type: none"> - sprawy z art. 11a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, od ich wprowadzenia 1.08.2010 r. nie należały do właściwości wydziałów rodzinnych, - są to sprawy dotyczące dorosłych, których interesów nie musi strzec sąd rodzinny w szczególnym trybie, mają możliwość samodzielnej ochrony swych interesów, sąd rodzinny powołany jest głównie do ochrony interesów małoletnich dzieci, - w rodzinach, gdzie dochodzi do przemocy i są małoletnie dzieci, odpis postanowienia w sprawie nakazu opuszczenia mieszkania i innych nakazów i zakazów doręcza się sądowi opiekuńczemu i dopiero wówczas sąd rodzinny podejmuje 	<p>Uwaga uwzględniona – odstąpiono od powierzenia spraw z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie sądom rodzinnym – wydziałom rodzinnym i nieletnich sądów rejonowych.</p>

		<p>działania sprawdzające dotyczące małoletnich,</p> <ul style="list-style-type: none">- przekazanie zwiększonej, niż dotychczas liczby spraw do wydziału rodzinnego w wyniku rozszerzenia katalogu dotychczas rozpoznawanych spraw z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i nadanie większości z nich charakteru pilnego jak np. art.15aj ust.2 ustawy o Policji, art.560^{3a}§3kpc, art. 560⁵ k.p.c. - w sytuacji braków kadrowych w wydziałach rodzinnych i coraz dłuższych terminów rozpoznania spraw w sprawach małoletnich, które powinny mieć priorytet w orzekaniu, a nadto w wyniku rozszerzenia katalogu ww. spraw niemiarodajne są dotychczasowe statystyki spraw rozpoznawanych w tej materii- zbyt duża ilość spraw pilnych załatwianych przez wydziały rodzinne wynikające z zabezpieczeń alimentów- 7 dni, zabezpieczeń w sprawach opiekuńczych- 30 dni, sprawy o umieszczenie w szpitalu psychiatrycznym lub domu pomocy społecznej – rozprawa powinna odbyć się w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku, w sprawach o orzeczenie obowiązku poddania się leczeniu odwykowego rozprawa powinna odbyć się w terminie 1 miesiąca od dnia wpływu wniosku, sprawy z ustawy o zawodzie lekarza i lekarza dentystry muszą być rozpoznawane w najkrótszym możliwym terminie, pilna zgoda sądu opiekuńczego na przerwanie ciąży u osoby małoletniej lub transplantację tkanek lub narządów, ustanowienie opiekuna prawnego dla małoletniego lub osoby dorosłej, ingerencja we władzę rodzicielską, demoralizacja nieletniego, pilny charakter danej sprawy, gdy dobro dziecka jest mocno zagrożone, podejmowanie pilnych czynności na dyżurach ustanawianych na podstawie Ustawy o ochronie zdrowia psychicznego i Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich- do orzekania w sprawach z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nie potrzeba doświadczenia sędziego rodzinnego, gdyż bada się przesłanki ustawowe, do których zbadania sędzia cywilny ma takie same kompetencje, a w wyniku losowego przydzielania spraw i tak ten sam sędzia nie orzeka w sprawie danej rodziny, jak to było wcześniej przy zasadzie przydziału spraw sędziemu z danego terytorium.	
--	--	--	--

			<p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>Przydzielenie rozpoznawania spraw z zakresu ustawy o przemocy w rodzinie do wydziałów cywilnych.</p>	
22.	<u>art. 15a1 do ustawy o Policji</u>	Stowarzyszenie Sędziów Rodzinnych w Polsce	<p>- obawa, że Policja będzie traktowała sprawy wydania nakazów i zakazów na potrzeby statystyk skuteczności swoich działań, przez co liczba spraw, w których te nakazy i zakazy wydano, jak również liczba wniesionych zażaleń na te nakazy i zakazy, znacznie wzrosnie.</p> <p>- nie wiadomo czemu ma służyć informacja publiczna, ile takich nakazów zostało uchylonych przez sąd;</p> <p>- uzasadnienie projektu, że stosowanie tej instytucji powinno mieć charakter publiczny i podlegać stałemu monitorowaniu jest mało przekonujące, gdyż sama informacja przekazana władzy ustawodawczej o tego rodzaju sprawach nie będzie miała większego znaczenia dla faktycznej skuteczności tych środków.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>Pominięcie tego przepisu.</p>	Uwaga uwzględniona , w związku z uwagą zgłoszoną przez MSWiA odstąpiono od nakładania obowiązku składania sprawozdań.
23.	<u>560^{3a} § 3 k.p.c.</u>	Stowarzyszenie Sędziów Rodzinnych w Polsce	<p>Zorganizowanie takiego wysłuchania i to na rozprawie – jak wynika z treści art. 560^{3a} § 4 k.p.c., nastęrczy wiele problemów organizacyjnych, w szczególności, gdy sąd nie posiada numeru telefonu do osób, które powinien wysłuchać, jak również odbędzie się kosztem stosunkowo dużego nakładu czasowego kilkorga sędziów, bo na postanowienie przysługuje dodatkowo zażalenie.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>Pominięcie tego trybu postępowania, poza możliwością odebrania rzeczy osobistych i potrzebnych do wykonywania zawodu w obecności funkcjonariusza policji- odróżnienie rzeczy osobistych i służących do wykonywania zawodu nie powinno nastęrczać trudności, a skoro funkcjonariusze mają się wykazywać ilością wydanych nakazów i mają uprawnienia do ich wydania, to mogą też na bieżące potrzeby rozstrzygnąć wątpliwości co do zabrania określonych rzeczy, mogą z tego sporządzić protokół, co do pozostałych rzeczy, których sprawca przemocy nie zabrał, może dochodzić w ogólnym trybie</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona.</p> <p>W związku ze zgłoszonymi uwagi do regulacji zawartej w art. 560^{3a} k.p.c. brzmienie przepisu zostało zmienione.</p> <p>W przepis wprowadzono zapis umożliwiający sądowi wydanie tego postanowienia na posiedzeniu niejawnym lub na rozprawie, co usprawni postępowanie.</p>

			<p>wydania rzeczy</p> <p>Ostatecznie rozpoznanie wniosku na posiedzeniu niejawnym, ustanowienie braku podania przez wnioskodawcę numeru telefonu domowników jako brak formalny, możliwość telefonicznego wezwania do złożenia wyjaśnień na piśmie.</p> <p>Ostatecznie – eliminacja zapisu, „o ile numer telefonu wnioskodawcy jest sądowi znany”</p>	
24.	<u>art. 560⁹ § 1¹ k.p.c.</u>	Stowarzyszenie Sędziów Rodzinnych w Polsce	<p>Sąd opiekuńczy, gdy poweźmie wiadomość o zdarzeniu uzasadniającym wszczęcie postępowania z urzędu, zawsze podejmuje czynności w celu ustalenia sytuacji małoletniego, co wynika wprost z treści art. 570¹ § 1¹ k.p.c.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>Pominięcie tej zmiany.</p>	Uwaga nieuwzględniona – przepis reguluje odrębny tryb postępowania wprowadzając jego dwuetapowość: postępowanie o wgląd w sytuację małoletniego dziecka i wszczęcie odpowiedniego postępowania opiekuńczego, co wprowadzi jednolitą praktykę w sądach i rozwiewa wszelkie wątpliwości, jak mają być rejestrowane i prowadzone tego typu sprawy.
25.	<u>art. 755⁴ k.p.c.</u>	Stowarzyszenie Sędziów Rodzinnych w Polsce	<p>Sąd opiekuńczy, gdy poweźmie wiadomość o zdarzeniu uzasadniającym wszczęcie postępowania z urzędu, zawsze podejmuje czynności w celu ustalenia sytuacji małoletniego, co wynika wprost z treści art. 570¹ § 1¹ k.p.c.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>Pominięcie tej zmiany.</p>	Uwaga nieuwzględniona – przepis reguluje odrębny tryb postępowania wprowadzając jego dwuetapowość: postępowanie o wgląd w sytuację małoletniego dziecka i wszczęcie odpowiedniego postępowania opiekuńczego, co wprowadzi jednolitą praktykę w sądach i rozwiewa wszelkie wątpliwości, jak mają być rejestrowane i prowadzone tego typu sprawy.
27	<u>art.15aj ust. 2 ustawy o Policji</u>	Stowarzyszenie Sędziów Rodzinnych w Polsce	<p>Niezrozumiały zwrot: uczestnikami tego postępowania są organ, który wydał nakaz lub zakaz, osoba, w stosunku do której zostały one wydane oraz prokurator, jeżeli złożył zażalenie. W postępowaniu cywilnym zażalenie rozpoznawane jest na posiedzeniu niejawnym.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>Napisać w przepisie komu doręczyć postanowienie a nie kto jest uczestnikiem postępowania.</p>	Uwaga nieuwzględniona – uwaga uznana za niezasadną. Ustawodawca w pierwszej kolejności winien określić krąg uczestników postępowania co determinuje osoby, który.
28	<u>art. 560^{3a} § 4 k.p.c.</u>	Stowarzyszenie Sędziów Rodzinnych w Polsce	<p>Jeśli numer telefonu nie jest znany to wiadomo, że sąd nie zawiadomi telefonicznie.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>Eliminacja zwrotu „o ile numer telefonu wnioskodawcy</p>	Uwaga nieuwzględniona – pominięcie tej zmiany w ocenie projektodawcy wprowadzałoby konieczność dodania do wniosku w sprawie z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dodatkowego wymogu formalnego w postaci wskazania numeru

			jest sądowi znany”.	telefonu, co mogłoby stanowić utrudnienie dla wnioskodawcy – osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.
29.	<u>art. 15ak ust. 1 ustawy o Policji</u>	Stowarzyszenie Sędziów Rodzinnych w Polsce	Termin 14 dni należy liczyć począwszy od dnia następnego po wydaniu nakazu lub zakazu – sposób liczenia terminów wynika z przepisów ogólnych k.p.c. i k.p.k., i nie ma co do tego żadnych wątpliwości. Nigdy terminu nie liczy się wliczając dzień wydania orzeczenia. <u>Propozycja zmiany:</u> Eliminacja tego zdania.	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga niezasadna. Wskazanie sposobu liczenia terminu jest zasadne, bowiem może zachodzić wątpliwość wg jakiej procedury ten termin powinien być liczony. Zapis służy eliminacji wątpliwości. Narzędzia, jakie ma stosować Policja i Żandarmeria Wojskowa, muszą być proste i jasne. Zmieniono jednak redakcję przepisu, tak aby był zrozumiały.
30.	<u>art. 1 pkt 1 projektu</u>	Fundacja Instytut na Rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris	W części pierwszej w księdze drugiej w tytule II tytuł działu Ia zamiast sformułowania „przemoc domowa” stosuje określenie „przemoc w rodzinie” sugerujący, że środowisko rodzinne, zgodnie z normami konstytucyjnymi utożsamiane z małżeństwem i rodzicielstwem stanowi źródło przemocy. <u>Propozycja zmiany:</u> Zmiana tytułu II na następujący: „Sprawy z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej”.	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga niezasadna, z uwagi na konieczność opracowania projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw w oparciu o obecnie obowiązujące brzmienie zmienianych przepisów poszczególnych ustaw, w tym ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
31	<u>art. 560^{3a} § 3 k.p.c</u>	Fundacja Instytut na Rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris	W związku z propozycją umożliwienia uczestnikowi (osobie podejrzanej o stosowanie przemocy) złożenia wniosku o zezwolenie na zabranie rzeczy osobistego użytku i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej, na których wydanie nie wyraża zgody wnioskodawca (osoba, co do której podejrzewa się, że doznaje przemocy domowej), wątpliwości budzi brak określonego krótkiego terminu rozpoznania wniosku przez sąd, a ponadto brak zobowiązania wnioskodawcy - który sprzeciwia się wydaniu rzeczy uczestnikowi - do pozostawienia numeru telefonu do dyspozycji sądu w celu skrócenia czasu na odebranie wymaganych wyjaśnień wnioskodawcy i w efekcie wydania rozstrzygnięcia przez sąd. Biorąc pod uwagę, że przedmiotem wniosku uczestnika mają być przedmioty osobistego użytku i rzeczy niezbędne do pracy, proponowane rozwiązania powinny uwzględniać potrzebę możliwie najszybszego jego	Uwaga nieuwzględniona – projektodawca uznał, że ze względu na przewidziany termin rozpoznania wniosku w sprawie z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – 1 miesiąc, nie zachodzi konieczność wprowadzania dodatkowego terminu na rozpoznanie wniosku incydentalnego.

			<p>rozpoznania, a tym samym zobowiązania wnioskodawcy – w sytuacji, gdy sprzeciwia się zabraniu rzeczy przez uczestnika – do umożliwienia sprawnego kontaktu telefonicznego przez sąd rozpoznający wniosek uczestnika dotyczący wydania rzeczy.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>Doprecyzowanie art. 560^{3a} § 3 k.p.c., np. w sposób następujący:</p> <p>„Sąd rozpoznaje wniosek uczestnika niezwłocznie po jego wpływie, nie później jednak niż w ciągu 3 dni, po odebraniu wyjaśnień od wnioskodawcy lub osób wspólnie zajmujących mieszkanie sprzeciwiających się wydaniu rzeczy. Sąd może telefonicznie zawiadomić wnioskodawcę oraz uczestników sprzeciwiających się wydaniu rzeczy o dopuszczalnych sposobach złożenia wyjaśnień. Uczestnicy sprzeciwiający się wydaniu rzeczy są zobowiązani do pozostawienia numeru telefonu do dyspozycji sądu.”</p>	
32.	<u>art. 15ab ust. 9 ustawy o Policji</u>	Fundacja Instytut na Rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris	<p>Pomimo zwiększenia uprawnień Policji do stosowania wobec osoby podejrzewanej o stosowanie przemocy domowej środków o charakterze zapobiegawczym (art. 15aa¹ i 15aa² ustawy o Policji), w proponowanej nowelizacji nie przewidziano po stronie osoby podejrzewanej o stosowanie przemocy jej obligatoryjnego wysłuchania, w szczególności w celu ustalenia, czy zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 15aa ust. 1 i art. 15aa¹ tej ustawy. Za niedopuszczalną należy uznać sytuację, w której w całym procesie gromadzenia przez Policję informacji co do okoliczności wskazanych w art. 15aa ust. 1 i art. 15aa¹ osoba, którą podejrzewa się o stosowanie przemocy, może być całkowicie pozbawiona możliwości przedstawienia swojego stanowiska.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>Zmiana brzmienia art. 15ab ust. 9 ustawy o Policji na następujące:</p> <p>„9. Przed wydaniem nakazu lub zakazu Policja, o ile to możliwe, wysłuchuje osobę stosującą przemoc w rodzinie. Policja może również dokonywać innych czynności w celu ustalenia, czy zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 15aa ust. 1 lub w art. 15aa¹.”</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona.</p> <p>Zmieniono brzmienie projektowanej regulacji nakładając obowiązek wysłuchania osoby stosującej przemoc przed wydaniem nakazu, zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu Policja „o ile nie utrudni to ich natychmiastowego wydania”.</p>

33.	<u>art. 15ae ust. 4 ustawy o Policji</u>	Fundacja Instytut na Rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris	<p>Wątpliwości budzi pozostawione w niezmienionym kształcie uprawnienie sprzeciwienia się osób wspólnie zamieszkujących z osobą podejrzaną o stosowanie przemocy, zobowiązaną do opuszczenia mieszkania, wobec możliwości zabrania przez tę osobę jej przedmiotów osobistego użytku i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej.</p> <p>Należy zauważyć, że treść przepisu dopuszcza również jego stosowanie także w przypadku bezpodstawności takiego sprzeciwu, natomiast skorzystanie z niego pozbawia osobę zobowiązaną do opuszczenia mieszkania dostępu do najpotrzebniejszych rzeczy.</p> <p>Jednocześnie nie wydaje się, aby zaproponowane rozwiązanie legislacyjne było uzasadnione ochroną osoby, co do której podejrzewa się, że doświadcza przemocy domowej - czynności związane z opuszczeniem mieszkania i zabranieniem rzeczy są dokonywane w towarzystwie Policji.</p> <p>Nie przedstawiono propozycji zmiany.</p>	Uwaga nieuwzględniona – jednak w projekcie ustawy wyeliminowano możliwość sprzeciwienia się innych osób zabranianiu rzeczy przez osobę stosującą przemoc w rodzinie. Takie uprawnienie zostało przyznane jedynie osobie dotkniętej przemocą.
34	<u>art. 15ah ustawy o Policji</u>	Fundacja Instytut na Rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris	<p>Biorąc pod uwagę stopień ingerencji w życie rodzinne i dotkliwość konsekwencji wydanego przez Policjanta nakazu lub zakazu należałoby oczekiwać, że skorzystanie z tego instrumentu będzie poddane kontroli sądowej z urzędu. Tym bardziej, że niejednokrotnie złożenie zażalenia przez osobę, której zarzucono stosowanie przemocy domowej może przekraczać jej możliwości – jak ma to miejsce w przypadku analogicznych instytucji. Nie bez znaczenie są także obawy jakie może budzić możliwość arbitralnego stosowania tego przepisu i jego prewencyjne wykorzystywanie, co może łatwo stać się źródłem nadużyć.</p> <p>Z powyższych względów zasadnym będzie wprowadzenie realizowanej z urzędu kontroli sądu, która stanowi „standardowy” element postępowania karnego. Jak zauważa się w literaturze przedmiotu, „oderwanie postępowania przygotowawczego od kontroli i ingerencji niezawisłej władzy sądowniczej w krótkim czasie doprowadziłoby do patologicznych wypaczeń, godzących</p>	Uwaga nieuwzględniona. Nawet przy zatrzymaniu (i tymczasowym aresztowaniu), które jeszcze dotkliwiej ingerują w prawa i wolności obywatelskie, nie jest przewidziana kontrola takiej decyzji z urzędu.

			<p>w prawa człowieka” [E. Łuszczuk, Kontrola czy nadzór sądu nad postępowaniem przygotowawczym, Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego, Tom XXVIII, 2012.]</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>Nadać art. 15ah następujące brzmienie:</p> <p>„Art. 15ah. 1. Policjant, w przypadku wydania nakazu, zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania, zakazu wstępu, poucza osobę stosującą przemoc domową o przyczynach ich wydania, o możliwości i sposobie złożenia wyjaśnień, a także, w przypadku wydania nakazu lub zakazu, informuje o danych teleadresowych właściwych miejscowo placówek zapewniających miejsca noclegowe oraz placówek prowadzących programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową lub programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową.</p> <p>2. Policjant, w przypadku wydania nakazu lub zakazu, o których mowa w § 1, niezwłocznie przekazuje ten nakaz lub zakaz do sądu rejonowego właściwego ze względu na miejsce położenia wspólnie zajmowanego mieszkania wraz z protokołem, o którym mowa w art. 15ae, o ile taki protokół sporządzono.”</p>	
35	<u>art. 15aj ust. 1 ustawy o Policji</u>	Fundacja Instytut na Rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris	<p>Treść uwag i uzasadnienie j.w.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>Nadać art. 15aj ust. 1 następujące brzmienie:</p> <p>„1.Osobie stosującej przemoc domową, wobec której wydano nakaz, zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu przysługuje prawo złożenia wyjaśnień do sądu rejonowego właściwego ze względu na miejsce położenia wspólnie zajmowanego lub objętego zakazem mieszkania. Wyjaśnienia składa się w terminie 3 dni od dnia doręczenia nakazu, zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, o czym należy osobę tę pouczyć przy doręczeniu.”</p>	Uwaga nieuwzględniona. j.w.
36	<u>art. 15aj ust. 2 i 3 ustawy o Policji</u>	Fundacja Instytut na Rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris	<p>Treść uwag i uzasadnienie j.w.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p>	Uwaga nieuwzględniona j.w.

			<p>Nadać art. 15aj ust. 2 następujące brzmienie:</p> <p>„2. Sąd bada z urzędu, niezwłocznie po złożeniu wyjaśnień przez osobę podejrzaną o stosowanie przemocy domowej, nie później jednak niż w ciągu 48 godzin od złożenia tych wyjaśnień lub upływu terminu na złożenie tych wyjaśnień, prawidłowość prowadzenia czynności, zasadność oraz legalność wydanego nakazu, zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu.”</p> <p>W ust. 3 wykreślić słowo „zaskarżony”.</p>	
37	<p><u>Art. 12 § 1 pkt 3</u> <u>Prawa o ustroju</u> <u>sądów</u> <u>powszechnych</u></p>	<p>Fundacja Instytut na Rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris</p>	<p>W kontekście powierzonego rozpoznawania spraw dotyczących przemocy domowej wydziałom rodzinnym i nieletnich trzeba ponownie zwrócić uwagę na błędnie powielane w obecnym ustawodawstwie powiązania przemocy z rodziną. Ta wadliwa terminologia sugeruje, że rodzina jest środowiskiem, w którym szczególnie szerzą się zjawiska przemocowe. Prawidłową terminologią w tym zakresie, o czym była mowa wyżej, byłoby pojęcie „przemoc domowa”, które nie wskazywałoby niesłusznie na środowisko rodzinne jako rzekomo sprzyjające przemocy względem domowników.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>Art. 12 w § 1 pkt 3 nadać następujące brzmienie:</p> <p>„3) rodzinny i nieletnich – do spraw z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, spraw dotyczących demoralizacji i czynów karalnych nieletnich, leczenia osób uzależnionych od alkoholu oraz od środków odurzających i psychotropowych, spraw z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz spraw zażaleń na nakazy i zakazy wydane na podstawie art. 15aa i art. 15aa¹ ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2020 r. poz. 360, 956, 1610, 2112 i 2320 oraz z 2021 r. poz. 1005) oraz art. 18a, art. 18a¹ i art. 18a² ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1214), a także spraw należących do sądu opiekuńczego na podstawie odrębnych ustaw.”</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona – przy czym w projekcie odstąpiono od powierzenia rozpoznawania spraw sądom rodzinnym – wydziałom rodzinnym i nieletnich sądów rejonowych.</p>

38	<p><u>Art. 9 projektu – zmieniający ustawę o przeciwdziałaniu przemoc w rodzinie</u></p>	<p>Fundacja Instytut na Rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris</p>	<p>Uwaga ogólna dotycząca terminologii używanej w Ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - we wszystkich nowelizowanych ustawach, a w szczególności w Ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie projektodawca niezmiennie posługuje się terminem „przemoc w rodzinie”, co w nieuzasadniony sposób stygmatyzuje środowisko rodzinne, które nie jest jedyną ani główną przestrzenią występowania przemocy domowej. <p>Podkreślić trzeba, że zgodnie z <i>Projektem ustawy o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw</i> (UD296), opublikowanym na stronach Rządowego Centrum Legislacji 30.09.2021 r. zarówno w tytule ustawy jak i całej jej treści sformułowanie „przemoc w rodzinie” ma zostać zastąpione wyrażeniem „przemoc domowa”.</p> <p>Analogiczna ogólna uwaga odnosi się do pojęcia „osoba stosująca przemoc”, dotyczącego również osób, wobec których jedynie „powzięto informację o stosowaniu przemocy”. Tym samym ustawodawca na poziomie użytej terminologii z góry (jeszcze przed podjęciem interwencji przez Policję) przesądza o winie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej, co budzi istotne wątpliwości co do zgodności z gwarantowaną konstytucyjnie zasadą domniemania niewinności.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>Właściwym terminem ustawowym dla określenia omawianego problemu jest sformułowanie „przemoc domowa”, które jest stosowany na poziomie międzynarodowym i w ustawodawstwach większości państw europejskich. Terminem tym posługuje się rządowy projekt nowelizacji u.p.p.r. (UD296).</p> <p>W stosunku do osób, wobec których podejrzewa się, że stosują przemoc domową proponuje się zastąpienie terminu „osoba stosująca przemoc” terminem „osoba podejrzana o stosowanie przemocy” lub „osoba podejrzana o stosowanie przemocy domowej”.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Uwaga niezasadna, ze względu na konieczność opracowania projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw w oparciu o obecnie obowiązujące brzmienie zmienianych przepisów poszczególnych ustaw, w tym ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.</p>
----	---	---	--	--

39	<u>Art. 11a ust. 6 i 8 ustawy o przeciwdziałaniu przemoc w rodzinie</u>	Fundacja Instytut na Rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris	<p>Istotne zastrzeżenia budzi zaproponowane w ust. 6 zmienianej ustawy uprawnienie osoby dotkniętej przemocą do odmowy wyrażenia zgody na zabranie przez osobę podejrzaną o stosowanie przemocy domowej rzeczy osobistych i służących do świadczenia pracy zarobkowej, jak również określona w ust. 8 zmienianej ustawy możliwość sprzeciwu osoby dotkniętej przemocą wobec czynności zabrania jakichkolwiek rzeczy przez osobę podejrzaną o stosowanie przemocy.</p> <p>Wydaje się, że proponowane rozwiązania nie są podyktowane troską o bezpieczeństwo członków rodziny osoby podejrzananej o stosowanie przemocy, bowiem przy czynności zabrania rzeczy przez tę osobę członkowie rodziny nie muszą być obecni. Natomiast w sytuacji, w której zabranie rzeczy następuje w ich obecności, dodatkowym zabezpieczeniem dóbr osób pokrzywdzonych jest obowiązkowa asysta Policjanta.</p> <p>Proponowane rozwiązanie jest zatem nieproporcjonalne do zakładanego celu, przy czym w sposób nieuzasadniony ingeruje w prawo własności osoby, której zarzuca się stosowanie przemocy.</p> <p>Wydaje się również, że zaproponowane rozwiązanie w postaci dochodzenia roszczeń o wydanie rzeczy na zasadach ogólnych nie stanowi wystarczającego zabezpieczenia praw osoby podejrzananej o stosowanie przemocy, biorąc pod uwagę rodzaj rzeczy, których odmówiono jej wydania (rzeczy osobiste, narzędzia pracy), oraz czas dochodzenia roszczeń.</p> <p><u>Nie przedstawiono propozycji zmiany.</u></p>	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Uwaga w ocenie projektodawcy niezasadna, wynikająca z niezrozumienia projektowanej regulacji, która wprowadza możliwość tryb pozasądowy, polubowny rozstrzygnięcia kwestii związanych z rzeczami znajdującymi się we wspólnym mieszkaniu i jego bezpośrednim otoczeniu, zabezpieczając osobę dotkniętą przemocą przed ewentualnymi postępowaniami związanymi z wydaniem rzeczy i przed kontaktem z osobą stosującą wobec niej przemoc. Nie ma ograniczenia przedmiotowego rzeczy, co do których osoba stosująca przemoc domową i osoba dotknięta przemocą domową mogą dojść do porozumienia.</p> <p>W związku ze zgłoszeniem licznych uwag do regulacji zawartych w art. 11a ust. 5-8, wskazując na to, że poszczególne zapisy nie są zrozumiałe, zaprojektowano nowe brzmienie tych przepisów.</p>
40.	<u>art. 52a k.p.k.</u> (art. 5 pkt 1 projektu)	IWS	<p>Brak wprowadzenia do k.p.k. upoważnienia ustawowego zobowiązującego Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia w przedmiocie ustalenia indywidualnych potrzeb pokrzywdzonego może spowodować stosowanie różnej praktyki w zakresie realizacji zadania zawartego w art. 52a k.p.k. przez organy prowadzącego postępowanie karnie, co w konsekwencji może mieć wpływ na brak realnego wykonania art. 22 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiającej normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępującej</p>	<p>Uwaga uwzględniona. Dodano art. 52a § 5 k.p.k., który zawiera delegację ustawową dla Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia określającego, wzór kwestionariusza, przy czym przyjęto inną redakcję przepisu.</p>

			<p>decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW (Dz. Urz. UE.L Nr 315). Tym samym niezbędne jest opracowanie, poprzez wydanie regulacji wykonawczych, zestandaryzowanych formularzy ocen potrzeb pokrzywdzonego.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534 i 1023) wprowadza się następujące zmiany:</p> <p>1) dotychczasową treść at. 52a oznacza się jako § 1 i otrzymuje brzmienie:</p> <p>„Mając na względzie potrzebę zastosowania wobec pokrzywdzonego art. 147 § 1 w odniesieniu do czynności, o której mowa w art. 143 § 1 pkt 2, a także art. 177 § 1a, art. 184-185g, art. 299a § 1, art. 360 § 1 pkt 1 lit. d oraz pkt 3, art. 390 § 2 i 3 oraz art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka (Dz. U. z 2015 r. poz. 21), organ prowadzący postępowanie karne ustala okoliczności sprawy, w szczególności dotyczące właściwości i warunków osobistych pokrzywdzonego, a także rodzaju i rozmiaru ujemnych następstw przestępstwa.”;</p> <p>2) po art. 52a § 1 dodaje się § 2 w brzmieniu:</p> <p>„Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór formularza indywidualnej oceny potrzeb pokrzywdzonego w związku z możliwością zastosowania wobec niego art. 147 § 1 w odniesieniu do czynności, o której mowa w art. 143 § 1 pkt 2, a także art. 177 § 1a, art. 184-185g, art. 299a § 1, art. 360 § 1 pkt 1 lit. d oraz pkt 3, art. 390 § 2 i 3 oraz art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka (Dz. U. z 2015 r. poz. 21), mając na względzie potrzebę zagwarantowania pokrzywdzonemu należytych środków ochrony i wsparcia.”</p>	
41	<p><u>art. 16 k.p.k.</u></p> <p><u>art. 300 k.p.k.</u></p>	IWS	<p>Pełni popierając zawarte w projektowanej ustawie rozwiązania prawne zmierzające do zagwarantowania osobom z niepełnosprawnością intelektualną dostępu do wymiaru sprawiedliwości instytut Wymiaru Sprawiedliwości postuluje, oprócz zmiany art. 52a oraz unormowanie szczególnego trybu przesłuchania tych osób, wprowadzenie także dwóch dodatkowych rozwiązań</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona. W projektowanej ustawie dodano § 3 w art. 16. W art. 300 dodano § 4, o treści:</p> <p>„§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzory pisemnych pouczeń, o których mowa w § 1-3, mając na względzie konieczność</p>

			<p>prawnych zmierzających do podniesienia standardu ochrony osób z niepełnosprawnością intelektualną poprzez wprowadzenie nie standardowego sposobu pouczenia i informowania o prawach i obowiązkach osób o szczególnych potrzebach.</p> <p>Propozycja zmiany:</p> <p>W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534 i 1023) wprowadza się następujące zmiany:</p> <p>1) w art. 16 po § 2 dodaje się § 3 w brzmieniu:</p> <p>„§ 3. Jeżeli uczestnikiem postępowania jest osoba, która nie ukończyła 18 lat, osoba ubezwłasnowolniona całkowicie lub częściowo lub osoba nieporadna sposób pouczenia powinien być dostosowany do jej wieku, stanu zdrowia, w tym zdrowia psychicznego i stanu rozwoju umysłowego.”;</p> <p>2) w art. 300</p> <p>- po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:</p> <p>„§ 3a. Nie później niż przed pierwszym przesłuchaniem poucza się małoletniego świadka o uprawnieniach i obowiązkach określonych w art. 177, 182-183, 185a-185b, 186-192 oraz o sposobie i warunkach przesłuchania, określonych w art. 185a a świadka będącego osobą z niepełnosprawnością intelektualną o uprawnieniach i obowiązkach określonych w art. 182-183, 185e-185h, 186-192 oraz o sposobie i warunkach przesłuchania, określonych w art. 185e-185h”</p> <p>- po § 4 dodaje się § 4a w brzmieniu:</p> <p>„§ 4a. Minister Sprawiedliwości określi w drodze rozporządzenia, wzór pouczenia, o którym mowa w § 3a, mając na względzie konieczność zrozumienia pouczenia przez małoletniego oraz osobą z niepełnosprawnością intelektualną”</p>	<p>zrozumienia pouczenia przez osoby niekorzystające z pomocy obrońcy lub pełnomocnika, osoby nieporadne ze względu na wiek lub stan zdrowia, odrębne dla osoby, o której mowa w § 1, która nie ukończyła 18 lat , bacząc by pisemne pouczenie zawierało informację o możliwości uzyskania wyjaśnień co do zakresu ich uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania. Wzór pouczenia może zawierać graficzne przedstawienie zakresu uprawnień i obowiązków.”,</p>
42.	<u>art. 185a, 185c oraz 185e k.p.k.</u>	IWS	<p>Wprowadzenie zmian prawnych w zakresie unormowania szczególnego trybu przesłuchania osób z niepełnosprawnością intelektualną wymaga ustandaryzowania we wszystkich tzw. szczególnych</p>	<p>Uwaga uwzględniona w zakresie dodania art. 51 § 3 k.p.k. w art. 185e k.p.k., ujednolicenia przesłanki ponownego przesłuchania w szczególnych trybach (185a- 185c ujednolicono ze 185e k.p.k., przy czym</p>

		<p>trybach przesłuchania:</p> <ul style="list-style-type: none">- obecności podczas przesłuchania osoby, o której mowa w art. 51 § 3 K.p.k.;- okoliczności ponownego przesłuchania świadka;- możliwość udziału w przesłuchaniu osób, których mowa w art. 51 § 3 K.p.k. oraz wart. 51 § 2 K.p.k.; <p>W aktualnym stanie prawnym w zakresie art. 185a-185c k.p.k. oraz w projektowanym art. 185e k.p.k. przy przesłuchaniu ma prawo być obecna osoba wymieniona w art. 51 § 2 K.p.k. lub osoba pełnoletnia wskazana przez pokrzywdzonego. Powyższe regulacje prawne pomijają osobę, o której mowa wart. 51 § 3 k.p.k., czyli osobę, pod której pieczęcią pozostaje pokrzywdzony będący osobą nieporadną ze względu na wiek lub stan zdrowia. Projektodawca powinien także rozważyć, aby osoby, o których mowa w art. 51 § 2 k.p.k. oraz 51 § 3 k.p.k. miały zagwarantowane prawo udziału w przesłuchaniu, a nie wyłącznie prawo obecności przy tej czynności procesowej z uwagi na fakt, że ww. osoby w procesie karnym wykonują prawa małoletnich albo ubezwłasnowolnionych całkowicie lub częściowo bądź mogą wykonywać prawa osób nieporadnych, w szczególności ze względu na wiek lub stan zdrowia.</p> <p>W projektowanym art. 185e § 2 k.p.k. wskazano, że ponowne przesłuchanie świadka może odbyć się, gdy sąd, działając z urzędu lub na wniosek, uzna to za konieczne dla obrony oskarżonego, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego. W pełni aprobuje treść ww. regulacji prawnej będącej realizacją m.in. orzecznictwa Sądu Najwyższego (np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2013 r., III KK 380/12, OSNKW 2013/9/74), które wprost przewiduje nadanie żądaniu oskarżonego charakteru wniosku, niezbędne jest ujednoczenie przesłanki ponownego przesłuchania świadka także w pozostałych ochronnych trybach określonych w art. 185a-185c k.p.k.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534 i 1023) wprowadza się następujące zmiany:</p>	<p>dokonano zmian redakcyjnych w przepisie w stosunku do zgłoszonej propozycji).</p> <p>Nie uwzględniono zmian dalej idących: zmiana polegająca na przyznaniu osobom, o których mowa w art. 51 § 2 i 3 k.k. statusu osoby uczestniczącej w przesłuchaniu, wymaga analiz i na obecnym etapie przekracza zakres przedmiotowy projektu.</p>
--	--	---	--

		<p>1) art. 185a § 1 i 2 otrzymują brzmienie:</p> <p>„§ 1. W sprawach o przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub określone w rozdziałach XXIII, XXV i XXVI Kodeksu karnego małoletniego pokrzywdzonego, przesłuchuje się w charakterze świadka tylko wówczas, gdy jego zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, i tylko raz, chyba że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania lub gdy sąd, działając z urzędu lub na wniosek, uzna to za konieczne dla obrony oskarżonego, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego.</p> <p>§ 2. Przesłuchanie przeprowadza sąd z udziałem biegłego psychologa na posiedzeniu, nie później niż w terminie 14 dni od dnia wpływu wniosku. Prokurator, obrońca, pełnomocnik pokrzywdzonego oraz osoba wymieniona w art. 51 § 2 lub § 3 mają prawo wziąć udział w przesłuchaniu. Osoba pełnoletnia wskazana przez pokrzywdzonego, o którym mowa w § 1, ma prawo również być obecna przy przesłuchaniu, jeżeli nie ogranicza to swobody wypowiedzi przesłuchiwanego. Jeżeli oskarżony zawiadomiony o tej czynności nie posiada obrońcy z wyboru, sąd wyznacza mu obrońcę z urzędu.”</p> <p>2) art. 185c § 1a i 2 otrzymują brzmienie:</p> <p>„§ 1a. W sprawach o przestępstwa określone w § 1 pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania ukończył 15 lat, przesłuchuje się w charakterze świadka tylko wówczas, gdy jego zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, i tylko raz, chyba że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania lub gdy sąd, działając z urzędu lub na wniosek, uzna to za konieczne dla obrony oskarżonego, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego.”</p> <p>„§ 2. Przesłuchanie pokrzywdzonego, o którym mowa w § 1a, w charakterze świadka przeprowadza sąd na posiedzeniu z udziałem biegłego psychologa niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni od dnia wpływu wniosku. Prokurator, obrońca, pełnomocnik pokrzywdzonego oraz osoba wymieniona w art. 51 § 2 lub § 3 mają prawo wziąć udział w przesłuchaniu. Osoba pełnoletnia wskazana przez</p>	
--	--	--	--

			<p>pokrzywdzonego ma prawo również być obecna przy przesłuchaniu, jeżeli nie ogranicza to swobody wypowiedzi przesłuchiwanego. Na rozprawie głównej odtwarza się sporządzony zapis obrazu i dźwięku przesłuchania oraz odczytuje się protokół przesłuchania.”</p> <p>3) „185e § 3. Przesłuchanie przeprowadza sąd na posiedzeniu, nie później niż w terminie 14 dni od dnia wpływu wniosku. Prokurator, obrońca, pełnomocnik pokrzywdzonego oraz osoba wymieniona w art. 51 § 2 lub § 3 mają prawo wziąć udział w przesłuchaniu. Osoba pełnoletnia wskazana przez pokrzywdzonego, o którym mowa w § 1, ma prawo również być obecna przy przesłuchaniu, jeżeli nie ogranicza to swobody wypowiedzi przesłuchiwanego. Jeżeli oskarżony zawiadomiony o tej czynności nie posiada obrońcy z wyboru, sąd wyznacza mu obrońcę z urzędu.”</p>	
43.	<u>art. 47a oraz 82a ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych</u> ^{vii}	IWS	<p>Wprowadzenie projektowanych regulacji prawnych w zakresie unormowania szczególnego trybu przesłuchania osób z niepełnosprawnością intelektualną wymaga również zmian w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych poprzez wprowadzenie szkoleń dla sędziów z zasad przesłuchiwania osób o szczególnych potrzebach. Bez wątpienia pokrzywdzeni i świadkowie składający zeznania w trybie art. 185a-185c oraz 185e-185h K.p.k. wymagają szczególnej ochrony i zastosowania szczególnych technik ich przesłuchania.</p> <p>Rozważenia wymaga także aby w przypadku przesłuchania osób w trybie art. 185a-185c oraz 185e-185h K.p.k. czynność tę przeprowadzali wyszkoleni sędziowie.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 2072 oraz z 2021 r. poz. 1080 i 1236):</p> <p>1) 47a § 1 otrzymuje brzmienie:</p> <p>„§ I. Sprawy są przydzielane sędziom i asesorom sądowym losowo, w ramach poszczególnych kategorii spraw, chyba że sprawa podlega przydziałowi sędziemu pełniącemu dyżur bądź sędziemu posiadający specjalistyczną wiedzę i umiejętności zawodowe z zakresu przesłuchiwania osób niepełnoletnich oraz osób, o których mowa w art. 185c oraz</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona. Wprowadzono wymóg szkoleń dla sędziów. Nie uwzględniono propozycji, aby zrezygnować z losowego przydziału spraw w odniesieniu do przesłuchań prowadzonych w trybach szczególnych. Propozycja wymaga pogłębionych analiz, przede wszystkim pod kątem obsady kadrowej sądów, co wychodzi poza ramy projektu.</p>

			<p>w art. 185e-185h ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r., poz. 534)".</p> <p>2) w art. 82a po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:</p> <p>„§ 3a. Sędzia orzekający w sprawach z zakresu prawa karnego powinien uczestniczyć, co cztery lata, w szkoleniu i doskonaleniu zawodowym organizowanym przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury, w celu uzupełnienia specjalistycznej wiedzy i umiejętności zawodowych z zakresu przesłuchiwania osób niepełnoletnich oraz osób, o których mowa w art. 185c oraz w art. 185e-185h ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r., poz. 534)".</p>	
44.	<u>art. 12 w § 1 pkt 3 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych</u>	IWS	<p>Pod rozagę należy uznać przekazanie spraw z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz spraw zażaleń na nakazy i zakazy wydane na podstawie art. 15aa i art. 15aal ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2020 r. poz. 360, 956, 1610, 2112 i 2320 oraz z 2021 r. poz. 1005) oraz art. 18a, art. 18a1 i art. 18a2 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z . 2021 r. poz. 1214) wydziałom rodzinnym i nieletnich sądów rejonowych. Należy zwrócić uwagę, że wydziały rodzinne i nieletnich są wysoko obciążone ilością spraw a liczba sędziów rodzinnych nie jest wystarczająca. Obciążenie sędziów rodzinnych kolejnymi rodzajami spraw może wpłynąć na brak płynności ich rozpoznawania i brak udzielenia niezwłocznej pomocy osobom doświadczającym przemocy. Na potrzebę zmniejszenia obciążenia sędziów rodzinnych, zarówno poprzez zwiększenie ich liczby, jak i poprzez udzielenie im szerokiego wsparcia administracyjnego zwracał uwagę Rzecznik Praw Dziecka w Informacji o działalności Rzecznika Praw Dziecka w 2020 roku, s. 284.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2072 oraz z 2021 r. poz. 1080 i 1236) art. 12 w § I pkt 3 otrzymuje brzmienie:</p> <p>„I) cywilny — do spraw z zakresu prawa cywilnego, prawa</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona – uwaga stała się bezprzedmiotowa, w związku z odstąpieniem od powierzenia spraw z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie sądom rodzinnym – wydziałom rodzinnym i nieletnich sądów rejonowych.</p>

			rodzinnego i opiekuńczego, spraw dotyczących demoralizacji i czynów karalnych nieletnich, leczenia osób uzależnionych od alkoholu oraz od środków odurzających i psychotropowych, spraw z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz spraw zażaleń na nakazy i zakazy wydane na podstawie art. 15aa i art. 15aal ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2020 r. poz. 360, 956, 1610, 2112 i 2320 oraz z 2021 r. poz. 1005) oraz art. 18a, art. 18a1 i art. 18a2 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1214) oraz spraw należących do sądu opiekuńczego na podstawie odrębnych ustaw."	
45.	<u>art. 18b ust. 6 ustawy o Żandarmerii Wojskowej</u> <u>art. 15ab ust. 6 ustawy o Policji</u>	IWS	<p>Obecne brzmienie proponowanych regulacji prawnych wskazuje, że osobę małoletnią można przesłuchać wyłącznie, jeżeli jest to istotne dla sprawy, w szczególności gdy osoba małoletnia jest jedynym świadkiem zdarzenia.</p> <p>Z punktu widzenia ochrony dziecka nie jest wskazane sugerowanie (nawet poprzez katalog otwarty) sytuacji, kiedy takie przesłuchanie może być uzasadnione. Należy zwrócić uwagę, że nawet jeżeli dziecko będzie jedynym świadkiem zdarzenia, jego przesłuchania nie będzie niezbędne, gdyż w sprawie mogą być inne dowody jak np. dokumentacja medyczna, która będzie wystarczająca dla ustalenia okoliczności sprawy. Doprecyzowania wymaga również wprost wskazanie regulacji k.p.k. odnoszącej się do tzw. Przyjaznych Pokoi.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>„art. 18b ust. 6. Osobę małoletnią można przesłuchać tylko wówczas, gdy jej zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla sprawy i wyłącznie w odpowiednio przystosowanych pomieszczeniach, o których mowa w art. 185d Kodeksu postępowania karnego.”</p> <p>„art. 15ab ust. 6. Osobę małoletnią można przesłuchać tylko wówczas, gdy jej zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla sprawy i wyłącznie w odpowiednio przystosowanych pomieszczeniach, o których mowa w art. 185d Kodeksu postępowania karnego.”</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona.</p> <p>W ocenie projektodawcy zasadne jest ograniczenie możliwości przesłuchania małoletniego tylko do sytuacji, gdy zeznania tego małoletniego mogą mieć istotne znaczenie dla sprawy, w szczególności gdy jest jedynym świadkiem zdarzenia, a brak jest innych dowodów, które pozwoliłyby na ustalenie okoliczności istotnych.</p>

46.	<u>art. 755⁴ oraz art. 560⁹ § 1¹k.p.c.</u>	IWS	<p>Wprowadzone ustawą z dnia 30 kwietnia 2020 r. o zmianie ustawy — Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 956) rozwiązania prawne zmierzały do ochrony osób doświadczających przemocy w rodzinie w sytuacjach zagrażających ich życiu i zdrowiu.</p> <p>Okoliczności zastosowania wszelkich zakazów/nakazów są więc sytuacjami wymagającymi podjęcia niezwłocznych działań celem zabezpieczenia dobra dziecka, które doświadczało bądź było świadkiem sytuacji bez wątpienia zagrażających jego dobru. Tym samym postuluje się przywrócenie bezwzględnego obowiązku podejmowania przez sąd opiekuńczy postępowania zmierzającego do zapewnienia pełnej ochrony osób najmłodszych.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. — Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805 i 1981)</p> <p>1) art. 755⁴ otrzymuje brzmienie:</p> <p>„Sąd opiekuńczy po otrzymaniu zawiadomienia, o którym mowa w art. 15ad ust. 4 ustawy o Policji lub art. 18d ust. 4 ustawy o Żandarmerii Wojskowej lub po otrzymaniu zawiadomienia, o którym mowa w art. 755¹ § 5, wszczyna postępowanie z urzędu i bezzwłocznie orzeka w przedmiocie zabezpieczenia.”</p> <p>2) po w art. 560⁹ § 1 dodaje się § 1¹ w brzmieniu:</p> <p>„§ 1¹. Sąd opiekuńczy po otrzymaniu zawiadomienia, o którym mowa w § 1, wszczyna postępowanie z urzędu i bezzwłocznie orzeka w przedmiocie zabezpieczenia.”</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Uwaga niezasadna. Sąd opiekuńczy, gdy poweźmie wiadomość o zdarzeniu uzasadniającym wszczęcie postępowania z urzędu, zawsze wszczyna postępowanie opiekuńcze z urzędu, chyba że jego prowadzenie jest zbędne, bo już takie postępowanie się toczy (co wynika wprost z treści art. 570¹ § 1¹ k.p.c.)</p> <p>Wszczęcie przez sąd postępowania opiekuńczego wiąże się z koniecznością wydania przez sąd postanowienia o jego wszczęciu. Postanowienie zaś o wszczęciu postępowania wyznacza kognicję sądu w sprawie. Projektowana zmiana ma na celu umożliwienie sądowi, przed wydaniem postanowienia o wszczęciu postępowania (w tym określenia jego zakresu) ustalenie sytuacji małoletniego oraz zakresu, w jakim takie postępowanie ma być wszczęte. Projektowana regulacja sankcjonuje dotychczasową praktykę sądów, które przed wszczęciem postępowania opiekuńczego wszczynają najpierw postępowanie o wgląd w sytuację małoletniego. Co doprowadzi do ujednoczenia praktyki i będzie rozwiewało wątpliwości w tym zakresie.</p>
47.	<u>art. 560⁵ k.p.c. w zw. z art. 560^{3a} k.p.c.</u>	Krajowa Rada Komornicza	<p>Podstawowym problemem przy rozpoznawaniu spraw dotyczących przemocy w rodzinie jest termin załatwienia sprawy. Wprawdzie zgodnie z treścią art. 560⁵ k.p.c. Sąd orzeka w terminie jednego miesiąca od dnia wniesienia wniosku, jednak jest to wyłącznie termin instrukcyjny nie powodujący w praktyce, że sprawy załatwiane są we wskazanym terminie. Tym samym konieczne jest wprowadzenie mechanizmów gwarantujących zachowanie tego terminu. Dodatkowo, wprowadzenie obowiązku rozstrzygnięcia przez sąd o możliwości zabrania rzeczy czy</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Uwagę uznano za niezasadną. Nie ma możliwości wypracowania innych mechanizmów niż przewidziane w ustawie z dnia 30 września 2020 r. i w projekcie, które gwarantowałyby zachowanie terminu rozpoznania sprawy.</p>

			<p>zwierząt przez sprawcę przemocy (projektowany art. 560^{3a} k.p.c.) spowoduje dalsze wydłużenie postępowania. Wątpliwa jest zasadność rozstrzygnięcia o wydaniu rzeczy lub zwierząt przez sprawcę przemocy w postępowaniu o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazanie zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia. Niewątpliwie może zachodzić konieczność rozstrzygnięcia w tej kwestii, jednak może się to odbyć w ramach oddzielnego postępowania.</p> <p><u>Nie przedstawiono propozycji zmiany.</u></p>	
48.	<u>art. 560^{3a} § 1 k.p.c.</u>	Krajowa Rada Komornicza	<p>Zastrzeżenia budzi proponowana treść art. 560^{3a} § 1 k.p.c. Zgodnie z treścią tego przepisu, w trakcie postępowania uczestnik, który został zobowiązany do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub któremu zakazano zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia może złożyć wniosek o zezwolenie na zabranie ze wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia przedmiotów osobistego użytku i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej lub zwierząt domowych będących pod jego wyłączną opieką, na których wydanie nie wyraża zgody wnioskodawca lub osoby wspólnie zajmujące mieszkanie. Z jednej strony, przepis ten wskazuje na możliwość złożenia przez uczestnika (potencjalnego sprawcę przemocy, czyli osobę, której dotyczy wniosek) wniosku o zezwolenie na zabranie określonych przedmiotów lub zwierząt w trakcie postępowania, a więc do złożenia wniosku przed rozstrzygnięciem sprawy, z drugiej zaś strony, przepis przyznaje legitymację do złożenia takiego wniosku uczestnikowi, który został już zobowiązany do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub któremu zakazano już zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, a więc uczestnikowi, co do którego wydano rozstrzygnięcie kończące postępowanie w sprawie. W sytuacji, gdy wobec uczestnika wydano już taki nakaz lub zakaz nie sposób mówić, że postępowanie jest „w trakcie”.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p>	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Uwaga niezasadna, wynikająca z niezrozumienia projektowanej regulacji. W projektowanym przepisie chodzi o sytuację, gdy uczestnik został zobowiązany do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia bądź skutek wydania wobec niego nakazu i zakazu (przez Policję lub Żandarmerię Wojskową) i w czasie jego obowiązywania, przed złożeniem wniosku do sądu przez osobę dotkniętą przemocą z zakresu przeciwdziałania przemocą w rodzinie nie zabrał ze wspólnego mieszkania niezbędnych mu rzeczy osobistych, a następnie sąd – postanowieniem o udzieleniu zabezpieczenia – przedłużył stosowane nakaz i zakaz bądź, gdy w sprawie z zakresu przeciwdziałania przemocą w rodzinie została wszczęta bez uprzedniego wydania nakazu i zakazu, a w jej toku sąd wydał natychmiast wykonalne postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia zobowiązując uczestnika do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania.</p> <p>W związku z licznymi uwagami zgłoszonymi do regulacji zawartej w art. 560^{3a} k.p.c., które wskazują, że zaprojektowane przepisy są niezrozumiałe i niejasne, zmieniono projektowane brzmienie tej regulacji.</p>

			<p>Możliwe są dwa rozwiązania: po pierwsze wniosek taki może złożyć osoba (uczestnik), którego dotyczy wniosek, lecz co do której nie wydano jeszcze rozstrzygnięcia – w takiej sytuacji niezasadne jest „niezwłoczne” (projektowany art. art. 5603a § 3 k.p.c.) rozstrzygnięcie o możliwości zabrania rzeczy (zwierząt), albowiem nie wiadomo jeszcze, czy osoba taka zostanie objęta określonymi nakazami lub zakazami. Po drugie, można przyjąć, że omawiany wniosek może złożyć osoba (uczestnik) co do której orzeczono już nakaz opuszczenia lokalu lub zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia – wówczas jednak nie sposób mówić, że sprawa jest „w trakcie postępowania”. Wydaje się, że zasadne wydaje się przyjęcie drugiego rozwiązania, przy czym wymaga to wyeliminowania z projektowanego art. 5603a § 1 k.p.c. początkowego zwrotu wskazującego na czas złożenia wniosku (w trakcie postępowania). Przyjęcie pierwszego rozwiązania, poza zmianą redakcji przepisu, wymagałoby dodatkowo określenia końcowego momentu, w którym taki wniosek może być złożony, tak aby składanie wniosku nie było wykorzystywane do przedłużenia postępowania.</p>	
49.	<u>art. 560^{3a} k.p.c.</u>	Krajowa Rada Komornicza	<p>Proponowane przepisy nie określają również podstaw do orzekania w przedmiocie zezwolenia na zabranie ze wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia przedmiotów osobistego użytku i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej lub zwierząt domowych będących pod jego wyłączną opieką. Regulacja zawarta w projektowanym art. 560^{3a} § 2 k.p.c. (konieczność uprawdopodobnienia tylko okoliczności uzasadniających wniosek), w art. art. 560^{3a} § 3 k.p.c. (konieczność wysłuchania wnioskodawcy lub domowników) oraz formalnoprawny sposób rozstrzygnięcia co do wniosku (projektowany art. 560^{3a} § 6 i 7 k.p.c.) wskazuje na zabezpieczający charakter rozstrzygnięcia w tym zakresie. Z drugiej strony, skutek rozstrzygnięcia sądu ma być trwały, a nie tylko na czas trwania postępowania. Tym samym orzeczenie sądu w tym zakresie winno mieć charakter orzeczenia rozstrzygającego co do istoty sprawy, a nie orzeczenia o charakterze procesowym, którym nie można nakładać na strony postępowania obowiązków prawnych.</p>	Uwaga nieuwzględniona. j. w.

50.	<u>art. 560^{3a} § 8 k.p.c.</u>	Krajowa Rada Komornicza	Zastrzeżenia też budzi proponowany sposób przymusowego wykonania obowiązku wydania rzeczy lub zwierząt. Według treści projektowanego art. 560 ^{3a} § 8 k.p.c. przedmioty lub zwierzęta domowe, na których zabranie zezwolił sąd, uczestnik może zabrać z mieszkania, za zgodą osoby dotkniętej przemocą, w obecności policjanta lub żołnierza Żandarmerii Wojskowej. W przepisie tym widoczna jest sprzeczność regulowanych stanów faktycznych: stosowne zezwolenie wydaje sąd, w przypadku braku zgody wnioskodawcy lub osoby (osób) wspólnie zajmujące mieszkanie na zabranie tych rzecz lub zwierząt (art. 560 ^{3a} §1 k.p.c.). Przyjęcie, że po wydaniu zezwolenia przez sąd osoba dotknięta przemocą wyrazi zgodę na zabranie rzeczy (zwierząt) jest mało prawdopodobne. Nadto, sprzeciw w zabranianiu rzeczy przez sprawcę przemocy (brak zgody) mógł pochodzić nie od wnioskodawcy, lecz od współdomowników. Tym samym wątpliwe jest przyznanie następczego decydowania o wydaniu rzeczy przez wnioskodawcę, tj. osobę, od której sprzeciw nie pochodził	Uwaga nieuwzględniona. j.w. Dodatkowo należy wskazać, że w § 8 został uregulowany szczególny tryb dobrowolnego wykonania przez dłużnika (osobę dotkniętą przemocą – wnioskodawcę w sprawie z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie) tytułu wykonawczego w warunkach gwarantujących jej bezpieczeństwo.
51.	<u>art. 560^{3a} § 9 k.p.c.</u>	Krajowa Rada Komornicza	Wreszcie zastrzeżenia należy zgłosić co do sposobu przymusowego wykonania postanowienia sądu zezwalającego na zabranie rzeczy lub zwierząt. Według treści art. 560 ^{3a} § 9 k.p.c. w wypadku, gdy osoba dotknięta przemocą nie wyraża zgody na wydanie rzeczy, na których zabranie zezwolił sąd, do wykonania obowiązku wydania rzeczy stosuje się przepisy o egzekucji świadczeń niepieniężnych dotyczące wydania rzeczy ruchomej. Sam fakt zamieszczenia takiej regulacji wskazuje, że postanowienie sądu w przedmiocie zezwolenia na zabranie rzeczy lub zwierząt nie jest tytułem wykonawczym uprawniającym do prowadzenia egzekucji wydania rzeczy ruchomej. Gdyby tak było, regulacja zawarta we wskazanym przepisie byłaby zbędna: nie ma bowiem potrzeby wskazywania na sposób egzekucji w przypadku, gdy tytuł upoważnia wierzyciela do zastosowania określonego przymusu według przewidzianego sposobu egzekucji. Tym samym wydaje się, że zamiarem projektodawcy było, by wskazane przepisy dotyczące wydania rzeczy ruchomej stosować odpowiednio do wykonania postanowienia zezwalającego sprawcy przemocy do zabrania rzeczy lub zwierząt.	Uwaga niezasadna. j.w. Dodatkowo należy wskazać, że redakcja przepisu została zmieniona, by nie budziło wątpliwości, że w wypadku, gdy nie jest możliwe dobrowolne wykonanie obowiązku objętego tytułem wykonawczym postanowienie podlega wykonaniu w drodze egzekucji świadczeń niepieniężnych o wydaniu rzeczy ruchomej. Określenie sposobu przymusowego wykonania tytułu wykonawczego jest niezbędne, gdy w dotychczasowej praktyce budziło to wątpliwości.

			<p>Stosowanie przepisów o egzekucji świadczeń niepieniężnych dotyczących wydania rzeczy ruchomej (czy to wprost, czy to odpowiednio) wymusza konieczność określenia stron (uczestników) postępowania: niewątpliwie wierzycielem będzie osoba – sprawca przemocy. Pytanie, czy egzekucja może być prowadzona przeciwko osobie dotkniętej przemocą, w sytuacji, gdy sprzeciw dotyczący zabrania określonych rzeczy lub zwierząt od niej nie pochodził, np. z powodu tego, że wskazane rzeczy nie znajdują się w jej władaniu, lecz we władaniu współdomowników, którzy sprzeciw złożyli. Przyjęcie, że każdorazowo uczestnikiem postępowania winna być ofiara przemocy skutkować może nieskutecznością egzekucji oraz niezasadnością obciążania tej osoby kosztami egzekucji. Przyjęcie zaś, że uczestnikiem postępowania winna być osoba sprzeciwiająca się zabraniu rzeczy lub zwierząt uczyni niemożliwym nadanie klauzuli wykonalności wobec osoby, która nie była stroną postępowania, w którym orzeczenie zostało wydane.</p> <p>Niezależnie od powyższego, dla przymusowego wykonania omawianego orzeczenia konieczne jest opatrzenie takiego orzeczenia klauzulą wykonalności (art. 776 k.p.c.). Tym samym postanowienie takie nie może być skuteczne i wykonalne z chwilą ogłoszenia (projektowany art. 5603a § 6 k.p.c.).</p> <p><u>Nie przedstawiono propozycji zmiany.</u></p>	
52.	<u>art. 1046 § 12 k.p.c.</u>	Krajowa Rada Komornicza	<p>Błędna jest delegacja ustawowa zawarta w projektowanym art. 1046 § 12 k.p.c. Zgodnie z treścią tego przepisu Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb postępowania w sprawach o wykonanie postanowienia zobowiązującego osobę stosującą przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania, mając na względzie sprawne, szybkie i skuteczne prowadzenie egzekucji. Wedle treści art. 92 ust. 1 Konstytucji RP rozporządzenia mają być wydawane „w celu wykonania ustawy”. Założeniem aktów wykonawczych jest bowiem przeniesienie z ustawy szczegółowych, technicznych zagadnień, często skomplikowanych i rozbudowanych, do rozporządzenia w celu uniknięcia konieczności zamieszczania w ustawie takich regulacji, które niepotrzebnie zwiększałyby jej objętość i zaciemniały</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Uwaga niezasadna. Nieuprawnione jest twierdzenie, że w Kodeksie postępowania cywilnego brak jest jakichkolwiek regulacji dotyczących postępowania w sprawach o wykonanie postanowienia zobowiązującego osobę stosującą przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania. W obecnym stanie prawnym, jak i w przepisach proponowanych w omawianym projekcie, w Kodeksie postępowania cywilnego znajdują się lub znajdują przepisy odnoszące się do wykonania postanowienia zobowiązującego osobę stosującą przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania. Proponowany przepis art. 782 § 1¹ k.p.c. określa, iż tytułowi egzekucyjnemu</p>

			<p>przejrzystość i czytelność ustawy. Cel ten może być zrealizowany tylko wówczas, gdy wszystkie zasadnicze elementy danej regulacji prawnej są zamieszczone bezpośrednio w samej ustawie. Upoważnienie musi być więc sformułowane „tak, aby odsyłało do uregulowania w rozporządzeniu tylko te sprawy, które są już ogólnie unormowane w ustawie” (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 września 2006 r., K 27/05, OTK-A 2006, Nr 8, poz. 105). Upoważnienie nie może więc przybrać postaci upoważnienia blankietowego, tzn. pozostawiającego organowi upoważnionemu „możliwość samodzielnego uregulowania całego kompleksu zagadnień, co do których w tekście ustawy nie ma żadnych bezpośrednich uregulowań ani wskazówek” (tak Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 22 września 1997 r., K 25/97, OTK 1997, Nr 3–4, poz. 35 oraz w wyroku z dnia 16 stycznia 2007 r., U 5/06, OTK-A 2007, Nr 1, poz. 3). W orzecznictwie szczególnie negatywnie oceniane są upoważnienia ustawowe do określenia w rozporządzeniu „szczegółowych zasad” dokonywania pewnych czynności, o ile w ustawie nie doprecyzowano treści takiego odesłania (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 lipca 2013 r., U 5/12, OTK-A 2013, Nr 6, poz. 88). Materia przekazana do uregulowania w rozporządzeniu „powinna być określona poprzez wskazanie spraw rodzajowo jednorodnych z tymi, które reguluje ustawa, lecz które nie mają zasadniczego znaczenia z punktu widzenia założeń ustawy i które dlatego nie zostały wyczerpująco uregulowane w danej ustawie, a są niezbędne dla jej realizacji” (tak Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 22 kwietnia 1987 r., K 1/87, OTK 1987, Nr 1, poz. 3). Jak dalej wskazuje się w orzeczeniach Trybunału Konstytucyjnego „sprawy przekazane do uregulowania w akcie wykonawczym nie powinny mieć zasadniczego znaczenia z punktu widzenia konstrukcji całej ustawy” (wyrok z dnia 12 lipca 2007 r., U 7/06, OTK-A 2007, Nr 7, poz. 76). Dlatego też w doktrynie i orzecznictwie wskazuje się, że celem rozporządzenia powinna być konkretyzacja (uszczegółowienie) ustawy, polegająca na stworzeniu właściwych warunków dla stosowania norm ustawowych (por. np. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 lutego 2010 r., P 16/09, OTK-A 2010, Nr 2, poz. 12). Funkcją rozporządzenia jest więc przede wszystkim: 1) uregulowanie kwestii technicznych, organizacyjnych lub</p>	<p>nakazującemu osobie stosującej przemoc w rodzinie opuszczenie wspólnie zajmowanego mieszkania sąd nadaje klauzulę wykonalności z urzędu. Tytuł wykonawczy doręcza się wierzycielowi. Tytuł wykonawczy, zgodnie z powołanymi uprzednio przepisami art. 776 i 777 k.p.c., jest podstawą wszczęcia i prowadzenia egzekucji. Organem egzekucyjnym jest komornik sądowy. Kwestia ta nie wymaga wprowadzenia dodatkowych przepisów, które byłby swoistą nadregulacją.</p> <p>Nie można również uznać prawidłowości zarzutu, że „ustawa nie zawiera żadnej regulacji odnoszącej się do kwestii dotyczącej sposobu prowadzenia egzekucji w omawianych sprawach”. Sposób prowadzenia egzekucji przez komorników sądowych - w tego typu sprawach - nie wymaga dodatkowej regulacji, bowiem wynika on z obowiązującego art. 1046 k.p.c. Przepis ten reguluje egzekucję polegającą na wydaniu nieruchomości lub statku albo opróżnieniu pomieszczenia, co nie oznacza, że przepis ten ma zastosowanie tylko wówczas, gdy tytuł egzekucyjny dotyczy <i>expressis verbis</i> wydania lub opróżnienia. Chodzi tu o tożsamość treści, a więc przepis będzie miał zastosowanie także wtedy, gdy tytułem egzekucyjnym jest wyrok orzekający eksmisję, przywrócenie posiadania, czy nakazujący osobie stosującej przemoc w rodzinie opuszczenie wspólnie zajmowanego mieszkania. Czynności podejmowane w ramach realizacji tytułu przez komornika sądowego, będą ograniczone z uwagi na brzmienie art. 1046 § 5 1 k.p.c., zgodnie z którym jeżeli dłużnikowi nie przysługuje prawo do tymczasowego pomieszczenia, komornik usunie dłużnika do noclegowni, schroniska lub innej placówki zapewniającej miejsca noclegowe, wskazanej na wniosek komornika przez gminę właściwą ze względu na miejsce położenia lokalu podlegającego opróżnieniu. Taka sytuacja ma miejsce w przypadku dłużnika stosującego przemoc w rodzinie, objętego tytułem wykonawczym nakazującym opuszczenie wspólnie zajmowanego mieszkania. Brak prawa do tymczasowego pomieszczenia wynika wprost z ustawy, tj. z przepisu art. 25d pkt 1 ustawy z dnia 21</p>
--	--	--	--	--

			<p>proceduralnych niezbędnych dla zapewnienia prawidłowego stosowania norm ustawowych; 2) uregulowanie elementów norm prawnych, które charakteryzują się małą stabilnością, co ma na celu uniknięcie potrzeby zbyt częstych nowelizacji ustawy. Przenosząc powyższe na grunt analizowanego projektu ustawy stwierdzić należy, że proponowany przepis art. 1046 § 12 k.p.c. nie spełnia wymogów określonych w art. 92 ust. 1 Konstytucji. Po pierwsze, brak jest podstaw do przyjęcia, że wszystkie zasadnicze elementy danej regulacji prawnej zostały zamieszczone bezpośrednio w samej ustawie. Przeciwnie, w kodeksie postępowania cywilnego brak jest jakichkolwiek regulacji dotyczących postępowania w sprawach o wykonanie postanowienia zobowiązującego osobę stosującą przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania. Po drugie, przepis delegacyjny (projektowany art. 1046 § 12 k.p.c.) uznać należy za „przepis blankietowy”, albowiem ustawodawca w istocie „przeniósł” całość regulacji dotyczącej egzekucji do aktu wykonawczego, pozostawiającego organowi upoważnionemu (Ministrowi Sprawiedliwości) uregulowanie całego kompleksu zagadnień, co do których w tekście ustawy nie ma żadnych bezpośrednich uregulowań ani wskazówek. Po trzecie, przepis delegacyjny upoważnia do uregulowania „szczegółowych zasad” dokonywania pewnych czynności, zaś w ustawie nie wskazano na podstawowe zasady, które winny być doprecyzowane w akcie wykonawczym. W szczególności ustawa nie zawiera żadnej regulacji odnoszącej się do kwestii dotyczącej sposobu prowadzenia egzekucji w omawianych sprawach. Po czwarte, sprawy przekazane do uregulowania w akcie wykonawczym mają zasadnicze znaczenie z punktu widzenia konstrukcji całej ustawy. Tym samym rozporządzenie nie ma na celu doprecyzowanie przepisów ustawy, lecz stworzenia regulacji, która winna być uregulowana w ustawie (materia ustawowa). Z powyższych przyczyn brak jest podstaw do upoważnienia do wydawania aktu wykonawczego w sposób wskazany w projektowanym art. 1046 § 12 k.p.c.</p>	<p>czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 611 ze zm.). By wyeliminować wszelkie wątpliwości, iż tytuł wykonawczy nakazujący opuszczenie wspólnie zajmowanego mieszkania został wydany w oparciu o tę szczególną regulację toczą pracę nad zmianą Regulaminu urzędowania sądów powszechnych zmierzające do nałożenia na sądy orzekające obowiązku wskazywania w sentencji postanowienia podstawy prawnej nakazania opuszczenia lokalu.</p> <p>Wprowadzenie podstawy prawnej do wydania rozporządzenia ma na celu doprecyzowanie przepisów ustawy, poprzez określenie szczegółowego trybu postępowania w sprawach o wykonanie postanowienia zobowiązującego osobę stosującą przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania, nie zaś wprowadzenia „szczegółowych zasad” w tym zakresie. Rozporządzenie ureguje wyłącznie kwestie techniczne, organizacyjne i proceduralne niezbędne dla zapewnienia prawidłowego stosowania przez komorników norm ustawowych, w ten sposób by zwiększyć sprawność, szybkość i skuteczność wykonania orzeczeń zobowiązujących osoby stosujące przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania, wydanych na podstawie 11a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Celowi temu służy m.in. wprowadzenie rozwiązań zawężających wybór stosowanych w postępowaniu eksmisyjnym sposobów doręczeń do konkretnie wskazanych sposobów (poprzez komornika, Policję lub Żandarmerię Wojskową), które zagwarantują szybkie i sprawne doręczenia. Nadto, przepisy rozporządzenia wyznaczają komornikowi ścisłe ramy czasowe do podejmowania czynności egzekucyjnych, dyscyplinujące postępowanie w aspekcie czasu jego trwania np. że pierwsze czynności w sprawie związane ze wszczęciem egzekucji i wezwaniem dłużnika do dobrowolnego opuszczenia lokalu winny być podjęte niezwłocznie, jednak w terminie nie dłuższym niż 3 dni, termin do dobrowolnego</p>
--	--	--	--	---

				opuszczenia lokalu przez dłużnika, o którym mowa w art. 1046 § 1 k.p.c., który komornik wyznacza stosownie do okoliczności, nie może być dłuższy niż 5 dni. Dodatkową regulacją, którą projektowana jest w rozporządzeniu, będzie obowiązek komornika zwrócenia się do gminy właściwej ze względu na położenie lokalu podlegającego opróżnieniu, za pomocą środków komunikacji elektronicznej, o wskazanie w terminie 48 godzin miejsca noclegowego w noclegowni, schronisku lub innej placówce zapewniającej miejsca noclegowe, o którego dłużnik zostanie usunięty. Założeniem nowego rozporządzenia jest zatem doprecyzowanie zasad wynikających z przepisów ustaw, dookreślenie trybu, sposobu doręczeń i terminów jedynie w technicznych aspektach czynności komornika, przy wykorzystaniu obowiązujących lub projektowanych ustawowych rozwiązań prawnych.
<p>II.</p> <p>Projekt nie wymagał przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia. Projekt ustawy nie jest objęty prawem Unii Europejskiej i nie jest z nim sprzeczny.</p>				
<p>III.</p> <p>Projekt ustawy został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190. W trybie art. 7 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) żaden z podmiotów nie zgłosił zainteresowania pracami nad projektem.</p>				

Następujące podmioty, do których projektodawca zwrócił się bezpośrednio, nie zgłosiły uwag do projektu ustawy w ramach konsultacji publicznych:

1. Stowarzyszenie Sędziów Rodziny „Pro Familia”;
2. Stowarzyszenie Sędziów „Themis”;
3. Fundacja Court Watch Polska;
4. Helsińska Fundacja Praw Człowieka;
5. Fundacja im. Stefana Batorego;
6. Porozumienie Samorządów Zawodowych i Stowarzyszeń Prawniczych;
7. Fundacja Panoptykon;
8. Krajowa Rada Kuratorów;
9. Naczelna Rada Adwokacka;
10. Rada Dialogu Społecznego;

11. Polski Związek Pracodawców Prawniczych;
12. Stowarzyszenie na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”;
13. Instytut Psychologii Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego (Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”);
14. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

ⁱ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 1805 ze zm.)

ⁱⁱ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. z 2021 r. poz. 1882)

ⁱⁱⁱ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2021 r. poz. 1249)

^{iv} Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz.U. z 2021 r. poz. 1214)

^v Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2021 r. poz. 2345 ze zm.)

^{vi} Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534 ze zm.)

^{vii} Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2072 ze zm.)

Zestawienie uwag
do projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (UD 297)
(opiniowanie)

Lp.	Jednostka redakcyjna, do której wnoszone są uwagi (artykuł/ustęp/punkt)	Podmiot wnoszący uwagi	Treść uwagi i uzasadnienie	Stanowisko wnioskodawcy
1.	Art. 12 § 1 pkt 3 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych	Prezes SA w Szczecinie (SR w Szczecinku)	<p>Przekazanie rozstrzygania w sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz spraw zażaleń na nakazy i zakazy wydane na podstawie art. 15aa i art. 15aa¹ ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2020 r. poz. 360, 956, 1610, 2112 i 2320 oraz z 2021 r. poz. 1005) oraz art. 18a, art. 18a¹ i art. 18a² ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1214) do właściwości wydziałów rodzinnych i nieletnich.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>Pominięcie art. 6 nowelizowanej ustawy i pozostawienie właściwości wydziału cywilnego, względnie ustalenie jako właściwego do orzekania w tych sprawach wydziału karnego.</p>	<p>Uwaga uwzględniona – w projekcie ustawy odstąpiono do powierzenia sądom rodzinnym – wydziałom rodzinnym i nieletnich sądów rejonowych rozpoznawania spraw z zakresu przeciwdziałania przemocy oraz zażaleń na nakazy i zakazy wydane na podstawie art. 15aa i art. 15aa¹ ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2020 r. poz. 360, ze zm.) oraz art. 18a, art. 18a¹ i art. 18a² ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1214 ze zm.)</p>
Prezes SA w Gdańsku (SR w Gdyni SR Gdańsk - Południe w Gdańsku)	<p>Zmiana nie jest uzasadniona, spowoduje zbytne obciążenie wydziałów rodzinnych i nieletnich oraz uniemożliwi należyte sprawowanie wymiaru sprawiedliwości w sprawach znajdujących się w kognicji wydziałów rodzinnych i nieletnich.</p> <p>Wątpliwe jest w szczególności traktowanie spraw z art. 11a, 11a1 i 11a2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j.: Dz. U. z 2021 r., poz. 1249 w brzmieniu nadanym omawianą nowelizacją) jako spraw rodzinnych. Od momentu wprowadzenia w życie omawianej instytucji, tj. art. 11a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, co nastąpiło z dniem 1.08.2010 r., sprawy te nie były</p>			

			rozpoznawane przez wydziały rodzinne i nieletnich. Propozycja zmiany: Usunięcie art. 6 projektu ustawy i pozostawienie art. 12 § 1 pkt 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j.: Dz. U. z 2021 r., poz. 1236 z późn. zm.) w dotychczasowym brzmieniu, tj. nieprzekazywanie do właściwości wydziałów rodzinnych i nieletnich spraw z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz spraw zażaleń na nakazy i zakazy nałożone przez Policję i inne organy na sprawców przemocy.	
2.	zbyt wąski zakres podmiotowy zastosowania nakazu i zakazów.	RPO	Warto mieć na względzie uwagi GREVIO4 dotyczące aktualnie obowiązującego rozwiązania dotyczące zbyt wąskiego zakresu podmiotowego zastosowania nakazu opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania lub zakazu zbliżania się do niego. Znajduje on bowiem zastosowanie – podobnie jak konsultowane rozwiązanie – jedynie do osób uważanych za członków rodziny zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Wszelkie instrumenty ochrony przed przemocą w rodzinie powinny mieć zastosowanie również w odniesieniu do byłych partnerów i małżonków, a także niezależnie od tego, czy osoba doświadczająca przemocy dzieli mieszkanie z osobą ją stosującą.	Uwaga nieuwzględniona. W związku z uzgodnieniami poczynionymi w toku prac legislacyjnych, na Zespole ds. Programowania Prac Rządu, niniejszy projekt nie przewiduje rozszerzenia podmiotowego zastosowania nakazów i zakazów. Takie rozszerzenie podmiotowe zostało przewidziane w <i>projekcie ustawy o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw</i> (UD296) prowadzonym przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej.
3.	zmiana terminologii i wprowadzenie w miejsce pojęcia „przemocy w rodzinie” pojęcia „przemocy domowej” bądź „przemocy w związkach bliskich”	RPO	Tylko ona zapewni właściwe spojrzenie na podmiot, który powinien podlegać ochronie przed przemocą, tj. jednostkę jej doświadczającą, a nie rodzinę per se, w której przemoc występuje. Osobami doświadczającymi przemocy w związkach bliskich, jak i jej sprawcami są bowiem zarówno konkretne – indywidualne – osoby, a jej przyczyną nie są dysfunkcje rodziny jako podstawowej komórki społecznej – te mogą być jej rezultatem, a utrwalone stereotypy na temat panujących stosunków społecznych i roli, jaką pełnią w nich kobiety i mężczyźni, zwłaszcza w przypadku przemocy wobec kobiet. Postulowana zmiana nomenklatury jest przewidziana projektem ustawy o zmianie u.p.p.r	Uwaga nieuwzględniona. <i>Projekt ustawy o zmienia ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw</i> (UD297), przedstawiony do opiniowania, musi opierać się na aktualnie obowiązującym brzmieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która zamiera określoną siatkę pojęciową.
4.	zapewnienie dostępności nakazów i zakazów	RPO	Należy także mieć na względzie, że projektowany zakaz zbliżania się, zakaz kontaktowania się i zakaz wstępu powinien być wydawany przez policjanta lub żołnierza	Uwaga nieuwzględniona. Nakaz lub zakaz są wydawane w przypadku zagrożenia życia i zdrowia osoby dotkniętej

	– zarówno planowanych do wprowadzenia, jak i aktualnie obowiązujących – dla wszystkich osób doświadczających przemocy domowej niezależnie od stopnia grożącego im niebezpieczeństwa innego niż jego bezpośredni charakter.		<p>Żandarmerii Wojskowej zgodnie z konwencją stambulską, w każdym przypadku bezpośredniego zagrożenia dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą.</p> <p>Termin „bezpośrednie zagrożenie”, jak wskazano w memorandum wyjaśniającym do art. 52 konwencji stambulskiej, odnosi się zaś do wszelkich sytuacji przemocy domowej, w których krzywda jest nieuchronna lub już się zmaterializowała i prawdopodobnie powtórzy się.</p>	przemocą. Zgodnie z art. 15a ustawy o Policji oraz art. 18 ustawy o Żandarmerii wojskowej i wojskowych organach porządkowych, w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia następuje zatrzymanie osoby stosującej przemoc. Jeżeli nie zostaną wobec niej zastosowane środki zapobiegawcze i zostanie zwolniona, służby mogą wydać nakaz lub zakaz (art. 15ab ust. 2, art. 18b ust. 2). Oznacza to, że polskie regulacje mają wyższy standard ochrony, bo wydanie nakazu lub zakazu następuje przy przesłance zagrożeniu życia lub zdrowia, nie jest zatem wymagane bezpośrednie zagrożenie życia i zdrowia.
5.	art. 560² § 1 k.p.c.	PK	Brakuje spójnika „i” przed ostatnim z wymienionych przepisów.	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Uwaga prawdopodobnie omyłkowa. art. 560² nie jest podzielony na paragrafy. Przed ostatnim z wymienionych w nim przepisów jest spójnik „i”.</p>
6.	art. 560^{3a} k.p.c.	PK	<p>Przepis budzi wątpliwości. Prawo sprawcy przemocy do zabrania przedmiotów osobistych, przedmiotów służących do wykonywania pracy oraz własnego zwierzęcia wynika, w obecnym stanie prawnym, z art. 15ae ust. 4 <i>ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji</i>. Nie wymaga to decyzji sądu. Ustawa o Policji zawiera jednak w tym samym przepisie warunek, zgodnie z którym sprawca nie może zabrać wskazanych przedmiotów i zwierząt, jeśli sprzeciwia się temu dowolna osoba wspólnie zamieszkująca mieszkanie. Innymi słowy, sprawca przemocy nie może zabrać nawet najniezbędniejszych własnych rzeczy, na przykład okrycia zimowego podczas mrozów, jeśli nie wyrazi na to zgody ktokolwiek, kto wspólnie z nim zamieszkuje. Przepis nie wymaga, aby ów współmieszkaniec miał jakiegokolwiek prawo do tych przedmiotów czy do zwierzęcia. Osoba dopuszczająca się przemocy (lub tylko o to pomawiana) może więc zostać, bez żadnych racjonalnych powodów, pozbawiona swojego konstytucyjnego prawa własności z woli lub kaprysu osoby trzeciej, która żadnych praw do wskazanych przedmiotów lub zwierząt nie posiada.</p> <p>Jest to rozwiązanie niezgodne z fundamentalną dla</p>	<p>Uwaga co do zasady uwzględniona.</p> <p>W związku z uwagami zgłoszonymi do zaprojektowanej regulacji, co wskazywało, iż nie jest ona zrozumiała i budzi wątpliwości interpretacyjne, zmieniono brzmienie przepisu. W nowopropjektowanym przepisie wyeliminowano równocześnie możliwość niewyrażenia zgody na zabranie określonych rzeczy - przedmiotów osobistego użytku i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej lub stanowiących jego własność zwierząt domowych niezbędnych do codziennego funkcjonowania lub pracy zarobkowej; przez inne osoby niż osoba dotknięta przemocą.</p> <p>Możliwość zgłoszenia sprzeciwu przez inne osoby niż osoba dotknięta przemocą została także wyeliminowana w projektowanym art. 15ae ust. 4 ustawy o Policji i art. 18e ust. 4 ustawy o Żandarmerii Wojskowej.</p> <p>Co do zwierząt domowych, projektodawca stanął na stanowisku, że osobie stosującej przemoc w rodzinie</p>

			<p>porządku prawnego zasadą ochrony własności prywatnej, usankcjonowaną w art. 21 ust. 1 Konstytucji. Sprawca powinien mieć bezwarunkowe prawo do zabrania przedmiotów, o których mowa w art. 15ae ust. 4, a zasadniczo również wszelkich innych przedmiotów stanowiących jego własność. Jedyne w sytuacjach, kiedy przedmioty te stanowią współwłasność albo kiedy z uwagi na swój charakter służą zaspokajaniu potrzeb wyłącznie osób innych niż sprawca, prawo powinno przewidywać zakaz ich zabrania, otwierając tu drogę sądową.</p> <p>Projektowana regulacja stanowi krok naprzód w porównaniu z istniejącym stanem prawnym, jednakże jest to w najlepszym razie półśrodek. Zamiast uchylić nader wątpliwą regulację, projektodawca próbuje poddać ją kontroli sądowej.</p>	<p>winy być wydane „stanowiące jego własność zwierzęta domowe niezbędne do codziennego funkcjonowania lub pracy zarobkowej”. Powyższe rozwiązanie będzie stanowiło kompromis pomiędzy ochroną prawa własności i zapewnieniem takiej osobie możliwości posiadania zwierząt, które są jej niezbędne do codziennego funkcjonowania lub pracy zarobkowej, a ochroną praw zwierząt, które mogą być również narażone na przemoc, jak też ochroną praw osób dotkniętych przemocą, które mogą być związane emocjonalnie ze zwierzęciem domowym, a naganne działania osoby stosującej przemoc mogą być wymierzone w to zwierzę, w celu krzywdzenia w ten sposób członków rodziny.</p> <p>Należy podkreślić, że projektowana regulacja przewiduje odrębny tryb od przewidzianego w art. 15ae ust. 4 ustawy o Policji i art. 18e ust. 4 ustawy o Żandarmerii Wojskowej (a także art. 11a ust. 6-8 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie), który będzie miał zastosowanie, gdy przed wniesieniem sprawy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie nie był wydany nakaz i zakaz, a w toku sprawy zostało wydane natychmiast wykonalne postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia albo gdy w trakcie obowiązywania nakazu i zakazu, które nie zostały następnie przedłużone, osoba stosująca przemoc nie zabrała niezbędnych mu rzeczy i zwierząt domowych.</p>
7.	art. 560^{3a} § 1 k.p.c.	PK	<p>Treść projektowanego przepisu § 1 oznacza, że osoba zobowiązana do opuszczenia mieszkania musi w dalszym ciągu uzyskiwać zezwolenie na zabranie najbardziej nawet podstawowych przedmiotów stanowiących jej wyłączną własność. Co więcej, w świetle § 9 (o którym niżej) jest to zezwolenie pozbawione praktycznej wartości.</p> <p>Poważną wątpliwość budzi w § 1 zmiana dotycząca sytuacji zwierząt, stanowiących własność sprawcy. Zmianę tę wprowadza się zarówno w projektowanym art. 560^{3a} k.p.c, jak w obowiązującej regulacji ustawy o Policji.</p> <p>Projektodawca znów niestety dokonuje pogwałcenia prawa do własności — zarówno w wypadku, kiedy prawo to przysługuje sprawcy, jak wówczas, kiedy prawo to</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona.</p> <p>Co do zwierząt domowych – j.w. (pkt 6).</p>

			<p>przysługuje innemu współmieszkańcowi. Przepis powinien umożliwiać sprawcy bezwarunkowe zabranie zwierzęcia stanowiącego jego własność, oprócz wypadków, kiedy ^wylączną opiekę nad zwierzęciem sprawowała inna osoba, kiedy sprawca znęcał się nad zwierzęciem albo kiedy zaniedbywał je do tego stopnia, że zachodziłaby uzasadniona obawa, że zwierzę nie otrzyma od niego wystarczającej opieki. Można skądinąd zauważyć, że ustalenie, kto rzeczywiście sprawował opiekę nad zwierzęciem, i czy była to opieka wyłączna, może okazać się czasochłonne, albo wręcz niemożliwe, gdyż nawet jeśli sąsiedzi, przesłuchani jako świadkowie, potwierdzą, że np. z psem wychodziła na spacer tylko jedna osoba, to i tak przecież inna osoba mogła podawać psu jedzenie czy wodę.</p>	
8.	art. 560^{3a} § 7 k.p.c.	PK	<p>Wątpliwości budzi § 7, gdzie przewidziano zażalenie do innego składu sądu pierwszej instancji. W uzasadnieniu projektu nie wskazano, dlaczego nie jest to zażalenie do sądu wyższej instancji, mimo że chodzi o po pierwsze o potencjalne naruszenie prawa własności, po drugie zaś o przedmioty, których charakter wskazuje, że są sprawcy niezbędne, w tym również do wykonywania pracy.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Przewidziane zażalenie do innego składu sądu pierwszej instancji ma na celu przyspieszenie postępowania. Rozstrzygnięcie sądu zezwalające na zabranie określonych rzeczy i zwierząt domowych ma charakter tymczasowy i incydentalny, i nie wiąże sądu w sprawie, której przedmiotem jest prawo własności tych rzeczy. A sprawa z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie winna być rozpoznana w terminie miesiąca.</p>
9.	art. 560^{3a} § 8 k.p.c.	PK	<p>Wedle § 8, do zabrania przedmiotów użytku osobistego czy służących do wykonywania pracy zawodowej niezbędna będzie asysta policjanta lub żandarma. Zgodnie z uzasadnieniem, „regulacja ta ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie dotkniętej przemocą w rodzinie i skłonienie jej do dobrowolnego wykonania orzeczenia sądu”. Druga część przytoczonego wyżej zdania sugeruje, że obecność policjanta lub żandarma ma w istocie chronić sprawcę, na wypadek, gdyby osoba dotknięta przemocą chciała siłą uniemożliwić mu odebranie rzeczy — co rodzi pytanie, kto rzeczywiście stosuje przemoc w takiej rodzinie.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Uwaga została uznana za niezasadną (przy czym, jak wskazano w pkt 6 z uwagi na budzące wątpliwości uprzednio zaprojektowane brzmienie przepisu jego redakcja została zmieniona). Wprowadzenie specjalnego trybu dobrowolnego wydania rzeczy ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która została zobowiązana prawomocnym postanowieniem sądu do wydania rzeczy osobie stosującej wobec niej tą przemoc. Osoba dotknięta przemocą w rodzinie mogłaby zasadnie obawiać osoby stosującej wobec niej przemoc i z tego względu nie wykonać dobrowolnie obowiązku objętego tytułem wykonawczym.</p>

				Obecność funkcjonariuszy Policji lub Żandarmerii Wojskowej ma jej zapewnić poczucie bezpieczeństwa i umożliwić wykonanie obowiązku. Bez zagwarantowania osobie dotkniętej przemocą bezpieczeństwa przy wykonaniu obowiązku nie sposób byłoby oczekiwać, że zdecyduje się ona na jego dobrowolne wykonanie.
10.	art. 560^{3a} § 9 k.p.c.	PK	Najbardziej kontrowersyjnym przepisem w projektowanym art. 560 ^{3a} k.p.c. jest jednak § 9, zgodnie z którym o realnej możliwości zabrania przedmiotów i tak nie zdecyduje sąd, lecz inna osoba zajmująca mieszkanie (która skądinąd nie musi być osobą dotknięta przemocą).	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Uwaga w ocenie projektodawcy niezasadna. Regulacja zawarta w § 9 ma na celu jednoznaczne określenie trybu egzekucji obowiązku wydania rzeczy nałożonego prawomocnym postanowieniem sądu. Z uwagi na to, że przepis budził wątpliwości, jego redakcja została zmieniona.</p> <p>Zmieniona została jednak redakcja przepisu, gdyż budził on wątpliwości i nie był prawidłowo rozumiany.</p>
11.	art. 560⁷ k.p.c.	PK	<p>Zmiana w art. 560⁷ § 1 k.p.c. powtarza istniejący błąd w tym przepisie. Jego brzmienie, zarówno aktualne, jak projektowane, oznacza bowiem, że sąd w każdym wypadku wskazuje obszar lub odległość od mieszkania, nawet jeśli nie orzeka zakazu zbliżenia się do mieszkania.</p> <p>Niejasny jest projektowany § 2 — w uzasadnieniu nie wskazano, w jaki sposób osoba, wobec której orzeczono zakaz zbliżenia się do mieszkania, ma korzystać z rzeczy znajdujących się w mieszkaniu.</p> <p>W § 5 należałoby wskazać, że uchylenie i zmiana postanowienia są zaskarżalne.</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona.</p> <p>Za niezasadną uznano uwagę dotyczącą § 1 art. 560⁷ k.p.c. Uwzględniając wniosek o zobowiązanie osoby stosującej przemoc do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub o zakazanie zbliżenia się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia sąd musi każdorazowo wskazać obszar lub odległość. Nawet w wypadku, gdy sąd zobowiązuje sprawcę przemocy do opuszczenia mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, to właśnie bezpośrednie otoczenie musi zostać określone jako pewien wyodrębniony obszar bądź poprzez określenie jego powierzchni lub powierzchni i granic bądź poprzez wskazanie określonej odległości od wspólnie zajmowanego mieszkania.</p> <p>Natomiast zmieniona została redakcja przepisu § 2, gdyż budził on wątpliwości i nie był prawidłowo rozumiany, co wynikało z uwag zgłoszonych do tego przepisu.</p> <p>Niezasadna jest uwaga dot. § 5, bowiem każde orzeczenie sądu kończące postępowanie,</p>

				rozstrzygające co do istoty sprawę, jest zaskarżalne.
12.	art. 66b k.w,	PK	<p>W art. 66b k.w. należałoby przeredagować § 1 pkt 1 i 2 oraz § 2 pkt 1, określając najpierw, do czego sprawca powinien się stosować (czyli do nakazu lub zakazu), a dopiero następnie wskazując podstawę prawną. Taką technikę redakcyjną przyjęto w pozostałych punktach tego artykułu i jest ona prawidłowa.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Przepis o takiej konstrukcji został dodany ustawą z dnia 30 kwietnia 2020 r. Obecnie uzupełniono go jedynie o dodawane zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania i zakaz wstępu. Technika legislacyjna była więc poddana weryfikacji w czasie procesu legislacyjnego. Nie zgłoszono wówczas uwag do takiego brzmienia przepisu, który w konsekwencji obowiązuje od 30 listopada 2020 r. W ocenie projektodawcy, brak jest podstaw, aby go zmienić, co mogłoby prowadzić do wątpliwości interpretacyjnych.</p>
13.	Ustawa o Policji – uwaga ogólna Terminologia – „zakaz”	PK	<p>Po wprowadzeniu kolejnych zakazów nie jest już legislacyjnie prawidłowe używanie skróconej formy „zakaz” w odniesieniu tylko do jednego z nich. W chwili obecnej ustawa o Policji przewiduje tylko jeden rodzaj zakazu stosowanego w sprawach dotyczących przemocy w rodzinie, mianowicie zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia. Z tego też powodu zakaz ten może być w skrócie nazywany „zakazem”. Po wprowadzeniu kolejnych zakazów nie należy już używać ogólnej nazwy „zakaz” wobec tylko jednego z nich, ponieważ wszystkie one są zakazami. Zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia powinien otrzymać własną skrótową nazwę, na przykład „zakaz zbliżania się do mieszkania”, czy też „zakaz mieszkaniowy”, co wymaga zmiany w art. 15 aa ust. 1 oraz konsekwentnie w innych przepisach, gdzie używane jest ogólne pojęcie „zakazu”.</p> <p>Należałoby natomiast wprowadzić zbiorcze określenie „zakaz” dla łącznego określenia wszystkich zakazów, o których mowa będzie w tej ustawie, co pozwoliłoby wyeliminować zmianę 3 w ustawie o Policji.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Projektodawca nie zgadza się ze stanowiskiem, że po wprowadzeniu kolejnych zakazów nie należy już używać ogólnej nazwy „zakaz” wobec tylko jednego z nich. Przede wszystkim takie nazewnictwo tego środka obowiązuje od 30 listopada 2020 r. i tak też funkcjonuje w świadomości społeczeństwa. Chcąc się do niego odwołać używana jest liczba pojedyncza. Używanie wyrażenia „zakazy” oznacza, że jest ich więcej niż jeden, przy czym i tak nie wiemy który, bo posługując się określeniem w liczbie mnogiej, pomijane są dookreślenia. Ponadto na mocy nowelizacji będzie on zawsze połączony z nakazem.</p>
14	art. 15aa ustawy o Policji	PK	<p>Wszystkie środki stosowane przez Policję powinny zostać wskazane w jednym przepisie, co miałyby charakter gwarancyjny zarówno dla sprawców, jak pokrzywdzonych, ponieważ byłyby czytelniejsze. Wymagałoby to zmiany</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Uwaga w ocenie projektodawcy niezasadna. Środki ochrony osoby dotkniętej przemocą w rodzinie</p>

			<p>art. 15aa ust. 1 poprzez nadanie temu przepisowi brzmienia:</p> <p>„Art. 15aa. 1. Policjant ma prawo wydać wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie w rozumieniu przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, stwarzającej zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zwany dalej "nakazem", 2) zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zwany dalej „zakazem zbliżania się do mieszkania”, 3) zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą na wyrażoną w metrach odległość, zwany dalej „zakazem zbliżania”, 4) zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą, zwany dalej „zakazem kontaktowania”, 5) zakaz wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub jej miejsca pracy, zwany dalej „zakazem wstępu”. <p>Ponadto celowe byłoby dodanie ust. law brzmieniu:</p> <p>„Ilekroć w art. 15ab - 15ak mowa o zakazie, bez jego określenia, rozumie się przez to każdy z zakazów określonych w ust. 1 pkt 2-5.”.</p> <p>Należałoby wówczas pozostawić ust. 2 w obecnym brzmieniu, zaś w ust. 3 zmienić „nakaz” na „nakaz opuszczenia mieszkania”. Niezbędne byłoby określenie w następnym artykule warunków zastosowania zakazu wstępu, obecnie unormowanych w projektowanym w art. 15aa ust. 2.</p>	<p>zdaniem projektodawcy powinny być uregulowane w dwóch artykułach (odrębnych jednostkach redakcyjnych) w związku z tym, że nakaz i zakaz są wydawane wobec osób, które wspólnie zamieszkują. Natomiast zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania i zakaz wstępu wobec osób, mogą być wydane wobec osób, które zamieszkują razem, ale także wobec takich, które wyczerpują definicję członka rodziny, ale nie mieszkają wspólnie. Taki układ przepisów, według projektodawcy jest logiczny, a nadto nie będzie wprowadzał chaosu i wątpliwości interpretacyjnych, przy wejściu w życie nowelizacji.</p>
15.	art. 15aa ust. 3 ustawy o Policji	PK	<p>Projektowana zmiana nakłada obowiązek łącznego stosowania nakazu i zakazu mieszkaniowego. W chwili obecnej ich łączne stosowanie jest fakultatywne i takie też powinno pozostać, bowiem obowiązek stosowania nakazu jest bezzasadny, kiedy sprawca nie mieszka razem z pokrzywdzonym. Projektodawca w zmienianym przepisie</p>	<p>Uwaga stała się bezprzedmiotowa w związku ze zmianą projektowanego przepisu.</p> <p>W pierwszej kolejności należy wskazać, że wprowadzenie w projekcie ustawy – jako zasady, łącznego stosowania nakazu i zakazu, wynikało z</p>

			<p>chce wprawdzie przewidzieć wyjątek od obowiązku łącznego stosowania nakazu i zakazu mieszkaniowego, jednak czyni to w sposób nie do końca prawidłowy.</p> <p>Niezrozumiałe jest, dlaczego projektowany przepis wymienia rozmaite możliwe relacje, w jakich sprawca może pozostawać z pokrzywdzonym, choć nie ma to żadnego znaczenia dla projektowanej regulacji. Zamiast „małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu oraz inna osoba stosująca przemoc w rodzinie” wystarczające byłoby jedno ogólne określenie „osoba stosująca przemoc w rodzinie”. Co więcej, spójnik „oraz” („osoba pozostająca we wspólnym pożyciu oraz inna osoba stosująca przemoc w rodzinie”) wskazuje, że sprawców przemocy w rodzinie powinno być dwóch, a jeśli doliczyć wspomnianego przedtem małżonka osoby przysposobionej — nawet trzech, co ewidentnie stanowi omyłkę pisarską.</p> <p>Przepis wprowadza dwa warunki odstąpienia od obowiązku, przy czym spójnik „i” oznacza, że warunki te muszą w każdym wypadku wystąpić łącznie — sprawca przemocy powinien przebywać w mieszkaniu okresowo lub nieregularnie, a jednocześnie nie może być obecny w chwili wydania nakazu lub zakazu. Jeżeli więc sprawca będzie obecny w chwili wydania zakazu, policjant będzie musiał wydać nakaz chociażby sprawca w ogóle pod tym adresem nie mieszkał.</p>	<p>postulatów podmiotów stosujących narzędzia ochrony osób dotkniętych przemocą, wprowadzone ustawą z dnia 30 kwietnia 2020 r. Jak wynikało z informacji uzyskanych z Policji i Żandarmerii Wojskowej, funkcjonariusze przeprowadzający czynności mieli wątpliwości czy w danej sytuacji powinni zastosować jedynie nakaz opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia czy także zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, a zwłaszcza – w sytuacji, gdy osoba stosująca przemoc w rodzinie nie przebywała w domu w chwili przeprowadzania czynności (np. uciekła przed przyjazdem funkcjonariuszy) czy powinni zastosować jedynie zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, czy też mimo że osoby stosującej przemoc nie było, także nakaz opuszczenia mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia. By uprościć zatem stosowanie tych instrumentów, które z uwagi na organy je stosujące oraz okoliczności, w których są stosowane winny być jasne i proste, nie wywołujące wątpliwości interpretacyjnych, projektodawca wprowadził zasadę, że nakaz i zakaz mają być stosowane łącznie. W nowozaprojektowanym przepisie projektodawca zrezygnował również z wprowadzania wyjątku, by w określonych wypadkach - gdy osoba stosująca przemoc w rodzinie, jedynie okresowo lub nieregularnie przebywa we wspólnie zajmowanym mieszkaniu z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie i jest nieobecna w czasie czynności podjętych przez Policję - był wydawany jedynie zakaz.</p> <p>Z tego względu uwaga stała się bezprzedmiotowa.</p>
16.	art. 15aa¹ ustawy o Policji	PK	<p>W art. 15aa¹ projektodawca pozostawił wydanie zakazów całkowicie w gestii policjanta, który nie ma obowiązku nawet zapytać o zdanie osoby pokrzywdzonej. Policjant może wydać zakazy nawet jeśli pokrzywdzony oświadczy, że sobie tego nie życzy — a takich sytuacji nie można</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Uwagę należy uznać za niezasadną. Zgodnie z założeniem projektu (jak i wcześniejszej ustawy z dnia 30 kwietnia 2020 r.) nakazy lub zakazy wydaje się z urzędu, po stwierdzeniu zaistnienia przesłane, co</p>

			wykluczyć.	jest zgodne ze standardami Konwencji stambulskiej oraz rozwiązaniami przyjętymi w innych krajach.
17.	Art. 15ab ust. 6 ustawy o Policji	PK	Natomiast zmianę w art. 15ab ust. 6 należy ocenić krytycznie. W chwili obecnej regulacja ta dotyczy jedynie małoletnich poniżej 15 lat. Projektodawca zamierza rozciągnąć ją na wszystkich małoletnich, niezależnie nawet od stopnia ich dojrzałości. Eliminuje to możliwość przesłuchania 17-latka czy osoby prawie 18-letniej na miejscu zdarzenia, oraz ogranicza możliwość jego przesłuchania w ogóle. Ponownie jak ma to miejsce w wypadku niektórych innych regulacji objętych projektem, projektodawca wypowiada się dość paternalistycznie, całkowicie ignorując wolę osoby, której przepis dotyczy. Małoletni u progu dorosłości, niezależnie od własnej woli, będzie musiał być przesłuchany przez sąd w pomieszczeniu przeznaczonym dla dzieci, z udziałem prokuratora i psychologa, ponieważ w ocenie projektodawcy nie jest dopuszczalne, aby przesłuchał go policjant na miejscu zdarzenia — mimo że właśnie to drugie rozwiązanie w wielu wypadkach będzie dla małoletniego prostsze i mniej obciążające psychicznie. Jest zaskakujące, że osoba, która w świetle obowiązujących przepisów może być zatrudniona, może kierować motocyklem czy autem na drodze publicznej, może wejść do zarządu stowarzyszenia, może pozostawać w pożyciu seksualnym z inną osobą albo pod pewnymi warunkami zawrzeć małżeństwo — w myśl projektu ma być traktowana identycznie jak małe dziecko.	Uwaga nieuwzględniona. Zgodnie z art. 10 § 2 k.c. pełnoletnim jest, kto ukończył lat osiemnaście. Oznacza to, że osoby, które nie osiągnęły tego pułapu są małoletnie. Projektodawca przyjmuje, że wiek pełnoletniości nie jest przypadkowy, a został określony na podstawie obiektywnych kryteriów. Z jakichś przyczyn ustawodawca uznał, że osoby w tym wieku nie mogą głosować, nie mogą samodzielnie o sobie decydować itp. Wobec tych osób małoletnich, bez rozróżniania na kategorie wiekowe, projektodawca postanowił zastosować tzw. „przyjazny tryb przesłuchania” w procedurze pozakarnej. Nie wolno pomijać, że gdyby nie taka regulacja, osoby niepełnoletnie, a więc innymi słowy dzieci, byłyby przesłuchiwane w trakcie lub tuż po sytuacji zagrażającej życiu lub zdrowiu. Projektodawca, uznaje, że istnieje ryzyko, iż mogłoby to powodować szkody na zdrowiu osoby małoletniej.
18.	art. 15ab ust. 9 i 10 ustawy o Policji	PK	Projekt pozostawia bez zmiany regulacje pozwalające wydać zakaz lub nakaz bez wysłuchania domniemanego sprawcy, czy wręcz pod jego nieobecność (art. 15ab ust. 9 i 10).	Uwaga częściowo uwzględniona. Zgodnie z założeniem projektu (jak i ustawy z dnia 30 kwietnia 2020 r.) środki ochrony osoby dotkniętej przemocą winny być stosowane w taki sposób, by zapewnić bezpieczeństwo tej osoby i uniemożliwić osobie stosującej przemoc ich torpedowania np. poprzez ucieczkę z miejsca przeprowadzanej czynności. Wprowadzenie obligatoryjnego wysłuchania/przesłuchania osoby stosującej przemoc w rodzinie w wielu wypadkach uniemożliwiłoby wydanie stosownych nakazu lub zakazów. Godzi się zauważyć, że w wypadku zatrzymania również nie jest przewidziane obligatoryjne wysłuchanie osoby

				<p>zatrzymywanej w chwili dokonania zatrzymania, bo np. może znajdować się w stanie uniemożliwiającym przeprowadzenie tej czynności. Na wydane zaś przez Policję (i Żandarmerię Wojskową) nakaz i zakaz lub inne zakazy przysługuje zażalenie do sądu.</p> <p>Zmieniono projektowane brzmienie przepisu, w taki sposób by z jednej strony wskazać w nim na konieczność wysłuchania osoby stosującej przemoc w rodzinie przed wydaniem nakazu lub zakazów, a z drugiej strony sprecyzować przesłanki odstąpienia od tej czynności (o ile nie uniemożliwi to natychmiastowego wydania nakazu i zakazu lub innych zakazów).</p>
19.	art. 15ab ust. 12 ustawy o Policji	PK	<p>W projektowanym art. 15ab ust. 12 oprócz przesłanki określonej w art. 15a projektodawca kreuje nową podstawę zatrzymania, mianowicie zaistnienie przesłanek do wydania nakazu lub zakazów w sytuacji, kiedy sprawca odbywa karę w SDE. Przepis ten wymaga jednak doprecyzowania, ponieważ nie wskazuje, nawet poprzez odesłanie do istniejących regulacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w jakim celu policjant przekazuje osobę zatrzymaną do dyspozycji sądu oraz o czym ma orzec sąd, - jakie środki zaskarżenia na zatrzymanie przysługują zatrzymanemu, do jakiego organu, w jakim terminie - należy bowiem zauważyć, że jest to zatrzymanie na 48 godzin, - czy należy zwolnić zatrzymanego po upływie 48 godzin, - jakie są prawa osoby zatrzymanej. 	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Uwaga niezasadna. Należy zwrócić uwagę, że projektowany przepis swoim zakresem podmiotowym obejmuje osoby skazane, wobec których wykonywana jest kara pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego. Na osobach takich w toku postępowania wykonawczego ciąży szereg obowiązków, w tym przede wszystkim obowiązek pozostawania we wskazanym przez sąd miejscu w wyznaczonym czasie (art. 43n § 2 pkt 1 k.k.w.). Oczywiście jest, że osoba stosująca przemoc w rodzinie w rozumieniu przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemoc w rodzinie, stwarzająca zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą, powinna zostać jak najszybciej odseparowana od osób pokrzywdzonych, jednakże wydanie w takim wypadku przez policjanta nakazu lub zakazu zbliżania się do mieszkania pozostawałoby w sprzeczności z orzeczeniem sądu udzielającego zezwolenia na odbywanie przez skazanego kary w systemie dozoru elektronicznego, zobowiązującym skazanego m.in. do pozostawania we wskazanym miejscu w wyznaczonym czasie. Projektowany przepis stanowi próbę rozwiązania tego problemu poprzez stworzenie podstawy prawnej do zatrzymania skazanego i oddania go do dyspozycji sądu właściwego do orzekania w przedmiocie uchylecia zezwolenia na odbywanie kary w systemie dozoru</p>

				<p>elektronicznego. Należy zwrócić uwagę, że zgodnie z treścią art. 43zaa § 1 pkt 2 k.k.w. sąd penitencjarny uchyla (obligatoryjnie) zezwolenie na odbycie przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli skazany, odbywając karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, naruszył porządek prawny, w szczególności popełnił przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, lub uchyla się od wykonania obowiązków związanych z dozorem elektronicznym lub innych nałożonych obowiązków, orzeczonego środka karnego, środka kompensacyjnego lub przypadku. W rezultacie nie powinno ulegać wątpliwości, że przekazanie skazanego zatrzymanego przez Policję w trybie projektowanego art. 15ab ust. 12 ustawy o Policji do dyspozycji właściwego sądu penitencjarnego następuje w celu podjęcia przez ten sąd decyzji w przedmiocie uchylenia zezwolenia na odbywanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, z dalszymi konsekwencjami, o których mowa w art. 43zad k.k.w.</p>
20	art. 15ad ust. 1 ustawy o Policji	PK	<p>Zmiana w art. 15ad ust. 1, podobnie jak kilka analogicznych zmian dostosowawczych, byłaby zbędna w razie dodania wskazanego wyżej art. 15aa ust. 1a definiującego zbiorcze pojęcie „zakazu”. Wskutek dodania listy zakazów, projektowane brzmienie ust. 1 stało się gramatycznie niezręczne.</p> <p>Sformułowanie: „jeżeli osobie ... nie można dokonać doręczenia osobiście” —jest błędne, ponieważ podmiotem dokonującym doręczenia jest policjant, a więc przepis ten będzie dotyczył sytuacji, kiedy policjant nie będzie w stanie osobiście doręczyć pisma sprawcy — a nie taka zapewne jest intencja projektodawcy. Należy więc pozostawić obecne sformułowanie: „W razie niemożności doręczenia nakazu lub zakazu”.</p> <p>Wątpliwości budzi również przeniesione z aktualnego brzmienia: „doręczenie uważa się za dokonane poprzez umieszczenie” — powinno to być: „w razie umieszczenia”, bowiem nie można uważać czegokolwiek poprzez umieszczenie.</p>	<p>Uwaga uwzględniona.</p> <p>W związku ze zgłoszonymi uwagami projektodawca opracował nowe brzmienie przepisu, w którym podjął próbę szczegółowo ustalenia zasad doręczenia odpisu wydanych nakazu i zakazu lub innych zakazów osobie stosującej przemoc w rodzinie w sytuacji, gdy jest ona nieobecna przy ich wydawaniu. Doniosłe jest określenie chwili, w której uznaje się, że odpis został doręczony, bowiem wpływa to nie tylko na termin do wniesienia zażalenia, ale także na odpowiedzialność za niestosowanie się do orzeczonych środków.</p>

21.	art. 15ad ust. 1a ustawy o Policji	PK	W dodawanym ust. 1a w art. 15ad w zdaniu pierwszym <i>in fine</i> należy wskazać, że przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio — nie wprost. Można ponadto zauważyć, że jeśli sprawca nie został powiadomiony o wystawieniu nakazu lub zakazu, nie można oczekiwać, że będzie się do nich stosował. W takim wypadku fikcja prawna, jaką jest doręczenie zastępcze, nie powinna pociągać za sobą niekorzystnych skutków prawnych.	j.w. – zmieniono brzmienie projektowanej regulacji.
22.	art. 15ad ust. 4 ustawy o Policji	PK	W ust. 4 wyraz „prokuratorowi” powinien się znaleźć po wyrazie „doręcza”, przed wyrazem „odpis”.	Uwaga redakcyjna uwzględniona. Przy czym uwzględniono też uwagi dalej idące zgłoszone przez RCL i MSWiA.
23.	art. 15ae ust. 4 ustawy o Policji	PK	Krytycznie należy ocenić zmianę w art. 15ae ust. 4 , przede wszystkim pod kątem praw osoby będącej sprawcą przemocy. Jak już wskazano wyżej, zamiana „zwierząt domowych będących jej własnością” na „zwierzęta domowe będące pod jej wyłączną opieką” nasuwa poważne zastrzeżenia, biorąc pod uwagę, że własność jest prawem chronionym konstytucyjnie, zaś posiadanie podlega ochronie ustawowej. Dodano również, że zwierzę można pozostawić „w bezpośrednim otoczeniu mieszkania” — co oznacza, literalnie biorąc, że pies lub kot, którym wyłącznie sprawca się opiekował, zostanie pozostawiony bez opieki na ulicy przed blokiem mieszkalnym. Lektura tego przepisu może wywołać niesłuszne wrażenie, że projektodawca, w ramach swoistego odwetu na sprawcy przemocy, sankcjonuje okrutne traktowanie zwierząt. Jeżeli projektodawca miał na myśli zwierzę, które trzymane jest na zamkniętym terenie posesji i może być pozostawione tam, gdzie i tak cały czas przebywa, powinien to doprecyzować. Lepiej byłoby jednak w ogóle zrezygnować z tej koncepcji.	Uwaga co do zasady uwzględniona. j.w. – przy art. 560 ^{3a} k.p.c. (pkt 6)
24.	ustawa o Żandarmerii Wojskowej	PK	Uwagi jak do ustawy o Policji	Wyjaśnienia, jak do ustawy o Policji.
25.	art. 156a k.k.	RPO	Projektując przepis art. 156a k.k., ukierunkowany na wypełnienie tej luki, projektodawca powinien mieć na względzie stanowisko GREVIO, wzywające polskie władze do <u>uwzględnienia płciowego wymiaru przemocy</u>	Uwaga co do zasady uwzględniona. Dokonano uzupełnienia art. 156 § 1 pkt 2 k.k. o wycięcie, infibulację lub innego trwałe i istotne

			<p>przy projektowaniu rozwiązań prawnych oraz polityk i innych środków, by zapobiegać i zwalczać wszelkie formy przemocy wobec kobiet i włączenia go do oceny ich skuteczności.</p> <p>Powyższe można by osiągnąć przez uzupełnienie skutków przestępstwa, o których mowa w art. 156 § 1 pkt 1 i 2 k.k. o wycinanie, infibulację lub każde inne istotne okaleczenie <u>żeńskich narządów płciowych</u>. Taki zapis przesądziłby jednocześnie, że inne niż istotne okaleczenie żeńskich narządów płciowych (takie, którego proces leczenia trwał krócej niż 3 miesiące), tak jak jest to obecnie, mieściłoby się w pojęciu skutku z art. 157 § 1 k.k. Wskazana propozycja uwzględnia to, że art. 156 § 1 pkt 2 k.k. zawiera znamię „trwałego, istotnego zeszpecenia ciała” oraz znamię „trwałego, istotnego zniekształcenia ciała”.</p> <p><u>Postulat wprowadzenia do polskiego porządku prawnego explicite regulacji dotyczących uzgodnienia płci, w tym przede wszystkim zezwalających wprost na przeprowadzanie medycznych zabiegów korekty płci z uwzględnieniem aktualnego stanu wiedzy i tendencji rozwojowych uregulowań ochronnych osób trans- i interpłciowych</u>, czego skutkiem byłoby uregulowanie sytuacji prawnej osób dokonujących tych zabiegów względem obowiązującego obecnie art. 156 § 1 k.k.</p> <p><u>Propozycja zmiany:</u></p> <p>„Art. 156a. § 1. Kto, namową lub przez udzielenie pomocy doprowadza inną osobę do spowodowania u siebie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, o którym mowa w art. 156 § 1, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.</p> <p>§ 2. Jeżeli osoba określona w § 1 jest małoletnim, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”</p>	<p>okaleczenie żeńskiego narządu płciowego. Należy dodać, że zabiegi uzasadnione medyczne nie są objęte normą art. 156 k.k.</p>
26.	<u>art. 191b k.k.</u>	RPO	<p>Zakładany przez projektodawcę efekt art. 191b § 1 można by lepiej z punktu widzenia techniki legislacyjnej osiągnąć w wyniku uzupełnienia pola kryminalizacji art. 191 § 1 k.k. poprzez dodanie także innych, niewymienionych w art. 191 § 1 k.k., sposobów oddziaływania na osobę w celu zmuszenia jej do określonego działania (w tym małżeństwa), zaniechania lub znoszenia w postaci „podstępu”, „wykorzystania stosunku zależności” i</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Projektodawca działał z zamiarem wprowadzenia do porządku prawnego wprost przestępstwa penalizującego zmuszanie do zawarcia małżeństwa. Uznał za niezasadne sztuczne rozbudowywanie obowiązującego już art. 191 k.k. i łącznie w jednym artykule: zmuszania „zwykłego”, zmuszania w celu utrudnienia innej osobie korzystania z zajmowanego</p>

			<p>„wykorzystania krytycznego położenia”.</p> <p>Propozycja zmiany:</p> <p>„– w art. 191 dodaje się § 1b, 2a i 2b w brzmieniu:</p> <p>„§ 1b. Tej samej karze podlega kto, stosuje przemoc innego rodzaju, podstęp lub wykorzystuje stosunek zależności lub krytyczne położenie, w celu doprowadzenia innej osoby do zawarcia małżeństwa lub związku, który odpowiada małżeństwu w kręgu wyznaniowym lub kulturowym sprawcy.</p> <p>§ 2a. Kto doprowadza inną osobę do opuszczenia terytorium państwa przebywania tej osoby w celu popełnienia czynu zabronionego określonego w § 1 lub 1b, podlega karze pozbawienia wolności do lat 2.</p> <p>§ 2b. Jeżeli osoba określona w § 1, 1b lub 2a jest małoletnim, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”.</p>	<p>lokalu mieszkalnego, wymuszania zwrotu wiarygodności. Powodowałoby to chaos, którego w legislacji należy unikać, i pozbawiało przepis tzw. „operacyjności”. Artykuł 191b, będzie istniał w świadomości obywateli jako zmuszanie do zawarcia małżeństwo, a to ma szansę przynieść pozytywne rezultaty także w sferze pozakarnej.</p>
27.	art. 185e-185h k.p.k.	PK	<p>W odniesieniu do trybu przesłuchania, projektowane zmiany stanowią zasadniczo powtórzenie regulacji art. 185a-185c k.p.k. Jednakże w większości wypadków zmiany takie zwiększą raczej niż zmniejszą dyskomfort związany z przesłuchaniem.</p> <p>Przepisy art. 185a-185c k.p.k. mają zastosowanie w postępowaniach dotyczących szczególnej grupy przestępstw, w odniesieniu do których istnieje duże prawdopodobieństwo, że postępowanie zakończy się skierowaniem aktu oskarżenia. Przesłuchanie świadka przed sądem w postępowaniu przygotowawczym zastępuje więc przesłuchanie na rozprawie. Tymczasem w odniesieniu do osób niepełnosprawnych intelektualnie projekt przewiduje stosowanie identycznego trybu przesłuchań w każdej sprawie, w której osoba taka występuje jako pokrzywdzony lub świadek, a zatem również w sprawach, które zakończą się umorzeniem postępowania. Przesłuchiwanie świadka przez sąd w sprawie, która prawdopodobnie nie zakończy się wykryciem sprawcy, w sposób nieuzasadniony absorbuje czas sądu.</p> <p>W chwili obecnej osoby z niepełnosprawnością intelektualną są przesłuchiwane w postępowaniu</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Uwaga niezasadna w ocenie projektodawcy. Stanowisko Prokuratury Krajowej jest sprzeczne z opiniami ekspertów, w tym Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Praw Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną. Inne opinie znajdują się w pierwotnej wersji uzasadnienia. Projektodawca kierował się tymi opiniami wychodząc z założenia, że eksperci ci, mając kontakt z osobami o obniżonej sprawności intelektualnej, znają najlepiej ich potrzeby i wiedzą, jakie działania należy podjąć by zapewnić im efektywny dostęp do wymiaru sprawiedliwości. Zmiana ta odpowiada zresztą na zalecenia Komitetu do spraw Osób Niepełnosprawnych z 2018 r.</p> <p>Redakcja przepisów uległa zmianie, w celu jego uproszczenia, zrezygnowano także z terminu „osoby z niepełnosprawnością intelektualną”.</p> <p>Jeśli chodzi o komunikację alternatywną i wspomagającą to będzie ona stopniowo włączana w sferę życia publicznego. Aktualnie w partnerstwie przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej oraz Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób</p>

			<p>przygotowawczym w trybie art. 192 § 2 k.p.k. — innymi słowy, w obecności jedynie przesłuchującego i biegłego psychologa, oraz ewentualnie innej osoby na podstawie art. 299a k.p.k. Przesłuchanie, w razie potrzeby, można przeprowadzić w miejscu pobytu świadka (art. 177 § 2 k.p.k.). W razie wprowadzenia projektowanych zmian, osoba taka będzie przesłuchiwana przez sąd, w specjalnym pomieszczeniu (choć projekt w art. 185h § 1 przewiduje też możliwość przesłuchania w innym miejscu, pozostawiając to do decyzji sądu), w obecności większej grupy osób (protokolanta, psychologa, prokuratora, obrońcy). Taki tryb przesłuchania jest dla świadka znacznie mniej komfortowy, ponieważ jest znacznie mniej kameralny. Projekt, którego intencją jest oszczędzenie stresu szczególnie wrażliwej kategorii świadków, spowoduje więc, że zostaną oni narażani na znacznie większy stres.</p> <p>Drugim istotnym problemem jest rozumienie „niepełnosprawności intelektualnej”. Pojęcie to nie posiada ani definicji prawnej, ani nawet ścisłej definicji medycznej; nie stosuje się go w obowiązujących klasyfikacjach ICD-10 oraz DSM-IV. Jest ono znane w polskim systemie prawa, zaś analiza zmian w aktach prawnych prowadzi do wniosku, że obecnie zaczyna ono zastępować pojęcie „upośledzenia umysłowego”. Jednak od strony językowej „niepełnosprawność intelektualna” to termin o zakresie znacznie szerszym niż „upośledzenie”, co rodzi wątpliwości, w jaki sposób ten termin stosować. Skoro projektodawca zamierza wprowadzić odrębne regulacje k.p.k. dotyczące osób z niepełnosprawnością intelektualną, niezbędnym warunkiem jest zdefiniowanie, co należy pod tym pojęciem rozumieć. Należy co najmniej wskazać, że chodzi o niepełnosprawność mającą charakter trwały i wrodzony, przejawiającą się w stopniu klasyfikowanym jako choroba lub problem zdrowotny. Przy założeniu, że niepełnosprawność intelektualna ma stanowić synonim upośledzenia umysłowego, bardzo istotne byłoby również doprecyzowanie, czy pojęcie to obejmuje niepełnosprawność w stopniu lekkim.</p> <p>Projektowane art. 185e-185f k.p.k. są podwójnie redundantne. Po pierwsze, tryb przewidziany dla pokrzywdzonego nie różni się praktycznie od trybu przewidzianego dla świadka, nie ma więc potrzeby, aby każdy z nich odrębnie opisywać w identycznych,</p>	<p>Niepełnosprawnych, Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną i Fundację im. Królowej Polski św. Jadwigi. jest realizowany projekt „Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”. Jednym z projektowanych instrumentów jest system wsparcia osób o złożonych potrzebach w komunikowaniu się wymagających wspomagających i alternatywnych metod komunikacji (AAC)</p> <p>https://niepelnosprawni.gov.pl/a,1116,projekt-aktywni-niepelnosprawni-narzedzia-wsparcia-samodzielosci-osob-niepelnosprawnych</p>
--	--	--	--	---

		<p>powtarzających się przepisach. Po drugie, zamiast powielać istniejące przepisy w nowych artykułach, wystarczyłoby wprowadzić jeden krótki przepis stanowiący odesłanie do już istniejących rozwiązań art. 185a-b, które są tu powtarzane praktycznie słowo w słowo.</p> <p>W art. 185e § 5 mowa o alternatywnych, niewerbalnych metodach komunikacji bez sprecyzowania, na czym takie metody polegają. Nie wiadomo zatem, na ile dowolna może się okazać interpretacja nieokreślonego niewerbalnego przekazu. Co za tym idzie, nasuwają się poważne wątpliwości, na ile wiarygodna będzie treść takiego przesłuchania po przełożeniu jej na słowa zapisane w protokole, to jest, na ile dokładnie będzie można ustalić, co świadek rzeczywiście chciał przekazać. Od strony dowodowej, jest to przepis bardzo nieprecyzyjny, co oznacza, że nie można wykluczyć prób podważenia wartości dowodowej takiego przesłuchania. Pod kątem legislacyjnym należy wskazać, że w zdaniu pierwszym mowa łącznie o komunikacji „alternatywnej i wspomagającej”, co wskazuje, że musi być ona jednocześnie alternatywna i wspomagająca, względnie że należy użyć co najmniej dwóch metod, z których jedna będzie alternatywna, a druga wspomagająca, natomiast w zdaniu drugim metody są traktowane rozłącznie jako „alternatywne lub wspomagające”. Wprowadza to dodatkową niepewność co do akceptowanego przez ustawodawcę sposobu takiego przesłuchania.</p> <p>Projektowane przepisy nie odnoszą się do sytuacji, kiedy stan intelektualny osoby przesłuchiwanej nie pozwoli jej podpisać ani nawet zrozumieć pouczenia, o którym mowa w art. 190 k.p.k. Jest to luka istniejąca w obecnych przepisach, mająca jednak szczególne znaczenie zwłaszcza w odniesieniu do osób, których projektowane regulacje mają dotyczyć. Powstaje bowiem kwestia czy osoba, która nie jest w stanie zrozumieć tego pouczenia, w ogóle powinna być przesłuchiwana. Należy zatem rozważyć wprowadzenie przepisu, pozwalającego w takiej sytuacji odstąpić od przesłuchania.</p> <p>Przepis art. 185h § 2 jest zbędny, bowiem wskazane przepisy i tak będą stosowane ex lege.</p>	
--	--	---	--

28.	<u>art. 185e-185h k.p.k.</u>	RPO	<p>Projektowana regulacja wymaga dalszego uzupełnienia z perspektywy potrzeb osób z innymi rodzajami niepełnosprawności.</p> <p>Zdaniem Komitetu ONZ ds. Praw Osób z Niepełnosprawnościami dziewczynki oraz kobiety z niepełnosprawnościami są niewystarczająco chronione przed przemocą ze względu na luki w przepisach dotyczących przemocy i niepełnosprawności, i nie mają dostępu do skutecznego systemu zwalczania przemocy, w tym możliwości skutecznego dochodzenia w przypadku przemocy, ani dostępu do wsparcia w przypadku doznania przemocy.</p> <p>Należy zwrócić szczególną uwagę na problemy ze zrozumieniem lub komunikacją, które mogą wynikać z pewnego rodzaju niepełnosprawności oraz ograniczone możliwości ofiary w zakresie komunikowania się. Potrzeba dostosowania przekazywanych informacji do potrzeb osób z niepełnosprawnościami wynika z brzmienia art. 3 ust. 2 dyrektywy 2012/29/UE. Jednocześnie należy uwzględnić potrzebę towarzyszenia wybranej przez ofiarę osoby w pierwszym kontakcie z właściwym organem, gdy ofiara wymaga pomocy w rozumieniu lub byciu rozumianą. Odpowiednie działania nie powinny być podejmowane dopiero po złożeniu wniosku na podstawie art. 30 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1062, t.j.).</p> <p>Obawy budzi również możliwość telefonicznego zawiadomienia wnioskodawcy oraz uczestników sprzeciwiających się wydaniu rzeczy o dopuszczalnych sposobach złożenia wyjaśnień, o ile numer telefonu wnioskodawcy jest sądowi znany, zgodnie z projektowanym art. 560^{3a} § 3 k.p.c. W przypadku osób głuchych i słabosłyszących zawiadomienia telefoniczne są wykluczające i mogą w konsekwencji pozbawić je prawa do uczestnictwa w postępowaniu sądowym.</p> <p>W odniesieniu do indywidualnej oceny, mającej być środkiem prewencyjnym przed wtórną i ponowną wiktyimizacją (projektowany art. 52a k.p.k), zwrócić należy uwagę na potrzebę jej przeprowadzania także w przypadku innych grup szczególnie wrażliwych.</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona.</p> <p>Zmieniono brzmienie przepisu, który tym samym obejmie także osoby z innymi niepełnosprawnościami.</p>
-----	------------------------------	------------	--	--

29.	<u>art. 275a § 1 k.p.k.</u>	PK	W zmienianym art. 275a nie jest jasne pojęcie „najbliższego otoczenia”. Nie wolno wprowadzać zakazu, który ingeruje w wolność osobistą, a dotyczy bliżej niesprecyzowanego obszaru	Uwaga nieuwzględniona. Określenie „jego najbliższego otoczenia”, nie oznacza, że podejrzany/oskarżony nie będą mieli świadomości, co jest owym „najbliższym otoczeniem”. Każdorazowo będzie to dookreślane w postanowieniu przez stosującego ten środek zapobiegawczy. Analogiczne uregulowania odnoszą się do nakazów natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego najbliższego otoczenia oraz zakazu zbliżania się do mieszkania i jego najbliższego otoczenia. To Policja lub Żandarmeria Wojskowa ustalają w każdym przypadku, indywidualnie, obszar najbliższego otoczenia.
30	<u>art. 11a ust. 6 i ust. 8 ustawy o przeciwdziałaniu przemoc w rodzinie</u>	PK	Do projektowanego art. 11a ust. 6 i ust. 8 mają zastosowanie przedstawione wyżej uwagi dotyczące wymogu zgody na zabranie przedmiotów. Można ponadto zauważyć, że przepis ust. 6 nie jest zgodny ani z ust. 8 tego samego artykułu, ani z art. 15ae ust. 4 ustawy o Policji, gdzie mowa o sprzeciwie osób wspólnie zajmujących mieszkanie. Czym innym bowiem jest zgoda, a czym innym brak sprzeciwu, ponadto odmienne jest grono osób uprawnionych. Ponadto, zgodnie z ust. 6 po uprawomocnieniu się postanowienia sądu sprawca może zabrać przedmioty dwa razy, podczas gdy zgodnie z art. 15ae ust. 5 sprawca może odebrać przedmioty raz w momencie wydania nakazu oraz raz w okresie późniejszym.	Uwaga co do zasady uwzględniona. Wylimitowano możliwość nie wyrażenia zgody (sprzeciwu) na zabranie rzeczy przez inne osoby niż osoba dotknięta przemocą w rodzinie.
31.	<u>art. 11a¹ ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemoc w rodzinie</u>	PK	Sąd nie jest związany żądaniem co do odległości i sposobów kontaktu, co można interpretować jako obowiązek uwzględnienia żądania co do meritum.	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga została uznana za niezasadną. Nie sposób przyjąć przedstawionej przez Prokuraturę Krajową interpretacji zaprojektowanej regulacji.
32.	<u>art. 12 projektu</u>	RPO	Dodatkowo odnotować należy potrzebę korekty art. 12 projektu, w którym vacatio legis jednego roku jest przewidziane dla art. 4 pkt 1, 2 i 3 ustawy, podczas gdy z uzasadnienia projektu jednoznacznie wynika, że zamierzeniem projektodawcy było wydłużenie vacatio legis w stosunku do projektowanych rozwiązań zawartych w art. 5 pkt 1, 2 i 3, a dotyczących przesłuchania	Uwaga uwzględniona. Zmieniono brzmienie art. 12, który teraz wskazuje datę wejścia w życie przepisów, zgodnie z intencją projektodawcy.

			pokrzywdzonego i świadka z niepełnosprawnością intelektualną	
--	--	--	--	--

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI**

z dnia

w sprawie określenia wzoru i sposobu udostępniania urzędowego formularza wniosku o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, o wydanie zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie, zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, jej miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą w rodzinie

Na podstawie art. 560³ § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, z późn. zm.¹⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustala się wzór urzędowego formularza wniosku o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, o wydanie zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie, zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, jej miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą w rodzinie, zwanego dalej „urzędowym formularzem”, który jest określony w załączniku do rozporządzenia.

§ 2. Urzędowy formularz, wykonany według wzoru stanowiącego załącznik do rozporządzenia, jest drukowany w odcieniu koloru szarego o symbolu PANTONE Cool Gray 3c.

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 1981, 2052, 2262, 2270, 2289, 2328 i 2459 oraz z 2022 r. poz. 1, 366, 480, 807, 830, 974, 1098, 1301, 1371 i 1692.

§ 3. 1. Urzędowy formularz udostępnia się nieodpłatnie w budynkach sądów okręgowych i sądów rejonowych.

2. Urzędowy formularz udostępnia się nieodpłatnie na stronach internetowych Ministerstwa Sprawiedliwości i Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, a także na stronach internetowych sądów powszechnych.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 2, urzędowy formularz udostępnia się w formie umożliwiającej edycję jego treści.

§ 4. 1. Urzędowy formularz, jego wydruki i kserokopie mają format A4.

2. Wydruk komputerowy urzędowego formularza odzwierciedla strukturę wzoru tego formularza.

3. Do wydruków komputerowych urzędowego formularza nie stosuje się wymogów określonych w § 2.

§ 5. Traci moc rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 listopada 2020 r. w sprawie określenia wzoru i sposobu udostępniania urzędowego formularza wniosku o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazanie zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia (Dz. U. poz. 2106).

§ 7. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ...

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 560³ § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, z późn. zm.), dalej: „k.p.c.”. W związku ze zmianą treści art. 560³ § 1 k.p.c. dokonaną ustawą z dnia 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz ...) poszerzającej katalog środków ochrony prawnej osób doświadczających przemocy w rodzinie poprzez wprowadzenie możliwości złożenia wniosku o wydanie zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie, zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, jej miejsca pracy lub innego miejsca w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą – zachodzi konieczność wydania nowego rozporządzenia. Zgodnie z nowym brzmieniem powołanego powyżej przepisu należało uaktualnić treść urzędowego formularza wniosku, tak aby obejmował on pełen katalog możliwości złożenia wniosku o ustanowienie przedmiotowej ochrony.

Regulacje dotyczące wzoru formularza wniosku były dotychczas określone w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 listopada 2020 r. w sprawie określenia wzoru i sposobu udostępniania urzędowego formularza wniosku o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazanie zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia (Dz. U. poz. 2106). W wyniku nowelizacji ustawy z dnia 30 kwietnia 2020 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, ustawą z dnia r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...) wzór urzędowego formularza wniosku uległ dezaktualizacji.

Projektowane rozporządzenie nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej.

Rozporządzenie nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Projekt rozporządzenia nie podlega notyfikacji zgodnie z procedurą określoną w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Stosownie do postanowień § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348), oraz zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia zostanie zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt nie wymaga uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia z właściwymi instytucjami i organami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Bankiem Centralnym.

Projekt nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Załącznik
do rozporządzenia
Ministra Sprawiedliwości
z dnia
(poz.)

WZÓR

UWAGA! PRZED WYPEŁNIENIEM NALEŻY DOKŁADNIE ZAPOZNAĆ SIĘ Z POUCZENIAMI

<p>Wniosek o:</p> <p>- zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia</p> <p>- wydanie zakazu:</p> <ul style="list-style-type: none">• zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia• zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie• zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie• zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, jej miejsca pracy lub innego miejsca w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą w rodzinie	<p>Data wpływu (wypełnia sąd)</p>
<p>P o u c z e n i e</p> <p>1. Wniosek należy wypełnić czytelnie, bez skreśleń i poprawek.</p>	

2. Każdą rubrykę niezacieniowaną należy wypełnić albo skreślić. Jeżeli po wpisaniu treści w rubryce pozostało wolne miejsce, należy je skreślić w sposób uniemożliwiający dopisywanie.

3. Do wniosku należy dołączyć załączniki w oryginale lub odpisie dla sądu oraz odpisy wniosku i załączników dla osób uczestniczących w sprawie.

4. W przypadku gdy treść nie mieści się w odpowiednich rubrykach, ciąg dalszy zamieszcza się na kolejnych, ponumerowanych kartach formatu A4, ze wskazaniem uzupełnianej rubryki. Pod dodaną do wniosku treścią należy złożyć podpis.

1. Sąd rejonowy, do którego jest składany wniosek

2. Wnioskodawca

2.1. Imię i nazwisko:

2.2. Miejsce zamieszkania i adres (można dodatkowo podać numer telefonu lub adres poczty elektronicznej):

2.3. Numer PESEL, jeżeli został nadany:

2.4. Adres wnioskodawcy do doręczeń, jeżeli jest inny niż wskazany w rubryce 2.2:

3.

Przedstawiciel ustawowy wnioskodawcy

Pełnomocnik wnioskodawcy

(należy zaznaczyć właściwe okienko, gdy wniosek składa przedstawiciel ustawowy lub pełnomocnik wnioskodawcy)

3.1. Imię i nazwisko:

3.2. Adres do doręczeń w przypadku wyznaczenia przedstawiciela ustawowego, jeżeli jest inny niż wskazany w rubryce 2.2 lub 2.4 (można dodatkowo podać numer telefonu lub adres poczty elektronicznej):

4. Uczestnik (dane osoby, której dotyczy wniosek)

4.1. Imię i nazwisko:
4.2. Miejsce zamieszkania i adres (można dodatkowo podać numer telefonu lub adres poczty elektronicznej):
4.3. Numer PESEL lub data urodzenia, jeżeli są znane:
5. Wniosek i uzasadnienie
5.1. Wniosek
<p>Wnoszę o</p> <p>(jeżeli wnioskodawca domaga się, aby sąd wydał orzeczenie w zakresie zobowiązania lub w zakresie wybranych zakazów, niepotrzebny punkt ze wskazanych poniżej należy skreślić):</p> <p>1) zobowiązanie uczestnika do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia;</p> <p>2) wydanie uczestnikowi zakazu:</p> <ul style="list-style-type: none">- zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia- zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie- kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie- wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, jego miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą w rodzinie
<p>5.1.1. Oznaczenie mieszkania</p> <p>(należy wpisać adres, którego mają dotyczyć zobowiązanie lub zakaz):</p>

5.1.2. Oznaczenie bezpośredniego otoczenia mieszkania

(należy wskazać w sposób opisowy otoczenie, którego mają dotyczyć zobowiązanie lub zakaz, przez wskazanie obszaru lub odległości, które uczestnik będzie zobowiązany zachować):

5.1.3. Oznaczenie terenu szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, jego miejsca pracy lub innego miejsca w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą w rodzinie

(należy wskazać nazwę oraz adres obiektu lub w sposób opisowy otoczenie, którego ma dotyczyć zakaz lub zakazy, przez wskazanie obszaru lub odległości, które uczestnik będzie zobowiązany zachować):

5.2. Uzasadnienie

5.2.1. W chwili składania wniosku (niepotrzebny punkt z czterech wskazanych poniżej należy skreślić):

.....
.....

5.2.3. Wnoszę o przeprowadzenie dowodu z

(wraz z oznaczeniem dowodu należy wyszczególnić fakty, które mają zostać wykazane tym dowodem; jeżeli wnioskodawca domaga się, aby sąd przeprowadził dowody jedynie w wybranym zakresie, niepotrzebny punkt ze wskazanych poniżej należy skreślić):

1) zeznań świadków (należy wskazać imię i nazwisko oraz adres świadka):

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2) dokumentów (np. zaświadczenia lekarskie, dokumenty potwierdzające interwencje Policji lub Żandarmerii Wojskowej; jeżeli przed sądem toczyły się sprawy związane z przemocą w rodzinie, należy podać sąd i sygnaturę akt):

.....
.....
.....
.....
.....

3) przesłuchania uczestników:

.....
.....
.....
.....

4) innych:

.....
.....

.....

.....

.....

.....

.....

5.3. Wniosek o udzielenie zabezpieczenia przez przedłużenie obowiązywania nakazu

lub zakazów (tę rubrykę formularza wypełniają jedynie wnioskodawcy, którzy domagają się udzielenia zabezpieczenia przez przedłużenie obowiązujących:

- nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia,

lub:

- zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia,

- zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie,

- zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie,

- zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, jego miejsca pracy lub innego miejsca w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą w rodzinie,

wydanych uprzednio przez Policję lub Żandarmerię Wojskową;

pozostali wnioskodawcy skreślają rubrykę 5.3)

Wnoszę o udzielenie zabezpieczenia przez przedłużenie obowiązywania (jeżeli wnioskodawca domaga się, aby sąd wydał orzeczenie o zabezpieczeniu w zakresie nakazu lub wybranych zakazów, niepotrzebny punkt ze wskazanych poniżej należy skreślić):

- 1) nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia;
- 2) zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia;
- 3) zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie;
- 4) zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie;
- 5) zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, jego miejsca pracy lub innego miejsca w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą w rodzinie;

na obszarze/na odległość (należy wskazać obszar lub odległość, które uczestnik będzie zobowiązany zachować, jeżeli wniosek dotyczy innego obszaru lub innej odległości niż określone w nakazie lub zakazach):.....

.....
.....
.....

wydanego/wydanych przez (należy wskazać organ, który wydał nakaz lub zakazy, a niepotrzebny punkt z dwóch wskazanych poniżej – skreślić):

- 1) Policję, dnia
- 2) Żandarmerię Wojskową, dnia

na czas (należy wskazać okres zabezpieczenia, a niepotrzebny punkt z dwóch wskazanych poniżej – skreślić):

- 1) do dnia
- 2) trwania postępowania.

5.4. Uzasadnienie wniosku o udzielenie zabezpieczenia przez przedłużenie obowiązywania nakazu lub zakazów (wypełnić tylko w przypadku zgłaszania wniosku opisanego w rubryce 5.3)

5.4.1. Dnia zostały wydane wobec uczestnika (jeżeli został wydany tylko nakaz albo wybrane zakazy, niepotrzebny punkt należy skreślić):

- 1) nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia;
- 2) zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia;
- 3) zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie;
- 4) zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie;
- 5) zakaz wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, jego miejsca pracy lub innego miejsca w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą w rodzinie;

5.4.2. Wyjaśnienie, dlaczego wydane przez Policję lub Żandarmerię Wojskową nakaz lub zakazy nadal powinny obowiązywać:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5.5. Wniosek o udzielenie zabezpieczenia (nie były uprzednio wydane nakaz ani zakazy)

(tę rubrykę formularza wypełniają jedynie wnioskodawcy, którzy domagają się udzielenia zabezpieczenia, kiedy nakaz opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia ani zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie, zakaz wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, jego miejsca pracy lub innego miejsca w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą w

rodzinie, nie były uprzednio wydane przez Policję lub Żandarmerię Wojskową, pozostali wnioskodawcy skreślają rubrykę 5.5)

Wnoszę o udzielenie zabezpieczenia przez

(jeżeli wnioskodawca domaga się, aby sąd wydał orzeczenie o zabezpieczeniu wyłącznie w odniesieniu do zobowiązania albo wyłącznie w odniesieniu do wybranych zakazów, niepotrzebny punkt ze wskazanych poniżej należy skreślić):

1) zobowiązanie uczestnika do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia;

wydanie uczestnikowi zakazu:

2) zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia na obszarze/na odległość (należy wskazać obszar lub odległość, które uczestnik jest zobowiązany zachować):

3) zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą w rodzinie (należy wskazać obszar lub odległość, które uczestnik jest zobowiązany zachować):
.....

4) kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie;

5) wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, jego miejsca pracy lub innego miejsca w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą w rodzinie;

na czas (należy wskazać okres zabezpieczenia, a niepotrzebny punkt z dwóch wskazanych poniżej – skreślić):

1) do dnia

2) trwania postępowania.

5.6. Uzasadnienie wniosku o udzielenie zabezpieczenia (tę rubrykę formularza wypełniają jedynie wnioskodawcy, którzy zgłaszają wniosek z rubryki 5.5; pozostali wnioskodawcy skreślają rubrykę 5.6)

Fakty uzasadniające udzielenie zabezpieczenia:

.....
.....

.....

6. Załączniki (należy wymienić wszystkie dokumenty dołączone do wniosku, a niepotrzebne – skreślić)
--

Kopia wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego z urzędu wraz z oświadczeniem o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania (dotyczy osób, które wnoszą o ustanowienie adwokata lub radcy z urzędu, w związku z faktem, że nie są w stanie ponieść kosztów wynagrodzenia pełnomocnika bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny; wzór do pobrania w siedzibach sądów i ze stron internetowych sądów).

.....
--

7. Imię i nazwisko (czytelne) osoby lub osób składających wnioski oraz podpis
--

8. Miejscowość i data

--

--

POUCZENIE

1. Formularze są dostępne w budynkach sądów rejonowych i okręgowych, w Internecie pod adresami www.ms.gov.pl i www.funduszsprawiedliwosci.gov.pl oraz na stronach internetowych sądów rejonowych, sądów okręgowych i sądów apelacyjnych.

2. Wniosek nie musi być złożony na formularzu (art. 560³ § 1 Kodeksu postępowania cywilnego).

3. Wniosek należy złożyć w sądzie rejonowym właściwym ze względu na miejsce zamieszkania wnioskodawcy, a w braku miejsca zamieszkania – w sądzie miejsca jego pobytu (art. 508 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego).

4. Wnioskodawca jest zwolniony od uiszczenia kosztów sądowych.

5. Zgodnie z art. 165 § 2 w zw. z art. 13 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego nadanie pisma w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe lub w placówce pocztowej operatora świadczącego pocztowe usługi powszechne w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej jest równoznaczne z wniesieniem go do sądu (datą wniesienia jest data nadania).

6. Niezachowanie warunków formalnych pisma, które uniemożliwia nadanie mu dalszego biegu, powoduje wezwanie do uzupełnienia braków w terminie tygodniowym. Jeżeli braki nie zostaną w tym terminie uzupełnione, pismo podlega zwrotowi. Taki skutek nie następuje jedynie w wypadku, gdy do wniosku lub innych pism nie dołączono odpisów. Wówczas odpisy sporządza i doręcza sąd (art. 560⁴ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego).

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia

w sprawie szczegółowego trybu postępowania w sprawach o wykonanie postanowienia zobowiązującego osobę stosującą przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia

Na podstawie art. 1046 § 12 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, z późn. zm.¹⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Przystępując do wykonania tytułu wykonawczego zobowiązującego dłużnika do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania, wydane na podstawie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249), komornik podejmuje czynności niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 3 dni od dnia wpływu wniosku.

§ 2. Termin, o którym mowa w art. 1046 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, wyznaczony dłużnikowi przez komornika do dobrowolnego wykonania obowiązku objętego tytułem wykonawczym, nie może być dłuższy niż 5 dni.

§ 3. Niezwłocznie po bezskutecznym upływie terminu do dobrowolnego opuszczenia mieszkania przez dłużnika, jednak w terminie nie dłuższym niż 3 dni, komornik zwraca się do gminy właściwej ze względu na położenie lokalu podlegającego opróżnieniu, za pomocą środków komunikacji elektronicznej, o wskazanie w terminie 48 godzin miejsca noclegowego w noclegowni, schronisku lub innej placówce zapewniającej miejsca noclegowe, do którego dłużnik zostanie usunięty.

§ 4. Niezwłocznie, jednak w terminie nie dłuższym niż 5 dni, komornik usunie dłużnika do miejsca noclegowego wskazanego przez gminę właściwą ze względu na położenie lokalu podlegającego opróżnieniu.

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 1981, 2052, 2262, 2270, 2289, 2328 i 2459 oraz z 2022 r. poz. 1, 366, 480, 807, 830, 974, 1098, 1301, 1371 i 1692.

§ 5. Doręczeń dla stron postępowania komornik dokonuje osobiście w trybie przewidzianym w art. 3 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz. U z 2022 r. poz. 1168 i 1301) lub za pośrednictwem Policji lub Żandarmerii Wojskowej.

§ 6. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

UZASADNIENIE

Przepis art. 1046 § 12 k.p.c., w brzmieniu wynikającym z projektowanej nowelizacji Kodeksu, zobowiązuje Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia w sprawie szczegółowego trybu postępowania w sprawach o wykonanie postanowienia zobowiązującego osobę stosującą przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.

Zaproponowane w projektowanym rozporządzeniu rozwiązania mają na celu zwiększenie sprawności, szybkości i skuteczności wykonania orzeczeń zobowiązujących osoby stosujące przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania, wydanych na podstawie art. 11a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. *o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249).

Temu celowi służy wprowadzenie rozwiązań z jednej strony zawężających wybór stosowanych w postępowaniu eksmisyjnym sposobów doręczeń do konkretnie wskazanych sposobów, które zagwarantują szybkie i sprawne doręczenia, a z drugiej strony wyznaczających komornikowi ścisłe ramy czasowe do podejmowania czynności egzekucyjnych, dyscyplinujące postępowanie w aspekcie czasu jego trwania.

W ocenie projektodawcy największą sprawność i skuteczność doręczeń w postępowaniu o wykonanie postanowienia sądu nakazującego opuszczenie przez osobę stosującą przemoc wspólnie zajmowanego mieszkania zapewniają doręczenia poprzez komornika, Policję lub Żandarmerię Wojskową.

Pierwsze czynności w sprawie związane ze wszczęciem egzekucji i wezwaniem dłużnika do dobrowolnego opuszczenia lokalu winny być podjęte niezwłocznie, jednak w terminie nie dłuższym niż 3 dni, zaś termin do dobrowolnego opuszczenia lokalu przez dłużnika, o którym mowa w art. 1046 § 1 k.p.c., który komornik wyznacza stosownie do okoliczności, nie może być dłuższy niż 5 dni.

Niezwłocznie po bezskutecznym upływie terminu do dobrowolnego opuszczenia lokalu przez dłużnika, jednakże w czasie nie dłuższym niż 3 dni, komornik będzie obowiązany zwrócić się do gminy właściwej ze względu na położenie lokalu podlegającego opróżnieniu, za pomocą środków komunikacji elektronicznej, o wskazanie w terminie 48 godzin miejsca noclegowego w noclegowni, schronisku lub innej placówce zapewniającej miejsca noclegowe, do którego dłużnik zostanie usunięty.

W dalszej kolejności proponuje się rozwiązanie, zgodnie z którym niezwłocznie, jednak w terminie nie dłuższym niż 5 dni, komornik usunie dłużnika do miejsca noclegowego wskazanego przez gminę właściwą ze względu na położenie lokalu podlegającego opróżnieniu.

Przewidziane w wyżej proponowanych regulacjach terminy na podjęcie czynności oraz sposób doręczenia gminie wezwania do wskazania miejsca noclegowego mają na celu możliwie najszybsze osiągnięcie efektu w postaci odseparowania osoby stosującej przemoc w rodzinie od osoby dotkniętej przemocą, zgodnie z rozstrzygnięciem zawartym w tytule wykonawczym.

Dłużnikowi stosującemu przemoc w rodzinie, objętemu tytułem wykonawczym nakazującym opuszczenie wspólnie zajmowanego mieszkania, nie przysługuje prawo do tymczasowego pomieszczenia z uwagi na treść przepisu art. 25d pkt 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 172, 975 i 1561). Zgodnie z tym przepisem prawo do tymczasowego pomieszczenia nie przysługuje dłużnikowi, jeżeli z tytułu wykonawczego wynika, że nakazanie opróżnienia lokalu zostało orzeczone z powodu stosowania przemocy w rodzinie. Obecnie trwają prace nad zmianą *Regulaminu urzędowania sądów powszechnych* zmierzające do nałożenia na sądy orzekające obowiązkowi wskazywania w sentencji postanowienia podstawy prawnej nakazania opuszczenia lokalu.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI¹⁾

z dnia

w sprawie wydawania nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą, zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą, zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy

Na podstawie art. 15ac ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2021 r. poz.1882, z późn. zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) wzór nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zwane dalej „nakazem i zakazem”, zakazu zbliżania się do osoby, zwany dalej „zakazem zbliżania”, zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą, zwanego dalej „zakazem kontaktowania”, zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy, zwany dalej „zakazem wstępu”, wydawanych przez policjanta wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249), stwarzającej zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą;
- 2) sposób wykonywania i dokumentowania przez policjantów czynności związanych z wydawaniem nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania, zakazu wstępu;
- 3) wzór kwestionariusza szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego służący stwierdzeniu zasadności zatrzymania, o którym mowa w art. 15a ust. 1 ustawy z dnia

¹⁾ Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji kieruje działem administracji rządowej – sprawy wewnętrzne, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2019 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (Dz. U. poz. 2264).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 2333, 2447 i 2448 oraz z 2022 r. poz. 655, 1115 i 1488.

6 kwietnia 1990 r. o Policji, zwanej dalej „ustawą”, lub wydania nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu.

§ 2. 1. Wzór nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania oraz zakazu wstępu jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

2. Formularz nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania oraz zakazu wstępu, o którym mowa w ust. 1, wypełnia się czytelnie, trwałym środkiem pisaćym, pismem odręcznym, maszynowym lub komputerowo.

§ 3. 1. Przed podjęciem decyzji o wydaniu nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu wobec osoby, o której mowa w § 1 pkt 1, policjant ocenia zagrożenie życia lub zdrowia ludzkiego odrębnie dla osoby dorosłej i dziecka, wypełniając kwestionariusz szacowania ryzyka.

2. Policjant wypełnia kwestionariusz, o którym mowa w ust. 1, przez:

- 1) wskazanie daty, czasu i miejsca interwencji przeprowadzanej przez Policję lub realizowanych czynności służbowych, o których mowa w art. 15ab ust. 1 pkt 2 ustawy;
- 2) wskazanie imienia i nazwiska osoby dotkniętej przemocą w rodzinie;
- 3) zaznaczenie odpowiedzi – czynników wystąpienia ryzyka – we właściwym polu, określających ryzyko zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego w związku z przemocą w rodzinie.

§ 4. Wzór kwestionariusza szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego służący stwierdzeniu zasadności zatrzymania, o którym mowa w art. 15a ust. 1 ustawy, lub wydania nakazu i zakazu, lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu jest określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

§ 5. Policjant, doręczając osobie stosującej przemoc w rodzinie nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu, poucza ją w szczególności o:

- 1) trybie i sposobie wnoszenia zażalenia na czynność wydania nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu;
- 2) uprawnieniach osoby stosującej przemoc w rodzinie, w tym o prawie zabrania ze wspólnie zajmowanego mieszkania przedmiotów osobistego użytku i zwierząt domowych będących jej własnością;
- 3) obowiązkach osoby stosującej przemoc w rodzinie, w tym o obowiązku wskazania aktualnego miejsca pobytu, a także, o ile to możliwe, numeru telefonu, pod którym będzie dostępna.

§ 6. 1. Fakt doręczenia nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu osobie stosującej przemoc w rodzinie dokumentuje się na jego oryginale

przez zaznaczenie odpowiedniej rubryki oraz złożenie podpisu przez osobę, której jest doręczany.

2. Na oryginale nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu policjant dokumentuje również fakt odmowy złożenia przez osobę stosującą przemoc w rodzinie podpisu poświadczającego doręczenie nakazu lub zakazu.

3. Na oryginale nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu policjant odnotowuje fakt pozostawienia na drzwiach mieszkania informacji o ich wydaniu, wobec niemożności jego doręczenia.

§ 7. Nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu wydany przez policjanta podlega rejestracji w jednostce organizacyjnej Policji właściwej ze względu na miejsce wydania nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu.

§ 8. Czynności podejmowane przez policjanta w związku z wydaniem nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu są dokumentowane w sposób czytelny, odzwierciedlający stan faktyczny i umożliwiający odtworzenie sytuacji zastanej.

Policjant sporządza:

- 1) notatkę urzędową z przeprowadzonej interwencji oraz inną dokumentację stanowiącą podstawę wydania nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu;
- 2) formularz „Niebieska Karta - A”;
- 3) kwestionariusz szacowania ryzyka zawierający czynniki i kryteria szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego w związku z przemocą w rodzinie;
- 4) nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu.

§ 9. Dokumentację sporządzoną w związku z wydaniem nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu umieszcza się w teczce „Przemoc w rodzinie” prowadzonej przez dzielnicowego.

§ 10. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ...

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI

ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK Nr 1

WZÓR

wzór

ZAŁĄCZNIK Nr 2

WZÓR

wzór

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego dla Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji wynikającego z art. 15ac ust. 2 ustawy.

Projektowany art. 15ac ust. 2 zobowiązuje Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji do określenia w drodze rozporządzenia, wzoru nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zwanych dalej: „nakazem i zakazem”, zakazu zbliżania się do osoby, zwanego dalej „zakazem zbliżania”, zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą, zwanego dalej „zakazem kontaktowania”, zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy, zwanego dalej „zakazem wstępu” oraz wzoru kwestionariusza szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego służącego stwierdzeniu zasadności zatrzymania, o którym mowa w art. 15a ust. 1, lub wydania nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, mając na względzie potrzebę zawarcia niezbędnych pouczeń w nakazie i zakazie, zakazie zbliżania, zakazie kontaktowania oraz zakazie wstępu, sprawnego sporządzania dokumentacji, a także konieczności natychmiastowej i skutecznej ochrony osób doznających przemocy w rodzinie.

Przepisy § 2 projektu stanowią o wzorze nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania się i zakazu wstępu, który został określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia. Natomiast § 3 stanowi o wzorze kwestionariusza szacowania ryzyka, określonego w załączniku nr 2 do rozporządzenia, osobno dla osoby dorosłej i małoletniego.

Projektowane rozporządzenie nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej.

Rozporządzenie nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Projekt rozporządzenia nie podlega notyfikacji zgodnie z procedurą określoną w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Stosownie do postanowień § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348.), oraz zgodnie z art. 5

ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt nie wymaga uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia z właściwymi instytucjami i organami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Bankiem Centralnym.

Projekt nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Załączniki
do rozporządzenia
Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji
z dnia
(poz. ...)

Załącznik nr 1

.....
(nr sprawy)
.....
(nazwa jednostki organizacyjnej Policji prowadzącej czynności)

- Nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia**
- Zakaz zbliżania się do osoby**
- Zakaz kontaktowania się**
- Zakaz wstępu**

.....
.....
(imię i nazwisko osoby stosującej przemoc w rodzinie, wobec której jest wydawany nakaz i zakaz/inny zakaz)

Czas rozpoczęcia czynności											
g	g	m	m	d	d	m	m	r	r	r	r

..... Z
(stopień, imię i nazwisko policjanta prowadzącego czynność) (nazwa jednostki organizacyjnej Policji)

działając na podstawie art. 15aa ust. 1 i art. 15aa¹ ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2021 r. poz. 1882, z późn. zm.) w
(miejsce czynności – adres lub inne określenie miejsca czynności albo nazwa jednostki organizacyjnej Policji)

wydał:

- nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia
- zakaz zbliżania się do osoby
- zakaz kontaktowania się
- zakaz wstępu.

Osoby uczestniczące w czynności: *

.....

.....

.....
(charakter udziału, stopień – dotyczy policjanta – imię i nazwisko osoby uczestniczącej w czynności innej niż prowadzący czynność)

W związku z zachowaniem stwarzającym zagrożenie życia lub zdrowia

.....
(imię i nazwisko osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, wobec której wystąpiło zagrożenie, oraz stosunek do osoby, która spowodowała zagrożenie)

wobec Pani/Pana*.....
.....
(imię i nazwisko, a w przypadku braku numeru PESEL także data i miejsce urodzenia oraz imiona rodziców i nazwisko rodowe matki osoby,
wobec której jest wydawany nakaz i zakaz/zakaz zbliżania / zakaz kontaktowania / zakaz wstępu)

której/którego* tożsamość ustalono na podstawie:
.....
(nazwa, seria, numer, data wydania dokumentu, na którego podstawie ustalono tożsamość,
oraz nazwa organu wydającego albo odnotowanie braku dokumentu i zamieszczenie numer PESEL**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

informacji na temat sposobu ustalenia tożsamości)

zostaje wydany:

nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia

.....
(adres mieszkania oraz określenie obszaru lub odległości, których nakaz i zakaz dotyczy)

zakaz zbliżania się do osoby
(imię i nazwisko osoby dotkniętej przemocą w rodzinie oraz określenie odległości, której zakaz dotyczy)

zakaz kontaktowania się z
(imię i nazwisko osoby dotkniętej przemocą w rodzinie)

zakaz wstępu i przebywania na terenie
.....
(nazwa oraz adres placówki, których zakaz dotyczy)

Nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia / zakaz zbliżania się do osoby / zakaz kontaktowania się / zakaz wstępu* został/zostały* wydany/wydane* podczas nieobecności osoby stosującej przemoc w rodzinie we wspólnie zajmowanym mieszkaniu.

.....
(podpis policjanta prowadzącego czynność)

Wobec niemożności doręczenia nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia / zakazu zbliżania się do osoby / zakazu kontaktowania się /zakazu wstępu* informację o jego/ich* wydaniu umieszczono na drzwiach wspólnie zajmowanego mieszkania.

.....
(podpis policjanta prowadzącego czynność)

Wobec niemożności doręczenia zakazu zbliżania się do osoby / zakazu kontaktowania się /zakazu wstępu*, osobie stosującej przemoc, która nie zamieszkuje z osobą dotkniętą przemocą, informację o jego/ich* wydaniu umieszczono na drzwiach mieszkania osoby dotkniętej przemocą / oraz podjęto próbę doręczenia w miejscu zamieszkania osoby stosującej przemoc*

.....
(podpis policjanta prowadzącego czynność)

W dniu stwierdzono, że
(imię i nazwisko osoby, wobec której nakaz i zakaz/zakaz zbliżania/ zakaz kontaktowania/
zakaz wstępu jest wydawany)

swoim zachowaniem, polegającym na
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(opis zachowania osoby stosującej przemoc w rodzinie)

stwarzał zagrożenie życia lub zdrowia
(imię i nazwisko osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, wobec której wystąpiło zagrożenie życia lub zdrowia)

Okoliczności te wynikają z
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(wskazać uzyskane informacje o istnieniu zagrożenia życia lub zdrowia)

W związku z tym, co stwierdzono powyżej, po dokonaniu oceny czynników i kryteriów szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego w związku z przemocą w rodzinie, jest uzasadnione wydanie wobec

(imię i nazwisko osoby, wobec której jest wydawany nakaz i zakaz/ inny zakaz*)

- nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia
- zakazu zbliżania się do osoby
- zakazu kontaktowania się
- zakazu wstępu.

Omówienie skreśleń oraz poprawek i poczynionych uzupełnień:*
.....
.....
.....

Do nakazu/zakazu* załączono:
.....
.....

(liczba i rodzaj załączników)

Czynność zakończono											
g	g	m	m	d	d	m	m	r	r	r	r

.....
(czytelny podpis policjanta prowadzącego czynność)

.....
(podpis osoby, wobec której wydano nakaz i zakaz/ inny zakaz)

.....
(podpis osoby dotkniętej przemocą w rodzinie)

Podpisy osób biorących udział w czynności:*

1. 2. 3.

Kopię nakazu/zakazu doręczono:*

.....
(podpis osoby, wobec której wydano nakaz/zakaz*)

.....
(podpis osoby dotkniętej przemocą w rodzinie)

**POUCZENIE O UPRAWNIENIACH I OBOWIĄZKACH
OSOBY, WOBEC KTÓREJ ZOSTAŁ WYDANY NAKAZ I ZAKAZ LUB ZAKAZ
ZBLIŻANIA LUB ZAKAZ KONTAKTOWANIA LUB ZAKAZ WSTĘPU**

1. Osoba, wobec której został wydany nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zwane dalej nakazem i zakazem ma obowiązek pozostawić klucze do wspólnie zajmowanego mieszkania i pomieszczeń jego bezpośredniego otoczenia w tym mieszkaniu (art. 15ae ust. 6 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji).
2. Osoba, wobec której został wydany nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu jest obowiązana wskazać jednostce organizacyjnej Policji, której policjant wydał ten nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu adres miejsca pobytu, a także, o ile to możliwe numer telefonu, pod którym będzie dostępna, oraz poinformować tę jednostkę organizacyjną Policji o każdej zmianie tego adresu lub numeru (art. 15af ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji).
3. Jeżeli osoba, wobec której został wydany nakaz i zakaz, lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu zmieni miejsce pobytu, nie będzie dostępna pod wskazanym przez siebie numerem telefonu i nie zawiadomi o tym jednostki organizacyjnej Policji, na skutek czego nie odbierze korespondencji pod wskazanym adresem lub nie stawi się we wskazanej jednostce organizacyjnej Policji w celu jej odbioru w ciągu 24 godzin od pozostawienia zawiadomienia o korespondencji, korespondencja zostanie uznana za doręczoną z upływem tego terminu, chyba że miejsce pobytu tej osoby jest znane Policji (art. 15af ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji).
4. Dane osoby, wobec której został wydany nakaz i zakaz, lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu mogą zostać przekazane właściwemu ze względu na miejsce jej pobytu Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w celu podjęcia działań pozostających we właściwości powiatu na podstawie przepisów o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, chyba że ta osoba nie wyrazi na to zgody (art.15ag ust. 3 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji).
5. Osoba, wobec której został wydany nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu ma prawo złożyć zażalenie na wydany nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu do Sądu Rejonowego w

.....
Zażalenie wnosi się w terminie 3 dni od dnia doręczenia nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, o czym należy tę osobę pouczyć przy doręczeniu. W zażaleniu można domagać się zbadania prawidłowości prowadzenia czynności, zasadności oraz legalności wydanego nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu. (art. 15aj ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji).

6. Sąd rozpoznaje zażalenie niezwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 3 dni od daty jego wpływu do sądu (art. 15aj ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji).
7. Sąd uchyla zaskarżony nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu w przypadku stwierdzenia jego bezzasadności lub nielegalności, o czym niezwłocznie zawiadamia osobę, wobec której zostały wydane, osobę dotkniętą przemocą w rodzinie, prokuratora, właściwą jednostkę organizacyjną Policji oraz zespół interdyscyplinarny, o którym mowa w przepisach ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a gdy czynności podejmował sąd opiekuńczy, także ten sąd (art. 15aj ust. 3 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji).
8. Nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu tracą moc po upływie 14 dni od dnia ich wydania, chyba że sąd udzielił zabezpieczenia, którym zostały one przedłużone. (art. 15ak ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji).
9. Nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu tracą także moc w przypadku, gdy osoba stosująca przemoc w rodzinie, wobec której je wydano została zatrzymana w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa, a następnie zastosowano wobec niej środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania (art. 15ak ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji).
10. Nakaz i zakaz tracą także moc w przypadku, gdy osoba stosująca przemoc w rodzinie, wobec której je wydano, została zatrzymana w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa, a następnie zastosowano wobec niej środek zapobiegawczy w postaci nakazania osobie stosującej przemoc w rodzinie okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym lub zakazania jej zbliżania się do pokrzywdzonego na wskazaną odległość lub zastosowano wobec niej dozór Policji, który wykonuje przez opuszczenie mieszkania zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym oraz określenie miejsca swego pobytu. (art. 15ak ust. 3 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji).
11. Niezastosowanie się do wydanego przez Policję nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu stanowi wykroczenie z art. 66b ustawy z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń zagrożone karą aresztu, karą ograniczenia wolności albo karą grzywny.
12. Osoba, wobec której został wydany nakaz i zakaz ma prawo zabrać ze wspólnie zajmowanego mieszkania lub jego bezpośredniego otoczenia przedmioty osobistego użytku i przedmioty niezbędne do wykonywania osobistej pracy zarobkowej lub stanowiące jej własność zwierzęta domowe niezbędne do codziennego funkcjonowania lub pracy zarobkowej. W przypadku sprzeciwu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie przedmioty te lub zwierzęta domowe pozostawia się we wspólnie zajmowanym mieszkaniu lub jego bezpośrednim otoczeniu (art. 15ae ust. 4 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji).
13. Jeżeli w okresie obowiązywania nakazu i zakazu zajdzie potrzeba zabrania przez osobę stosującą przemoc w rodzinie ze wspólnie zajmowanego mieszkania lub jego bezpośredniego otoczenia mienia stanowiącego jej własność, w szczególności niezabranych uprzednio przedmiotów osobistego użytku i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej lub zwierząt domowych będących jej własnością niezbędnych do codziennego funkcjonowania lub pracy zarobkowej, może się to odbyć jeden raz, wyłącznie w obecności policjanta, po wcześniejszym uzgodnieniu terminu z osobą dotkniętą tą przemocą (art. 15ae ust. 5 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji).
14. Osoba, wobec której wydano nakaz lub zakaz, ma prawo otrzymać informacje o danych teleadresowych właściwych miejscowo placówek zapewniających miejsca noclegowe oraz placówek prowadzących programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie lub programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie (art. 15ah ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji).

Egzemplarz pouczenia otrzymałam(-łem)*

Potwierdzam odbiór wykazu zawierającego dane teleadresowe właściwych miejscowo placówek zapewniających miejsca noclegowe

.....
(data i podpis osoby zapoznającej się z uprawnieniami)

- * Niepotrzebne skreślić lub wykreślić puste miejsce.
- ** W przypadku braku nr PESEL wpisać datę urodzenia.
- Wstawić znak „X” w odpowiedniej kratce.

Część A
przemoc wobec osób dorosłych

Kwestionariusz szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego służący stwierdzeniu zasadności zatrzymania, o którym mowa w art. 15a ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji lub wydania nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu

Czas rozpoczęcia czynności											
g	g	m	m	d	d	m	m	r	r	r	r

Imię i nazwisko osoby dotkniętej przemocą w rodzinie:

Miejsce interwencji lub realizowanych czynności służbowych

Lp.	Czynniki ryzyka	wstaw znak „X” ¹	
1.	Czy doszło do aktów przemocy z użyciem niebezpiecznego narzędzia lub gróźb użycia przemocy?		Jeżeli udzielono pozytywnej odpowiedzi choć na 1 z 6 pytań, odizoluj osobę stosującą przemoc w rodzinie: 1) rozważ zatrzymanie, a 2) bezpośrednio po zwolnieniu osoby, wydaj nakaz i zakaz, lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu
2.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie groziła osobie dotkniętej przemocą w rodzinie zabójstwem?		
3.	Czy osoba dotknięta przemocą w rodzinie uważa, że osoba stosująca przemoc w rodzinie jest zdolna do jej zabójstwa?		
4.	Czy doszło do aktów przemocy fizycznej, w tym pobicia?		
5.	Czy doszło do duszenia?		
6.	Czy osoba dotknięta przemocą w rodzinie obawia się o własne życie?		
7.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie jest agresywna wobec: - kobiety w ciąży, - osoby w podeszłym wieku, - osoby niepełnosprawnej albo - osoby od niej zależnej w inny sposób ze względu na stan zdrowia lub zaburzenia psychiczne?		Jeżeli udzielono pozytywnej odpowiedzi na 4 pytania lub więcej z pytań 7 – 15, odizoluj osobę stosującą przemoc w rodzinie: 1) rozważ zatrzymanie albo 2) wydaj nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu
8.	Czy w ostatnim czasie doszło do nasilenia przemocy?		
9.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie ma zaburzenia psychiczne, leczy się lub leczyła się psychiatrycznie?		
10.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie jest pod wpływem środków odurzających (alkoholu / narkotyków/ leków)?		
11.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie była wcześniej karana za przestępstwa z użyciem przemocy (w rodzinie lub poza nią)?		
12.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie kiedykolwiek groziła popełnieniem samobójstwa lub próbowała popełnić samobójstwo (Czy pojawiła się groźba samobójstwa rozszerzonego)?		
13.	Czy osoba dotknięta przemocą w rodzinie próbowała kiedykolwiek popełnić samobójstwo z powodu doświadczenia przemocy ze strony osoby stosującej przemoc w rodzinie bądź deklaruje popełnienie samobójstwa z tego powodu?		
14.	Czy osoba dotknięta przemocą w rodzinie została kiedykolwiek pobita przez osobę stosującą przemoc w rodzinie, w tym gdy była w ciąży lub była chora?		
15.	Czy w domu jest broń lub osoba stosująca przemoc w rodzinie groziła jej użyciem?		

.....
(czytelny podpis policjanta wypełniającego kwestionariusz)

¹ W przypadku wystąpienia czynników ryzyka, wstaw „X” w kratce.

Część B
przemoc wobec dzieci

Kwestionariusz szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego służący stwierdzeniu zasadności zatrzymania, o którym mowa w art. 15a ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, lub wydania nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu

Czas rozpoczęcia czynności											
g	g	m	m	d	d	m	m	r	r	r	r

Imię i nazwisko osoby dotkniętej przemocą w rodzinie:

Miejsce interwencji lub realizowanych czynności służbowych:

Pytania adresowane **do osoby dorosłej** o sytuację dziecka:

Zwróć uwagę, że w rodzinie może być kilkoro dzieci, wobec każdego wypełnij odrębny kwestionariusz

Lp.	Czynniki ryzyka	wstaw znak „X” ²	
1.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie bije, uderza, popycha dziecko lub rzuca w dziecko ciężkim przedmiotem?		Jeżeli udzielono pozytywnej odpowiedzi choć na 1 z 4 pytań, odizoluj osobę stosującą przemoc w rodzinie: 1) rozważ zatrzymanie, a 2) bezpośrednio po zwolnieniu osoby, wydaj nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu
2.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie rzuciła dzieckiem?		
3.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie dusiła dziecko?		
4.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie przypalała dziecko papierosem lub innym rozgrzanym przedmiotem?		
5.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie uderzyła dziecko przedmiotem lub rzuciła w dziecko przedmiotem?		Jeżeli udzielono pozytywnej odpowiedzi na 5 pytań lub więcej z pytań 5 – 13, odizoluj osobę stosującą przemoc w rodzinie: 1) rozważ zatrzymanie albo 2) wydaj nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu
6.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie jest agresywna wobec dziecka?		
7.	Czy kiedykolwiek konieczna była obrona dziecka przed osobą stosującą przemoc w rodzinie?		
8.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie groziła dziecku lub straszyla dziecko pozbawieniem życia lub zastosowaniem przemocy fizycznej?		
9.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie była wcześniej karana za przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie (lub poza nią)?		
10.	Czy uważasz, że osoba stosująca przemoc w rodzinie może zrobić krzywdę dziecku?		
11.	Czy agresywne zachowanie osoby stosującej przemoc w rodzinie wobec dziecka zdarzało się wcześniej?		
12.	Czy dziecko jest w wieku od 0 do 6 lat?		
13.	Czy dziecko jest niepełnosprawne?		

.....
(czytelny podpis policjanta wypełniającego kwestionariusz)

² W przypadku wystąpienia czynników ryzyka, zaznacz X w kratce.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI¹⁾
z dnia

w sprawie określenia wzoru zawiadomienia osoby stosującej przemoc w rodzinie, wobec której został wydany nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą lub zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą lub zakaz wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy, umieszczanego na drzwiach mieszkania wobec niemożności ich doręczenia

Na podstawie art. 15ad ust. 5 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2021 r. poz. 1882, z późn. zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa wzór zawiadomienia osoby stosującej przemoc w rodzinie o wydaniu nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą lub zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą lub zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy, umieszczanego na drzwiach mieszkania wobec niemożności ich doręczenia.

§ 2. Wzór zawiadomienia, o którym mowa w § 1, jest określony w załączniku do rozporządzenia.

§ 3. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ...

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI

¹⁾ Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji kieruje działem administracji rządowej – sprawy wewnętrzne, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2019 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (Dz. U. poz. 2264).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 2333, 2447 i 2448 oraz z 2022 r. poz. 655, 1115 i 1488.

ZAŁĄCZNIK

**WZÓR ZAWIADOMIENIA O WYDANIU NAKAZU NATYCHMIASTOWEGO
OPUSZCZENIA WSPÓLNIE ZAJMOWANEGO MIESZKANIA I JEGO
BEZPOŚREDNIEGO OTOCZENIA I ZAKAZU ZBLIŻANIA SIĘ DO MIESZKANIA
I JEGO BEZPOŚREDNIEGO OTOCZENIA LUB ZAKAZU ZBLIŻANIA SIĘ DO
OSOBY DOTKNIĘTEJ PRZEMOCĄ LUB ZAKAZU KONTAKTOWANIA SIĘ Z
OSOBAŃ DOTKNIĘTĄ PRZEMOCĄ LUB ZAKAZU WSTĘPU I PRZEBYWANIA NA
TERENIE SZKOŁY, PLACÓWKI OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZEJ,
OPIEKUŃCZEJ, ARTYSTYCZNEJ, OBIEKTU SPORTOWEGO LUB MIEJSCA
PRACY
UMIESZCZANEGO NA DRZWIACH MIESZKANIA
WOBEK NIEMOŻNOŚCI ICH DORECZENIA**

wzór

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie delegacji ustawowej dla Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, określonej w art. 15ad ust. 5 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji. Przepis ten zobowiązuje ministra właściwego do spraw wewnętrznych do określenia wzoru zawiadomienia osoby stosującej przemoc w rodzinie o wydaniu nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do osoby lub zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą lub zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy umieszczonego na drzwiach mieszkania, wobec niemożności doręczenia korespondencji, mając na uwadze konieczność zrozumienia zawiadomienia również przez osoby niekorzystające z profesjonalnej pomocy prawnej.

Opracowanie wskazanego wyżej wzoru zawiadomienia osoby stosującej przemoc w rodzinie, zgodnie z wytycznymi sformułowanymi w delegacji ustawowej, zapewni jednolite postępowanie w zakresie zastępczego doręczania korespondencji osobie stosującej przemoc w całym kraju oraz będzie ułatwieniem dla policjantów.

Wejście w życie niniejszego rozporządzenia planowane jest razem z ustawą o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, co nastąpi

Projektowane rozporządzenie nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej.

Rozporządzenie nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Projekt rozporządzenia nie podlega notyfikacji zgodnie z procedurą określoną w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Stosownie do postanowień § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348), oraz zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt nie wymaga uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia z właściwymi instytucjami i organami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Bankiem Centralnym.

Projekt nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Załącznik
do rozporządzenia
Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji
z dnia
(poz.)

.....
(pieczęć nagłówkowa jednostki organizacyjnej Policji)

ZAWIADOMIENIE

Pani/Pan*
.....
(imię i nazwisko)

Wzywa się Panią/Pana* do niezwłocznego kontaktu z:
.....
.....
(nazwa jednostki organizacyjnej Policji, dokładny adres i telefon kontaktowy)

*Niepotrzebne skreślić.

.....
(zgiąć i/lub zakleić)

Zawiadamia się, że na podstawie art. 15aa ust. 1/15aa¹* ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji w
dniu o godz.
wobec Pani/Pana*
(imię i nazwisko osoby, wobec której wydano nakaz i/lub zakaz)

został wydany:**

**nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego
bezpośredniego otoczenia i zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia
zwane dalej „nakazem i zakazem”**

mieszczącego się
(adres mieszkania)

**zakaz zbliżania się do
zwany dalej „zakazem zbliżania”**

zakaz kontaktowania się z

**zakaz wstępu i przebywania na terenie.....
.....
zwany dalej „zakazem wstępu”**

Nakaz i zakaz / zakaz zbliżania / zakaz kontaktowania / zakaz wstępu* należy odebrać
w.....

.....
(nazwa i dokładny adres jednostki organizacyjnej Policji)

1. Osoba stosująca przemoc w rodzinie, wobec której wydano **nakaz i zakaz** ma prawo zabrać ze wspólnie zajmowanego mieszkania lub jego bezpośredniego otoczenia przedmioty osobistego użytku i przedmioty niezbędne do wykonywania osobistej pracy zarobkowej lub stanowiące jej własność zwierzęta domowe niezbędne do codziennego funkcjonowania lub pracy zarobkowej. W przypadku sprzeciwu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie przedmioty te lub zwierzęta domowe pozostawia się we wspólnie zajmowanym mieszkaniu lub jego bezpośrednim otoczeniu. Dochodzenie roszczeń z tego tytułu odbywa się na zasadach określonych w Kodeksie cywilnym.

2. Jeżeli w okresie obowiązywania **nakazu i zakazu** zajdzie potrzeba zabrania przez osobę stosującą przemoc w rodzinie ze wspólnie zajmowanego mieszkania lub jego bezpośredniego otoczenia mienia stanowiącego jej własność, w szczególności niezabrzanych uprzednio przedmiotów osobistego użytku i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej lub zwierząt domowych będących jej własnością niezbędnych do codziennego funkcjonowania lub pracy zarobkowej, może się to odbyć jeden raz, wyłącznie w obecności policjanta, po wcześniejszym uzgodnieniu terminu z osobą dotkniętą tą przemocą. Osoba dotknięta przemocą w rodzinie ma prawo brać udział w tej czynności lub upoważnić do udziału w niej inną osobę.

.....
(czytelny podpis policjanta)

* Niepotrzebne skreślić.

** W odpowiednim miejscu wstawić znak „x”.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI¹⁾

z dnia

w sprawie wzoru zawiadomienia osoby stosującej przemoc w rodzinie, wobec której został wydany nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą lub zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą lub zakaz wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy, pozostawianego, jeżeli nie można jej doręczyć korespondencji

Na podstawie art. 15af ust. 4 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2021 r. poz. 1882, z późn .zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa wzór zawiadomienia osoby stosującej przemoc w rodzinie, wobec której został wydany nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą lub zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą lub zakaz wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy, pozostawianego, jeżeli nie można jej doręczyć korespondencji.

§ 2. Wzór zawiadomienia, o którym mowa w § 1, jest określony w załączniku do rozporządzenia.

§ 3. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI

¹⁾ Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji kieruje działem administracji rządowej – sprawy wewnętrzne, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2019 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (Dz. U. poz. 2264).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 2333, 2447 i 2448 oraz z 2022 r. poz. 655, 1115 i 1488.

ZAŁĄCZNIK

**WZÓR ZAWIADOMIENIA OSOBY STOSUJĄCEJ PRZEMOC W RODZINIE,
WOBEC KTÓREJ ZOSTAŁ WYDANY NAKAZ I ZAKAZ LUB ZAKAZ
ZBLIŻANIA SIĘ DO OSOBY DOTKNIĘTEJ PRZEMOCĄ LUB ZAKAZ
KONTAKTOWANIA SIĘ Z OSOBĄ DOTKNIĘTĄ PRZEMOCĄ LUB ZAKAZ
WSTĘPU I PRZEBYWANIA NA TERENIE SZKOŁY, PLACÓWKI OŚWIATOWO-
WYCHOWAWCZEJ, OPIEKUŃCZEJ, ARTYSTYCZNEJ, OBIEKTU
SPORTOWEGO LUB MIEJSCA PRACY, POZOSTAWIANEGO JEŻELI NIE
MOŻNA JEJ DORĘCZYĆ KORESPONDENCJI.**

wzór

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie delegacji ustawowej dla Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, określonej w art. 15af ust. 4 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji. Przepis ten zobowiązuje ministra właściwego do spraw wewnętrznych do określenia wzoru zawiadomienia osoby stosującej przemoc w rodzinie, wobec której został wydany nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą lub zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą lub zakaz wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy, pozostawianego jeżeli nie można jej doręczyć korespondencji, mając na uwadze konieczność zrozumienia zawiadomienia również przez osoby niekorzystające z profesjonalnej pomocy prawnej.

Opracowanie wskazanego wyżej wzoru zawiadomienia osoby stosującej przemoc w rodzinie, zgodnie z wytycznymi sformułowanymi w delegacji ustawowej, zapewni jednolite w całym kraju postępowanie w zakresie pozostawiania zawiadomienia o niedoręczonej korespondencji osobie stosującej przemoc oraz będzie ułatwieniem dla policjantów.

Wejście w życie niniejszego rozporządzenia planowane jest razem z ustawą o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, co nastąpi

Projektowane rozporządzenie nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej.

Rozporządzenie nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Projekt rozporządzenia nie podlega notyfikacji zgodnie z procedurą określoną w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Stosownie do postanowień § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348), oraz zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt nie wymaga uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia z właściwymi instytucjami i organami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Bankiem Centralnym.

Projekt nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Załącznik
do rozporządzenia
Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji
z dnia
(poz.)

.....
(pieczęć nagłówkowa jednostki organizacyjnej Policji)

.....
(miejsowość, data i czas sporządzenia zawiadomienia)

Pani/Pan*

(imię i nazwisko)

ZAWIADOMIENIE

Zawiadamia się, że w dniu o godz. podjęto próbę doręczenia korespondencji pod wskazanym przez Panią/Pana* adresem:

.....
(adres, pod którym została podjęta próba doręczenia)

Ponadto w dniu o godz. podjęto próbę nawiązania z Panią/Panem* kontaktu telefonicznego pod wskazanym przez Panią/Pana* numerem**

.....
(numer telefonu, pod którym podjęto próbę nawiązania kontaktu telefonicznego)

Wobec niemożności doręczenia Pani/Panu* korespondencji zawiadamia się, że korespondencję należy odebrać w ciągu 24 godzin od pozostawienia zawiadomienia o próbie jej doręczenia, tj. do dnia do godz.

W
(nazwa i dokładny adres jednostki organizacyjnej Policji)

Zgodnie z art. 15af ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, jeżeli osoba stosująca przemoc w rodzinie, wobec której wydano nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakaz zbliżania się do osoby lub zakaz kontaktowania się lub zakaz wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy zmieni miejsce pobytu, nie będzie dostępna pod wskazanym przez siebie numerem telefonu, nie zawiadamiając o tym jednostki organizacyjnej Policji, której policjant wydał ten nakaz i zakaz, lub zakaz zbliżania, lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu na skutek czego nie odbierze korespondencji pod wskazanym adresem lub nie stawi się we wskazanej jednostce organizacyjnej Policji w celu jej odbioru w ciągu 24 godzin od pozostawienia zawiadomienia o korespondencji, korespondencja zostanie uznana za doręczoną z upływem tego terminu, chyba że miejsce pobytu tej osoby jest Policji znane.

.....
(czytelny podpis policjanta sporządzającego zawiadomienie)

* Niepotrzebne skreślić.

** Wypełnić w przypadku podania przez osobę stosującą przemoc w rodzinie numeru telefonu.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia

w sprawie określenia wzorów kwestionariusza oceny potrzeb pokrzywdzonego i świadka

Na podstawie art. 52a § 6 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz.375) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) wzór kwestionariusza indywidualnej oceny pokrzywdzonego;
- 2) wzór kwestionariusza indywidualnej oceny świadka;
- 3) sposób i miejsce przechowywania kwestionariusza.

§ 2. Kwestionariusz przechowuje się w aktach sprawy w sposób uniemożliwiający zapoznanie się z nim przez osoby nieuprawnione. W kwestionariuszu nie zamieszcza się danych dotyczących miejsca zamieszkania i miejsca pracy, a także numeru telefonu, telefaksu ani adresu poczty elektronicznej pokrzywdzonych i świadków uczestniczących w czynności.

§ 3. Wzór kwestionariusza indywidualnej oceny pokrzywdzonego jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

§ 4. Wzór kwestionariusza indywidualnej oceny świadka jest określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

§ 5. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego dla Ministra Sprawiedliwości wynikającego z art. 52a ust. 6 k.p.k.

Zgodnie z treścią art. 52a § 6 k.p.k. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzory kwestionariuszy, odrębnie dla pokrzywdzonego a także świadka, jeżeli występują u niego zaburzenia psychiczne, rozwojowe, zakłócenia zdolności postrzegania lub odtwarzania przez niego postrzeżeń uzasadniające przekonanie, że przesłuchanie powinno się odbyć w trybie określonym w art. 185e, oraz sposób i miejsce przechowywania kwestionariusza, mając na uwadze konieczność zebrania w sposób wyczerpujący danych o osobie pokrzywdzonego lub świadka, niezbędnych do ustalenia czy zachodzą podstawy do zastosowania środków przewidzianych w art. 143 § 1 pkt 2 z zastosowaniem art. 147 § 1, lub czynności wskazanych w art. 177 § 1a, art. 184–185c, art. 185e, art. 299a § 1, art. 360 § 1 pkt 1 lit. d oraz pkt 3, art. 390 § 2 i 3 oraz art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka oraz konieczność zachowania ustawowych wymogów ochrony danych pokrzywdzonego lub świadka.

Wzory kwestionariuszy znajdują się w załączniku numer 1 – dla pokrzywdzonego oraz w załączniku nr 2 dla świadka. Należy zaznaczyć, iż w trakcie postępowania będzie sporządzany jeden kwestionariusz dla danego uczestnika.

Mając na uwadze, że kwestionariusz służący indywidualnej ocenie pokrzywdzonego będzie zawierał informacje, które mogą skutkować podjęciem przez organ prowadzący postępowanie decyzji o zastosowaniu wobec pokrzywdzonego lub świadka środków ograniczających prawo do obrony oskarżonego, muszą być one znane stronom. Nie ma natomiast konieczności aby dostęp do niego miały inne osoby. Jednocześnie, dla zachowania zgodności z art. 148a k.p.k.znaczono, iż w kwestionariusz nie umieszcza się danych dotyczących miejsca zamieszkania i miejsca pracy, a także numeru telefonu, telefaksu ani adresu poczty elektronicznej pokrzywdzonych i świadków uczestniczących w czynności.

Projekt jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projektowane rozporządzenie nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej.

Rozporządzenie nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Projekt rozporządzenia nie podlega notyfikacji zgodnie z procedurą określoną w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Stosownie do postanowień § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348.), oraz zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia zostanie zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt nie wymaga uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia z właściwymi instytucjami i organami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Bankiem Centralnym.

Załączniki
do rozporządzenia
Ministra Sprawiedliwości
z dnia
(poz.)

Załącznik nr 1

WZÓR KWESTIONARIUSZA INDYWIDUALNEJ OCENY POKRZYWDZONEGO

Wzór

INDYWIDUALNA OCENA POKRZYWDZONEGO

Imię i nazwisko osoby pokrzywdzonej

Nr sprawy:

Kwalifikacja prawna czynu:

I. CZĘŚĆ A – Okoliczności dotyczące pokrzywdzonego

1. Właściwości i warunki osobiste pokrzywdzonego* (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)

- Dziecko
- Osoba dorosła
- Kobieta w ciąży
- Osoba starsza
- Osoba z niepełnosprawnością.....

U pokrzywdzonego występują zaburzenia psychiczne

- Tak,.....
- Nie

U pokrzywdzonego występują zaburzenia rozwojowe

- Tak,.....
- Nie

U pokrzywdzonego występują zakłócenia zdolności postrzegania lub odtwarzania postrzeżeń

- Tak,.....
- Nie

U pokrzywdzonego występują trudności w mówieniu:

- Tak,.....
- Nie

U pokrzywdzonego występują trudności w czytaniu:

- Tak,.....
- Nie

Jeśli pokrzywdzony jest cudzoziemcem

- Zna język polski
- Nie zna języka polskiego (przybrać tłumacza)

2. Charakter przestępstwa* (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)

Przestępstwo przeciwko:

- życiu i zdrowiu
- rodzinie i opiece

☐ bezpieczeństwu w komunikacji	☐ czci i nietykalności cielesnej
☐ wolności	☐ przeciwko mieniu
☐ wolności seksualnej i obyczajności	☐
- Inne.....

3. Okoliczności popełnienia przestępstwa* (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)

- 1) Czy przestępstwo popełniono z użyciem przemocy lub groźbą jej użycia Tak Nie
- 2) Czy osoba pokrzywdzona jest osobą najbliższą dla sprawcy? Tak Nie
- 3) Czy osoba pokrzywdzona zamieszkuje wspólnie ze sprawcą? Tak Nie
- 4) Czy osoba pokrzywdzona pozostaje ze sprawcą w szczególnie bliskim stosunku osobistym? Tak Nie
- 5) Czy sprawca dopuszczał się wcześniej przestępstw wobec osoby
- 6) pokrzywdzonej? Tak Nie
- 7) Czy zachodzi uzasadniona obawa niebezpieczeństwa dla życia, zdrowia, wolności albo mienia w znacznych rozmiarach w stosunku do pokrzywdzonego lub osoby dla niego najbliższej Tak Nie

Inne.....
.....

4. Rodzaj i rozmiar ujemnych następstw przestępstwa popełnionego na szkodę pokrzywdzonego* (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)

- 1) Czy pokrzywdzony doznał obrażeń ciała ? Tak Nie
- 2) Czy pokrzywdzony był poddawany zabiegom medycznym po popełnieniu czynu ? Tak Nie
- 3) Czy pokrzywdzony korzysta z pomocy psychologa Tak Nie
- 4) Czy osoba pokrzywdzona obawia się sprawcy? Tak Nie
- 5) Czy obecność sprawcy przy czynnościach procesowych może wpłynąć negatywnie na stan psychiczny pokrzywdzonego. Tak Nie
- 6) Czy pokrzywdzony ujawnia obawy związane z płcią sprawcy lub innymi cechami sprawcy

Tak.....

Nie

5. Wpływ właściwości i warunków osobistych pokrzywdzonego na tryb przesłuchania**

- 1) Czy przesłuchanie pokrzywdzonego, o którym mowa w art. 185a § 4 w innych warunkach niż określone art. 185a § 1 – 3 k.p.k. może wpłynąć negatywnie na jego stan psychiczny ?

Tak gdyż posiadane dowody (dokument dotyczący stanu zdrowia pokrzywdzonego) są wystarczające do ustalenia, że zachodzą podstawy do przesłuchania pokrzywdzonego w trybie określonym w art. 185a k.p.k.

Zachodzi uzasadnione przekonanie, że tak, ale brak wystarczającego potwierdzenia zasadności zastosowania trybu określonego w art. 185a (pokrzywdzony nie dysponuje dokumentem dotyczącym jego stanu zdrowia bądź nie są one wystarczające do ustalenia czy zachodzą podstawy do przesłuchania pokrzywdzonego w tym trybie) – należy rozważyć dopuszczenie dowodu z opinii biegłego lekarza psychiatry, biegłego psychologa, lub biegłego innej specjalności*.

Nie

- 2) Czy przesłuchanie w charakterze świadka pokrzywdzonego u którego występują zaburzenia psychiczne lub rozwojowe lub zakłócenia zdolności postrzegania lub

odtworzenia postrzeżeń w innych warunkach niż określone w art. 185e może wpłynąć negatywnie na jego stan psychiczny lub być znacznie utrudnione?

Tak gdyż posiadane dowody (orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub inny dokument dotyczący stanu zdrowia pokrzywdzonego) są wystarczające do ustalenia, że zachodzą podstawy do przesłuchania pokrzywdzonego w trybie określonym w art. 185e k.p.k.

Zachodzi uzasadnione przekonanie, że tak, ale brak wystarczającego potwierdzenia zasadności zastosowania trybu określonego w art. 185e (pokrzywdzony nie dysponuje orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności lub innym dokumentem dotyczącym jego stanu zdrowia, bądź nie są one wystarczające do ustalenia czy zachodzą podstawy do przesłuchania pokrzywdzonego w tym trybie) – należy rozważyć dopuszczenie dowodu z opinii biegłego lekarza psychiatry, biegłego psychologa, biegłego pedagoga specjalnego lub biegłego innej specjalności*.

Nie

II. CZĘŚĆ B– czynności procesowe

1. Rejestracja przesłuchania***

Czy pokrzywdzony domaga się utrwalenia czynności za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk?

2. Wskazanie osoby do udziału w czynności***

Czy pokrzywdzony domaga się, by w toku postępowania przygotowawczego, w czynnościach z jego udziałem uczestniczyła osoba przez niego wskazana?

3. Zwolnienie ze złożenia zeznania lub odpowiedzi na pytanie***

Czy świadek pozostający z podejrzanym w szczególnie bliskim stosunku osobistym domaga się zwolnienia od złożenia zeznania lub odpowiedzi na pytania?

4. Przesłuchanie w drodze wideokonferencji***

Czy pokrzywdzony domaga się przeprowadzenia przesłuchania przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku?

5. Świadek anonimowy – art. 184 k.p.k. ***

Czy pokrzywdzony, który ma być przesłuchiwany w charakterze świadka w sytuacji gdy zachodzi uzasadniona obawa niebezpieczeństwa dla jego życia, zdrowia, wolności albo mienia w znacznych rozmiarach lub osoby dla niego najbliższej, domaga się wydania postanowienia o zachowaniu w tajemnicy okoliczności umożliwiających ujawnienie jego tożsamości, w tym danych osobowych?

6. Przesłuchanie małoletniego pokrzywdzonego– art. 185a § 1 k.p.k. – czynność obligatoryjna

Należy poinformować pokrzywdzonego o trybie przesłuchania oraz:

1) Ustalić kto będzie uczestniczył w czynności przesłuchania: przedstawiciel ustawowy; osoba pełnoletnia wskazana przez świadka.

2) Ustalić **pleć biegłego, który powinien uczestniczyć w przesłuchaniu (lub cechy wykluczające).**

Należy odebrać oświadczenie co do pkt 1 i 2, jeżeli pokrzywdzony chce je złożyć.

7. Przesłuchanie małoletniego pokrzywdzonego – art. 185a § 4 k.p.k.

Jeżeli zachodzą podstawy do przesłuchania w trybie określonym w art. 185a k.p.k., należy poinformować pokrzywdzonego o trybie przesłuchania oraz:

- 1) Ustalić kto będzie uczestniczył w czynności przesłuchania: przedstawiciel ustawowy; osoba pełnoletnia wskazana przez świadka.
- 2) Ustalić pleć biegłego, który powinien uczestniczyć w przesłuchaniu (lub cechy wykluczające).

Należy odebrać oświadczenie co do pkt 1 i 2, jeżeli pokrzywdzony chce je złożyć.

8. Przesłuchanie pokrzywdzonego przestępstwami z art. 197 – 199 Kodeksu karnego–185c k.p.k. - czynność obligatoryjna

- 1) ustal czy pokrzywdzony chce wskazać osobę, która będzie uczestniczyć w czynności przesłuchania: przedstawiciel ustawowy; osoba pełnoletnia wskazana przez pokrzywdzonego.
- 2) ustal czy pokrzywdzony wskazuje pleć biegłego, który będzie uczestniczyć w przesłuchaniu (lub cechy wykluczające).

Należy odebrać oświadczenie co do pkt 1 i 2

9. Przesłuchanie pokrzywdzonego w charakterze świadka – art. 185e k.p.k.

Jeżeli zachodzą podstawy do przesłuchania w trybie określonym w art. 185e k.p.k.:

- 1) Ustal, kto będzie uczestniczył w czynności przesłuchania: przedstawiciel ustawowy; osoba, pod której stałą pieczęą pozostaje świadek będący ubezwłasnowolnionym całkowicie lub częściowo; osoba, pod której pieczęą pozostaje świadek nieporadny ze względu na wiek lub stan zdrowia; osoba pełnoletnia wskazana przez świadka.
- 2) Ustal pleć biegłego, który powinien uczestniczyć w przesłuchaniu (lub cechy wykluczające) oraz ustal czy świadek ma problemy z komunikacją, a w przypadku odpowiedzi pozytywnej, czy posługuje się wspomagającymi i alternatywnymi metodami komunikacji.
- 3) ustal czy świadek może być przesłuchany w pokoju przesłuchań czy powinien być przesłuchany w innym miejscu.

Należy odebrać oświadczenie co do pkt 1 i 2, jeżeli pokrzywdzony chce je złożyć.

10. Wyłączenie jawności***

Czy pokrzywdzony, który utrzymuje, że postępowanie może naruszyć ważny interes prywatny pokrzywdzonego, domaga się wyłączenia jawności rozprawy w całości albo w części?

6. Przesłuchanie pod nieobecność oskarżonego***

Czy pokrzywdzony, który utrzymuje, że obecność oskarżonego mogłaby oddziaływać krępująco na jego zeznania domaga się, aby:

- przewodniczący zarządził, aby na czas jego przesłuchania oskarżony opuścił salę sądową.

- o przewodniczący przeprowadził przesłuchanie przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku.

III. CZĘŚĆ C – Wsparcie pokrzywdzonego

Poinformuj osobę pokrzywdzoną o:

- możliwości uzyskania pomocy i wsparcia świadczonego przez podmioty, które otrzymały na ten cel dotację z Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości, o którym mowa w art. 43 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy, lub inne podmioty świadczące pomoc i wsparcie osobom pokrzywdzonym przestępstwem wraz ze wskazaniem listy tych podmiotów i określeniem sposobu kontaktu.

Szczegółowe informacje o pomocy świadczonej przez Fundusz Sprawiedliwości znajdują się na stronie (<https://www.funduszsprawiedliwosci.gov.pl/>).

- systemie nieodpłatnej pomocy prawnej. Nieodpłatna pomoc prawna kierowana jest do wszystkich obywateli, którzy nie mają możliwości opłacenia kosztów usługi prawnika.

Szczegółowe informacje o nieodpłatnej pomocy prawnej znajdują się na stronie: <https://www.gov.pl/web/nieodplatna-pomoc>

- zasadach, warunkach i zakresie stosowania środków ochrony i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka oraz osób im najbliższych określonych w przepisach ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka.

Ustal czy pokrzywdzony wnioskuje, aby wezwać podmiot, który otrzymał dotację z Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, do udzielenia mu pomocy psychologicznej w terminie 14 dni od dnia wezwania (art. art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka (Dz. U. z 2015 r. poz. 21)

Data oceny.....

Treść oświadczenia odebranego od pokrzywdzonego.....

(załączyć oświadczenie do akt lub odnotować w protokole rozpraw) lub ustalenia organu prowadzącego postępowanie.....

Podpis sporządzającego

Data oceny.....

Treść oświadczenia odebranego od pokrzywdzonego.....

(załączyć oświadczenie do akt lub odnotować w protokole rozpraw) lub ustalenia organu prowadzącego postępowanie.....

Podpis sporządzającego

Data oceny.....

Treść oświadczenia odebranego od pokrzywdzonego.....

(załączyć oświadczenie do akt lub odnotować w protokole rozpraw) lub ustalenia organu prowadzącego postępowanie.....

Podpis sporządzającego

Data oceny.....

Treść oświadczenia odebranego od pokrzywdzonego.....

(załączyć oświadczenie do akt lub odnotować w protokole rozpraw) lub ustalenia organu prowadzącego postępowanie.....

Podpis sporządzającego

- * **zaznacz właściwą odpowiedź**
- ** **jeśli znajduje zastosowanie**
- *** **należy odebrać oświadczenie**

UWAGI:

Pytania zawarte w kwestionariuszu indywidualnej oceny nie powinny być odczytywane osobie pokrzywdzonej. Niniejszy kwestionariusz, jako narzędzie pomocnicze, służy ustaleniu przez organ prowadzący postępowanie karne ewentualnych zagrożeń związanych z wtórną i ponowną wiktyimizacją, jak również zdiagnozowaniu potrzeb pokrzywdzonych w zakresie wsparcia i komunikacji.

WZÓR KWESTIONARIUSZA INDYWIDUALNEJ OCENY ŚWIADKA

Wzór

INDYWIDUALNA OCENA ŚWIADKA

Imię i nazwisko świadka
Nr sprawy:
Kwalifikacja prawna czynu:

I. CZĘŚĆ A – Okoliczności dotyczące świadka

1. Właściwości i warunki osobiste świadka* (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)

- Dziecko
- Osoba dorosła
- Kobieta w ciąży
- Osoba starsza
- Osoba niepełnosprawnością.....

U świadka występują zaburzenia psychiczne

- Tak,.....
- Nie

U świadka występują zaburzenia rozwojowe

- Tak,.....
- Nie

U świadka występują zakłócenia zdolności postrzegania lub odtwarzania postrzeżeń

- Tak,.....
- Nie

U świadka występują trudności w mówieniu:

- Tak,.....
- Nie

U świadka występują trudności w czytaniu:

- Tak,.....
- Nie

Jeśli świadka jest cudzoziemcem

- Zna język polski
- Nie zna języka polskiego (przybrać tłumacza)

2. Charakter przestępstwa* (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)

Przestępstwo przeciwko:

- życiu i zdrowiu
- bezpieczeństwu w komunikacji
- wolności
- wolności seksualnej i obyczajności
- Inne.....
- rodzinie i opiece
- czci i nietykalności cielesnej
- przeciwko mieniu

3. Wpływ właściwości i warunków osobistych świadka na tryb przesłuchania**

Czy przesłuchanie świadka, u którego występują zaburzenia psychiczne lub rozwojowe lub zakłócenia zdolności postrzegania lub odtwarzania postrzeżeń w innych warunkach niż określone w art. 185e może wpłynąć negatywnie na jego stan psychiczny lub być znacznie utrudnione?

- Tak gdyż posiadane dowody (orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub inny dokument dotyczący stanu zdrowia świadka) są wystarczające do ustalenia, że zachodzą podstawy do przesłuchania świadka w trybie określonym w art. 185e k.p.k.
- Zachodzi uzasadnione przekonanie, że tak, ale brak wystarczającego potwierdzenia zasadności zastosowania trybu określonego w art. 185e (świadek nie dysponuje orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności lub innym dokumentem dotyczącym jego stanu zdrowia bądź nie są one wystarczające do ustalenia czy zachodzą podstawy do przesłuchania świadka w tym trybie) – należy rozważyć dopuszczenie dowodu z opinii biegłego lekarza psychiatry, biegłego psychologa, biegłego pedagoga specjalnego lub biegłego innej specjalności*.
- Nie

II. CZĘŚĆ B– czynności procesowe

4. Przesłuchanie świadka – art. 185e k.p.k.

Jeżeli zachodzą podstawy do przesłuchania w trybie określonym w art. 185e k.p.k.:

- 1) Ustal kto będzie uczestniczył w czynności przesłuchania: przedstawiciel ustawowy; osoba, pod której stałą pieczęą pozostaje świadek będący ubezwłasnowolnionym całkowicie lub częściowo; osoba, pod której pieczęą pozostaje świadek nieporadny ze względu na wiek lub stan zdrowia; osoba pełnoletnia wskazana przez świadka.
- 2) Ustal płeć biegłego, który powinien uczestniczyć w przesłuchaniu (lub cechy wykluczające) oraz ustal czy świadek ma problemy z komunikacją, a w przypadku odpowiedzi pozytywnej, czy posługuje się wspomagającymi i alternatywnymi metodami komunikacji.
- 3) ustal czy świadek może być przesłuchany w pokoju przesłuchań czy powinien być przesłuchany w innym miejscu.

Należy odebrać oświadczenie co do pkt 1 i 2, jeżeli świadek chce je złożyć.

Data oceny.....

Treść oświadczenia odebranego od świadka.....

(załączyć oświadczenie do akt lub odnotować w protokole rozpraw) lub ustalenia organu prowadzącego postępowanie.....

Podpis sporządzającego

Data oceny.....

Treść oświadczenia odebranego od świadka.....

(załączyć oświadczenie do akt lub odnotować w protokole rozpraw) lub ustalenia organu prowadzącego postępowanie.....

Podpis sporządzającego

* zaznacz właściwą odpowiedź

UWAGI:

Pytania zawarte w kwestionariuszu indywidualnej oceny nie powinny być odczytywane świadkowi. Niniejszy kwestionariusz, jako narzędzie pomocnicze, służy ustaleniu przez organ prowadzący postępowanie karne potrzeb świadka dotyczących przesłuchania.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia

**w sprawie określenia wzorów informacji o sposobie przebiegu, sposobu i warunkach
przesłuchania podejrzanego i świadka, którzy nie ukończyli 18 lat**

Na podstawie art. 171 § 9 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 375) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) wzór informacji o sposobie przebiegu, sposobu i warunkach przesłuchania podejrzanego, który nie ukończył 18 lat;
- 2) wzór informacji o sposobie przebiegu, sposobu i warunkach przesłuchania świadka, który nie ukończył 18 lat.

§ 2. Wzór informacji o sposobie przebiegu, sposobu i warunkach przesłuchania podejrzanego, który nie ukończył 18 lat jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

§ 3. Wzór informacji o sposobie przebiegu, sposobu i warunkach przesłuchania świadka, który nie ukończył 18 lat jest określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

§ 4. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem r.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

UZASADNIENIE

Rozporządzenie stanowi wykonanie delegacji zawartej w art. 171 § 9 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 375). Przewiduje ona określenie przez Ministra Sprawiedliwości wzorów pisemnego informacji co do sposobu, przebiegu i warunków przesłuchania podejrzanego i świadka, którzy nie ukończyli 18 lat.

Wzory pouczeń znajdują się w załączniku numer 1 – dla podejrzanego oraz w załączniku nr 2 dla świadka.

Potrzeba wydania nowego rozporządzenia wynika ze zmian wprowadzonych ustawą z dnia o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...).

Projekt jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projektowane rozporządzenie nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej.

Rozporządzenie nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Projekt rozporządzenia nie podlega notyfikacji zgodnie z procedurą określoną w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Stosownie do postanowień § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348.), oraz zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia zostanie zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt nie wymaga uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia z właściwymi instytucjami i organami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Bankiem Centralnym.

Załączniki
do rozporządzenia
Ministra Sprawiedliwości
z dnia
(poz.)

Załącznik nr 1

**WZÓR INFORMACJI O SPOSOBIE PRZEBIEGU, SPOSOBU
I WARUNKACH PRZESŁUCHANIA PODEJRZANEGO,
KTÓRY NIE UKOŃCZYŁ 18 LAT**

Wzór

Podjezrzany i oskarżony oraz przesłuchanie – wyjaśnienie znaczenia pojęć

W postępowaniu karnym osobę, której zarzuca się, że popełniła przestępstwo nazywa się podejrzanym a od momentu sporządzenia aktu oskarżenia – oskarżonym.

W trakcie postępowania karnego podejrzanego/oskarżonego są przesłuchiwać.

Przesłuchanie to rozmowa z policjantem, prokuratorem lub sędzią w celu ustalenia co się wydarzyło i jaka w tym zdarzeniu była Twoja rola.

Wezwanie na przesłuchanie

1. Podejrzanego lub oskarżonego mają obowiązek stawić się na każde wezwanie.
2. W przypadku gdy zostałeś wezwany/zostałaś wezwana do osobistego stawiennictwa, usprawiedliwienie nieobecności z powodu choroby jest możliwe wyłącznie po przedstawieniu zaświadczenia wystawionego przez lekarza sądowego. Inne zaświadczenie lub zwolnienie jest niewystarczające.

Przebieg przesłuchania

1. W postępowaniu przygotowawczym (czyli zanim sprawa zostanie przesłana do sądu) w przesłuchaniu uczestniczą oprócz Ciebie, osoba przesłuchująca czyli np. policjant, prokurator lub sędzia a nadto ma prawo być obecny Twój obrońca i pełnomocnik pokrzywdzonego (adwokat lub radca prawny).
2. Gdy sprawa jest w sądzie, na sali rozpraw będą, oprócz Ciebie, sędzia, prokurator, Twój obrońca, pokrzywdzony, który może być tak zwanym oskarżycielem posiłkowym oraz jego pełnomocnik.
3. O ile to możliwe, w przesłuchaniu powinien uczestniczyć Twój przedstawiciel ustawowy (tata lub mama), faktyczny opiekun lub osoba pełnoletnia, którą wskażesz.

Jeśli sprzeciwisz się obecności tych osób lub dla dobra postępowania jest to niewskazane, nie wezmą oni udziału w przesłuchaniu.

Najważniejsze prawa i obowiązki podczas przesłuchania

1. Przed rozpoczęciem przesłuchania – zostaniesz zapytany czy przyznajesz się do zarzucanego Ci czynu, oraz poinformowany o tym, że możesz złożyć wyjaśnienia czyli opisać przebieg zdarzenia, lub odmówić składania wyjaśnień (oświadczyć, że nie będziesz nic mówić). Możesz też odmówić odpowiedzi na pytania bez konieczności podania przyczyn takiej decyzji.
2. Jeśli na rozprawie przed sądem odmówisz składania wyjaśnień, lub będziesz wyjaśniać inaczej niż w poprzednich wyjaśnieniach albo powiesz, że nie wszystko pamiętasz, sędzia będzie mógł odczytać twoje poprzednie wyjaśnienia, które są spisane w protokole przesłuchania.
3. Po odczytaniu protokołu sędzia poprosi Cię o wypowiedzenie się, możesz odmówić.
4. W trakcie przesłuchania, na Twoje żądanie lub na żądanie Twojego obrońcy, możesz składać wyjaśnienia również na piśmie, jednakże w tym czasie nie możesz kontaktować się z innymi osobami. Przesłuchujący Cię z ważnych powodów może nie wyrazić zgody na złożenie wyjaśnień w tej formie (art. 176 § 1 i 2).
5. Jeżeli będziesz obecny/obecna przy przeprowadzaniu innych dowodów, możesz złożyć wyjaśnienia co do każdego dowodu, czyli przedstawić swoje stanowisko co do każdego dowodu. (art. 175 § 2).

**WZÓR INFORMACJI O SPOSOBIE PRZEBIEGU, SPOSOBU
I WARUNKACH PRZESŁUCHANIA ŚWIADKA, KTÓRY NIE
UKOŃCZYŁ 18 LAT**

Wzór

Przesłuchanie i świadek – wyjaśnienie znaczenia pojęć

Przesłuchanie to rozmowa np. policjanta, prokuratora lub sędziego ze świadkiem o tym co się wydarzyło, a co może stanowić przestępstwo (przestępstwo to czyn zabroniony przez prawo). Świadek to osoba, która posiada lub może posiadać informacje na temat tego co się wydarzyło, a co może stanowić przestępstwo.

Wezwanie na przesłuchanie

1. Jeżeli otrzymasz wezwanie w charakterze świadka, masz obowiązek stawić się w miejscu, dacie i o godzinie, które wskazano w wezwaniu i złożyć zeznania (art. 177 § 1)
2. Jeżeli nie możesz się stawić na przesłuchanie do miejsca wskazanego w wezwaniu z powodu choroby lub innych ważnych powodów (np. jesteś osobą z niepełnosprawnością fizyczną i trudno Ci się poruszać) możesz zostać przesłuchany/przesłuchana w miejscu Twojego pobytu (art. 177 § 2).
3. Jeśli jesteś chora/chory, możesz nie przyjść na przesłuchanie, ale musisz mieć zaświadczenie od lekarza sądowego, który to potwierdzi. Tylko takie zaświadczenie jest usprawiedliwieniem. (art. 117 § 2a). Jeśli go nie złożysz, możesz zostać ukarana/ukarany grzywną.
4. Możesz otrzymać zwrot kosztów dojazdu na przesłuchanie, ale musisz złożyć wniosek o zwrot kosztów. Masz na to 3 dni. Termin liczy się od daty przesłuchania.

Przebieg przesłuchania

1. W postępowaniu przygotowawczym (czyli zanim sprawa zostanie przesłana do sądu) oskarżonego nie ma przy przesłuchaniu. Jest tylko osoba przesłuchująca, a może być obrońca oskarżonego i Twój pełnomocnik.
2. Gdy sprawa jest w sądzie, oskarżony ma prawo być obecny na sali rozpraw podczas Twojego przesłuchania. Jednak gdyby obecność oskarżonego Cię krępowała, obawiałabyś się/obawiałbyś się zeznawać przy nim, możesz zostać przesłuchany/przesłuchana gdy oskarżonego nie będzie na sali rozpraw. Jet też

możliwość przesłuchania Cię wtedy w drodze wideokonferencji, czyli że połączysz się aby złożyć zeznania przez Internet. (art. 177 § 1a i art. 390 § 3).

3. W przesłuchaniu może brać udział biegły psycholog, który będzie Ci pomagał poradzić sobie ze stresem. Oceni on też, twoją zdolność zapamiętywania wydarzeń, przekazywania ich przebiegu (opowiadania o nich).
4. O ile to możliwe, w przesłuchaniu powinien uczestniczyć Twój przedstawiciel ustawowy (tata lub mama), faktyczny opiekun lub osób pełnoletnia, którą wskażesz. Jeśli sprzeciwisz się obecności tych osób lub dla dobra postępowania jest to niewskazane, nie wezmą oni udziału w przesłuchaniu.

Najważniejsze prawa i obowiązki podczas przesłuchania

1. Masz obowiązek mówić prawdę – pouczany jest o tym każdy świadek. Nie oznacza to, że osoba przesłuchująca uważa, że kłamiesz. Ta informacja ma przypomnieć, aby mówić tylko o tym co naprawdę się wydarzyło. Pamiętaj, że mówienia czegoś co jest nieprawdą lub ukrywanie prawdy stanowi przestępstwo z art. 233 kodeksu karnego.
2. Możesz odmówić składania zeznań, jeżeli jeśli wydarzenie dotyczy osoby dla Ciebie najbliższej (np. małżonka, rodzica, brata, siostry).
3. Podczas przesłuchania możesz poprosić o przerwę a także o wyjaśnienia, jeżeli czegoś nie rozumiesz;
4. Po Twoim przesłuchaniu, za Twoją zgodą, psycholog uczestniczący w przesłuchaniu może poprosić Cię o udział w dodatkowych badaniach psychologicznych.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOSCI

z dnia

w sprawie określenia wzorów informacji o sposobie przebiegu, sposobu i warunkach przesłuchania dla osób przesłuchiwanym w trybie określonym w art. 185a - 185c k.p.k. oraz art. 185e k.p.k.

Na podstawie art. 185f § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz.375) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) wzór informacji o sposobie przebiegu, sposobu i warunkach przesłuchania dla pokrzywdzonego przesłuchiwanego w trybie określonym w art. 185a k.p.k.;
- 2) wzór informacji o sposobie przebiegu, sposobu i warunkach przesłuchania dla świadka przesłuchiwanego w trybie określonym w art. 185b k.p.k.;
- 3) wzór informacji co do przebiegu, sposobu i warunków przesłuchania dla pokrzywdzonego przesłuchiwanego w trybie określonym w art. 185c k.p.k.;
- 4) wzór informacji co do przebiegu, sposobu i warunków przesłuchania dla świadka przesłuchiwanego w trybie określonym w art. 185e k.p.k.

§ 2. Wzór informacji o sposobie przebiegu, sposobu i warunkach przesłuchania dla pokrzywdzonego przesłuchiwanego w trybie określonym w art. 185a k.p.k. jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

§ 3. Wzór informacji o sposobie przebiegu, sposobu i warunkach przesłuchania dla świadka przesłuchiwanego w trybie określonym w art. 185b k.p.k. jest określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

§ 4. Wzór informacji o sposobie przebiegu, sposobu i warunkach przesłuchania dla pokrzywdzonego przesłuchiwanego w trybie określonym w art. 185c k.p.k. jest określony w załączniku nr 3 do rozporządzenia.

§ 5. Wzór informacji o sposobie przebiegu, sposobu i warunkach przesłuchania dla świadka przesłuchiwanego w trybie określonym w art. 185e k.p.k. jest określony w załączniku nr 4 do rozporządzenia.

§ 6. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

UZASADNIENIE

Rozporządzenie stanowi wykonanie delegacji zawartej w art. 185f § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 375,). Przewiduje ona określenie przez Ministra Sprawiedliwości wzorów informacji co do przebiegu, sposobu i warunków przesłuchania dla pokrzywdzonych i świadków, odrębnie dla osób przesłuchiwanym, o których mowa w art. 185a–185c oraz art. 185e, uwzględniając potrzebę zrozumienia tych informacji przez osoby przesłuchiwane. Wzory pouczeń dla poszczególnych uczestników postępowania karnego znajdują się w załącznikach 1–4.

Potrzeba wydania nowego rozporządzenia wynika ze zmian wprowadzonych ustawą z dnia o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...).

Projekt jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projektowane rozporządzenie nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej.

Rozporządzenie nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Projekt rozporządzenia nie podlega notyfikacji zgodnie z procedurą określoną w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Stosownie do postanowień § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348.), oraz zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia zostanie zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt nie wymaga uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia z właściwymi instytucjami i organami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Bankiem Centralnym.

Załączniki
do rozporządzenia
Ministra Sprawiedliwości
z dnia
(poz.)

Załącznik nr 1

**WZÓR INFORMACJI O SPOSOBIE PRZEBIEGU, SPOSOBU
I WARUNKACH PRZESŁUCHANIA DLA
POKRZYWDZONEGO PRZESŁUCHIWANEGO W TRYBIE
OKREŚLONYM W ART. 185A K.P.K.**

Wzór

Informacje o przesłuchaniu dla dzieci i młodzieży (art. 185a k.p.k.)

Ta ulotka została opracowana dla Ciebie, aby pomóc Ci przygotować się do udziału w przesłuchaniu. Informacje zawarte w ulotce wyjaśnią Ci jak przebiega przesłuchanie.

Oto najważniejsze informacje dotyczące przesłuchania:

- Przesłuchanie to rozmowa, której zasady określa prawo. Jest ona potrzebna po to, aby ustalić co się wydarzyło. Podczas rozmowy mogą być Ci zadawane pytania dotyczące tego co: widziałeś/aś, słyszałeś/aś albo czego doświadczyłeś/aś. Pytania są po to, aby dobrze zrozumieć co się stało. Przesłuchanie inaczej nazywane jest składaniem zeznań.
- Twoje przesłuchanie odbędzie się w specjalnym przygotowanym pomieszczeniu zwanym - Przyjaznym Pokojem. Może się on znajdować np. w siedzibie sądu albo policji. Pokój urządony jest w taki sposób, aby zapewnić Ci poczucie bezpieczeństwa oraz spokoju. Znajdziesz w nim kamery oraz mikrofony. Urządzenia te służą do tego, aby nagrać Twoje przesłuchanie, po to abyś nie musiał/a wielokrotnie opowiadać o tym co się stało. Nagranie z przesłuchania będzie odtworzone wyłącznie w sądzie a dostęp do niego będą mieć wyłącznie osoby upoważnione przez prawo.
- Rozmowę będzie z Tobą prowadzić sędzia oraz psycholog. Będą oni razem z Tobą w Przyjaznym Pokoju.
- ✓ sędzia – to osoba, która ma bardzo ważne i odpowiedzialne zadanie, czyli ustala co się wydarzyło, czy zostało złamane prawo i kto to zrobił. Sędzia stoi na straży przestrzegania prawa.
- ✓ psycholog – to osoba, która będzie dbać o Twoje samopoczucie. To co czujesz i myślisz jest bardzo ważne. Psycholog pomoże Ci poradzić sobie z różnymi emocjami, które

możesz odczuwać. Psycholog może także zadawać Ci pytania oraz pomoże Ci zrozumieć pytania, które mogą być zbyt trudne.

Razem z Tobą, w Przyjaznym Pokoju, może być także obecna dorosła osoba wskazana przez Ciebie, której ufasz i przy której będziesz czuć się bezpiecznie. Jeżeli chcesz, aby osoba ta była razem z Tobą – koniecznie poinformuj o tym sędziego przed przesłuchaniem. Sędzia zadecyduje o jej obecności.

- Twoje przesłuchane będą obserwować inne osoby: prokurator, obrońca oskarżonego, protokolant a także Twój prawnik:
- ✓ protokolant – to pomocnik sędziego, który będzie zapisywać wszystko co dzieje się podczas Twojego przesłuchania.
- ✓ prokurator – to osoba, która zbiera dowody i ustala, czy ktoś złamał prawo.
- ✓ obrońca oskarżonego – osoba, która złamało prawo (czyli oskarżony) ma prawo się bronić. Pomocy oskarżonemu udziela właśnie obrońca.
- ✓ Twój prawnik – jest on po to, aby bronić Twoich praw. Jeżeli o złamanie prawa wobec Ciebie został oskarżony Twój opiekun to będzie Ci pomagać prawnik nazywany kuratorem.

Osoby te będą w innym pomieszczeniu niż Ty. Nie będą zadawać Ci osobiście pytań - będą to robić za pośrednictwem sędziego.

Pamiętaj! – osoba, która jest oskarżona o złamanie prawa nie może być obecna podczas Twojego przesłuchania. Jeżeli ją spotkasz – koniecznie poinformuj o tym sędziego.

- Twoje najważniejsze prawa i obowiązki podczas przesłuchania to:
- ✓ obowiązek mówienia prawdy – sędzia musi to powiedzieć każdej osobie przesłuchiwanej, nie oznacza to, że sędzia Ci nie wierzy albo uważa, że kłamiesz. Ta informacja ma przypomnieć, aby mówić tylko o tym co naprawdę się wydarzyło.
- ✓ masz prawo nie mówić o tym co się wydarzyło, jeśli wydarzenie dotyczy osoby dla Ciebie bliskiej np. mamy, taty, rodzeństwa. Możesz powiedzieć, że nie chcesz zeznawać, ale pamiętaj, że wtedy sędziemu będzie trudno ustalić, co się stało.
- ✓ podczas przesłuchania opowiedz o wszystkim co się wydarzyło, także o sytuacjach, które są objęte tajemnicą;
- ✓ prawo przewiduje, że będziesz przesłuchiwany/a tylko raz. Może się jednak okazać, że później trzeba coś wyjaśnić, bo np. pojawiły się dodatkowe informacje. Wtedy wyjątkowo może dojść do następnego przesłuchania. Decyzję czy przesłuchać Cię ponownie podejmie sędzia.
- ✓ podczas przesłuchania możesz poprosić o przerwę a także o wyjaśnienia, jeżeli czegoś nie rozumiesz.

Więcej informacji o przesłuchaniu znajdziesz na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości: www.....

**WZÓR INFORMACJI O SPOSOBIE PRZEBIEGU, SPOSOBU
I WARUNKACH PRZESŁUCHANIA DLA ŚWIADKA
PRZESŁUCHIWANEGO W TRYBIE OKREŚLONYM
W ART. 185B K.P.K.**

Wzór

Informacje o przesłuchaniu dla dzieci i młodzieży (art. 185b k.p.k.)

Ta ulotka została opracowana dla Ciebie, aby pomóc Ci przygotować się do udziału w przesłuchaniu. Informacje zawarte w ulotce wyjaśnią Ci jak przebiega przesłuchanie.

Oto najważniejsze informacje dotyczące przesłuchania:

Przesłuchanie to rozmowa, której zasady określa prawo. Jest ona potrzebna po to, aby ustalić co się wydarzyło. Podczas rozmowy mogą być Ci zadawane pytania dotyczące tego co: widziałeś/aś, słyszałeś/aś albo czego doświadczyłeś/aś. Pytania są po to, aby dobrze zrozumieć co się stało. Przesłuchanie inaczej nazywane jest składaniem zeznań a Ty nazywany/a będziesz świadkiem.

- Twoje przesłuchanie odbędzie się w specjalnym przygotowanym pomieszczeniu zwanym - Przyjaznym Pokojem. Może się on znajdować np. w siedzibie sądu albo policji. Pokój urządony jest w taki sposób, aby zapewnić Ci poczucie bezpieczeństwa oraz spokoju. Znajdziesz w nim kamery oraz mikrofony. Urządzenia te służą do tego, aby nagrać Twoje przesłuchanie, po to abyś nie musiał/a wielokrotnie opowiadać o tym co się stało. Nagranie z przesłuchania będzie odtworzone wyłącznie w sądzie a dostęp do niego będą mieć wyłącznie osoby upoważnione przez prawo.
- Rozmowę będzie z Tobą prowadzić sędzia oraz psycholog. Będą oni razem z Tobą w Przyjaznym Pokoju.
 - ✓ sędzia – to osoba, która ma bardzo ważne i odpowiedzialne zadanie, czyli ustala co się wydarzyło, czy zostało złamane prawo i kto to zrobił. Sędzia stoi na straży przestrzegania prawa.
 - ✓ psycholog – to osoba, która będzie dbać o Twoje samopoczucie. To co czujesz i myślisz jest bardzo ważne. Psycholog pomoże Ci poradzić sobie z różnymi emocjami, które możesz odczuwać. Psycholog może także zadawać Ci pytania oraz pomoże Ci zrozumieć pytania, które mogą być zbyt trudne.

Razem z Tobą, w Przyjaznym Pokoju, może być także obecna dorosła osoba wskazana przez Ciebie, której ufasz i przy której będziesz czuć się bezpiecznie. Jeżeli chcesz, aby osoba ta była razem z Tobą – koniecznie poinformuj o tym sędziego przed przesłuchaniem. Sędzia zdecyduje o jej obecności.

- Twoje przesłuchanie będą obserwować inne osoby: prokurator, obrońca oskarżonego, protokolant a także Twój prawnik, jeśli go posiadasz

- ✓ protokolant – to pomocnik sędziego, który będzie zapisywać wszystko co dzieje się podczas Twojego przesłuchania.
- ✓ prokurator – to osoba, która zbiera dowody i ustala, czy ktoś złamał prawo.
- ✓ obrońca oskarżonego – osoba, która złamało prawo (czyli oskarżony) ma prawo się bronić. Pomocy oskarżonemu udziela właśnie obrońca.

Osoby te będą w innym pomieszczeniu niż Ty. Nie będą zadawać Ci osobiście pytań - będą to robić za pośrednictwem sędziego.

Pamiętaj! – osoba, która jest oskarżona o złamanie prawa nie może być obecna podczas Twojego przesłuchania. Jeżeli ją spotkasz – koniecznie poinformuj o tym sędziego.

- Twoje najważniejsze prawa i obowiązki podczas przesłuchania to:

- ✓ obowiązek mówienia prawdy – sędzia musi to powiedzieć każdej osobie przesłuchiwanej, nie oznacza to, że sędzia Ci nie wierzy albo uważa, że kłamiesz. Ta informacja ma przypomnieć, aby mówić tylko o tym co naprawdę się wydarzyło.
- ✓ masz prawo nie mówić o tym co się wydarzyło, jeśli wydarzenie dotyczy osoby dla Ciebie bliskiej np. mamy, taty, rodzeństwa. Możesz powiedzieć, że nie chcesz zeznawać, ale pamiętaj, że wtedy sędziemu będzie trudno ustalić, co się stało.
- ✓ podczas przesłuchania opowiedz o wszystkim co się wydarzyło, także o sytuacjach, które są objęte tajemnicą;
- ✓ prawo przewiduje, że będziesz przesłuchiwany/a tylko raz. Może się jednak okazać, że później trzeba coś wyjaśnić, bo np. pojawiły się dodatkowe informacje. Wtedy wyjątkowo może dojść do następnego przesłuchania. Decyzję czy przesłuchać Cię ponownie podejmie sędzia.
- ✓ podczas przesłuchania możesz poprosić o przerwę a także o wyjaśnienia, jeżeli czegoś nie rozumiesz.

Więcej informacji o przesłuchaniu znajdziesz na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości: www.....

**WZÓR INFORMACJI O SPOSOBIE PRZEBIEGU, SPOSOBU
I WARUNKACH PRZESŁUCHANIA DLA
POKRZYWDZONEGO PRZESŁUCHIWANEGO W TRYBIE
OKREŚLONYM W ART. 185C K.P.K.**

Wzór

Informacje o przesłuchaniu w trybie art. 185c k.p.k.

Ta ulotka została opracowana dla Ciebie, aby pomóc Ci przygotować się do udziału w przesłuchaniu. Informacje zawarte w ulotce wyjaśnią Ci jak przebiega przesłuchanie.

Oto najważniejsze informacje dotyczące przesłuchania:

- Przesłuchanie to rozmowa, której zasady określa prawo. Jest ona potrzebna po to, aby ustalić co się wydarzyło. Podczas rozmowy mogą być Ci zadawane pytania dotyczące tego czego doświadczyłeś/aś. Pytania są po to, aby dobrze zrozumieć co się stało. Przesłuchanie inaczej nazywane jest składaniem zeznań.
- Twoje przesłuchanie odbędzie się w specjalnym przygotowanym pomieszczeniu zwanym - Przyjaznym Pokojem. Może się on znajdować np. w siedzibie sądu albo policji. Pokój urządony jest w taki sposób, aby zapewnić Ci poczucie bezpieczeństwa oraz spokoju. Znajdziesz w nim kamery oraz mikrofony. Urządzenia te służą do tego, aby nagrać Twoje przesłuchanie, po to abyś nie musiał/a wielokrotnie opowiadać o tym co się stało. Nagranie z przesłuchania będzie odtworzone wyłącznie w sądzie a dostęp do niego będą mieć wyłącznie osoby upoważnione przez prawo.
- Rozmowę będzie z Tobą prowadzić sędzia oraz psycholog. Będą oni razem z Tobą w Przyjaznym Pokoju. Sędzia oraz psycholog mogą zadawać Ci pytania. Psycholog ma także obowiązek czuwać nad Twoim stanem emocjonalnym oraz pomóc Ci zrozumieć pytania, które mogą być zbyt trudne.
- Razem z Tobą, w Przyjaznym Pokoju, może być także obecna dorosła osoba wskazana przez Ciebie, której ufasz i przy której będziesz czuć się bezpiecznie. Jeżeli chcesz, aby osoba ta była razem z Tobą – koniecznie poinformuj o tym sędziego przed przesłuchaniem. Sędzia zadecyduje o jej obecności.
- Twoje przesłuchane będą obserwować inne osoby: prokurator, obrońca oskarżonego, protokolant a także Twój prawnik, jeżeli został ustanowiony w sprawie. Osoby te będą w innym pomieszczeniu niż Ty. Nie będą zadawać Ci osobiście pytań - będą to robić za pośrednictwem sędziego.

Pamiętaj! – osoba, która jest oskarżona o złamanie prawa nie może być obecna podczas Twojego przesłuchania. Jeżeli ją spotkasz – koniecznie poinformuj o tym sędziego.

- Twoje najważniejsze prawa i obowiązki podczas przesłuchania to:
 - ✓ masz obowiązek stawić się i złożyć zeznania. Usprawiedliwienie nieobecności z powodu choroby jest możliwe wyłącznie po przedstawieniu zaświadczenia wystawionego przez lekarza sądowego. Inne zaświadczenie lub zwolnienie jest niewystarczające.
 - ✓ masz obowiązek mówić prawdę – sędzia musi to powiedzieć każdej osobie przesłuchiwanej, nie oznacza to, że sędzia Ci nie wierzy albo uważa, że kłamiesz. Ta informacja ma przypomnieć, aby mówić tylko o tym co naprawdę się wydarzyło;
 - ✓ możesz odmówić składania zeznań, jeżeli jeśli wydarzenie dotyczy osoby dla Ciebie najbliższej (np. małżonka, rodzica, dziecka, osoby pozostającą we wspólnym pożyciu lub w stosunku przysposobienia). Prawo to przysługuje Ci również po ustaniu małżeństwa lub przysposobienia;
 - ✓ możesz odmówić składania zeznań również wtedy, gdy w innej sprawie jesteś oskarżony o współudział w przestępstwie objętym postępowaniem;
 - ✓ możesz zostać zwolniony od złożenia zeznania lub odpowiedzi na pytanie, jeżeli pozostajesz z osobą oskarżoną o złamanie prawa w szczególnie bliskim stosunku osobistym. Wniosek o zwolnienie od złożenia zeznania możesz złożyć do chwili rozpoczęcia pierwszego przesłuchania.
 - ✓ prawo przewiduje, że będziesz przesłuchiwany/a tylko raz. Może się jednak okazać, że później trzeba coś wyjaśnić, bo np. pojawiły się dodatkowe informacje. Wtedy wyjątkowo może dojść do następnego przesłuchania. Decyzję czy przesłuchać Cię ponownie podejmie sędzia.
 - ✓ podczas przesłuchania możesz poprosić o przerwę a także o wyjaśnienia, jeżeli czegoś nie rozumiesz;
 - ✓ po Twoim przesłuchaniu, za Twoją zgodą, psycholog uczestniczący w przesłuchaniu może poprosić Cię o udział w dodatkowych badaniach psychologicznych.

Więcej informacji o przesłuchaniu znajdziesz na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości www.....

**WZÓR INFORMACJI O SPOSOBIE PRZEBIEGU, SPOSOBU
I WARUNKACH PRZESŁUCHANIA DLA
ŚWIADKAPRZESŁUCHIWANEGO W TRYBIE
OKREŚLONYM W ART. 185E K.P.K.**

Wzór

Jeśli jesteś świadkiem, to znaczy, że będziesz rozmawiać z sędzią o tym co się wydarzyło.

Ta rozmowa jest potrzebna, aby ustalić czy doszło do czynu zabronionego przez prawo - przestępstwa.

Oto najważniejsze informacje dotyczące przesłuchania:

- ✓ Sędzia przesłucha Cię tylko gdy będzie to konieczne, żeby ustalić co się stało.
- ✓ Będziesz przesłuchiwana/przesłuchiwany w przyjaznym pokoju, czyli pomieszczeniu przygotowanym specjalnie do przesłuchań.
- ✓ Jeśli nie będzie możliwe byś przyszła/przyszedł do takiego pomieszczenia, sąd ma możliwość zorganizować przesłuchania w innym miejscu, ale tylko gdy w tym miejscu da się przesłuchanie zarejestrować (nagrać).
- ✓ Prawo przewiduje, że będziesz przesłuchiwany tylko raz. Może się jednak okazać, że później trzeba coś wyjaśnić, bo np. pojawiły się dodatkowe informacje. Wtedy wyjątkowo może dojść do następnego przesłuchania. Decyzję czy przesłuchać Cię ponownie podejmie sąd.
- ✓ Podczas przesłuchania nie będzie oskarżonego, czyli osoby, która prawdopodobnie złamała prawo, czyli popełniła przestępstwo.
- ✓ W pokoju przesłuchań będą obecni: sędzia i psycholog a jeśli tego potrzebujesz osoba, która pomoże w komunikowaniu się z Tobą.
- ✓ Razem z Tobą, w Przyjaznym Pokoju, może być także obecny Twój przedstawiciel ustawowy (opiekun) lub inna osoba, która się Tobą opiekuje lub dorosła osoba wskazana przez Ciebie, której ufasz i przy której będziesz czuć się bezpiecznie. Jeżeli chcesz, aby osoba ta była razem z Tobą – koniecznie poinformuj o tym sędziego przed przesłuchaniem. Sędzia zadecyduje czy może być obecna.
- ✓ Przesłuchanie mogą obserwować prokurator, Twój pełnomocnik, obrońca oskarżonego. Będą oni winnym pomieszczeniu niż Ty.
- ✓ Psycholog będzie Ci pomagał, jeśli zdenerwujesz się lub będziesz bała/bał.

Przed przesłuchaniem sędzia poinformuje Cię, że:

- ✓ masz prawo nie mówić o tym co się wydarzyło (nie zeznawać), jeśli osobą oskarżoną jest twoja mama, tata, brat, siostra. Oznacza to, że możesz powiedzieć, że nie chcesz zeznawać, ale pamiętaj, że wtedy sędziemu będzie trudno ustalić, co się stało.
- ✓ masz obowiązek mówić prawdę (sędzia musi to powiedzieć każdej osobie przesłuchiwanej, nie oznacza to, że sędzia Ci nie wierzy, uważa, że kłamiesz). To informacja ma przypominać, aby mówić tylko o tym co naprawdę się wydarzyło. Mówienie nieprawdy albo ukrywanie prawdy jest zabronione przez prawo, jest przestępstwem.

Przesłuchanie zostanie nagrane (w pokoju przesłuchań jest kamera i mikrofon) i zaprotokołowane przez protokolanta (zapisane).

Na rozprawie, sędzia odtworzy nagranie i przeczyta to co zapisano, gdy byłeś/byłaś przesłuchiwany. Ty nie będziesz musiała/musiał iść na rozprawę. Na tej rozprawie nagranie będą mogli obejrzeć:

- ✓ sędzia,
- ✓ prokurator,
- ✓ oskarżony i jego obrońca.

Więcej informacji o przesłuchaniu znajdziesz na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości [www.....](#)

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia

w sprawie sposobu przygotowania przesłuchania przeprowadzanego w trybie określonym w art. 185a–185c oraz art. 185e Kodeksu postępowania karnego

Na podstawie art. 185f § 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1375) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Rozporządzenie określa:

- 1) sposób przygotowania przesłuchania przeprowadzanego w trybie określonym w art. 185a–185c oraz 185e ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, zwanego dalej „przesłuchaniem”;
- 2) warunki, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia przeznaczone do przeprowadzania przesłuchania.

2. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o:

- 1) ustawie - rozumie się przez to ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego;
- 2) świadku - rozumie się przez to również pokrzywdzonego przesłuchiwanego w charakterze świadka.

§ 2. 1. Przed przesłuchaniem, sąd ustala indywidualne potrzeby świadka, w celu określenia odpowiednich dla świadka warunków przesłuchania, tak aby odbyło się ono w sposób dostosowany do jego wieku, stanu zdrowia, w tym zdrowia psychicznego, rozwoju umysłowego i emocjonalnego, a także ustalenia innych okoliczności niezbędnych dla prawidłowego przebiegu przesłuchania.

2. Planowaną porę i czas przesłuchania dostosowuje się do wieku świadka, jego stanu zdrowia, pory optymalnej aktywności poznawczej, potrzeby ewentualnych przerw w prowadzonej czynności oraz konieczności przeprowadzenia przez biegłego psychologa niezbędnych czynności przed rozpoczęciem przesłuchania.

3. Planowane miejsce przesłuchania powinno być dostosowane do indywidualnych potrzeb świadka, w szczególności poprzez zapewnienie specjalistycznych pomocy umożliwiających przeprowadzenie przesłuchania.

4. Przed rozpoczęciem przesłuchania sąd ustala, czy będzie brała w nim udział osoba pełnoletnia wskazana przez świadka a w przypadku świadków nieporadnych ze względu na wiek lub stan zdrowia, osoba, pod której pieczę świadek pozostaje.

§ 3. 1. Przed przesłuchaniem biegły psycholog, w obecności sędziego, przeprowadza ze świadkiem wstępną rozmowę w pokoju przesłuchań w celu nawiązania z nim kontaktu, zaznajomienia świadka z przebiegiem i miejscem przesłuchania oraz w razie potrzeby obniżenia poziomu lęku i niepokoju świadka.

2. Podczas rozmowy, o której mowa w ust. 1, biegły psycholog może zaprezentować świadkowi techniki relaksacyjne w celu obniżenia poziomu lęku lub niepokoju u świadka.

3. Jeśli osoba przesłuchiwana porozumiewa się przy wykorzystaniu komunikacji wspomagającej lub alternatywnej w rozmowie, o której mowa w ust. 1, uczestniczy biegły z zakresu komunikacji wspomagającej i alternatywnej.

4. W rozmowie, o której mowa w ust. 1, mogą uczestniczyć pełnomocnik, oraz osoby, o których mowa w art. 51 § 2 lub 3 ustawy, chyba że sąd w porozumieniu z biegłym psychologiem uzna, że ich obecność wpływa krępująco na świadka bądź też świadek oświadczy, iż rezygnuje z udziału tych osób w rozmowie.

5. Jeżeli uzasadniają to indywidualne potrzeby świadka, sąd może zezwolić innym osobom na udział w rozmowie, o której mowa w ust. 1.

§ 4. 1. Przed rozpoczęciem przesłuchania, sędzia, w miarę potrzeby w uzgodnieniu z biegłym psychologiem ustala, czy obecność w pokoju przesłuchań podczas przesłuchania osoby, o której mowa w art. 51 § 2 ustawy, osoby pełnoletniej wskazanej przez świadka lub osoby, pod której pieczę świadek będący osobą nieporadną ze względu na wiek lub stan zdrowia pozostaje, może ograniczać swobodę wypowiedzi świadka oraz czy świadek nie sprzeciwia się obecności tych osób .

2. Przed rozpoczęciem przesłuchania sędzia, prokurator, obrońca, pełnomocnik:

1) w porozumieniu z biegłym psychologiem ustalają sposób formułowania zadawanych świadkowi pytań, w szczególności dotyczących sfery intymnej;

- 2) w porozumieniu z biegłym z zakresu komunikacji wspomagającej lub alternatywnej ustalają sposób formułowania zadawanych świadkowi pytań;
- 3) ustalają zasady współpracy oraz sposób komunikowania się w toku przesłuchania.

3. Biegły psycholog udziela sędziemu, w miarę potrzeby, pomocy w wyjaśnieniu w sposób zrozumiały dla świadka zasad przesłuchania, w tym prawa odmowy składania zeznań, o ile prawo to świadkowi przysługuje, obowiązku mówienia prawdy i faktu utrwalania czynności w formie zapisu obrazu i dźwięku na nośnikach oraz o tym, że należy informować sędziego, jeżeli świadek nie rozumie zadawanych pytań, nie zna odpowiedzi na niektóre pytania lub pewnych okoliczności nie pamięta.

4. Biegły psycholog udziela sędziemu, w miarę potrzeby, pomocy w formułowaniu pytań do świadka w sposób dla niego zrozumiały oraz w reagowaniu na trudne sytuacje występujące podczas przesłuchania, w szczególności: płacz, histerię, agresję.

5. Biegły psycholog czuwa nad stanem emocjonalnym świadka.

6. Przed rozpoczęciem przesłuchania sędzia informuje o sposobie prowadzenia przesłuchania, o którym mowa w ust. 1 osobę, o której mowa w art. 51 § 2 ustawy oraz wskazaną przez świadka osobę pełnoletnią.

§ 5. 1. Na potrzeby prowadzenia przesłuchania wyodrębnia się pokój przesłuchań i pokój techniczny.

2. Wielkość pokoju przesłuchań powinna umożliwiać swobodne przeprowadzenie przesłuchania świadka przez sędziego z udziałem biegłego psychologa, tłumacza, jeżeli został powołany oraz w obecności osób, o których mowa w § 3 ust. 2.

3. Pokój techniczny może być:

- 1) pomieszczeniem przylegającym do pokoju przesłuchań i oddzielonym od niego lustrem obserwacyjnym albo
- 2) pomieszczeniem połączonym z pokojem przesłuchań za pomocą środków technicznych umożliwiających przeprowadzenie przesłuchania na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku - w takim przypadku pokój techniczny może znajdować się w innym budynku niż pokój przesłuchań.

4. Wielkość pokoju technicznego powinna umożliwiać swobodny udział w przesłuchaniu prokuratorowi, obrońcy, pełnomocnikowi oraz swobodną obecność osobom, o których mowa w § 3 ust. 3, gdy ich obecność w pokoju przesłuchań ogranicza swobodę wypowiedzi świadka lub ich obecności sprzeciwia się świadek. W pokoju technicznym przebywa również protokolant.

§ 6. Pokój przesłuchań może znajdować się w siedzibie sądu albo poza jego siedzibą, w szczególności w siedzibie prokuratury, Policji, instytucji państwowej lub samorządowej lub podmiotu, do którego zadań należy pomoc małoletnim lub ofiarom przestępstwa zgwałcenia, albo w siedzibie innego podmiotu, o ile posiada on pokój przesłuchań spełniający warunki określone w niniejszym rozporządzeniu.

§ 7. 1. Jeżeli warunki lokalowe to umożliwiają:

- 1) pokój przesłuchań znajdujący się w budynku sądu, prokuratury lub Policji posiada odrębne wejście lub zlokalizowany jest w taki sposób, aby dojście do niego nie prowadziło przez części budynku, gdzie przebywają oskarżeni, zatrzymani lub pokrzywdzeni innymi czynami;
- 2) w bezpośrednim sąsiedztwie pokoju przesłuchań powinna znajdować się toaleta;
- 3) możliwie najbliżej pokoju przesłuchań należy wyodrębnić poczekalnię.

2. Poczekalnia zapewnia możliwość oczekiwania świadka na przesłuchanie w miejscu, do którego nie mają wstępu osoby nieuprawnione do udziału w przesłuchaniu.

3. Poczekalnia wyposażona jest w książki, czasopisma, kredki, papier i inne przedmioty zapewniające świadkowi, w tym również będącemu małoletnim poniżej lat 15, możliwość aktywnego spędzenia czasu oczekiwania. W poczekalni nie umieszcza się materiałów edukacyjnych i informacyjnych na temat przemocy i wykorzystywania seksualnego.

§ 8. 1. Pokój przesłuchań jest izolowany od odgłosów dobiegających z zewnątrz w stopniu wystarczającym, by zapewnić należytą jakość zapisu dźwięku.

2. Kolorystyka pokoju przesłuchań utrzymana jest w barwach jasnych i stonowanych.

3. Pokój przesłuchań wyposaża się w meble dostosowane dla osób dorosłych oraz meble dostosowane dla dzieci, a podłogę wykłada się miękką wykładziną.

4. W pokoju przesłuchań znajdują się materiały umożliwiające uzyskiwanie zeznań od świadka, w szczególności kredki, papier, a także materiały umożliwiające obniżenie poczucia lęku i napięcia u świadka, w szczególności poduszki, maskotki do przytulania.

5. Pokój przesłuchań powinien być urządzony w sposób zapewniający świadkowi poczucie bezpieczeństwa, możliwość koncentracji oraz swobodę wypowiedzi.

6. W pokoju przesłuchań nie mogą znajdować się urządzenia umożliwiające bieżące śledzenie protokołu z przesłuchania.

7. W pokoju przesłuchań nie używa się strojów urzędowych.

§ 9. 1. Pokój przesłuchań wyposaża się w środki techniczne umożliwiające:

- 1) utrwalanie obrazu i dźwięku z przebiegu przesłuchania;
- 2) obserwowanie i słuchanie przebiegu przesłuchania przez uczestników czynności przebywających w pokoju technicznym;
- 3) przekazywanie sędziemu prowadzącemu przesłuchanie oraz biegłemu psychologowi pytań do świadka oraz wypowiedzi kierowanych przez uczestników czynności przebywających w pokoju technicznym;
- 4) utrwalanie pytań i wypowiedzi, o których mowa w pkt 3, w formie zapisu dźwięku;
- 5) zabezpieczenie utrwalonego obrazu i utrwalonego dźwięku, o których mowa w pkt 1 i 4, w taki sposób by dostęp do nich miały wyłącznie osoby upoważnione.

2. W miarę potrzeby pokój techniczny lub pokój przesłuchań mogą być wyposażone w urządzenia umożliwiające utrwalanie dźwięku z przebiegu przesłuchania na dodatkowym nośniku.

§ 10. 1. Środki techniczne instaluje się w pokoju przesłuchań w sposób umożliwiający uczestnikom znajdującym się w pokoju technicznym obserwację pokoju przesłuchań oraz osoby świadka ze szczególnym uwzględnieniem mimiki twarzy świadka.

2. Urządzenia służące do utrwalania obrazu i dźwięku z przebiegu przesłuchania umieszcza się w pokoju przesłuchań, jeżeli ich rozmiary i sposób pracy umożliwiają nagrywanie w sposób, który nie będzie rozpraszał uwagi świadka; w innym przypadku umieszcza się je w pokoju technicznym.

3. Urządzenia służące do utrwalania obrazu i dźwięku, o których mowa w ust. 2, zabezpiecza się w taki sposób by dostęp do nich miały wyłącznie osoby upoważnione.

§ 11. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem¹⁾

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

¹⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2020 r. w sprawie sposobu przygotowania przesłuchania przeprowadzanego w trybie określonym w art. 185a-185c Kodeksu postępowania karnego (Dz. U. poz. 1642), które na podstawie art. 21 ust. 2 ustawy z dnia 28 września 2020 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1691) traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

UZASADNIENIE

Rozporządzenie stanowi wykonanie delegacji zawartej w art. 185f § 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 375.). Przewiduje ona określenie przez Ministra Sprawiedliwości sposobu przygotowania i przeprowadzenia przesłuchania, odbywającego się w trybie określonym w art. 185a-185c, oraz 185e k.p.k. oraz warunki, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia przeznaczone do przeprowadzania takich przesłuchań, w tym ich wyposażenie techniczne, mając na względzie konieczność zapewnienia swobody wypowiedzi i poczucia bezpieczeństwa osób przesłuchiwanym przy uwzględnieniu indywidualnych potrzeb tych osób.

Potrzeba wydania nowego rozporządzenia wynika ze zmian wprowadzonych ustawą z dnia o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...).

Projekt jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projektowane rozporządzenie nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej.

Rozporządzenie nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Projekt rozporządzenia nie podlega notyfikacji zgodnie z procedurą określoną w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Stosownie do postanowień § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348.), oraz zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia zostanie zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt nie wymaga uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia z właściwymi instytucjami i organami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Bankiem Centralnym.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia

**w sprawie określenia wzorów pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach
pokrzywdzonego w postępowaniu karnym**

Na podstawie art. 300 § 4 pkt 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 375) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach pokrzywdzonego w postępowaniu karnym;
- 2) wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach małoletniego pokrzywdzonego w postępowaniu karnym.

§ 2. Wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach pokrzywdzonego w postępowaniu karnym jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

§ 3. Wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach małoletniego pokrzywdzonego w postępowaniu karnym jest określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

§ 4. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem r.¹⁾

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

¹⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 września 2020 r. w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach pokrzywdzonego w postępowaniu karnym (Dz. U. poz. 1619), które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia zgodnie z art. ustawy z o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz.).

UZASADNIENIE

Rozporządzenie stanowi wykonanie delegacji zawartej w art. 300 § 4 pkt 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 375,). Przewiduje ona określenie przez Ministra Sprawiedliwości wzorów pisemnego pouczenia dla pokrzywdzonego, odrębne dla osób, które nie ukończyły 18 lat, mając na względzie konieczność zrozumienia pouczenia przez osoby niekorzystające z pomocy obrońcy lub pełnomocnika, osoby nieporadne ze względu na wiek lub stan zdrowia, lub osoby, które nie ukończyły 18 lat, wzoru pouczenia podejrzanego przed pierwszym przesłuchaniem.

Wzory pouczeń znajdują się w załączniku numer 1 – dla dorosłego pokrzywdzonego oraz w załączniku nr 2 dla małoletniego pokrzywdzonego.

Potrzeba wydania nowego rozporządzenia wynika ze zmian wprowadzonych ustawą z dnia o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...).

Projekt jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projektowane rozporządzenie nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej. Rozporządzenie nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Projekt rozporządzenia nie podlega notyfikacji zgodnie z procedurą określoną w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Stosownie do postanowień § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348.), oraz zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia zostanie zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt nie wymaga uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia z właściwymi instytucjami i organami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Bankiem Centralnym.

Załączniki
do rozporządzenia
Ministra Sprawiedliwości
z dnia
(poz.)

Załącznik nr 1

**WZÓR POUCZENIA O UPRAWNIENIACH I
OBOWIĄZKACH POKRZYWDZONEGO W POSTĘPOWANIU
KARNYM**

Wzór

Pokrzywdzony jest stroną w postępowaniu przygotowawczym poprzedzającym wniesienie sprawy do sądu (art. 299 § 1)¹⁾.

W postępowaniu sądowym pokrzywdzony może być stroną (oskarżycielem posiłkowym), jeżeli tego zażąda. Oświadczenie w tej sprawie składa się najpóźniej do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego (art. 53 i art. 54 § 1). Jeżeli nie złożysz takiego oświadczenia, nie będziesz mógł/mogła skorzystać z uprawnień oskarżyciela posiłkowego w postępowaniu sądowym. Oświadczenie możesz złożyć na piśmie lub ustnie do protokołu.

Przedstawiciel lub opiekun pokrzywdzonego małoletniego, całkowicie albo częściowo ubezwłasnowolnionego lub nieporadnego może wykonywać jego prawa (art. 51). Osoba najbliższa lub pozostająca na utrzymaniu zmarłego pokrzywdzonego może wykonywać jego prawa (art. 52).

Jeżeli jesteś pokrzywdzonym lub wykonujesz jego prawa, przysługują Ci wymienione poniżej uprawnienia:

1. Pomoc prawna

– Masz prawo do korzystania z pomocy ustanowionego przez Ciebie pełnomocnika, którym może być adwokat lub radca prawny. Nie możesz mieć więcej niż trzech pełnomocników z wyboru jednocześnie (art. 77, art. 87 § 1 i 2 i art. 88).

– Jeżeli wykazesz, że nie stać Cię na pełnomocnika, sąd może na Twój wniosek wyznaczyć pełnomocnika z urzędu, również w celu dokonania określonej czynności procesowej (art. 78 i art. 88). Wniosek możesz złożyć także za pośrednictwem prokuratora, który przekaże go do sądu (art. 116 i art. 118 § 3).

2. Korzystanie z pomocy tłumacza

Masz prawo do bezpłatnej pomocy tłumacza przy przesłuchaniu lub zapoznaniu z treścią dowodu, jeżeli nie mówisz po polsku, a także – w razie potrzeby – jeżeli jesteś osobą głuchą lub niemą (art. 204 § 1 i 2).

3. Dostęp do akt sprawy

Możesz żądać dostępu do akt sprawy, sporządzenia z nich odpisów i kopii, także po zakończeniu postępowania przygotowawczego (śledztwa lub dochodzenia). W postępowaniu przygotowawczym można odmówić Ci dostępu do akt ze względu na ważny interes państwa lub dobro postępowania. W przypadku odmowy, gdy złożysz wniosek, zostaniesz

poinformowany/poinformowana o możliwości udostępnienia Ci akt w późniejszym terminie. Akta mogą być udostępnione w postaci elektronicznej. Prokurator nie może odmówić Ci dostępu do akt sprawy, jeżeli został wyznaczony termin końcowego zaznajomienia z materiałami sprawy przez podejrzanego (art. 156).

4. Usprawiedliwianie nieobecności

W wypadku gdy zostałeś wezwany / zostałeś wezwana do osobistego stawiennictwa, usprawiedliwienie nieobecności z powodu choroby jest możliwe wyłącznie po przedstawieniu zaświadczenia wystawionego przez lekarza sądowego. Inne zaświadczenie lub zwolnienie jest niewystarczające (art. 117 § 2a).

5. Postępowanie mediacyjne

- Możesz żądać skierowania sprawy do postępowania mediacyjnego, aby pogodzić się z oskarżonym i ewentualnie uzgodnić z nim sposób naprawienia szkody (art. 23a § 1). Udział w postępowaniu mediacyjnym jest dobrowolny.
- Postępowanie mediacyjne prowadzi ustanowiony mediator, który jest obowiązany zachować w tajemnicy przebieg postępowania mediacyjnego (art. 178a).

6. Odszkodowanie

Możesz złożyć wniosek o naprawienie szkody lub zadośćuczynienie za doznaną krzywdę aż do zamknięcia przewodu sądowego (art. 49a). Wniosek możesz złożyć na piśmie lub ustnie do protokołu.

7. Prawo do informacji

- Będziesz poinformowany/poinformowana, że tymczasowe aresztowanie stosowane wobec podejrzanego zostało uchylone lub zmienione na inny środek zapobiegawczy oraz o jego ucieczce z aresztu śledczego, chyba że z tego uprawnienia zrezygnujesz (art. 253 § 3).
- Możesz złożyć wniosek do sądu o poinformowanie o zarzutach przedstawionych oskarżonemu oraz o ich kwalifikacji prawnej. Jeżeli wnioski złożysz wielu pokrzywdzonych, informacja o zarzutach i ich kwalifikacji prawnej może być umieszczona w ogłoszeniu na stronie internetowej sądu (art. 337a).
- Będziesz poinformowany/poinformowana o miejscu i terminie rozprawy (art. 350 § 4).
- Będziesz poinformowany/poinformowana o miejscu i terminie posiedzenia sądu w przedmiocie: umorzenia postępowania, warunkowego umorzenia postępowania oraz wydania wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy (art. 339, art. 341 i art. 343).
- W postępowaniu przygotowawczym możesz złożyć wniosek o poinformowanie przez sąd o sposobie zakończenia sprawy listem zwykłym, za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej. Otrzymasz wówczas odpis prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie lub jego wyciąg, które mogą być przesłane w postaci elektronicznej (art. 299a § 2).

8. Kompensata państwowa

Możesz złożyć do sądu wniosek o kompensatę, gdy jesteś obywatelem polskim lub obywatelem innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej na zasadach określonych w ustawie z dnia 7 lipca 2005 r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych czynów zabronionych (Dz. U. z 2016 r. poz. 325). Wniosek obejmuje utracone zarobki lub inne środki utrzymania, koszty związane z leczeniem i rehabilitacją oraz koszty pogrzebu, gdy są skutkiem czynu zabronionego. Wniosek możesz złożyć jedynie wówczas, gdy nie możesz uzyskać środków od sprawcy, z tytułu ubezpieczenia lub ze środków pomocy społecznej.

9. Anonimizacja danych

Dane dotyczące Twojego miejsca zamieszkania i miejsca pracy, adresu poczty elektronicznej i numeru telefonu lub telefaksu nie są ujawniane w aktach sprawy. Będą umieszczone w odrębnym załączniku wyłącznie do wiadomości organu prowadzącego postępowanie. Można je ujawnić tylko wyjątkowo (art. 148a i art. 156a).

10. Ochrona, pomoc i wsparcie

– W razie zagrożenia dla Twojego życia lub zdrowia lub osób Ci najbliższych możesz złożyć wniosek o ochronę Policji na czas czynności procesowej. Jeżeli stopień zagrożenia jest wysoki – możesz złożyć wniosek o ochronę osobistą lub pomoc w zakresie zmiany miejsca pobytu. Wniosek o udzielenie ochrony należy skierować do komendanta wojewódzkiego Policji za pośrednictwem organu prowadzącego postępowanie albo sądu (art. 1–17 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka (Dz. U. z 2015 r. poz. 21)).

– Masz prawo otrzymać bezpłatną pomoc medyczną, psychologiczną, rehabilitacyjną, prawną oraz materialną w Sieci Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przystępem (art. 43 § 8 pkt 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 523 i 568)). Prawo to przysługuje także osobom Ci najbliższym. Szczegółowe informacje możesz uzyskać na stronie internetowej <https://www.funduszsprawiedliwosci.gov.pl> lub pod numerem telefonu: +48 222 309 900.

– Możesz wskazać osobę, która będzie obecna podczas czynności z Twoim udziałem w postępowaniu przygotowawczym, o ile nie uniemożliwi to przeprowadzenia czynności lub nie utrudni jej w istotny sposób (art. 299a § 1).

– Możesz złożyć wniosek o wykonanie zakazu zbliżania się lub kontaktowania się przez sprawcę także w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej na podstawie europejskiego nakazu ochrony (art. 611w–611wc).

11. Zwrot kosztów poniesionych w związku z postępowaniem karnym

Możesz złożyć wniosek do sądu o zwrot wydatków, które poniosłeś/poniosłaś w związku z postępowaniem karnym, w tym wydatków związanych z ustanowieniem pełnomocnika lub ze stawiennictwem w sądzie (art. 618j i art. 627).

12. Uprawnienia procesowe

- Jeżeli złożyłeś/złożyłaś zawiadomienie o przestępstwie, na Twój wniosek wydaje się potwierdzenie złożenia zawiadomienia (art. 304b).
- Możesz złożyć wniosek o dokonanie czynności w prowadzonym postępowaniu, np. o przesłuchanie świadka, uzyskanie dokumentu, dopuszczenie opinii biegłego (art. 315 § 1).
- Twój wniosek zostanie nieuwzględniony, jeżeli (art. 170 § 1):
 - przeprowadzenie dowodu jest niedopuszczalne,
 - okoliczność, która ma być udowodniona, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy albo jest już udowodniona zgodnie z Twoim twierdzeniem,
 - dowód jest nieprzydatny do stwierdzenia danej okoliczności,
 - dowodu nie da się przeprowadzić,
 - wniosek o dokonanie czynności w sposób oczywisty zmierza do przedłużenia postępowania lub został złożony po terminie określonym przez prowadzącego postępowanie, o którym zostałeś zawiadomiony / zostałaś zawiadomiona.
- Prowadzący postępowanie nie może odmówić Ci udziału w czynności, jeżeli złożyłeś/złożyłaś wniosek o jej przeprowadzenie (art. 315 § 2).
- Możesz zażądać dopuszczenia do udziału w innych czynnościach postępowania. Prokurator może odmówić Ci udziału w tych czynnościach w szczególnie uzasadnionym przypadku ze względu na ważny interes postępowania (art. 317).
- Jeżeli czynności postępowania nie będzie można powtórzyć, możesz wziąć w niej udział, chyba że zachodzi niebezpieczeństwo utraty lub zniekształcenia dowodu w razie zwłoki (art. 316 § 1).
- Jeżeli istnieje obawa, że świadka nie będzie można przesłuchać na rozprawie, możesz wystąpić o jego przesłuchanie przez sąd lub zwrócić się do prokuratora o spowodowanie przesłuchania świadka w tym trybie (art. 316 § 3).
- Jeżeli w postępowaniu zostanie dopuszczony dowód z opinii biegłego, możesz wziąć udział w przesłuchaniu biegłego oraz zapoznać się z jego opinią, jeżeli została złożona na piśmie (art. 318).
- Możesz zażądać, by Cię przesłuchano, jeżeli odstąpiono od tej czynności w śledztwie lub dochodzeniu. Twoje żądanie nie zostanie uwzględnione, gdy będzie to prowadziło do przewlekłości postępowania (art. 315a).
- Możesz złożyć zażalenie na postanowienie o odmowie wszczęcia lub umorzeniu postępowania (śledztwa lub dochodzenia) (art. 306 § 1 i 1a) w terminie 7 dni od daty doręczenia postanowienia. Przysługuje Ci w związku z tym prawo do przejrzenia akt

sprawy, które prokurator może udostępnić Ci także w formie elektronicznej (art. 306 § 1b).

– Możesz złożyć zażalenie na bezczynność organu, jeżeli w ciągu 6 tygodni od złożenia zawiadomienia o przestępstwie nie zostaniesz powiadomiony/powiadomiona o wszczęciu albo odmowie wszczęcia śledztwa lub dochodzenia (art. 306 § 3).

– Możesz złożyć wniosek o uzupełnienie śledztwa lub dochodzenia. Wniosek należy złożyć w terminie 3 dni od daty końcowego zaznajomienia podejrzanego z materiałami postępowania (art. 321 § 5).

– Możesz złożyć zażalenie na postanowienia i zarządzenia zamykające drogę do wydania wyroku (chyba że ustawa stanowi inaczej), co do środka zabezpieczającego oraz jeżeli jest to przewidziane w ustawie (art. 459). Oprócz zażaleń na postanowienia i zarządzenia możesz złożyć także zażalenie na czynności naruszające Twoje prawa (art. 302 § 2).

Pamiętaj, że jesteś obowiązany/obowiązana:

– poddać się oględzinom i badaniom niepołączonym z zabiegiem chirurgicznym lub obserwacją w zakładzie leczniczym, jeżeli od stanu Twojego zdrowia zależy karalność czynu (art. 192 § 1),

– wskazać adresata (tzn. osobę lub instytucję z danymi adresowymi) dla doręczeń w kraju lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, kiedy tam nie przebywasz; jeżeli tego nie zrobisz, pismo zostanie wysłane na ostatnio znany adres i uznane za skutecznie doręczone (art. 138),

– podać nowy adres, gdy zmieniłeś/zmieniłaś miejsce zamieszkania lub pobytu, w tym także z powodu pozbawienia wolności w innej sprawie (tymczasowego aresztowania, osadzenia w zakładzie karnym w celu odbycia kary); jeżeli tego nie zrobisz, pismo zostanie wysłane na dotychczasowy adres (w tym na adres oznaczonej skrytki pocztowej) i uznane za skutecznie doręczone (art. 139).

– Przesłuchanie przez konsula

Jeżeli przebywasz za granicą, możesz być przesłuchany/przesłuchana przez konsula. Przesłuchanie może się odbyć tylko wtedy, gdy wyrazisz na to zgodę. W takim wypadku nie stosuje się przepisów o obowiązku stawiennictwa i konsekwencji z tym związanych czy też przepisów pozwalających na przesłuchanie w drodze wideokonferencji, przepisów o ochronie pokrzywdzonego, przepisów o udziale w przesłuchaniu innych osób, jak biegły lekarz czy psycholog (art. 26 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. – Prawo konsularne (Dz. U. z 2020 r. poz. 195 i 1086)).

Pamiętaj, że jeżeli przedstawione pouczenie wydaje Ci się niejasne lub niepełne, możesz żądać od prowadzącego postępowanie dodatkowych, szczegółowych informacji o Twoich uprawnieniach i obowiązkach.

Masz obowiązek złożenia w aktach sprawy oświadczenia potwierdzającego otrzymanie niniejszego pouczenia.

Załącznik nr 2

**WZÓR POUCZENIA O UPRAWNIENIACH
I OBOWIĄZKACH MAŁOLETNIEGO POKRZYWDZONEGO
W POSTĘPOWANIU KARNYM**

Wzór

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia

**w sprawie określenia wzorów pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego
w postępowaniu karnym**

Na podstawie art. 300 § 4 pkt 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 375) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego w postępowaniu karnym;
- 2) wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego, który nie ukończył 18 lat w postępowaniu karnym.

§ 2. Wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego w postępowaniu karnym jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

§ 3. Wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego, który nie ukończył 18 lat w postępowaniu karnym jest określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

§ 4. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem¹⁾

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

¹⁾ Niniejsze rozporządzenie w zakresie dotyczącym dorosłego podejrzanego było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 września 2020 r. w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego w postępowaniu karnym (Dz. U. poz. 1618), które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia zgodnie z art. ustawy z o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...).

UZASADNIENIE

Rozporządzenie stanowi wykonanie delegacji zawartej w art. 300 § 4 pkt 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 375.). Przewiduje ona określenie przez Ministra Sprawiedliwości wzorów pisemnego pouczenia dla podejrzanego, odrębne dla osób, które nie ukończyły 18 lat, mając na względzie konieczność zrozumienia pouczenia przez osoby niekorzystające z pomocy obrońcy lub pełnomocnika, osoby nieporadne ze względu na wiek lub stan zdrowia, lub osoby, które nie ukończyły 18 lat, wzoru pouczenia podejrzanego przed pierwszym przesłuchaniem.

Wzory pouczeń znajdują się w załączniku numer 1 – dla dorosłego podejrzanego oraz w załączniku nr 2 dla podejrzanego, który nie ukończył 18 lat w postępowaniu karnym.

Potrzeba wydania nowego rozporządzenia wynika ze zmian wprowadzonych ustawą z dnia o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...).

Projektowane rozporządzenie nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej.

Projekt jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Rozporządzenie nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Projekt rozporządzenia nie podlega notyfikacji zgodnie z procedurą określoną w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Stosownie do postanowień § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348.), oraz zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia został zamieszczony w Biuletynie Informacji

Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt nie wymaga uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia z właściwymi instytucjami i organami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Bankiem Centralnym.

Załączniki
do rozporządzenia
Ministra Sprawiedliwości
z dnia
(poz.)

Załącznik nr 1

**WZÓR POUCZENIA O UPRAWNIENIACH
I OBOWIĄZKACH PODEJRZANEGO W POSTĘPOWANIU
KARNYM**

Wzór

Jako podejrzanemu w postępowaniu karnym przysługują Ci następujące uprawnienia:

1. Wyjaśnienia

- Podczas przesłuchania możesz składać wyjaśnienia lub odmówić składania wyjaśnień, lub odmówić odpowiedzi na poszczególne pytania bez konieczności podania przyczyn odmowy (art. 175 § 1).
- W trakcie przesłuchania, na Twoje żądanie lub na żądanie Twojego obrońcy, możesz składać wyjaśnienia również na piśmie, jednakże w tym czasie nie możesz kontaktować się z innymi osobami. Przesłuchujący z ważnych powodów może odmówić zgody na złożenie wyjaśnień w tej formie (art. 176 § 1 i 2).
- Jeżeli będziesz obecny/obecna przy czynnościach dowodowych, możesz złożyć wyjaśnienia co do każdego dowodu (art. 175 § 2).

2. Pomoc prawna

- Masz prawo do korzystania z pomocy ustanowionego przez Ciebie obrońcy. Nie możesz mieć więcej niż trzech obrońców z wyboru jednocześnie (art. 77).
- Jeżeli jesteś tymczasowo aresztowany/aresztowana, możesz porozumiewać się z obrońcą podczas nieobecności innych osób lub korespondencyjnie. Prokurator może zastrzec w szczególnie uzasadnionych przypadkach, jeżeli wymaga tego dobro postępowania przygotowawczego, że będzie przy tym obecny sam lub osoba przez niego upoważniona. Prokurator może także z takich samych powodów zastrzec kontrolę Twojej korespondencji z obrońcą. Zastrzeżenia te nie mogą być utrzymywane ani dokonane po upływie 14 dni od dnia tymczasowego aresztowania (art. 73).
- Jeżeli wykazesz, że nie stać Cię na obrońcę (nie jesteś w stanie ponieść kosztów obrony z wyboru bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny), sąd może na Twój

wniosek wyznaczyć obrońcę z urzędu, również w celu dokonania określonej czynności procesowej (art. 78).

- Żądanie wyznaczenia obrońcy z urzędu w postępowaniu sądowym możesz zgłosić w terminie 7 dni od daty doręczenia Ci odpisu aktu oskarżenia. Jeżeli swoje żądanie złożysz po tym terminie lub nie dołączysz do niego dowodów, za pomocą których wykażesz, że nie możesz ponieść kosztów obrony, może to spowodować rozpoznanie wniosku po wyznaczonym terminie rozprawy lub posiedzenia (art. 338b § 1 i 2).

- Żądanie wyznaczenia obrońcy z urzędu po pierwszym terminie rozprawy lub posiedzenia powinieneś/powinnaś złożyć w takim terminie, aby jego rozpoznanie nie powodowało zmiany kolejnego terminu rozprawy lub posiedzenia (art. 338b § 3).

- Możesz żądać, aby w Twoim przesłuchaniu brał udział ustanowiony obrońca. Jednak niestawiennictwo obrońcy nie tamuje przesłuchania (art. 301).

- W przypadku skazania lub warunkowego umorzenia postępowania karnego możesz zostać obciążony/obciążona kosztami obrony z urzędu (art. 627 i art. 629).

3. Usprawiedliwianie nieobecności

W przypadku gdy zostałeś wezwany/zostałaś wezwana do osobistego stawiennictwa, usprawiedliwienie nieobecności z powodu choroby jest możliwe wyłącznie po przedstawieniu zaświadczenia wystawionego przez lekarza sądowego. Inne zaświadczenie lub zwolnienie jest niewystarczające (art. 117 § 2a).

4. Korzystanie z pomocy tłumacza

- Jeżeli nie znasz wystarczająco języka polskiego, masz prawo do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza. Na Twój wniosek lub na wniosek Twojego obrońcy tłumacz będzie wezwany do kontaktu z obrońcą w związku z czynnością, w której masz prawo uczestniczyć (art. 72 § 1 i 2).

- Jeżeli nie znasz wystarczająco języka polskiego, otrzymasz wraz z tłumaczeniem postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu oraz zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenia podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie. Jeżeli wyrazisz zgodę, prowadzący postępowanie może przestać na ogłoszeniu Ci przetłumaczonego orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli nie podlega ono zaskarżeniu (art. 72 § 3).

5. Informacja o treści zarzutów

- Masz prawo do informacji, o co jesteś podejrzany/podejrzana: o treści zarzutów, ich uzupełnieniu i zmianach oraz o kwalifikacji prawnej zarzucanego Ci przestępstwa (art. 313 § 1, art. 314, art. 325g § 2 i art. 308).

- Masz prawo żądać, do czasu zawiadomienia o terminie zaznajomienia z materiałami postępowania, podania Ci ustnie podstaw zarzutów, a także sporządzenia uzasadnienia na piśmie w terminie 14 dni (art. 313 § 3).

6. Wnioski dowodowe i udział w czynnościach

- Możesz złożyć wniosek o dokonanie czynności w prowadzonym postępowaniu, np. o przesłuchanie świadka, uzyskanie dokumentu, dopuszczenie opinii biegłego (art. 315 § 1).

- Twój wniosek nie zostanie uwzględniony, jeżeli (art. 170 § 1):

* przeprowadzenie dowodu jest niedopuszczalne,

* okoliczność, która ma być udowodniona, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy albo jest już udowodniona zgodnie z Twoim twierdzeniem,

* dowód jest nieprzydatny do stwierdzenia danej okoliczności,

* dowodu nie da się przeprowadzić,

* wniosek o dokonanie czynności w sposób oczywisty zmierza do przedłużenia postępowania lub został złożony po terminie określonym przez prowadzącego postępowanie, o którym zostałeś zawiadomiony/zostałaś zawiadomiona.

- Prowadzący postępowanie nie może odmówić Tobie i Twojemu obrońcy udziału w czynności, jeżeli złożyłeś/złożyłaś wniosek o jej przeprowadzenie (art. 315 § 2).

- Możesz zażądać dopuszczenia do udziału w innych czynnościach postępowania. Prokurator może odmówić Ci udziału w tych czynnościach w szczególnie uzasadnionym przypadku ze względu na ważny interes postępowania, a w przypadku, jeżeli jesteś pozbawiony/pozbawiona wolności, gdy to sprowadzenie Cię spowodowałoby poważne trudności (art. 317).

- Jeżeli czynności postępowania nie będzie można powtórzyć, Ty i Twój obrońca możecie brać w niej udział, chyba że zachodzi niebezpieczeństwo utraty lub zniekształcenia dowodu w razie zwłoki (art. 316 § 1).

- Jeżeli istnieje obawa, że świadka nie będzie można przesłuchać na rozprawie, możesz wystąpić o jego przesłuchanie przez sąd lub zwrócić się do prokuratora o spowodowanie przesłuchania świadka w tym trybie (art. 316 § 3).

- Jeżeli w postępowaniu zostanie dopuszczony dowód z opinii biegłego, Ty i Twój obrońca możecie wziąć udział w przesłuchaniu biegłego oraz zapoznać się z jego opinią, jeżeli została złożona na piśmie (art. 318).

7. Dostęp do akt sprawy

- Możesz żądać dostępu do akt sprawy, sporządzenia z nich odpisów i kopii, również po zakończeniu postępowania przygotowawczego (dochodzenia lub śledztwa). W postępowaniu

przygotowawczym można odmówić Ci dostępu do akt ze względu na ważny interes państwa lub dobro postępowania. Akta mogą być udostępnione w postaci elektronicznej (art. 156).

- Jeżeli przed skierowaniem sprawy do sądu złożono wniosek o zastosowanie lub przedłużenie wobec Ciebie tymczasowego aresztowania, zarówno Tobie, jak i Twojemu obrońcy udostępni się akta sprawy w tej części, która zawiera dowody dołączone do wniosku. Jeżeli istnieje uzasadniona obawa niebezpieczeństwa dla życia, zdrowia albo wolności świadka lub osoby dla niego najbliższej, zeznania takiego świadka nie zostaną Ci udostępnione (art. 156 § 5a).

8. Końcowe zaznajomienie z materiałami postępowania

- Możesz żądać końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania przed jego zamknięciem. W tej czynności może brać udział Twój obrońca (art. 321 § 1 i 3).

- W terminie 3 dni od daty zaznajomienia z materiałami postępowania możesz złożyć wniosek o uzupełnienie postępowania (art. 321 § 5).

- Przed końcowym zaznajomieniem z materiałami postępowania masz prawo przejrzania akt, które mogą być udostępnione również w postaci elektronicznej (art. 321 § 1).

9. Postępowanie mediacyjne

- Możesz żądać skierowania sprawy do postępowania mediacyjnego, aby pogodzić się z pokrzywdzonym i ewentualnie uzgodnić z nim sposób naprawienia szkody (art. 23a § 1). Udział w postępowaniu mediacyjnym jest dobrowolny. Pozytywne wyniki przeprowadzonej mediacji są brane pod uwagę przez sąd przy wymiarze kary (art. 53 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1444 i 1517)).

- Postępowanie mediacyjne prowadzi ustanowiony mediator, który jest obowiązany zachować w tajemnicy przebieg postępowania mediacyjnego (art. 178a).

10. Uzgodnienie wymiaru kary

- W przypadku gdy dolna granica kary pozbawienia wolności za zarzucane Ci przestępstwo jest niższa niż 3 lata, przed skierowaniem aktu oskarżenia możesz uzgodnić z prokuratorem treść wniosku o wydanie wyroku i wymierzenie przez sąd uzgodnionych kar lub innych środków bez przeprowadzania dowodów. W takim przypadku przysługuje Ci prawo do przejrzania akt sprawy (art. 335 § 1 i 3). Prokurator może także dołączyć taki wniosek do aktu oskarżenia (art. 335 § 2). Wniosek może zostać uwzględniony przez sąd, jeżeli pokrzywdzony się temu nie sprzeciwi (art. 343 § 2).

- Jeżeli zarzucono Ci przestępstwo zagrożone karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności, taki wniosek możesz również złożyć samodzielnie, przed doręczeniem Ci

zawiadomienia o terminie rozprawy (art. 338a). Sąd może go uwzględnić tylko wtedy, gdy prokurator i pokrzywdzony się nie sprzeciwią (art. 343a § 2).

- Jeżeli zarzucono Ci przestępstwo zagrożone karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności, taki wniosek możesz również złożyć na rozprawie, lecz tylko do chwili zakończenia pierwszego przesłuchania wszystkich oskarżonych. Jeżeli nie masz obrońcy z wyboru, sąd na Twój wniosek może wyznaczyć Ci obrońcę z urzędu (art. 387 § 1). Sąd może go uwzględnić tylko wtedy, gdy prokurator i pokrzywdzony się nie sprzeciwią (art. 387 § 2).

- Jeżeli złożyłeś/złożyłaś takie wnioski, to podstawą apelacji nie mogą być zarzuty błędu w ustaleniach faktycznych i rażącej niewspółmierności kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przepadku albo innego środka, związane z treścią zawartego porozumienia (art. 447 § 5).

11. Udział w postępowaniu przyspieszonym

- Jeżeli w postępowaniu przyspieszonym będziesz uczestniczyć w czynnościach w drodze wideokonferencji, Policja doręczy Ci odpis wniosku o rozpoznanie sprawy oraz udostępni kopie dokumentów materiału dowodowego przekazanego do sądu (art. 517b § 2a i art. 517e § 1a).

- Jeżeli bierzesz udział w postępowaniu w drodze wideokonferencji, to w miejscu, w którym przebywasz, w czynnościach uczestniczy Twój obrońca, jeżeli został ustanowiony, oraz tłumacz. Tłumacz uczestniczy w postępowaniu w drodze wideokonferencji, gdy nie władasz językiem polskim lub jesteś osobą głuchą lub niemą, a nie wystarcza porozumiewanie się za pomocą pisma, jak również wtedy, gdy trzeba przełożyć na język polski pismo sporządzone w języku obcym lub odwrotnie, albo zapoznać się z treścią przeprowadzonego dowodu (art. 517b § 2c i 2d).

- Jeżeli bierzesz udział w postępowaniu w drodze wideokonferencji, możesz składać wnioski i oświadczenia oraz dokonywać czynności procesowych wyłącznie ustnie do protokołu. Zostaniesz poinformowany/poinformowana przez sąd o treści wszystkich pism procesowych, które wpłynęły do akt sprawy od chwili przekazania do sądu wniosku o rozpoznanie sprawy. Jeżeli tego zażadasz, sąd odczyta ich treść. Pisma procesowe, których nie można było przekazać do sądu, mogą być odczytane na rozprawie (art. 517ea § 1 i 2).

- W postępowaniu przyspieszonym wniosek o sporządzenie i doręczenie pisemnego uzasadnienia wyroku możesz złożyć na piśmie w terminie 3 dni od daty ogłoszenia wyroku albo jego doręczenia (jeżeli ustawa przewiduje jego doręczenie). Wniosek możesz również złożyć ustnie do protokołu rozprawy lub posiedzenia (art. 517h § 1).

- Masz 7 dni od dnia doręczenia wyroku z uzasadnieniem na ewentualne wniesienie apelacji (art. 517h § 3).

Jeżeli jesteś podejrzanym w postępowaniu karnym, ciążą na Tobie następujące obowiązki:

Nie masz obowiązku dowodzenia swojej niewinności ani obowiązku dostarczania dowodów na swoją niekorzyść (art. 74 § 1). Jesteś jednak obowiązany/obowiązana poddać się:

1) oględzinom ciała i badaniom niepołączonym z naruszeniem integralności ciała, pobraniu odcisków palców, fotografowaniu oraz okazaniu innym osobom (art. 74 § 2 pkt 1);

2) badaniom psychologicznym i psychiatrycznym oraz badaniom połączonym z dokonaniem zabiegów na ciele, z wyjątkiem chirurgicznych, pod warunkiem że nie zagraża to zdrowiu, jeżeli przeprowadzenie tych badań jest niezbędne (zwłaszcza pobranie krwi, włosów lub wydzielin organizmu, np. śliny); badania powinny być przeprowadzone przez uprawnionego do tego pracownika służby zdrowia (art. 74 § 2 pkt 2);

3) pobraniu przez policjanta lub inną uprawnioną osobę wymazu ze śluzówki policzków, o ile jest to konieczne i nie zagraża zdrowiu (art. 74 § 2 pkt 3).

Niespełnienie tych obowiązków może prowadzić do Twojego zatrzymania i przymusowego doprowadzenia, jak również skutkować zastosowaniem wobec Ciebie w niezbędnym zakresie siły fizycznej lub środków technicznych służących obezwładnieniu (art. 74 § 3a).

Jesteś obowiązany/obowiązana również:

1) stawiać się na każde wezwanie i zawiadamiać organ prowadzący postępowanie o każdej zmianie miejsca zamieszkania lub pobytu trwającego dłużej niż 7 dni, w tym także z powodu pozbawienia wolności w innej sprawie (tymczasowego aresztowania, osadzenia w zakładzie karnym w celu odbycia kary), jak również o każdej zmianie danych umożliwiających kontaktowanie się z Tobą (numer telefonu, adres poczty elektronicznej, telefaksu); w przypadku niestawiennictwa możesz być zatrzymany/zatrzymana i doprowadzony/doprowadzona przymusowo (art. 75 § 1 i 2);

2) wskazać adresata (tzn. osobę lub instytucję z danymi adresowymi) dla doręczeń w kraju lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, kiedy nie przebywasz w kraju lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej; w przeciwnym przypadku pismo wysłane na ostatnio znany adres w kraju lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej zostanie uznane za skutecznie doręczone (art. 138);

3) podać nowy adres w przypadku zmiany miejsca zamieszkania lub pobytu, w tym także z powodu pozbawienia wolności w innej sprawie (tymczasowego aresztowania, osadzenia w zakładzie karnym w celu odbycia kary) lub zmiany adresu skrytki pocztowej lub zaprzestania

korzystania z niego; w przeciwnym przypadku pismo wysłane na dotychczasowy adres (w tym na adres oznaczonej skrytki pocztowej) zostanie uznane za skutecznie doręczone (art. 139).

Jeżeli doręczenia nie można dokonać adresatowi osobiście, dorosłemu domownikowi albo na wskazany przez podejrzanego adres skrzynki pocztowej, pismo przesłane za pośrednictwem operatora pocztowego pozostawia się w najbliższej placówce pocztowej tego operatora, a przesłane w inny sposób w najbliższej jednostce Policji albo we właściwym urzędzie gminy. O pozostawieniu pisma doręczający umieszcza zawiadomienie w skrzynce do doręczania korespondencji bądź na drzwiach mieszkania adresata lub w innym widocznym miejscu ze wskazaniem, gdzie i kiedy pismo pozostawiono oraz że należy je odebrać w ciągu 7 dni; w razie bezskutecznego upływu tego terminu, należy czynność zawiadomienia powtórzyć jeden raz. W razie dokonania tych czynności pismo uznaje się za doręczone (art. 133 § 2).

Przesłuchanie przez konsula

Jeżeli przebywasz za granicą, możesz być przesłuchany/przesłuchana przez konsula. Przesłuchanie może się odbyć tylko wtedy, gdy wyrazisz na to zgodę. W takim wypadku nie stosuje się przepisów o obowiązku stawiennictwa i konsekwencji z tym związanych (art. 26 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. - Prawo konsularne (Dz. U. z 2020 r. poz. 195 i 1086)).

Pamiętaj, że jeżeli przedstawione pouczenie wydaje Ci się niejasne lub niepełne, możesz żądać od prowadzącego postępowanie dodatkowych, szczegółowych informacji o Twoich uprawnieniach i obowiązkach.

Masz obowiązek złożenia w aktach sprawy oświadczenia potwierdzającego otrzymanie niniejszego pouczenia.

Załącznik nr 2

**WZÓR POUCZENIA O UPRAWNIENIACH
I OBOWIĄZKACH PODEJRZANEGO, KTÓRY NIE
UKOŃCZYŁ 18 LAT W POSTĘPOWANIU KARNYM**

Wzór

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia

**w sprawie określenia wzorów pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach świadka
w postępowaniu karnym**

Na podstawie art. 300 § 4 pkt 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 375) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach świadka w postępowaniu karnym
- 2) wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach małoletniego świadka w postępowaniu karnym.

§ 2. Wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach świadka w postępowaniu karnym jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

§ 3. Wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach małoletniego świadka w postępowaniu karnym jest określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

§ 4. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem¹⁾

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

¹⁾ Niniejsze rozporządzenie w zakresie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 września 2020 r. w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach świadka w postępowaniu karnym (Dz. U. poz. 515), które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia zgodnie z art. ustawy z o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz.).

UZASADNIENIE

Rozporządzenie stanowi wykonanie delegacji zawartej w art. 300 § 4 pkt 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 375.). Przewiduje ona określenie przez Ministra Sprawiedliwości wzorów pisemnego pouczenia dla świadka, odrębne dla osób, które nie ukończyły 18 lat, mając na względzie konieczność zrozumienia pouczenia przez osoby niekorzystające z pomocy obrońcy lub pełnomocnika, osoby nieporadne ze względu na wiek lub stan zdrowia, lub osoby, które nie ukończyły 18 lat, wzoru pouczenia podejrzanego przed pierwszym przesłuchaniem.

Wzory pouczeń znajdują się w załączniku numer 1 – dla dorosłego świadka oraz w załączniku nr 2 dla małoletniego świadka.

Potrzeba wydania nowego rozporządzenia wynika ze zmian wprowadzonych ustawą z dnia o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...).

Projekt jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projektowane rozporządzenie nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej.

Rozporządzenie nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Projekt rozporządzenia nie podlega notyfikacji zgodnie z procedurą określoną w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Stosownie do postanowień § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348.), oraz zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia zostanie zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt nie wymaga uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia z właściwymi instytucjami i organami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Bankiem Centralnym.

Załączniki
do rozporządzenia
Ministra Sprawiedliwości
z dnia
(poz.)

Załącznik nr 1

**WZÓR POUCZENIA O UPRAWNIENIACH
I OBOWIĄZKACH ŚWIADKA W POSTĘPOWANIU
KARNYM**

Wzór

Jako świadek w postępowaniu karnym posiadasz następujące uprawnienia i obowiązki:

1. Wezwania i sposób przesłuchania

- Jeżeli zostaniesz wezwany/wezwana w charakterze świadka, masz obowiązek stawić się i złożyć zeznania (art. 177 § 1)¹⁾.
- W wyjątkowych sytuacjach (np. gdy należy się obawiać, że obecność oskarżonego mogłaby oddziaływać na Ciebie krępująco) możesz zostać przesłuchany/przesłuchana w drodze wideokonferencji (art. 177 § 1a i art. 390 § 3).
- Jeżeli nie możesz się stawić na wezwanie z powodu choroby, kalectwa lub innej niedającej się pokonać przeszkody, możesz zostać przesłuchany/przesłuchana w miejscu Twojego pobytu (art. 177 § 2).
- Przed rozpoczęciem przesłuchania zostaniesz pouczony/pouczona o odpowiedzialności karnej za zeznanie nieprawdy lub zatajenie prawdy. W postępowaniu przygotowawczym fakt pouczenia potwierdzasz, podpisując stosowne oświadczenie (art. 190).
- W postępowaniu sądowym przed rozpoczęciem zeznań masz obowiązek złożenia przyrzeczenia, chyba że sąd przy braku sprzeciwu obecnych stron od tego odstąpi. Jeżeli jesteś osobą niemą lub głuchą, przyrzeczenie składasz przez podpisanie tekstu tego przyrzeczenia (art. 187 i art. 188 § 3).

2. Usprawiedliwienie nieobecności

Jeżeli zostałeś/zostałaś wezwany/wezwana do stawiennictwa w charakterze świadka, usprawiedliwienie nieobecności z powodu choroby (gdy pozostajesz na wolności) jest możliwe wyłącznie po przedstawieniu zaświadczenia wystawionego przez lekarza sądowego. Inne zaświadczenie lub zwolnienie jest niewystarczające (art. 117 § 2a). Nieusprawiedliwione niestawiennictwo może spowodować nałożenie na Ciebie kary pieniężnej, zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie lub aresztowanie (art. 285–287).

3. Zwrot kosztów

Na Twój wniosek złożony ustnie do protokołu lub złożony na piśmie, w terminie 3 dni od dnia zakończenia czynności z Twoim udziałem, przysługuje Ci zwrot kosztów stawiennictwa na wezwanie (art. 618a–618e i art. 618k).

4. Przesłuchanie z udziałem biegłego i badania

– Jeżeli istnieje wątpliwość co do Twojego stanu psychicznego, rozwoju umysłowego, zdolności postrzegania lub odtwarzania postrzeżeń, możesz być przesłuchany/przesłuchana bez Twojej zgody z udziałem biegłego lekarza lub psychologa, chyba że odmówiłeś/odmówiłaś składania zeznań lub zostałeś/zostałaś od nich zwolniony/zwolniona z powodu relacji łączących Cię z oskarżonym (art. 192 § 2 i 3).

– Jeżeli wyrazisz zgodę, możesz być poddany/poddana oględzinom ciała i badaniu lekarskiemu lub psychologicznemu (art. 192 § 4).

– Jeżeli istnieje potrzeba ograniczenia kręgu osób podejrzanych lub ustalenia wartości dowodowych ujawnionych śladów, mogą zostać pobrane od Ciebie bez Twojej zgody odciski palców, wymaz ze śluzówki policzków, włosy, ślina, próby pisma, zapach. Możesz również zostać sfotografowany/sfotografowana oraz może zostać nagrany Twój głos. W tym samym celu, ale tylko za Twoją zgodą, biegły może zastosować wobec Ciebie środki techniczne mające na celu kontrolę nieświadomych reakcji Twojego organizmu, czyli tak zwany "wykrywacz kłamstw" (art. 192a § 1 i 2).

5. Przesłuchanie w zakresie informacji objętych tajemnicą

– Jeżeli przesłuchanie ma dotyczyć posiadanych przez Ciebie informacji tajnych lub ściśle tajnych, możesz złożyć zeznania dopiero po zwolnieniu Cię przez uprawnionego przełożonego od obowiązku zachowania tajemnicy (art. 179 § 1).

– Jeżeli przesłuchanie ma dotyczyć posiadanych przez Ciebie informacji zastrzeżonych lub poufnych albo objętych tajemnicą zawodową, możesz odmówić zeznań, chyba że sąd lub prokurator zwolni Cię od obowiązku zachowania tajemnicy (art. 180 § 1).

– Jeżeli przesłuchanie ma dotyczyć posiadanych przez Ciebie informacji objętych tajemnicą notarialną, adwokacką, radcy prawnego, doradcy podatkowego, lekarską, dziennikarską, statystyczną lub tajemnicą Prokuraturii Generalnej, możesz być przesłuchany/przesłuchana tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu. Decyzję o zezwoleniu na przesłuchanie podejmuje sąd (art. 180 § 2).

– Jeżeli jesteś dziennikarzem, zwolnienie od obowiązku zachowania tajemnicy nie może obejmować identyfikacji autora materiału prasowego, listu do redakcji lub innego podobnego materiału, ani identyfikacji osób, które zastrzegły swoje dane, chyba że chodzi o przestępstwa, wobec których istnieje obowiązek denuncjacji (art. 180 § 3 i 4).

– Jeżeli jesteś osobą, która została zwolniona z obowiązku zachowania tajemnicy, sąd przesłucha Cię na rozprawie z wyłączeniem jawności, chyba że zwolnienie dotyczyło tajemnicy lekarskiej lub medycznej, za zgodą pacjenta lub innego uprawnionego podmiotu (art. 181).

– Nie możesz być przesłuchany/przesłuchana, jeżeli jesteś:

1) obrońcą albo adwokatem lub radcą prawnym udzielającym porady prawnej zatrzymanemu – co do faktów, o których dowiedziałeś/dowiedziałas się, udzielając porady prawnej (art. 178 pkt 1);

2) duchownym – co do faktów, o których dowiedziałeś się przy spowiedzi (art. 178 pkt 2);

3) mediatorem – co do faktów, o których dowiedziałeś/dowiedziałas się od oskarżonego lub pokrzywdzonego, prowadząc postępowanie mediacyjne, z wyłączeniem informacji o przestępstwach, wobec których istnieje obowiązek denuncjacji (art. 178a).

6. Odmowa składania zeznań albo odpowiedzi na pytanie

– Możesz odmówić składania zeznań, jeżeli jesteś osobą najbliższą dla oskarżonego (np. małżonkiem, rodzicem, dzieckiem, osobą pozostającą we wspólnym pożyciu lub w stosunku przysposobienia). Prawo to przysługuje Ci również po ustaniu małżeństwa lub przysposobienia (art. 182 § 1 i 2).

– Możesz odmówić składania zeznań również wtedy, gdy w innej sprawie jesteś oskarżony o współudział w przestępstwie objętym postępowaniem (art. 182 § 3).

– Możesz odmówić odpowiedzi na pytanie, jeżeli odpowiedź mogłaby narazić Ciebie lub osobę dla Ciebie najbliższą na odpowiedzialność za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe (art. 183 § 1).

– Możesz żądać, aby rozprawa była niejawna, jeżeli treść zeznań mogłaby narazić Ciebie lub osobę dla Ciebie najbliższą na hańbę (art. 183 § 2).

– Jeżeli przysługuje Ci prawo do odmowy składania zeznań, możesz z niego skorzystać do chwili rozpoczęcia pierwszego zeznania w postępowaniu sądowym; zeznanie poprzednio przez Ciebie złożone nie może wówczas służyć za dowód ani być odtworzone. Ujawnione natomiast będą protokoły oględzin Twojego ciała sporządzone w postępowaniu karnym (art. 186 § 1 i 2).

– Posiadanie prawa do odmowy składania zeznań nie zwalnia Cię z obowiązku stawiennictwa na wezwanie prowadzącego postępowanie (art. 177 § 1).

7. Zwolnienie od złożenia zeznań lub odpowiedzi na pytanie

– Możesz zostać zwolniony od złożenia zeznania lub odpowiedzi na pytanie, jeżeli pozostajesz z oskarżonym w szczególnie bliskim stosunku osobistym (art. 185).

– Wniosek o zwolnienie od złożenia zeznania możesz złożyć do chwili rozpoczęcia pierwszego zeznania w postępowaniu sądowym; zeznanie poprzednio przez Ciebie złożone nie może wówczas służyć za dowód ani być odtworzone (art. 186 § 1).

8. Przesłuchanie świadka, który nie ukończył 15 lat

– Jeżeli nie ukończyłeś/ukończyłaś 15 lat i jesteś pokrzywdzonym w sprawie o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub przestępstwo przeciwko wolności, przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności lub przestępstwo przeciwko rodzinie i opiece, możesz zostać przesłuchany/przesłuchana w charakterze świadka, ale tylko raz i tylko przez sąd, w odpowiednio przystosowanym, przyjaznym pokoju. Przesłuchanie jest nagrywane. W przesłuchaniu może wziąć udział wskazana przez Ciebie osoba dorosła, jeżeli nie ograniczy to swobody Twojej wypowiedzi. Tylko wyjątkowo możesz być przesłuchany/przesłuchana ponownie (art. 185a § 1–3 i art. 185d).

– Jeżeli nie ukończyłeś/ukończyłaś 15 lat i posiadasz istotne informacje w sprawie o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności lub przeciwko rodzinie i opiece, możesz zostać przesłuchany/przesłuchana, ale tylko raz i tylko przez sąd, w odpowiednio przystosowanym, przyjaznym pokoju. Przesłuchanie jest nagrywane. W przesłuchaniu może wziąć udział wskazana przez Ciebie osoba dorosła, jeżeli nie ograniczy to swobody Twojej wypowiedzi. Tylko wyjątkowo możesz być przesłuchany/przesłuchana ponownie. Ten sposób przeprowadzenia przesłuchania nie będzie miał zastosowania, jeżeli współdziałałeś/współdziałałaś w popełnieniu czynu zabronionego, o który toczy się postępowanie karne, lub jeżeli popełniony przez Ciebie czyn pozostaje w związku z czynem, o który toczy się postępowanie karne (art. 185b § 1 i 3 oraz art. 185d).

9. Przesłuchanie świadka pokrzywdzonego w wyniku zgwałcenia

Jeżeli jesteś pokrzywdzonym w sprawie o przestępstwo zgwałcenia albo wykorzystania seksualnego, możesz być przesłuchany/przesłuchana w charakterze świadka, ale tylko raz i tylko przez sąd, w odpowiednio przystosowanym, przyjaznym pokoju. Przesłuchanie jest nagrywane. W przesłuchaniu może wziąć udział wskazana przez Ciebie osoba dorosła, jeżeli nie ograniczy to swobody Twojej wypowiedzi. W razie potrzeby ponownego przesłuchania, co może nastąpić tylko w wyjątkowych przypadkach, na Twój wniosek przesłuchanie zostanie przeprowadzone w drodze wideokonferencji. Na Twój wniosek sąd zapewnia również, aby biegły psycholog biorący udział w przesłuchaniu był osobą tej samej płci co Ty, chyba, że będzie to utrudniać postępowanie (art. 185c i art. 185d).

10. Przesłuchanie małoletniego świadka, który ukończył 15 lat

– Jeżeli jesteś małoletni, ale ukończyłeś/ukończyłaś 15 lat i jesteś pokrzywdzonym w sprawie o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub przestępstwo przeciwko wolności, przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności lub przestępstwo przeciwko rodzinie i opiece, możesz zostać przesłuchany/przesłuchana w charakterze świadka. Możesz wtedy zostać przesłuchany/przesłuchana, ale tylko raz i tylko przez sąd, w odpowiednio

przystosowanym, przyjaznym pokoji, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że przesłuchanie w innych warunkach mogłoby wywrzeć negatywny wpływ na Twój stan psychiczny. Przesłuchanie jest nagrywane. W przesłuchaniu może wziąć udział wskazana przez Ciebie osoba dorosła, jeżeli nie ograniczy to swobody Twojej wypowiedzi. Tylko wyjątkowo możesz być przesłuchany/przesłuchana ponownie (art. 185a § 4 i art. 185d).

– Jeżeli jesteś małoletni, ale ukończyłeś/ukończyłaś 15 lat i posiadasz informacje w sprawie o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności lub przeciwko rodzinie i opiece, a zachodzi obawa, że bezpośrednia obecność oskarżonego przy przesłuchaniu mogłaby oddziaływać krępująco na Twoje zeznania, zostaniesz przesłuchany/przesłuchana w drodze wideokonferencji. Ten sposób przeprowadzenia przesłuchania nie będzie miał zastosowania, jeżeli współdziałałeś/współdziałałaś w popełnieniu czynu zabronionego, o który toczy się postępowanie karne, lub jeżeli popełniony przez Ciebie czyn pozostaje w związku z czynem, o który toczy się postępowanie karne (art. 185b § 2 i 3).

11. Dane osobowe świadka

– Twoich danych dotyczących miejsca zamieszkania i miejsca pracy, a także numeru telefonu, telefaksu ani adresu poczty elektronicznej nie ujawnia się w aktach sprawy. Zamieszcza się je w odrębnym załączniku wyłącznie do wiadomości organu prowadzącego postępowanie i ujawnia się tylko wyjątkowo (art. 148a).

– Jeżeli istnieje niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia, wolności albo mienia w znacznych rozmiarach Twojego lub Twoich najbliższych, można zachować w tajemnicy także okoliczności umożliwiające ujawnienie Twojej tożsamości. Do czasu zamknięcia przewodu sądowego przed sądem pierwszej instancji, możesz wystąpić do sądu z wnioskiem o uchylenie tej decyzji (art. 184 – tak zwany świadek anonimowy).

– Pytania zadawane Ci w trakcie przesłuchania nie mogą zmierzać do ujawnienia Twojego miejsca zamieszkania ani miejsca pracy, chyba że ma to znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 191 § 1b).

12. Ochrona i pomoc dla świadka

– W razie zagrożenia dla życia lub zdrowia Twojego lub Twoich najbliższych możesz otrzymać ochronę Policji na czas czynności procesowej, a jeżeli stopień zagrożenia jest wysoki, możecie otrzymać ochronę osobistą lub pomoc w zakresie zmiany miejsca pobytu. Wniosek o udzielenie ochrony należy skierować do komendanta wojewódzkiego Policji, za pośrednictwem organu prowadzącego postępowanie albo sądu (art. 1–17 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka (Dz. U. z 2015 r. poz. 21)).

– Ty i Twoi najbliżsi możecie otrzymać bezpłatną pomoc psychologiczną w Sieci Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przystępstwem (art. 43 § 8 pkt 2a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 523 i 568)).

Szczegółowe informacje można uzyskać na stronie internetowej <https://www.funduszsprawiedliwosci.gov.pl> lub pod numerem telefonu: +48 222 309 900.

13. Pełnomocnik

– Jeżeli wymagają tego Twoje interesy w toczącym się postępowaniu, możesz ustanowić pełnomocnika, którym może być adwokat lub radca prawny. Jeżeli wykazesz, że nie stać Cię na pełnomocnika, sąd może na Twój wniosek wyznaczyć pełnomocnika z urzędu (art. 87 § 2 i art. 88 § 1).

– Sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, może odmówić udziału w postępowaniu ustanowionego przez Ciebie pełnomocnika, jeżeli uzna, że nie wymaga tego obrona Twoich interesów (art. 87 § 3).

14. Przesłuchanie przez konsula

Jeżeli przebywasz za granicą, możesz być przesłuchany/przesłuchana przez konsula. Przesłuchanie może się odbyć tylko wtedy, gdy wyrazisz na to zgodę. W takim przypadku nie stosuje się przepisów o obowiązku stawiennictwa i konsekwencji z tym związanych czy też przepisów pozwalających na przesłuchanie w drodze wideokonferencji, przepisów o ochronie świadka, przepisów o udziale w przesłuchaniu innych osób, jak biegły lekarz czy psycholog (art. 26 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. – Prawo konsularne (Dz. U. z 2020 r. poz. 195 i 1086)).

Pamiętaj, że jeżeli przedstawione pouczenie wydaje Ci się niejasne lub niepełne, masz prawo żądać od prowadzącego postępowanie dodatkowych, szczegółowych informacji o Twoich uprawnieniach i obowiązkach.

Masz obowiązek złożenia w aktach sprawy oświadczenia potwierdzającego otrzymanie niniejszego pouczenia.

Załącznik nr 2

**WZÓR POUCZENIA O UPRAWNIENIACH
I OBOWIĄZKACH MAŁOLETNIEGO ŚWIADKA
W POSTĘPOWANIU KARNYM**

Wzór

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia

**w sprawie określenia wzorów wyjaśnień uprawnień i obowiązków dla osób, o których
mowa w art. 300 § 1–3 Kodeksu postępowania karnego**

Na podstawie art. 300 § 4 pkt 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz.375) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) wzór wyjaśnień uprawnień i obowiązków podejrzanego, który nie ukończył 18 lat w postępowaniu karnym;
- 2) wzór wyjaśnień uprawnień i obowiązków podejrzanego nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia w postępowaniu karnym;
- 3) wzór wyjaśnień uprawnień i obowiązków małoletniego pokrzywdzonego w postępowaniu karnym;
- 4) wzór wyjaśnień uprawnień i obowiązków pokrzywdzonego nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia w postępowaniu karnym;
- 5) wzór wyjaśnień uprawnień i obowiązków małoletniego świadka w postępowaniu karnym;
- 6) wzór wyjaśnień uprawnień i obowiązków świadka nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia w postępowaniu karnym.

§ 2. Wzór wyjaśnień uprawnień i obowiązków podejrzanego, który nie ukończył 18 lat w postępowaniu karnym, jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

§ 3. Wzór wyjaśnień uprawnień i obowiązków podejrzanego nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia w postępowaniu karnym jest określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

§ 4. Wzór wyjaśnień uprawnień i obowiązków małoletniego pokrzywdzonego w postępowaniu karnym jest określony w załączniku nr 3 do rozporządzenia.

§ 5. Wzór wyjaśnień uprawnień i obowiązków pokrzywdzonego nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia w postępowaniu karnym jest określony w załączniku nr 4 do rozporządzenia.

§ 6. Wzór wyjaśnień uprawnień i obowiązków małoletniego świadka w postępowaniu karnym jest określony w załączniku nr 5 do rozporządzenia.

§ 7. Wzór wyjaśnień uprawnień i obowiązków świadka nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia w postępowaniu karnym jest określony w załączniku nr 6 do rozporządzenia.

§ 8. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Załącznik Nr 1

Wzór wyjaśnień uprawnień i obowiązków podejrzanego, który nie ukończył 18 lat w postępowaniu karnym

Załącznik Nr 2

Wzór wyjaśnień uprawnień i obowiązków podejrzanego nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia w postępowaniu karnym

Załącznik Nr 3

Wzór wyjaśnień uprawnień i obowiązków małoletniego pokrzywdzonego w postępowaniu karnym

Załącznik Nr 4

Wzór wyjaśnień uprawnień i obowiązków pokrzywdzonego nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia w postępowaniu karnym

Załącznik Nr 5

Wzór wyjaśnień uprawnień i obowiązków małoletniego świadka w postępowaniu karnym

Załącznik Nr 6

Wzór wyjaśnień uprawnień i obowiązków świadka nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia w postępowaniu karnym

UZASADNIENIE

Rozporządzenie stanowi wykonanie delegacji zawartej w art. 300 § 4 pkt 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 375,). Przewiduje ona określenie przez Ministra Sprawiedliwości wzorów pisemnych wyjaśnień treści uprawnień i obowiązków podejrzanego, pokrzywdzonego oraz świadka odrębnych dla osób nieporadnych ze względu na wiek lub stan zdrowia lub osób, które nie ukończyły 18 lat, mając na względzie konieczność zrozumienia wyjaśnień przez te osoby.

Wzory pouczeń znajdują się w załącznikach od nr 1–6 odrębne dla osób, które nie ukończyły 18 lat, oraz osób nieporadnych ze względu na wiek lub stan zdrowia.

Potrzeba wydania nowego rozporządzenia wynika ze zmian wprowadzonych ustawą z dnia o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...).

Projekt jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projektowane rozporządzenie nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej.

Rozporządzenie nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Projekt rozporządzenia nie podlega notyfikacji zgodnie z procedurą określoną w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Stosownie do postanowień § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348.), oraz zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia zostanie zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt nie wymaga uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia z właściwymi instytucjami i organami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Bankiem Centralnym.

Załączniki
do rozporządzenia
Ministra Sprawiedliwości
z dnia
(poz. ...)

Załącznik nr 1

**Wzór wyjaśnień uprawnień i obowiązków podejrzanego, który nie ukończył 18 lat,
w postępowaniu karnym**

Wzór

Załącznik nr 2

**Wzór wyjaśnień uprawnień i obowiązków podejrzanego nieporadnego ze względu
na wiek lub stan zdrowia w postępowaniu karnym**

Wzór

Załącznik nr 3

**Wzór wyjaśnień uprawnień i obowiązków małoletniego pokrzywdzonego w
postępowaniu karnym**

Wzór

Załącznik nr 4

**Wzór wyjaśnień uprawnień i obowiązków pokrzywdzonego nieporadnego ze
względu na wiek lub stan zdrowia w postępowaniu karnym**

Wzór

Załącznik nr 5

Wzór wyjaśnień uprawnień i obowiązków małoletniego świadka w postępowaniu

karnym

Wzór

Załącznik nr 6

**Wzór wyjaśnień uprawnień i obowiązków świadka nieporadnego ze względu na
wiek lub stan zdrowia w postępowaniu karnym**

Wzór

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA OBRONY NARODOWEJ

z dnia

w sprawie wydawania nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą, zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą, zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy

Na podstawie art. 18c ust. 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1214 oraz z 2022 r. poz. 655 i 1488) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) wzór nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zwane dalej „nakazem i zakazem”, zakazu zbliżania się do osoby, zwanego dalej „zakazem zbliżania”, zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą, zwanego dalej „zakazem kontaktowania”, zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy, zwanego dalej „zakazem wstępu”, wydanych przez żołnierza Żandarmerii Wojskowej wobec żołnierza pełniącego czynną służbę wojskową, stosującego przemoc w rodzinie, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249), stwarzającego zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą;
- 2) sposób wykonywania i dokumentowania przez żołnierzy Żandarmerii Wojskowej czynności związanych z wydawaniem nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania i zakazu wstępu;
- 3) wzór kwestionariusza szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego służący stwierdzeniu zasadności zatrzymania, o którym mowa w art. 18 ust. 2 ustawy z dnia

24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, zwanej dalej „ustawą”, lub wydania nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu.

§ 2. 1. Wzór nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania i zakazu wstępu jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

2. Formularz nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania i zakazu wstępu, o którym mowa w ust. 1, wypełnia się czytelnie, trwałym środkiem piszącym, pismem odręcznym, maszynowo lub komputerowo.

§ 3. 1. Żołnierz Żandarmerii Wojskowej przed podjęciem decyzji o wydaniu nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu wobec osoby, o której mowa w § 1 pkt 1, wypełnia kwestionariusz szacowania ryzyka.

2. Żołnierz Żandarmerii Wojskowej wypełnia kwestionariusz szacowania ryzyka odrębnie dla osoby dorosłej i dziecka przez:

- 1) wskazanie daty, czasu i miejsca przeprowadzanej przez Żandarmerię Wojskową interwencji lub realizowanych czynności służbowych, o których mowa w art. 18b ust. 1 pkt 2 ustawy;
- 2) wskazanie imienia i nazwiska osoby dotkniętej przemocą w rodzinie;
- 3) zaznaczenie we właściwym polu odpowiedzi – czynników wystąpienia ryzyka – określających ryzyko zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego w związku z przemocą w rodzinie.

§ 4. Wzór kwestionariusza szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego służący stwierdzeniu zasadności zatrzymania, o którym mowa w art. 18 ust. 2 ustawy, lub zasadności wydania nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu jest określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

§ 5. Doręczenie nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu żołnierzowi pełniącemu czynną służbę wojskową stosującemu przemoc w rodzinie dokumentuje się na jego oryginale, przez złożenie podpisu przez tego żołnierza.

§ 6. 1. Wydany przez żołnierza Żandarmerii Wojskowej nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu podlega rejestracji w jednostce organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej, właściwej ze względu na miejsce wydania nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu.

2. Rejestracji podlegają:

- 1) data wydania nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu;

- 2) stopień wojskowy, jednostka wojskowa, imię i nazwisko oraz numer PESEL żołnierza pełniącego czynną służbę wojskową, wobec którego nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu został wydany;
- 3) adres mieszkania, którego dotyczy nakaz i zakaz.
- 4) data obowiązywania nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu.
- 5) odległość lub obszar wskazane w nakazie i zakazie lub zakazie zbliżania;
- 6) deklarowany adres miejsca pobytu i numer telefonu żołnierza pełniącego czynną służbę wojskową, wobec którego nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu został wydany;
- 7) imię, nazwisko oraz stopień wojskowy żołnierza Żandarmerii Wojskowej, który wydał nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu;
- 8) informacje o dokonaniu sprawdzeń, o których mowa w art. 18i ustawy;
- 9) dane osoby dotkniętej przemocą domową oraz jej stosunek do osoby, wobec której wydano nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu.

§ 7. Dokumentowanie czynności związanych z wydaniem nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu przez żołnierza Żandarmerii Wojskowej polega na:

- 1) sporządzeniu notatki z przeprowadzonej interwencji;
- 2) wypełnieniu blankietu kwestionariusza szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego służącego stwierdzeniu zasadności zatrzymania, o którym mowa w art. 18 ust. 2 ustawy, lub zasadności wydania nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, zawierającego czynniki i kryteria szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego w związku z przemocą w rodzinie;
- 3) sporządzeniu protokołu przesłuchania osoby zgłaszającej przemoc w rodzinie lub osób dotkniętych przemocą;
- 4) wypełnieniu blankietu nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu.

§ 8. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem.....

MINISTER OBRONY NARODOWEJ

ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK Nr 1

WZÓR

**NAKAZU NATYCHMIASTOWEGO OPUSZCZENIA WSPÓLNIE
ZAJMOWANEGO MIESZKANIA I JEGO BEZPOŚREDNIEGO OTOCZENIA I
ZAKAZU ZBLIŻANIA SIĘ DO MIESZKANIA I JEGO BEZPOŚREDNIEGO
OTOCZENIA, ZAKAZU ZBLIŻANIA SIĘ DO OSOBY DOTKNIĘTEJ PRZEMOCĄ,
ZAKAZU KONTAKTOWANIA SIĘ Z OSOBĄ DOTKNIĘTĄ PRZEMOCĄ,
ZAKAZU WSTĘPU I PRZEBYWANIA NA TERENIE SZKOŁY, PLACÓWKI
OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZEJ, OPIEKUŃCZEJ, ARTYSTYCZNEJ,
OBIEKTU SPORTOWEGO LUB MIEJSCA PRACY**

wzór

ZAŁĄCZNIK Nr 2

WZÓR

**Kwestionariusz szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego służący
stwierdzeniu zasadności zatrzymania, o którym mowa w art. 18 ust. 2 ustawy z dnia
24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych,
lub zasadności wydania nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu
kontaktowania się lub zakazu wstępu**

wzór

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego dla Ministra Obrony Narodowej wynikającego z art. 18c ust. 2 ustawy.

Projektowany art. 18c ust. 2 zobowiązuje Ministra Obrony Narodowej do określenia w drodze rozporządzenia, wzoru nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zwanych dalej: „nakazem i zakazem”, zakazu zbliżania się do osoby, zwanego dalej „zakazem zbliżania”, zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą, zwanego dalej „zakazem kontaktowania”, zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy, zwanego dalej „zakazem wstępu”, oraz wzoru kwestionariusza szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego służącego stwierdzeniu zasadności zatrzymania, o którym mowa w art. 18 ust. 2, lub wydania nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu, mając na względzie potrzebę zawarcia niezbędnych pouczeń w nakazie i zakazie, zakazie zbliżania, zakazie kontaktowania oraz zakazie wstępu, sprawnego sporządzania dokumentacji, a także konieczności natychmiastowej i skutecznej ochrony osób doznających przemocy w rodzinie.,

Należy podkreślić, że żołnierz Żandarmerii Wojskowej ma prawo wydać nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania się lub zakaz wstępu jedynie wobec żołnierza pełniącego czynną służbę wojskową.

Przepisy § 2 projektu stanowią o wzorze nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania się i zakazu wstępu, który to został określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

Wzór kwestionariusza szacowania ryzyka wypełnianego przed podjęciem decyzji o wydaniu nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania się lub zakazu kontaktowania się lub zakazu wstępu, na podstawie którego ocenia się ryzyko zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego, odrębnie wobec osoby dorosłej oraz małoletniego, określono w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

Projektowane rozporządzenie nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej.

Rozporządzenie nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Projekt rozporządzenia nie podlega notyfikacji zgodnie z procedurą określoną w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Stosownie do postanowień § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348.), oraz zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt nie wymaga uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia z właściwymi instytucjami i organami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Bankiem Centralnym.

Projekt nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Załączniki
do rozporządzenia
Ministra Obrony Narodowej
z dnia
(poz.)

Załącznik nr 1

- Nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia**
- Zakaz zbliżania się do osoby**
- Zakaz kontaktowania się**
- Zakaz wstępu**

.....
(nazwa jednostki organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej)

.....
.....
(miejsce wykonywania czynności — adres lub inne określenie miejsca wykonywanej czynności)

Czas i data rozpoczęcia czynności											
g	g	m	m	d	d	m	m	r	r	r	r

Działając na podstawie art. 18a ust. 1 i art. 18a¹ ust. 1 i 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1214 oraz z 2022 r. poz. 655 i 1488),

..... Z,
(stopień, imię i nazwisko żołnierza Żandarmerii Wojskowej prowadzącego czynność) (nazwa jednostki organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej)

w związku z zachowaniem stwarzającym zagrożenie życia lub zdrowia

.....
(imię i nazwisko osoby dotkniętej przemocą w rodzinie oraz stosunek do osoby, która zagrożenie spowodowała, w przypadku żołnierza jego stopień wojskowy oraz jednostka wojskowa)

wobec Pani/Pana*

.....
(stopień, imię i nazwisko, jednostka wojskowa osoby, wobec której nakaz lub zakaz jest wydawany, stosującej przemoc w rodzinie, stwarzającej zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą w rodzinie)

Tożsamość osoby, wobec której wydawany jest nakaz/zakaz*, ustalono na podstawie:

.....
(nazwa, seria, numer i data wydania dokumentu, na podstawie którego ustalono tożsamość, oraz nazwa organu wydającego albo adnotacja o braku tego dokumentu i informacja na temat sposobu ustalenia tożsamości)

numer PESEL**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

wydała/wydał*:

- nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia**

.....
.....
(adres wspólnie zajmowanego mieszkania oraz określenie obszaru lub odległości, których nakaz dotyczy)

- zakaz zbliżania się do osoby**

.....
.....
(imię i nazwisko osoby dotkniętej przemocą w rodzinie oraz odległość, których zakaz dotyczy)

- zakaz kontaktowania się z**

.....
.....
(imię i nazwisko osoby dotkniętej przemocą)

- zakaz wstępu i przebywania na terenie**

.....
.....
(nazwa oraz adres placówki, których zakaz dotyczy)

Zostałam(-lem)* pouczone(-ny)*, że:

1. Żołnierz pełniący czynną służbę wojskową, wobec którego został wydany nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia zwane dalej „nakazem i zakazem”, ma obowiązek pozostawić klucze do wspólnie zajmowanego mieszkania i pomieszczeń jego bezpośredniego otoczenia w tym mieszkaniu (art. 18e ust. 6 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych).
2. Żołnierz pełniący czynną służbę wojskową, wobec którego został wydany nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą, zwany dalej „zakazem zbliżania” lub zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą, zwany dalej „zakazem kontaktowania” lub zakaz wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy, zwany dalej „zakazem wstępu” jest obowiązany wskazać jednostce organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej, której żołnierz Żandarmerii Wojskowej wydał ten nakaz lub zakaz lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu adres miejsca pobytu, a także, o ile to możliwe, numer telefonu, pod którym będzie dostępny, oraz poinformować tę jednostkę organizacyjną Żandarmerii Wojskowej o każdej zmianie tego adresu lub numeru telefonu (art. 18f ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych).
3. Jeśli żołnierz pełniący czynną służbę wojskową, wobec którego został wydany nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu zmieni miejsce pobytu, nie będzie dostępny pod wskazanym przez siebie numerem telefonu, nie zawiadamiając o tym jednostki organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej, na skutek czego nie odbierze korespondencji pod wskazanym adresem lub nie stawi się we wskazanej jednostce organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej w celu jej odbioru w ciągu 24 godzin od pozostawienia zawiadomienia o korespondencji, korespondencja zostanie uznana za doręczoną z upływem tego terminu, chyba że miejsce pobytu tej osoby jest Żandarmerii Wojskowej znane (art. 18f ust. 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych).
4. Dane żołnierza pełniącego czynną służbę wojskową, wobec którego został wydany nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu mogą zostać przekazane właściwemu ze względu na miejsce jego pobytu Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w celu podjęcia działań pozostających we właściwości powiatu na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 i 956), chyba

że osoba ta nie wyrazi na to zgody (art. 18g ust. 3 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych).

5. Żołnierz pełniący czynną służbę wojskową, wobec którego został wydany nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu, ma prawo złożyć zażalenie na wydany nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą lub zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą lub zakaz wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do której uczęszcza osoba dotknięta przemocą lub miejsca pracy osoby doznającej przemocy do Sądu Rejonowego w Zażalenie wnosi się w terminie 3 dni od dnia doręczenia nakazu lub zakazu. W zażaleniu można domagać się zbadania prawidłowości prowadzenia czynności, zasadności oraz legalności wydanego nakazu lub zakazu (art. 18j ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych).
6. Sąd rozpoznaje zażalenie niezwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 3 dni od daty jego wpływu do sądu (art. 18j ust. 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych).
7. Sąd uchyla zaskarżony nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu w przypadku stwierdzenia jego bezzasadności lub nielegalności, o czym niezwłocznie zawiadamia osobę, wobec której zostały wydane, osobę dotkniętą przemocą w rodzinie, prokuratora, właściwą jednostkę organizacyjną Żandarmerii Wojskowej oraz zespół interdyscyplinarny, o którym mowa w przepisach ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a gdy czynności podejmował sąd opiekuńczy, także ten sąd. (art. 18j ust. 3 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych).
8. Nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania, zakaz wstępu tracą moc po upływie czternastu dni od dnia ich wydania, chyba że sąd udzielił zabezpieczenia w sprawach o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazanie zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, którym nakaz lub zakaz zostały przedłużone (art. 18k ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych).
9. Nakaz i zakaz, zakaz zbliżania, zakaz kontaktowania, zakaz wstępu tracą również moc, gdy osoba stosująca przemoc w rodzinie, wobec której je wydano została zatrzymana w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa, a następnie zastosowano wobec niej środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania (art. 18k ust. 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych).
10. Nakaz i zakaz tracą także moc w przypadku, gdy osoba stosująca przemoc w rodzinie, wobec której je wydano została zatrzymana w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa, a następnie zastosowano wobec niej środek zapobiegawczy w postaci nakazania osobie stosującej przemoc w rodzinie okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym lub zakazania jej zbliżania się do pokrzywdzonego na wskazaną odległość lub zastosowano wobec niej dozór Policji, który wykonuje przez opuszczenie mieszkania zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym oraz określenie miejsca swego pobytu. (art. 18k ust. 3 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych).
11. Niezastosowanie się do wydanego przez Żandarmerię Wojskową nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania do osoby dotkniętej przemocą lub zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą, lub zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego, do której uczęszcza osoba dotknięta przemocą lub miejsca pracy osoby doznającej przemocy, stanowi wykroczenie z art. 66b ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń zagrożone karą aresztu, karą ograniczenia wolności albo karą grzywny.
12. Żołnierz pełniący czynną służbę wojskową, wobec którego został wydany nakaz i zakaz ma prawo zabrać ze wspólnie zajmowanego mieszkania lub jego bezpośredniego otoczenia przedmioty osobistego użytku i przedmioty niezbędne do wykonywania osobistej pracy zarobkowej lub stanowiące jego własność zwierzęta domowe niezbędne do codziennego funkcjonowania lub pracy zarobkowej. W przypadku sprzeciwu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie przedmioty te lub zwierzęta domowe pozostawia się we wspólnie zajmowanym mieszkaniu lub jego bezpośrednim otoczeniu (art. 18e ust. 4 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych).
13. Jeżeli w okresie obowiązywania nakazu i zakazu zajdzie potrzeba zabrania przez osobę stosującą przemoc w rodzinie ze wspólnie zajmowanego mieszkania lub jego bezpośredniego otoczenia mienia stanowiącego jej własność, w szczególności niezabraných uprzednio przedmiotów osobistego użytku i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej lub zwierząt domowych będących jej własnością niezbędnych do codziennego funkcjonowania lub pracy zarobkowej, może się to odbyć jeden raz, wyłącznie w obecności żołnierza Żandarmerii Wojskowej, po wcześniejszym uzgodnieniu terminu z osobą dotkniętą tą przemocą (art. 18e ust. 5 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych).

14. Żołnierz pełniący czynną służbę wojskową, wobec którego wydano nakaz i zakaz, ma prawo otrzymać informacje o danych teleadresowych właściwych miejscowo placówek zapewniających miejsca noclegowe oraz placówek prowadzących programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie lub programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie o danych teleadresowych właściwych miejscowo placówek zapewniających miejsca noclegowe oraz placówek prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne lub programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie (art. 18h ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych).

.....
(podpis żołnierza pełniącego czynną służbę wojskową, wobec którego wydano nakaz lub zakaz)

Potwierdzam udzielenie mi informacji o danych teleadresowych właściwych miejscowo placówek zapewniających miejsca noclegowe oraz placówek prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne lub programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

.....
(podpis żołnierza pełniącego czynną służbę wojskową, wobec którego wydano nakaz lub zakaz)

Nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia / zakaz zbliżania się do osoby / zakaz kontaktowania się / zakaz wstępu* został/zostały* wydany/wydane* podczas nieobecności osoby stosującej przemoc w rodzinie we wspólnie zajmowanym mieszkaniu.

.....
(podpis żołnierza Żandarmerii Wojskowej prowadzącego czynność)

Wobec niemożności doręczenia nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia / zakazu zbliżania się do osoby / zakazu kontaktowania się / zakazu wstępu* informację o jego/ich* wydaniu umieszczono na drzwiach wspólnie zajmowanego mieszkania.

.....
(podpis żołnierza Żandarmerii Wojskowej prowadzącego czynność)

Wobec niemożności doręczenia zakazu zbliżania się do osoby / zakazu kontaktowania się / zakazu wstępu*, osobie stosującej przemoc, która nie zamieszkuje z osobą dotkniętą przemocą, informację o jego/ich* wydaniu umieszczono na drzwiach mieszkania osoby dotkniętej przemocą / oraz podjęto próbę doręczenia w miejscu zamieszkania osoby stosującej przemoc*

.....
(podpis żołnierza Żandarmerii Wojskowej prowadzącego czynność)

W dniu stwierdzono, że
(stopień, imię i nazwisko żołnierza pełniącego czynną służbę wojskową, wobec którego jest wydawany nakaz i zakaz / zakaz zbliżania się do osoby / zakaz kontaktowania się / zakaz wstępu)

swoim zachowaniem, polegającym na

.....
.....
.....
.....
.....

(opis zachowania żołnierza pełniącego czynną służbę wojskową stosującego przemoc w rodzinie)

stwarzał zagrożenie życia lub zdrowia
(imię i nazwisko osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, w przypadku której wystąpiło zagrożenie życia lub zdrowia, a jeśli jest to żołnierz — również jego stopień wojskowy)

Osoby uczestniczące w czynności:*
.....
(imię i nazwisko osoby uczestniczącej w czynności innej niż prowadzący czynność, charakter udziału, w przypadku żołnierza jego stopień wojskowy oraz jednostka wojskowa)

Okoliczności te stwierdzono na podstawie.....
.....
(źródło uzyskania informacji o istnieniu zagrożenia dla życia lub zdrowia)

Omówienie skreśleń oraz poprawek i poczynionych uzupełnień:*
.....

Zarzuty zgłoszone przez osoby uczestniczące w czynności co do treści nakazu i zakazu / zakazu zbliżania się do osoby / zakazu kontaktowania się / zakazu wstępu* oraz oświadczenie żołnierza Żandarmerii Wojskowej prowadzącego czynność:*
.....

Adres miejsca pobytu i numer telefonu podany przez żołnierza pełniącego czynną służbę wojskową, wobec którego został wydany nakaz i zakaz / zakaz zbliżania się do osoby / zakaz kontaktowania się / zakaz wstępu*.....
.....

Żołnierz pełniący czynną służbę wojskową, wobec którego został wydany nakaz i zakaz / zakaz zbliżania się do osoby / zakaz kontaktowania się / zakaz wstępu * wyraził zgodę / nie wyraził zgody* na przekazanie swoich danych Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w celu podjęcia działań pozostających we właściwości powiatu na podstawie przepisów o przeciwdziałaniu przemoc w rodzinie (art. 18g ust. 3 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych).

Załączniki:*
(liczba i rodzaj załączników)

Czas i data zakończenia czynności											
g	g	m	m	d	d	m	m	r	r	r	r

.....
(podpis żołnierza Żandarmerii Wojskowej prowadzącego czynność)

.....
(podpis żołnierza pełniącego czynną służbę wojskową, wobec którego wydano nakaz lub zakaz)

.....
(podpis osoby dotkniętej przemocą w rodzinie)

Podpisy osób biorących udział w czynności:*

1. 2. 3.
4. 5. 6.

Kopię nakazu i zakazu/ zakazu zbliżania / zakazu kontaktowania / zakazu wstępu doręczono:*

.....
*(podpis żołnierza pełniącego czynną służbę wojskową,
wobec którego wydano nakaz lub zakaz)*

.....
(podpis osoby dotkniętej przemocą w rodzinie)

* Niepotrzebne skreślić lub wykreślić puste miejsce.

** W przypadku braku nr PESEL wpisać datę urodzenia.

Postawić znak X w odpowiedniej kratce.

Część A
przemoc wobec osób dorosłych

Kwestionariusz szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego służący stwierdzeniu zasadności zatrzymania, o którym mowa w art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, lub zasadności wydania nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu

Czas rozpoczęcia czynności											
g	g	m	m	d	d	m	m	r	r	r	r

Imię i nazwisko osoby dotkniętej przemocą w rodzinie:

Miejsce interwencji lub realizowanych czynności służbowych

Lp.	Czynniki ryzyka	wstaw znak „X” ¹	
1.	Czy doszło do aktów przemocy z użyciem niebezpiecznego narzędzia lub gróźb użycia przemocy?		Jeżeli udzielono pozytywnej odpowiedzi choć na 1 z 6 pytań, odizoluj osobę stosującą przemoc w rodzinie: 1) rozważ zatrzymanie, a 2) bezpośrednio po zwolnieniu osoby, wydaj nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu
2.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie groziła osobie dotkniętej przemocą w rodzinie zabójstwem?		
3.	Czy osoba dotknięta przemocą w rodzinie uważa, że osoba stosująca przemoc w rodzinie jest zdolna do jej zabójstwa?		
4.	Czy doszło do aktów przemocy fizycznej, w tym pobicia?		
5.	Czy doszło do duszenia?		
6.	Czy osoba dotknięta przemocą w rodzinie obawia się o własne życie?		
7.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie jest agresywna wobec: - kobiety w ciąży, - osoby w podeszłym wieku, - osoby niepełnosprawnej albo - osoby od niej zależnej w inny sposób ze względu na stan zdrowia lub zaburzenia psychiczne?		Jeżeli udzielono pozytywnej odpowiedzi na 4 pytania lub więcej z pytań 7 – 15, odizoluj osobę stosującą przemoc w rodzinie: 1) rozważ zatrzymanie albo 2) wydaj nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu
8.	Czy w ostatnim czasie doszło do nasilenia przemocy?		
9.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie ma zaburzenia psychiczne, leczy się lub leczyla się psychiatrycznie?		
10.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie jest pod wpływem środków odurzających (alkoholu / narkotyków/ leków)?		
11.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie była wcześniej karana za przestępstwa z użyciem przemocy (w rodzinie lub poza nią)?		
12.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie kiedykolwiek groziła popełnieniem samobójstwa lub próbowała popełnić samobójstwo (Czy pojawiła się groźba samobójstwa rozszerzonego)?		
13.	Czy osoba dotknięta przemocą w rodzinie próbowała kiedykolwiek popełnić samobójstwo z powodu doświadczenia przemocy ze strony osoby stosującej przemoc w rodzinie bądź deklaruje popełnienie samobójstwa z tego powodu?		
14.	Czy osoba dotknięta przemocą w rodzinie została kiedykolwiek pobita przez osobę stosującą przemoc w rodzinie, w tym gdy była w ciąży lub była chora?		

¹ W przypadku wystąpienia czynników ryzyka, wstaw „X” w kratce.

15.	Czy w domu jest broń lub osoba stosująca przemoc w rodzinie groziła jej użyciem?		
------------	--	--	--

.....
(czytelny podpis żołnierza Żandarmerii Wojskowej wypełniającego
kwestionariusz)

Część B
przemoc wobec dzieci

Kwestionariusz szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego służący stwierdzeniu zasadności zatrzymania, o którym mowa w art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, lub zasadności wydania nakazu i zakazu lub zakazu zbliżania lub zakazu kontaktowania lub zakazu wstępu

Czas rozpoczęcia czynności											
g	g	m	m	d	d	m	m	r	r	r	r

Imię i nazwisko osoby dotkniętej przemocą w rodzinie:

.....

Miejsce interwencji lub realizowanych czynności służbowych:

.....

Pytania adresowane **do osoby dorosłej** o sytuację dziecka:

Zwróć uwagę, że w rodzinie może być kilkoro dzieci, wobec każdego wypełnij odrębny kwestionariusz

Lp.	Czynniki ryzyka	wstaw znak „X” ²	
1.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie bije, uderza, popycha dziecko lub rzuca w dziecko ciężkim przedmiotem?		Jeżeli udzielono pozytywnej odpowiedzi choć na 1 z 4 pytań, odizoluj osobę stosującą przemoc w rodzinie: 1) rozważ zatrzymanie, a 2) bezpośrednio po zwolnieniu osoby wydaj nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu
2.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie rzuciła dzieckiem?		
3.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie dusiła dziecko?		
4.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie przypalała dziecko papierosem lub innym rozgrzanym przedmiotem?		
5.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie uderzyła dziecko przedmiotem lub rzuciła w dziecko przedmiotem?		Jeżeli udzielono pozytywnej odpowiedzi na 5 pytań lub więcej z pytań 5 – 13, odizoluj osobę stosującą przemoc w rodzinie: 1) rozważ zatrzymanie albo 2) wydaj nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania lub zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu
6.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie jest agresywna wobec dziecka?		
7.	Czy kiedykolwiek konieczna była obrona dziecka przed osobą stosującą przemoc w rodzinie?		
8.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie groziła dziecku lub straszyla dziecko pozbawieniem życia lub zastosowaniem przemocy fizycznej?		
9.	Czy osoba stosująca przemoc w rodzinie była wcześniej karana za przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie (lub poza nią)?		
10.	Czy uważasz, że osoba stosująca przemoc w rodzinie może zrobić krzywdę dziecku?		
11.	Czy agresywne zachowanie osoby stosującej przemoc w rodzinie wobec dziecka zdarzało się wcześniej?		
12.	Czy dziecko jest w wieku od 0 do 6 lat?		
13.	Czy dziecko jest niepełnosprawne?		

.....
(czytelny podpis żołnierza Żandarmerii Wojskowej wypełniającego
kwestionariusz)

² W przypadku wystąpienia czynników ryzyka, zaznacz X w kratce.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA OBRONY NARODOWEJ

z dnia

w sprawie określenia wzoru zawiadomienia osoby stosującej przemoc w rodzinie, wobec której został wydany nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą lub zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą lub zakaz wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy, umieszczanego na drzwiach mieszkania wobec niemożności ich doręczenia

Na podstawie art. 18d ust. 5 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1214 oraz z 2022 r. poz. 655 i 1488) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa wzór zawiadomienia osoby stosującej przemoc w rodzinie o wydaniu nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą lub zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą lub zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy, umieszczanego na drzwiach mieszkania wobec niemożności ich doręczenia.

§ 2. Wzór zawiadomienia, o którym mowa w § 1, jest określony w załączniku do rozporządzenia.

§ 3. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem

MINISTER OBRONY NARODOWEJ

ZAŁĄCZNIK

**WZÓR ZAWIADOMIENIA O WYDANIU NAKAZU NATYCHMIASTOWEGO
OPUSZCZENIA WSPÓLNIE ZAJMOWANEGO MIESZKANIA I JEGO
BEZPOŚREDNIEGO OTOCZENIA I ZAKAZU ZBLIŻANIA SIĘ DO MIESZKANIA
I JEGO BEZPOŚREDNIEGO OTOCZENIA LUB ZAKAZU ZBLIŻANIA SIĘ DO
OSOBY DOTKNIĘTEJ PRZEMOCĄ LUB ZAKAZU KONTAKTOWANIA SIĘ Z
OSOBA DOTKNIĘTĄ PRZEMOCĄ LUB ZAKAZU WSTĘPU I PRZEBYWANIA NA
TERENIE SZKOŁY, PLACÓWKI OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZEJ,
OPIEKUŃCZEJ, ARTYSTYCZNEJ, OBIEKTU SPORTOWEGO LUB MIEJSCA
PRACY
UMIESZCZANEGO NA DRZWIACH MIESZKANIA
WOBEC NIEMOŻNOŚCI ICH DORECZENIA**

wzór

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego dla Ministra Obrony Narodowej wynikającego z art. 18d ust. 5 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii wojskowej i wojskowych organach porządkowych.

Przepis ten zobowiązuje Ministra Obrony Narodowej do określenia, w drodze rozporządzenia, wzoru zawiadomienia o wydaniu nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą lub zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą lub zakazu wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy umieszczonego na drzwiach mieszkania, wobec niemożności doręczenia, mając na uwadze konieczność zrozumienia zawiadomienia również przez osoby niekorzystające z profesjonalnej pomocy prawnej.

Opracowanie wskazanego wyżej wzoru zawiadomienia osoby stosującej przemoc w rodzinie zgodnie z wytycznymi sformułowanymi w delegacji ustawowej, zapewni jednolite postępowanie w zakresie zastępczego doręczania korespondencji osobie stosującej przemoc w całym kraju oraz będzie ułatwieniem dla żołnierzy.

Wejście w życie niniejszego rozporządzenia planowane jest razem z ustawą o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, co nastąpi

Projektowane rozporządzenie nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej.

Rozporządzenie nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Projekt rozporządzenia nie podlega notyfikacji zgodnie z procedurą określoną w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Stosownie do postanowień § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348), oraz zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia został zamieszczony w Biuletynie Informacji

Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt nie wymaga uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia z właściwymi instytucjami i organami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Bankiem Centralnym.

Projekt nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Załącznik
do rozporządzenia
Ministra Obrony Narodowej
z dnia
(poz. ...)

.....
(pieczęć nagłówek jednostki organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej))

.....
(miejscowość i data)

ZAWIADOMIENIE

Pani/Pan*
(imię i nazwisko)

Wzywa się Panią/Pana* do niezwłocznego kontaktu z:
.....
(nazwa, adres i nr telefonu jednostki organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej)

* Niepotrzebne skreślić.

.....
(zgiąć i zakleić)

Zawiadamia się, że na podstawie art. 18a ust. 1 / 18a¹ * ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1214 oraz z 2022 r. poz. 655 i 1488) w dniu
o godz. wobec Pani/Pana*
(imię i nazwisko osoby, wobec której wydano nakaz lub zakaz)

został wydany:**

nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia zwane dalej „nakazem i zakazem”

mieszczącego się
(adres mieszkania)

zakaz zbliżania się do
zwany dalej „zakazem zbliżania”

zakaz kontaktowania się z

zakaz wstępu i przebywania na terenie.....
.....

zwany dalej „zakazem wstępu”

(adres mieszkania lub określenie bezpośredniego otoczenia tego mieszkania)

Nakaz i zakaz / zakaz zbliżania / zakaz kontaktowania się / zakaz wstępu* należy odebrać

.....
.....

(nazwa jednostki organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej i adres)

1. Osoba stosująca przemoc w rodzinie, wobec której wydano **nakaz i zakaz** ma prawo zabrać ze wspólnie zajmowanego mieszkania lub jego bezpośredniego otoczenia przedmioty osobistego użytku i przedmioty niezbędne do wykonywania osobistej pracy zarobkowej lub stanowiące jej własność zwierzęta domowe niezbędne do codziennego funkcjonowania lub pracy zarobkowej. W przypadku sprzeciwu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie przedmioty te lub zwierzęta domowe pozostawia się we wspólnie zajmowanym mieszkaniu lub jego bezpośrednim otoczeniu. Dochodzenie roszczeń z tego tytułu odbywa się na zasadach określonych w Kodeksie cywilnym.

2. Jeżeli w okresie obowiązywania **nakazu i zakazu** zajdzie potrzeba zabrania przez osobę stosującą przemoc w rodzinie ze wspólnie zajmowanego mieszkania lub jego bezpośredniego otoczenia mienia stanowiącego jej własność, w szczególności niezabrzanych uprzednio przedmiotów osobistego użytku i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej lub zwierząt domowych będących jej własnością niezbędnych do codziennego funkcjonowania lub pracy zarobkowej, może się to odbyć jeden raz, wyłącznie w obecności żołnierza Żandarmerii Wojskowej, po wcześniejszym uzgodnieniu terminu z osobą dotkniętą tą przemocą. Osoba dotknięta przemocą w rodzinie ma prawo brać udział w tej czynności lub upoważnić do udziału w niej inną osobę.

.....
(podpis żołnierza Żandarmerii Wojskowej wydającego nakaz lub zakaz)

* Niepotrzebne skreślić.

** W odpowiednim miejscu wstawić znak X.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA OBRONY NARODOWEJ

z dnia

**w sprawie wzoru zawiadomienia osoby stosującej przemoc w rodzinie, wobec której
został wydany nakaz i zakaz, zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą, zakaz
kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą lub zakaz wstępu i przebywania na
terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu
sportowego lub miejsca pracy, pozostawianego, jeżeli nie można jej doręczyć
korespondencji**

Na podstawie art. 18f ust. 4 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1214 oraz z 2022 r. poz. 655 i 1488) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa wzór zawiadomienia osoby stosującej przemoc w rodzinie, wobec której został wydany nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą lub zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą lub zakaz wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy, pozostawianego, jeżeli nie można jej doręczyć korespondencji.

§ 2. Wzór zawiadomienia, o którym mowa w § 1, jest określony w załączniku do rozporządzenia.

§ 3. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem

MINISTER OBRONY NARODOWEJ

ZAŁĄCZNIK

**W SPRAWIE WZORU ZAWIADOMIENIA OSOBY STOSUJĄCEJ PRZEMOC W
RODZINIE, WOBEC KTÓREJ ZOSTAŁ WYDANY NAKAZ I ZAKAZ LUB ZAKAZ
ZBLIŻANIA SIĘ DO OSOBY DOTKNIĘTEJ PRZEMOCĄ LUB ZAKAZ
KONTAKTOWANIA SIĘ Z OSOBĄ DOTKNIĘTĄ PRZEMOCĄ LUB ZAKAZ
WSTĘPU I PRZEBYWANIA NA TERENIE SZKOŁY, PLACÓWKI OŚWIATOWO-
WYCHOWAWCZEJ, OPIEKUŃCZEJ, ARTYSTYCZNEJ, OBIEKTU
SPORTOWEGO LUB MIEJSCA PRACY, POZOSTAWIANEGO, JEŻELI NIE
MOŻNA JEJ DORĘCZYĆ KORESPONDENCJI**

Wzór

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego dla Ministra Obrony Narodowej wynikającego z art. 18f ust. 4 ustawy o Żandarmerii wojskowej i wojskowych organach porządkowych. Zobowiązuje on Ministra Obrony Narodowej do określenia wzoru zawiadomienia osoby stosującej przemoc w rodzinie, wobec której został wydany nakaz i zakaz lub zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą lub zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą lub zakaz wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy, pozostawianego, jeżeli nie można jej doręczyć korespondencji, mając na uwadze konieczność zrozumienia zawiadomienia również przez osoby niekorzystające z profesjonalnej pomocy prawnej.

Opracowanie wskazanego wyżej wzoru zawiadomienia osoby stosującej przemoc w rodzinie, zgodnie z wytycznymi sformułowanymi w delegacji ustawowej, zapewni jednolite w całym kraju postępowanie w zakresie pozostawiania zawiadomienia o niedoręczonej korespondencji osobie stosującej przemoc oraz będzie ułatwieniem dla policjantów.

Wejście w życie niniejszego rozporządzenia planowane jest razem z ustawą o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, co nastąpi

Projektowane rozporządzenie nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej.

Rozporządzenie nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Projekt rozporządzenia nie podlega notyfikacji zgodnie z procedurą określoną w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Stosownie do postanowień § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348), oraz zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt nie wymaga uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia z właściwymi instytucjami i organami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Bankiem Centralnym.

Projekt nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Załącznik
do rozporządzenia
Ministra Obrony Narodowej
z dnia
(poz. ...)

.....
(pieczęć nagłówkowa jednostki organizacyjnej
Żandarmerii Wojskowej)

Czas i data pozostawienia zawiadomienia											
g	g	m	m	d	d	m	m	r	r	r	r

Pani/Pan*
(imię i nazwisko)

ZAWIADOMIENIE OSOBY STOSUJĄCEJ PRZEMOC W RODZINIE, WOBEC KTÓREJ ZOSTAŁ WYDANY NAKAZ NATYCHMIASTOWEGO OPUSZCZENIA WSPÓLNIE ZAJMOWANEGO MIESZKANIA I JEGO BEZPOŚREDNIEGO OTOCZENIA LUB ZAKAZ ZBLIŻANIA SIĘ DO MIESZKANIA I JEGO BEZPOŚREDNIEGO OTOCZENIA, ZAKAZ ZBLIŻANIA SIĘ DO OSOBY DOTKNIĘTEJ PRZEMOCĄ, ZAKAZ KONTAKTOWANIA SIĘ Z OSOBĄ DOTKNIĘTĄ PRZEMOCĄ, ZAKAZ WSTĘPU I PRZEBYWANIA NA TERENIE SZKOŁY, PLACÓWKI OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZEJ, OPIEKUŃCZEJ, ARTYSTYCZNEJ, OBIEKTU SPORTOWEGO LUB MIEJSCA PRACY, POZOSTAWIONEGO, JEŻELI NIE MOŻNA JEJ DORĘCZYĆ KORESPONDENCJI

Zawiadamia się, że w dniu o godz. podjęto próbę doręczenia korespondencji pod wskazanym przez Panią/Pana* adresem:
.....
(adres, pod którym została podjęta próba doręczenia)

Ponadto w dniu o godz. podjęto próbę nawiązania z Panią/Panem* kontaktu telefonicznego pod wskazanym przez Panią/Pana* numerem**
.....
(numer telefonu, pod którym podjęto próbę nawiązania kontaktu telefonicznego)

Wobec niemożności doręczenia Pani/Panu* korespondencji zawiadamia się, że korespondencję należy odebrać w ciągu 24 godzin od pozostawienia zawiadomienia o próbie jej doręczenia, tj. do dnia do godz.

w
(nazwa i adres jednostki organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej)

Zgodnie z art. 18f ust. 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, jeżeli osoba stosująca przemoc w rodzinie, wobec której wydano nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, lub zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą lub zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą lub zakaz wstępu i przebywania na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej, artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy zmieni miejsce pobytu, nie będzie dostępna pod wskazanym przez siebie numerem telefonu, nie zawiadamiając o tym jednostki organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej, której żołnierz Żandarmerii Wojskowej wydał nakaz lub zakaz, na skutek czego nie odbierze korespondencji pod wskazanym adresem lub nie stawi się we wskazanej jednostce organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej w celu jej odbioru w ciągu 24 godzin od pozostawienia zawiadomienia o korespondencji, korespondencja zostanie uznana za doręczoną z upływem tego terminu, chyba że miejsce pobytu tej osoby jest Żandarmerii Wojskowej znane.

.....
(podpis żołnierza Żandarmerii Wojskowej
sporządzającego zawiadomienie)

* Niepotrzebne skreślić.

** Wypełnić w przypadku podania przez osobę stosującą przemoc w rodzinie numeru telefonu.